

זה השער לה'
צדיקים יבאו בו

ספר פרה בשולום

על

חמשה חומשי תורה, נ"ך, מועדים

והוא ליקוטי בתר ליקוטי, קובץ תורותיו ואמרותיו של

כ"ק הרב הגאון קודש הקדשים ציס"ע אספקלריא המאירה ברזא יקירא
פאר הדור מאור הגולה מאד נעלה לאות ופלא אור צה ונערב איש אלקים
אדונינו מורינו ורבינו

מרן **שלמה שפירא** זי"ע ועכ"י
אבדק"ק מונקאטש יע"א

שנלקטו מתוך ספרי
בנו כ"ק אדמו"ר בעל דרכי תשובה זי"ע ועכ"י
ונכדו כ"ק אדמו"ר בעל מנחת אלעזר זי"ע ועכ"י

יו"ל לקראת שמחת פדיון הבן
של נכד

כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א
הילד חיים אלעזר צבי נ"י
בן לבנו
הרב ירוחם פישל שליט"א
ב' אלול תשנ"ג

הוצאת חובבי התורה לאינטרנט
www.hebrewbooks.org

ברוקלין נ"י
אלול ה'תשנ"ג

ע"י חיים ונשיג

כל הזכויות שמורות להוצאת אמת

Published and © Copyrighted 1993 by
EMES PUBLISHING INST.

1270 52th Street
Brooklyn, N.Y. 11219
(718) 438-9332

The entire text and the layout have been
newly set designed and edited
All rights are reserved for the publisher

חזקתק וחכנס לאינסטרנט
www.hebrewbooks.org
ע"י חיים תשס"ג

התודה והברכה לידידינו האברכים היקרים
שעסקו בהוצאת הספר בכל נפשם
וע"י נתאפשר שיצא דבר נאה ומתוקן בזמן קצר
מו"ה יעקב יצחק כ"ץ נ"י
מו"ה שמחה בונם פאדריגאל נ"י
מו"ה חיים ברוך איינהרן נ"י
מו"ה יצחק דוד מייער נ"י
מו"ה משה אסמרייכער נ"י

דפוס אופסט "מוריה"
MORIAH OFFSET CO.

115 EMPIRE BOULEVARD
BROOKLYN, N.Y. 11225
(718) 693-3800

מכתב קודש מכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

משה יהודא לייב ראבינאוויטש

אבדק"ק מונקאטש

ברוקלין, ניו יארק

בס"ד. יום ה' לסדר אנבי נתן לפניכם היום ברכה תשנ"ג.
בעידנא דרעוא וחדותא, במקום גילה שם תהא רעדה, הנני נותן לפניכם
היום את הברכה אשר תשמעון את שמ"ע שלמ"ה, הלא המה אימרון שפירי"ן
קדישין, דברי תורה של אא"ז ב"ק אדמו"ר בעל שם שלמה זיעוב"י, אשר ממעם
קושטא קאי, דטובא גניז צנוויה, צוה שלא להדפיס את כתי"ק בתכנותם
ובשלימותם, הלא המה החיבורים אשר השאיר אחריו ברכה, ואחר כך נאבדו
רובם ככולם בימי המלחמה, ועתה נותרו לן רק מעט מהרבה מהני מילי
מעלייתא, דאתמרי מש"ם אבינו אבהון דישראל, ודאתמסרי לן על ידי זרעא
דשפירי" בווהיה, בולם מבאר מים חיים שאבגום, ומשער יושב"ד לקטגום,
להיותם לתפארת בני"ם, ללמדנו דרבי אמונ"ה, ואורחות חיים ושלום. ועתה
שאי סביב עינדך וראי בלם נקבצו באו לך, כי בלם כעדי תלבשי ותקשירם בבלה,
להיותם קשומי בלה, לשכינתא קדישא, לאוקמה מעפרא, בההיא עידנא דרעוא
עלאה, שמחת פדיון הבן אצל נבדי הילד בנש"ק חיים אלעזר צבי נ"י בן בני אהובי
כנפשי הה"ג הרב ר' ירוחם פישל נ"י, דכזכות ההוא פורקנא יתפרקון מגלותא בל
עמה קדישא, סדכתיב (תהלים נה, ד) פדה בשלום נפשי מקרב ל"י כי ברכי"ם היו
עמדי. ותתקבל צלותהון ובעותהון דכל בית ישראל (עין ברכות ח, א) כי ברכי"ם היו
עמדי הם האבות והאמהות שסודרין תפלה בעדנו (עין מדרש תהלים שם), ותגלה
כבוד מלכותו עלינו בעגלא ובזמן קריב, בביאת מלכא משיחא, במהרה דידן ברוב
רחמיו וחסדיו.

הבו"ח בעת שמחה מתוך שמחה

משה יהודא לייב ראבינאוויטש

הקדמת המוציאים לאור

בס"ד

בתודה וקול זמרה, קול אומרים הודו את ה', על שזיכנו להביא לבית הדפוס ולהוציא לאור עולם את ספר "פדה בשלום", אשר בו נקבצו ונאספו ליקוט מתורותיו ואמרותיו של אדונינו ורבינו רבן של ישראל מרן רבי שלמה שפירא זי"ע ועכ"י ממונקאטש.

רבינו הקדוש הניח אחריו בכתב ידו כרכים גדולים של חידושי-תורה, בנגלה, בנסתר ובחסידות: שו"ת שם שלמה, ב' כרכים שם שלמה עה"ת ומועדים, יריעות שלמה על מסכתות קטנות ס"ת תפילין ומזוזה, שם שלמה על תהלים, מ"ב קידושין על מסכת קידושין, הגהות על ספר עבודת כהונה (כוונת ברכת כהנים). אולם לא זכינו לאורם, יען שבצוואתו המהורה הזהיר:

א. בתחלה בימי נעוריו קרא את שם חיבוריו על התורה ומועדים בשם "עת שלום", מטעם שבעת לידתו צוה רבה"ק בעל בני יששכר זי"ע לקרוא את שמו "שלמה", וטעמו ונימוקו כתב "כי שלום ואמת יהיה בימיו". ורק אחרי-זמן הסב את שם חיבוריו ל"שם שלמה".

"שלא להדפיס שום חבור מחבורי, כי בעו"ה לא זכיתי לגמור שום חיבור שיהי' ראוי לדפוס. ועוד יש לי טעם אמת. ע"כ חלילה להדפיסם".ג.

ברם, ניצוצי אור מתורתו נשארו לנו לחיות נפשינו, והם מה ששיבצו רבותינו הקדושים — בנו רבה"ק בעל דרכי תשובה, ונכדו רבה"ק בעל מנחת אלעזר — בתוך ספריהם הקדושים. דעתם הקדושה היתה ש"עלפי צוואתו הקדושה הטחורה אסור לנו להדפיס כל חיבוריו בתכונתם בשלימותם", אבל מותר "להביא מהם פיסקי פרפראות" (חיים ושלום פ' בהעלתך), ואדרבה "זכרון דברים מספריו תהא חיות נפשינו" (חיים ושלום פ' האזינו), כי

ב. פעם אחת בשבת קודש נודעו לו כי הרבה מכתב"ק נגנבו, והצטער על-זה מאד, ובמר לבו אמר אז לבנו רבינו בעל דרכי תשובה, כי לא יפריע את יום השבת הזה ויאמר תורה כדרכו, אבל מכאן ולהבא לא יאמר עוד תורה, כי בודאי אין רוח המקום נוחה הימנו, ועליכן נעלמו הכתבי"ד. באותו שבוץ הביאו ציידים לבית א' מאנ"ש אשר מצאו סמוך להנהר הכתי"ק והכירם, והביאם לרבינו, ותרב שמחתו מאד. ורבינו בעל דרכי תשובה אמר שיען שבשעה שאמר שלא יאמר תורה (כנ"ל) לא אמר "בלי-נדר" לכן לא רצה שידפיסו הכתי"ק שלו, ושזהו ה"טעם אמת" שכתב בצוואתו (עי' בסדר שנה האחרונה אות ק"ל עמ' צ"ז בהג"ה).

ג. כאשר הזכירו לפני הרה"ק משינאווא זי"ע מענין הצוואה לבלתי הדפיס חיבוריו, אמר על זה "הלא כמו זר יחשב אצלי אם בניו צריכין לקיים בזה דברינו שלא להדפיס חיבורים גדולים ועמוקים אשר רבים יאותו לאורם, ובפרט אם לא צוה לגונזם עמו ונשארו הכתבים תחת יד בניהם בודאי יש צד היתר לשנות את דבריו, וגדולה מזה מקובל בידינו מרבינו הקדוש ר' חיים וויטאל זי"ע אשר על פי צוואתו גנזו את כתבי הקודש שלו באדמת משכן כבודו, ואחר כך עשו בנו ותלמידיו שאלת חלום ולקחו והוציאו הכתבים, וכל שכן כאן יש סמך ומשען גדול לסמוך על זה" (עי' בספר בית שלמה מאמר אשכבתי' דרכי אות קעא).

"צוואתו היה רק על חיבוריו בשלימות" (דברי תורה מהדורא ט'
אות כ"ה). וראה מה שכתב רבה"ק בעל מנחת אלעזר זי"ע
ב'אקדמות מילין' לספר תפארת בנים לאביו רבה"ק בעל דרכי
תשובה זי"ע, ש"להביא מדבריו, עליוה לא עלו צוואת אמריו, כאשר
ראינו גם בחיים חיותו הביא אאמו"ר הגאווה"ק מדברינו (משו"ת שם
שלמה כת"י) בספר דרכי תשובה ח"א, והסכים לזה, וקרא והתענג
בכל היום בהם בהספר דרכי תשובה כו".

לאחרי שהירכו רבותינו הקדושים להביא מאמרותיו
הטהורים בתוך ספריהם, זער שם וזער שם, הורה לנו כ"ק מרן
אדמו"ר שליט"א ללקט נפזרות, לחברם יחד בטהרה, ולסדרם על
סדר הפרשיות ונ"ך ומועדים וכו'. וכבר אמר רבינו הקדוש בעל שם
שלמה בעצמו "במה שכתוב (משלי ו, כד) כי נר מצוה ותורה אור,
כמו שנרגש בחוש באור נר גשמי, כי כאשר ידבקו ד' או ה' נרות
יחדיו, הנה היה צריך להיות עובי השלהבת יחד - כמו שלהבת של
ד' או ה' נרות, אמנם באמת יתוסף עוד אור השלהבת גבוה הרבה
יותר מאשר היו ד' או ה' נרות אלו כנו', והוא לפלא, כי הלא לא
היה צריך להיות עוביו רק כמו ד' או ה' נרות, ומהיכן בא הגבהתו
למעלה, אלא ודאי שעלידיזה שחיברו יחדיו ניתוסף להם אורה
למעלה יותר הרבה ממה שהיו בתחילה" (דברי תורה מהד' א' אות
מח, ומהד' ב' אות קיב, הובא בפנים הספר במדור 'ענינים').

תשואת־הן לידידנו היקר הבה"ח ישראל זאב גוטמאן (רייך)
נ"י, תלמיד ישיבתנו הק', שהרבה טירחה ויגיעה עמל בזה לעשות
דבר נאה ומתקבל, כדי למלאות רצון צדיק.

שם הספר "פדה בשלום" ניתן על־ידי כ"ק מרן אדמו"ר
שליט"א.

דבר בעתו מה טוב, להוציא לאור את הספר הק' הלז לקראת
השמחה בבית חיינו, שמחת פדיון הבן של נכד כ"ק מרן אדמו"ר
שליט"א, ה"ה הילד חיים אלעזר צבי נ"י בן לבנו הרב ירוחם פישל
שליט"א.

תקותינו עזה כי נחת ינחתו בו קהל הקודש, ונזכה לילך בדרכיו ולהתדבק באורחותיו, ויִהיה לזכרון טוב, ולעורר נפשותינו, ושפתותיו דובבות" (דברי תורה מהד' ט' אות כה), וזכות רבינו הקדוש יגן עלינו ועכ"י להתברך בכל מילידמיטב שלא ימנש התורה מפינו ומפי זרעינו וזרע זרעינו מעתה ועד עולם, עד נזכה לקבל פני משיח צדקינו, ורבינו בראשינו, במהרה דידן.

**ב' אלול ה'תשנ"ג
מאה שנה להסתלקות רבינו הק' בעל שם שלמה זי"ע**

הוצאת אמ"ת

אור תורה מונקאטש

בראשית

לחבר ענין נעוץ סוף התורה בתחלתה, שהוא רמז לבעל תשובה שעזב את התורה בבחי' סוף וסיום, ועשה תשובה וחזר לראשונות ומקבל עליו לחזור וללמדה ולקיימה שהוא בחי' תחלה וראשית, יעשה תשובה מאהבה ונעשה לו זדונות כזכיות, והוא בחי' נעוץ סופה (היינו במה שעזב את התורה בבחי' סוף כנו') בתחלתה שיתחיל מחדש. ולזה רמזו סיום התורה באות ל' ובתחלתה באות ב', להורות דרך תשובה, ועל פי דברי המדרש רבה (קדושים פרשה כ"ה) כיצד בעל תשובה אם רגיל לקרות דף א' יקרא שנים ואם רגיל לשנות פרק א' ישנה שנים, והיינו שהבעל תשובה צריך ללמוד ב"פ מכפי שהי' רגיל, וזהו רמזו למ"ד (לשון לימוד) ב' (היינו ב"פ כנו'). וזהו י"ל בפ' ואתחנן (דברים ד, ט) והשבו"ת אל לבבך, שתעשה תשובה כפי רמז אותיות ל"ב כנו'. וזהו י"ל (תהלים קנ, ד) הללוהו בתוף ומחול (תרף גי' למ"ד ב"ת) ומחול"ל (שנמחלו העונות) וזהו ע"י התשובה כאמרו.

(א) ובה י"ל מ"ש דוד המלך ע"הי יעלה בהר ה' ומי יקום במקום קדשו נקי כפים ובר לבב, היינו ע"ד מ"ש בספרים, החסידים הראשונים היו כל ימיהם בתשובה, שבכל יום עשו תשובה על היום שלפניו, שראה שלא התנהג עוד כראוי, ולזה אמר נקי כפים (שאין בידו עבירות, ואעפ"כ) ובר לבב (שעושה תשובה תמיד כפי אותיות ל"ב כנו'), וכן י"ל עה"כ נקי כפים ובר לבב, ע"ד שאמרו קדמונינו ז"ל עה"כ נירו לכם ניר ואל תזרעו אל הקוצים, כי התורה והמצות שעושה בעודו רשע אינם עולץ ח"ו לריח ניחוח ואדרבה וכו' ר"ל, ולכן

בראשית. פירש"י שתיבת בראשית בא לדרוש בשביל ישראל שנקראו ראשית תבואתה, (ירמיה ב, ג), ובשביל התורה שנקראה ראשית דרכו, (משלי ח, כב), בשביל אלו שנקראו ראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ. והנה איתא במד"ר (בראשית יב, ט) אלה תולדות השמים והארץ בהבראם בזכותו של אברהם נברא העולם. ולפי פירש"י שבא לדרוש בשביל מה שנקרא ראשית דייקא ברא הש"י על כרחך צ"ל שגם אברהם נקרא ראשית כיון שגם בשבילו נברא העולם, וי"ל שהוא על פי דברי המד"ר (פ' חיי עה"כ (בראשית כד, א) ואברהם זקן) שאברהם הוא ראש של האבות, וגם כתיב (שיר השירים ד, ח) תשורי מראש אמנה ואיתא בילקוט שמעוני (שם) רא"ש אמנה זה אברהם, א"כ שפיר נקרא אברהם ראשית. וזהו י"ל כתיבת בראשית שהוא ר"ת 'בשביל 'תורה 'ישראל 'אברהם 'שנקראו 'ראשית, בשביל אלו ברא אלקים וגו'.

בראשית. התחלת התורה באות ב'. יש לרמוז לדברי הש"ס פסחים (דף נ"ד ע"ב) כי תשובה קדמה לראשית הבריאה דהנה

מזהיר הכ' מי יעלה בהר ה' (להיות ריח ניחוח) ומי יקום במקום קדשן (שלא יזרע אל הקוצים כנו') נקי כפים (היינו בעל תשובה, כמ"ש רחצו הזכו הסירו רוע מעלליכם, וגם דוד המלך ע"ה אמר ארחץ בנקיון כפי [ואח"כ] ואסובבה את מזבחך ה', היינו שיעשה תשובה מקודם ואח"כ יסובב מזבח ה' במצות ה' ועבודתו, ואח"כ) ובר לב"ב (שיעשה תשובה בבחי' ל"ב), וזהו י"ל שאה"כ וכל חכם ל"ב בכס (היינו שיעשו תשובה מקודם בבחי' ל"ב כנו', ואח"כ) יבאו ויעשו את כל אשר צוה ה' (כדי שלא יהי' כוזרע אל הקוצים ח"ו כנו').

תפארת בנים ויקהל

(ב) וזהו י"ל רמז הכ' ירא"ת ר"ת (ראשית 'ישראל 'תורה 'אברהם) ה' ראשית דעת היינו כשעלה ברצונו ית"ש לברוא את העולם ה' בשביל אלו שנקראו ראשית כנ"ל וזהו י"ל בכתוב ראשית חכמ"ה יראת ה' היינו עפ"י

הרמב"ם כ' (בפ"ב מהל' דעות) שהאדם צריך להחזיק במדה ממוצעת בכל דבריו, וזהו קודם שחטא, אבל החוטא שהורגל לנמות לצד שמאל, שוב לא יוכל עוד להחזיק עצמו במדה ממוצעת, שהיא שוה בריחוק לב' הקצוות, כיון שהורגל לנמות לשמאל, ורק יחזיק עצמו בצד ימין עדי יהי' נגמר תשובתו לגמרי לעבוד את הש"י עיי"ש, וזה יש לרמוז, דהנה האות ב' יש לו קו למעלה וקו למטה וקו א' המחבר את שתיהן, והנה נודע הפי' סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה (בראשית כח, יב) שכתבו הספרים הק' שרומז על האדם שעומד בגופו על הארץ ונשמתו ומחשבתו מגיע השמימה. ובזה י"ל שהקו העליון של הב' דבראשית הוא מרומז להשמים, והקו התחתון מרומז להארץ, והקו לאורך שנוגע למעלה ולמטה מרומז להאדם, ובכך מרומז התשובה שצריך לעשות שיעמוד הקו הזה היינו האדם בצד ימין של הבית ע"כ הבי"ת בצורתה רומז על התשובה.

ויאמר אלקים נעשה אדם בצלמנו כדמותינו. וכתוב אדם בטעם תביר, ולא לחנם הוא וי"ל שבא לרמוז עפי"ד התיקוני זוה"ק

התרגום יונתן בראשי"ת בחוכמת"א היינו שראשית בריאת שמים וארץ שהי' בחכמ"ה הי' בשביל ירא"ת היינו 'ראשית ישראל' תורה 'אברהם כנו'. וזהו י"ל שאמר אברהם אבינו שאם היו אוה"ע יודעים שאברהם"ם אבינו הי' חשוב כ"כ בעיני הש"י עד שבשבילו נברא העולם בודאי לא היו מצערים אותו ח"ו אמנם אמרתי רק אין ירא"ת אלקים במקום הזה (היינו שגם אם תאמרו שתאמינו בה' ובבריאת שמים וארץ מ"מ אינכם מאמינים בזה שגם אני מרומז בתיבת בראשי"ת שהוא בר"ת ירא"ת כנו' שגם בשבילי נברא העולם) והרגוני על דבר אשתי (א"כ לא תדע ליהרר שלא לצער אותי) כנו'.
תפארת בנים, וירא

(ג) וזהו י"ל רמז כאן מי האיש הירא, מעבירות שבידו (כרחז"ל ופירש"י), ילך וישו"ב (היינו שיעשה תשובה) לבית"ו, שיחזיק עצמו בכל דרכיו רק בצד ימין לגמרי כצורת הבי"ת כנ"ל.

תפארת בנים שופטים

(תיקון עשרין וארבע) וז"ל ועוד ליבא הוא אגוז ומאן דתבר קליפא דילי' דאיהו יצה"ר עלי' איתמר (תהילם נא, כ) לב נשבר ונדכה אלקים לא תבוזה. וגסות לבא דאיהו שלים בקליפין דילי' ולא אתבר עלי' איתמר (משלי מז, ה) תועבת ה' כל גבה לב ושכינתא לא שריא עלי' עכ"ל. דאם האדם לא תביר קליפין דילי' אז נאמר עליו תועבת ה' כל גבה לב ולא יומב בעיני הש"י, ואם תבר קליפין דילי' אז הוא חשוב בעיני הש"י לב נשבר ונדכה אלקים לא תבוזה.

נח

אלה תולדות נח נח גו'. ובמדרש רבה פרשה זו לא הי' צריך קרא למימר אלא אלה תולדות נח שם, אלא נייחא לי' נייחא לעולם, נייחא לאבות נייחא לבנים, נייחא לעליונים נייחא לתחתונים, נייחא בעוה"ז נייחא בעוה"ב עכ"ל המדרש. יש לפרש על פי דברי הגאון הקדוש מהר"ש מבעלזא וצ"ל על הכתוב (דברים כט, כט) הנסתרות לה' אלקינו והנגלות לנו ולבנינו עד עולם, דהנה יש עובד הש"י אשר מלבד שמחשבותיו ורעיונותיו הם מוקטרים ביחודים ודביקות להש"י באהבה ויראה ועובד הש"י בדיבור ובמעשה בנסתר, עוד עושה בנגלה בפועל ומעשה, עוסק בתורה ועבודה ותפלה שהוא נראה גם לבני אדם. ויש עובד הש"י שעוסק בתורה ובמצות רק בצינעא שמהרהר הכל בלבו באהבה ויראה ודביקות להש"י ועוסק בתורה ובמצות בנסתר, ומבחוץ אין נראה לבני אדם עבודתו ותורתו כלל. והנה זה הצדיק שעוסק רק במחשבה בנסתר אין מגיע הטובה לעולם, שבני אדם הרואים אותו אין למדים ממעשיו לעבוד הש"י, וכן בניו וביתו אחריו לא ידעו איך לעבוד את ה' ללמוד ממנו, אבל מי שעסקו בפשטות לעבוד הש"י גם בנגלה בדיבור ומעשה אשר מהכרח לעשות בין אנשים, מגיע הטובה גם להעולם לבניו ודורות הבאים אחריו. וזהו

(ד) תפארת בנים וירא

הנמטרות (מי שעוסק בעבודת הש"י רק בנמטר) לה' אלקינו (מגיע המעלה רק לה' אלקינו אבל) והנגלות (מי שעוסק גם בנגלות העבודה בדיבור ומעשה מה שהכרח לעשות גם בפני הרואים כנוי יגיע המעלה גם) לנו ולבנינו עד עולם לעשות את כל דברי התורה הזאת (היינו לבנינו ולדורות אחריו ללמוד ממעשיו לעשות את כל דברי התורה) עכתה"ק.

והנה י"ל אלה תולדות נח נח איש צדיק תמים הי' בדורותיו, שהוא צדיק גם בדורותיו, שגם עבודה שמוכרח להיות נראה גם לבני דורו ג"כ אינו מונע מלעשותה, שטובתו גם לדורותיו שילמדו צדקתו בני דורו והבאים אחריהם, עליו נא' נח ב"פ, וזהו דברי המדרש שהוא נייחא ל' ונייחא לעולם, שמגיע הטובה לו לתיקון נפשו וגם נייחא לעולם שילמדו מצדקתו ומעשיו הטובים, נייחא לעליונים נייחא לתחתונים, שאור תורתו ועבודתו מאיר בעולמות עליונים בשמי מרום וגם בתחתונים מגיע טובתו שיעשו גם הם כמעשיו הטובים, נייחא בעוה"ז נייחא בעוה"ב, שאור צדקתו הוא בעוה"ז ובעוה"ב כנוי, אבל את האלקים התהלך נח, מי שאינו בדיבור ומעשה מה שמוכרח שיראו בני אדם, רק לפני האלקים בעבודת נמטר בלבד, ע"ז אמר קרא נח היינו רק נח פ"א שהוא נייחא לעליונים, ע"ז אמר הכ' אלה תולדות נח נח איש צדיק תמים הי' בדורותיו, היינו שאיך יזכה הצדיק נח שיהיו תולדותיו ג"כ נח, באם הוא איש צדיק תמים בדורותיו דהיינו עובד ה' הן במטר והן בגלויה.

(ה) ובזה יובן מ"ש לשון התהלך, כמו לשון פועל יוצא לאחרים, דהיינו שע"י שהי' צדיק תמים בדורותיו, התהלך לאחרים ללמוד ממעשיו הטובים. וכן באברהם אבינו כתיב התהלך לפני, כי זה הי' מדתו ללמד לאחרים ולהודיעם מציאת הש"י ועבודתו. וכן מ"ש רש"י כנוי בפ' תמים תהי' עם ה' אלקיך, התהלך עמו בתמימות, היינו להודיע לאחרים ג"כ דרך תמימות לעבודת הש"י ואמונתו

תפארת בנים, בפרשתן

זה שאנו אומרים בפי ישרים תתרום (ב' תי"ו), רמז מלשון פועל

ויאמר ה' לנח בא אתה וכל ביתך אל התיבה כי אותך ראיתי צדיק לפני בדור הזה. ואיתא במד"ר הה"ד (תהלים ה, ז) תאבד דוברי כזב, י"ל עפי"ד האורח לחיים (פ' נח) בשם הרב המגיד הקדוש וצלח"ה שאמר בשם רבינו הקדוש הבעש"ט וצלח"ה שמ"ש בזהר שדנין את האדם בכל היכל, היינו הדיבורים ואותיות התפלה שנקראו היכלות, שם דנין את האדם אם כדאי הוא לכונו בתוך הדיבורים ואותיות התפלה, ואם אינו כדאי מגרשין אותו היינו ששולחין לו מחשבה רעה ודוחין אותו עכד"ה, והנה בית רומז אל המחשבה שהיא פנימית, משא"כ הדיבורים ומעשים הם בחוץ, וזהו י"ל ויאמר ה' לנח בא אתה וכל ביתך (היינו כל פנימית מחשבתך) אל התיבה (התיבות ודיבורי התפלה שלא ידחו אותך) כי אותך ראיתי צדיק לפני בדור הזה (שדנתי אותך ומצאתי אותך צדיק והגון שלא תדחה מן ההיכלות והדיבורים הקדושים). ולזה מביא המדרש הקרא תאבד דוברי כזב היינו שאין הדיבורים בכונת הלב, ה' יצילנו ויעזרנו.

לך

ויעבור אברהם בארץ. י"ל עפי"ד האריו"ל בלק"ת כי לך לך מארצך היינו בחי' נצ"ח, וממולדתך בחי' חס"ד, ומבית אביך הוא חכמ"ה (כנגד כל קו הימין), ובזה יש לרמוז ויעבור אברהם באר"ץ כי אברהם קיים כן לפי הכונה הנז', כי באר"ץ בני' נצ"ח חס"ד חכמ"ה. חיים ושלום, בפרשתן

ירצא לאחרים, שע"י שהישרים מנעימים זמירות בפיהם שהכל שומעים, עי"ז גורמים שתתרומם שמו יתב' שהכל מקלסין אתו יתב"ש, וכן בלשון חסידים תתקדש ע"ד הנ"ל. הגש"פ תפארת בנים ד"ה בפי ישרים תתרומם

תפארת בנים, וירא

(ו) והוא הענין י"ל הגם שקיבל עליו אברהם כל הנסיונות והגבורות

וישובו ויבואו אל עין משפט הוא קדש ויכו את כל שדה העמלקי. ויש לרמז עפ"י הידוע מספח"ק על הכתוב נירו לכם ניר ואל תזרעו אל הקוצים, כי הוא מי שעושה מצות ומעשים טובים מרם ששב על חטאיו ועונותיו, אמנם כבר האריך בביאור דבר זה אא"ז הקדוש בהקדמת דרך פקודיך שלא יאמר האדם שלא יעשה מצות ולא יניח תפילין וכיוצא עד אשר יקיים כל הסיגופים ותעניתים שמגיע עבור כל חטא להסיר ממנו זוהמת חומרת הקליפות מהעונות המבואר בספרים, דאם כן הרי יתבטל כל אותו זמן מתורה ועבודה, רק האמת הוא שעיקר התשובה הוא חרטה עזיבה וידוי קבלה, וכשיעשה כן עיקר התשובה הוא נרצה לפני הקב"ה ונתכפר לו ויעשה מצוות ומע"ט, אבל התעניתים והסיגופים הם רק אופני התשובה ויוכל אח"כ לעשותם, והביא רא"י לזה מהא דקיי"ל (קידושין מט, ב) המקדש את האשה ע"מ שאני צדיק גמור ונמצא רשע גמור הרי זו מקודשת מספק שמא הרהר תשובה בלבד, נמצא דבאותו רגע שהרהר תשובה מיד נקרא צדיק גמור אף קודם שסיגף את עצמו על כל עבירה, הרי דהתעניתים והסיגופים אינם מעכבים הכפרה רק שהחוטא מחוייב לעשותם אחר כך עיי"ש.

והיסורים בביאתו לארץ אז, עכ"ז ההמשכה בביאתו לא"י לזרעו שירשו את הארץ הזאת, זהו ה"י בקו החסד שימשך לבניו אחריו (שהוא מדתו) כדי להמשיך חסדים לבנ"י בארץ הזאת, ע"כ באר"ץ עולה כל מדות קו הימין שהוא חסדים כנו', וע"כ נא' יסע אברהם הלך ונסוע הנגב"ה, היינו דרו"ם שהוא צד כונת החס"ד קו הימין להמשיך כנו'.

א"י עפ"י דאזמור"ר דהנה זו קו הימין חכמ"ה חס"ד נצ"ח, אמנם צריך להמשיך דרך הירכיים והיסוד שהוא נצ"ח הו"ד יסו"ד, כדי שיבוא החסד ימין ממקורו דרך היסוד להשפיע טובו ית"ש לבריותיו שהוא מדת אברהם (והוא נה"י כמ"ש בתזוה"ק על הי"ן צד"ק וגו', וכ' המפרשים שזהו ר"ת הי"ן נצ"ח הו"ד יסוד להמשיכו למדת צדק כנודע), וז"ש ויעבור אברהם (כגו' נצ"ח הו"ד יסו"ד) בארץ (כגו' חכמ"ה חס"ד נצ"ח) שהמשיכן אברהם בחסדו דרך שם כנ"ל.

חיים ושלום, בפרשתן

**[ובזה י"ל וישוכו (שישוכו בתשובה) ויבואו אל עין משפט
הוא קדש (שיעשו המצות ומע"ט ודברים שבקדושה שצריך האדם
לעשותו, ואח"כ) ויכו את כל שדה העמלקי (שיסגף גופו וחומרו,
להסיר ממנו חלאת הנמצא משורש קליפת עמלק כנז) וזה ירמוז
הוא קד"ש (שזהו הדין של קידושין המקד"ש את האשה ע"מ שאני
צדיק) וכו' כנ"ל שהסיגופים אינם מעכבים ויוכל לעשותן אח"כ כנז.]**

**ועד"ז יש לפרש עוד (כפ' יתרו) ביום הזה באו מדבר סיני
ויסעו מרפידים ויבואו מדבר סיני ויחנו במדבר, דהנה דרשינן
בש"ס (בכורות דף ה') וילחם עם ישראל ברפידים, שרפו ידיהם מן
התורה ולזה אמר ביום הזה באו מדבר סיני (היינו שלא המתינו עד
שיעשו תשובת המשקל וסיגופים רק) ויסעו מרפידים (היינו באותו
יום שנתנו על לבם לעזוב דרכם הרעה שרפו ידיהם מן התורה
וקבלו על עצמם לשמור לעשות ולקיים את דברי התורה תיכף
ומיד) ויבאו מדבר סיני (היינו מקום הקדושה) ששם קבלו התורה,
ולזה כ' ויחנו במדבר שהוא עסק התורה והמצות וכמ"ש הברכ"ע כי
במדב"ר גי' רמ"ח והוא גי' וידב"ר הוי"ה שהוא רמ"ח מצות עשה
אשר דיבר הוי' לעשותם.]**

וירא

**וישתחו ארצה ויאמר אד' אם נא מצאתי חן בעיניך אל נא
תעבור מעל עבדך. ופירש"י שאמר כן להש"י וי"ל ע"ד רמז על פי**

**(ז) וזהו י"ל בפר' שופטים, איש הירא מעבירות שכידו הוא חוזר מעורכי
המלחמה, היינו מלחמת היצר, כי תחלת נפילה ניסה שע"ז יפול ח"ו עשר מעלות
אחורנית מעבירות שכידו כנ"ל, כי באמת אף שצריך האדם לדאוג תמיד על
העבירות שכידו, מ"מ כשהולך לקיים איזה מצוה או ללמוד אין לו לעכב מחמת
זה, ושלא יבטל אותו היצה"ר להסיתו להמתין עד שיתקן ויקיים כל הסיגופים
כנז'**

תפארת בנים, שופטים

דברי חז"ל (בסוטה דף ה') שהקב"ה משרה שכינתו רק על עניים וכמ"ש (ישעיה נז, טו), אשכון את דכא אבל להמתנאה השכינה אומרת אין אני והוא יכולין לדור יחד בעולם, וגם איתא (שם) בגמ' הקיצו ורגנו שוכני עפר (ישעיה כו, יט) מי שנעשה שכן לעפר. וזהו וישתחו ארצה היינו (עניו) שנעשה שכן לעפר, וע"כ ביקש להשי' ואמר אם נא מצאתי חן בעיניך אל נא תעבור מעל עבדך, דכיון שהוא עניו יתקרב אליו השי' בבחי' אשכון את דכא ולדור עמו ביחד כביכול.

(ח) ונלע"ד להוסיף קצת תבלין, דמה"ט אמר אם נא מצאתי חן בעיניך, עפי"ד הספרי (פ' נשא) ויחונך אין חן אלא מתנת חנם, וכה"א כעניי עבדים וגו' עד שיחננו, עפי"מ שאמרתי בפ' נח, שמסתיים פ' בראשית ונח מצא חן בעיני ה' ומתחיל פ' נח אלה תולדות נח נח איש צדיק תמים ה' בדורותיו את האלקים התהלך נח, כי ידוע מהס' הקדושים כי לפעמים כאשר הצדיק בא לידי בהירות גדול בעבודת השי' במאור אור גדול, יוכל לבא ח"ו לידי גאות, אז אומר לנפשו שאין זה מחמת מעשיו הטובים, כי אם ברוב רחמיו ית"ש שמצא חן בעיני ה' ליתן לו מתנת חנם, וזהו שמסיים (פ' בראשית) ונח מצא חן בעיני ה' ומתחיל אלה תולדות נח תולדותיהם של צדיקים מע"ט כמו שפירש"י, (היינו) דזה ה' מעשיו ומדותיו הטובים שאע"פ שהי' לו בהירות גדול שנקרא צדיק תמים בדורותיו, אעפ"כ חשב בלבו כי הוא רק מחמת שמצא חן בעיני השי', ואין חן אלא מתנת חנם (כנו' מהספרי), וכמ"ש בסמוך ל' ונח מצא חן בעיני ה' כנו', ולאשר ידע בנפשו שכ"ו רק מתנת חנם מאתו ית"ש הי' עני"ו, ע"כ נאמר תמים הי' בדורותיו כדאמרי' בש"ס ע"ו (דף ר' ע"א) תמי"ם בדרכיו ופירש"י עני"ו ושפ"ל ר"ח עכ"ל, את האלקים התהלך נח, היינו אעפ"י שהי' לו התגלות אלקות, ידע שזהו רק חן ומתנת חנם כנו', וזהו מ"ש באברהם אבינו אם נא מצאתי חן בעיניך אל נא תעבור מעל עבדך, היינו השראת השכינה שהי' לו, ושביקש מהשי' אל נא תעבור מעל עבדך זה הי' בעיניו רק מחמת שמצאתי חן בעיני השי' ולא במעשיו הטובים וכנו', וכיון שהי' עניו ע"כ אשכון את דכא כתיב והי' לו השראת שכינה, ע"כ שפיר ביקש כראוי אל נא תעבור מעל עבדך כנו', וזהו י"ל שאמר משה רבינו אם נא מצאתי חן בעיניך (כנ"ל) ילך נא ה' בקרבנו (שלא יסתלק השכינה מאתנו ח"ו), כיון שאנחנו אין מתייהרים וידע

ותאמר שרה צחוק עשה לי אלקים כל השומע יצחק לי. דהנה כל איש ישראל כשקורא קריאת שמע ומקבל על עצמו מסירת נפש הוא אחד במעשי יצחק שמסר נפשו בהעקידה, וזה שאמרה שרה צחוק עשה לי אלקים (עתה נולד לי יצחק) כל השומע (כל אשר יקרא ק"ש שהוא שמ"ע) יצחק לי (יהי' ג"כ לי יצחק) שיתעורר בחי' יצחק כאמור. והנה נודע דברי האריז"ל שבשעת עקידה נמתקו הגבורות של יצחק ונעשה בחי' חסד אברהם, וא"כ לפי האמור כשאדם קורא קריאת שמע שהוא מסירת נפש נעשה ג"כ מבחי' יצחק בחי' (חסד) אברהם, ע"כ ירמוז כל השומע היינו ק"ש כנז' יצחק ל"י בגי' אברהם (חסד) הי

תפארת בנים, עקב

והוא יושב פתח האהל וגו'. פירש"י והוא מדרז"ל לראות אם יש עובר ושב ויכניסם בביתו. ויש לפרש בזה שהי' אברהם מבקש ומחפש להחזיר בני אדם בתשובה שלימה, וזהו אם יש עובר (עבירות) ושב (בתשובה) ויכניסם בביתו (בבית רבתי הידועה, היינו בבראשית, אשר תשובה קדמה לעולם, וע"כ תמונת הבי"ת

היטב שאין זה רק מחמת שמצא חן כנז'. [ועי' בפ' משפטים עה"כ אם כסף תלוה את עמי בד"ה א"י בזה וגם כמה שפירש"י וכו'].

תפארת בנים, כי תשא

(ח*) ועפ"י יש להבין מה שתיכף אחר הפסוק שמע ישראל, שמקבלים המס"נ, כיון שנמתק הגבור' בחי' יצחק (יראת ה') ונעשה בחי' חסד אברהם אהבת ה', וזהו י"ל והי' אם שמעו תשמעו וגו' (היינו ק"ש במס"נ) אשר אנכי מצוה אתכם היום לאהב"ה את ה' אלקיכם (היינו שתקבלו עליכם מס"נ וימתקו הגבורות של יצחק עד שיעשה מהם חסד אברהם שהוא בחי' אהבה כנ"ל ואז תוכל למשוך השפעות טובות לעולם ועי"ז) ונתתי מטר ארצכם וגו' ואספת דגנך וגו'.

תפארת בנים, עקב

יש קו למעלה וקו למטה לרמז על שני עולמות והקו המחברם היינו להיות אחד בשמיא וארעא בעשיית מצות הש"י בעוה"ז וכמבואר באו"ח (סי' רל"א) והנה נודעו דברי הרמב"ם דס"ל והלכת בדרכיו בקו הממוצע, אולם מי שחטא כבר אז צריך לנסות ביותר לקו הימין לטובה, ע"כ הקו המחבר באות ב' הוא בימין זו"ש ויכניסם בביתו רומז לתשובה כנ"ל) *

ותצחק שרה בקרבה לאמר אחרי בלותי היתה לי עדנה. דהנה איתא במד"ר (פ' חיי שרה) כשהיתה שרה קיימת הי' ענן קשור על האהל והי' הדלת פתוחה לאורחים ונר דלוק מערב שבת לערב שבת והיתה הברכה מצוי' בעיסה, ומשמתה שרה פסקו כל הני, וכשבאת רבקה חזרו כלהו, והנה רש"י פי' (כפ' חיי שרה) ויביאה יצחק האהלה שרה אמו, שנעשית דוגמת שרה אמו כלומר והרי היא שרה אמו עכל"ה. וזהו יורמו ותצחק שרה (כתרגומו וחדו) בקרב"ה (אותיות ברבק"ה, היינו שנתנבאה שבביאת רבקה מתחדשת היא שרה בעצמה כאלו היא בעצמה בחיי, כנ"ל מפירש"י) לאמר אחרי בלותי (היינו אף אחר שלא אהי' בעולם כמו ב"ל הוא לשון ל"א, בל יעבורון, בל ישובון, היינו אחרי שאמות) היתה לי (היינו לי לעצמי) עדנ"ה ר"ת 'ענן' דלת 'נר' הברכה, שישוכו אח"כ ברבקה כנ"ל מהמדרש ונרמז בזה הברכה בר"ת ה', וכן הוא במדרש ג"כ בלשון זה הברכה כנ"ל, עפ"ד הזוה"ק פ' תרומה (דף קס"ב ע"א) ברכה דא נוקבא, ונודע כי אות ה' היא

(ט) ובזה יש לתרץ מה שתמהתי באות שלום (על ה' מילה), דלמה אברהם טרח כ"כ וחזר אחרי האורחים, הלא הי' לו מצות רבות הנחוצות בביתו אז הקודמים יותר, היינו שי"ח עבדים שמל לרפאותם ביום הג' למילתם, ובזה י"ל דאלו היו כבר בני ביתו ואצלם טרח בתמידות, אבל חיפש אחר ערביים לגיירם מחדש ולהכניסם תחת כנפי השכינה (כדאמר') בב"ק אברהם גייר אנשים ואמרו בידו לבעל תשובה והריני בעת הזאת כגר שנתגייר וכו'), זו"ש עובר ושב בתשובה שזהו הי' חשוב אצלו ביותר כנז'.

חיים ושלום, בפרשתן

נוקבא, וע"י שיחזירו אלו הנ"ל בר"ת עדנ"ה הנני כאלו בעצמי קיים
אני ממש כנ"ל.

(י) [ובענין זה י"ל (פר' במדבר)], ע"ד המוסר. שאו את ראש כל עדת בני
ישראל למשפחותם לבית אבותם ותרגום אונקלוס לזרעיתיהון לבית אבהתהון.
בהקדם הכ' כי ידעתי למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו דרך ה',
כי מה שהאדם עצמו הולך בדרכי ה' אינו יוצא עוד י"ח עד שיראה שגם בניו
וביתו אחריו ישמרו ג"כ דרך ה', וזהו י"ל שאמר יעקב אבינו כי ארד אל בני אבל
שאלה כי יעקב אבינו בודאי ה' יודע שיוסף עודנו חי בעוה"ז כי הלא מזה גופא
ממה שימאן להתנחם ידע שבודאי לא מת כי הלא כן הוא גזירה שהמת ישתכח
כמ"ש נשכחתי כמת מלב, אמנם עיקר צרתו ה' ממה שהי' ירא חשש אחר פן
נשבה יוסף לארץ העמים ושם קלקל דרכיו אשר למד מאביו כמ"ש ויתערבו
בגויים וילמדו מעשיהם וכמו שאמר יעקב אח"כ ראות פניך לא פללתי היינו כי
אסור להסתכל בצלם אדם רשע כדאמר' במגילה (כ"ח ע"א), ולאשר חשב פן
השחית דרכו ח"ו ע"כ יהי' לו איסור להסתכל בפני יוסף ולכן התמרמר יעקב
אבינו כי מה בצע אם אני הולך בדרך ה' אם בני יוסף מעוות מעשיו א"כ ארד אל
בניי אבל שאלה, וזהו י"ל שאמרה רבקה אמנו קצתי בחיי מפני בנות חת אם
לוקח יעקב אשה מבנות חת כי הנה הצדיקים נקראים חיים והרשעים נקראים
בחייהם מתים, והנה אם האב הולך בדרך הישר והתורה אך בנו יצא כבר חוץ
לשיטה ח"ו אינו ראוי לקרותו בתואר חי כי כל העומד למות כאלו כבר מת,
וכמ"ש עשו הנה אנכי הולך למות וגו' כי הלא גם עשו הלך בפני אביו בדרך
התורה עד שהי' מדקדק במעשיו (לפנים), ושאל גם האין מעשרין את התבן,
ומהסתם אם הי' רואה יצחק אבינו אצלו לא הי' מניחו ומכ"ש שלא הי' אוהב
אותו ומדהעיד הכ' שיצחק אוהבו בודאי שעכ"פ לפנים הי' מתנהג בדרך הישר.
אך זהו החסרון אצלו כי בניו של עשו בודאי היו רעים וחטאים כיון שהוא
בעצמו לא הי' עושה מצות רק לפנים כנוכר וכמ"ש אלה תולדות עשו הוא אדו"ם
הוא היצה"ר, (וכמ"ש בס' נפוצות יהודא דרוש כ"ט מלך אדו"ם הוא מרומז
להיצה"ר על שם אדמימותו עי"ש) היינו שבניו ותולדותיו היו הולכים בעצת
היצה"ר ולכן אמר עשו הנני הולך למות היינו אף אם כעת אינני מת עדיין כי הנני
ג"כ במעשה ולפנים מתנהג בדרך הישר אבל עכ"פ הנני הולך למות שכל העומד
וכו', ולכן אחז"ל (ב"ב קט"ז ע"א) כל המניח בן כמותו לא נקרא מת וכנ"ל, ולזה
מובן מ"ש רבקה אמנו קצתי (לשון קץ וסוף) בחיי אם לוקח יעקב אשה מבנות

ואקחה פת לחם וסעדו לבכם אחר תעבורו כי על כן עברתם על עבדכם ויאמרו כן תעשה כאשר דברת. ודקדק בס' אורח לחיים דהוליל ואתנה פת לחם, דהא ע"י שהוא יקח פת לחם עדיין לא יהי' להם לסעוד עד שיתן להם. אמנם י"ל דהנה ידוע שכל ההשפעות של כל העולמות הולכים באמצעות הצדיק, וזהו שאמר אברהם אבינו ע"ה ואקחה פת לחם (שאני אקח שפע, ע"י) וסעדו לבכם (שאתם תסעדו לבכם שיגיע לכם שפע ע"י ממילא יבא השפע גם אלי). וזה אמר מחמת שנתגלו אליו בדמות אנשים (כמו שפירש"י) ומענוותנותי' היתירה חשב שהם צדיקים גדולים במעלה יותר ממנו, שהוא יקבל השפע על ידיהם, אמנם הם השיבו לו כן תעשה כאשר דברת היינו כאשר דברת אתה, שאנו נסעוד לבכנו וע"י יהי' לך פת לחם בזכותינו. אנו אומרים כן אליך, אתה עשה כן שאתה תסעוד לבך וע"י כן אנו נקח פת לחם (והיינו שאנו נהי' נזוין באמצעותך) שאתה הצדיק הדור ולא אנחנו, זה השיבו לו לפי דעתו שהם אנשים, אמנם תשובה זאת תצדק אליבא דאמת שהם

חת וכנ"ל שאם יעקב יקלקל דרכיו ח"ו ליקח מבנות חת אשה שאינה הגונה כיראת ה' או יפסיק ממנה החיות כנו', וזהו י"ל שאה"כ בפרשתן שאו את ראש כל עדת ישראל כנ"ל עפי"ד האוה"ח שיהי' נשיאת ראש בדרך הקדושה ולא כפיפת ראש דהחוטאים וע"ז אמר התרגום לזרעיתיהו"ן לבי"ת אבהתהו"ן אם יראו שגם זרעם אחריהם ילכו בדרך התורה כמו שהלכו אבותם מקדם אז יהי' להם נשיאת ראש כנ"ל.

תפארת בנים, במדבר

(ועיין בחיים ושלום, וירא בשינוי לשון קצת)

ונ"ל עוד רמז גם בענינא דידן בזה"ק בפרשתן עה"כ ויביאה יצחק האהלה שרה אמו, ועי' במפרש האור החמה על זוה"ק בזה (דף קל"ג ע"א) מ"ש האהל"ה בה"א בסוף, היינו שהארה שכינה באהל בחי' ה"א, וגם עי' בזה"ק (פ' תולדות) ובאוה"ח שם (דף קמ"ב ע"ב) מ"ש ואברככה לפני ה', היינו כיון שכתוב ה"א בסוף בתיבת ואברככ"ה היינו הברכה הידועה, וכנודע ליו"ח.

חיים ושלום, בפרשתן

מלאכים כנודע שגם המלאכים נשפעים וניזונים מזון הרוחני ע"י המצות ומע"ט שעושים הצדיקים.

(יג) ולפענ"ד להוסיף קצת תבלין לזה, דהנה עיקר הענין שהצדיק משפיע שפע ע"י אכילתו גם לזולתו, הוא ע"י שהצדיק משבר תאותו ואוכל רק להחיות נפשו ומבטל רצונו הגשמי שהוא תאותו מפני רצון הש"י, ורוחניותו, ואז נעשה הצדיק בחי' צנו"ר (אותיות רצון) המשפיע וכמו שאמרו חז"ל (בש"ס ברכות י"ז ע"ב) כל העולם כולו נזון בשביל חנינא בני וחנינא בני די לו בקרב חרובין מערב שבת לערב שבת והיינו כנודע שע"ז שחנינא בני די לו בקב חרובין מערב שבת לערב שבת ע"כ כל העולם נזון בשבילו, כי נעשה ע"ז צנור המשפיע כנו', וזהו י"ל משאה"כ צדיק אוכל לשובע נפשו ובטן רשעים תחסר, היינו ע"י מה שהצדיק הוא משבר תאותו ואינו אוכל רק לשובע נפשו ע"ז בא כ"כ שפע לעולם לאין שיעור עד אשר בטן רשעים תחסר בבחי' אהב כסף לא ישבע כסף ריש לו מנה רוצה מאתיים כדרך העשירים, וזהו שאמר אברהם אבינו ע"ה ואקחה פת לחם (שאקבל השפעה ע"י) וסעדו לבכם (שאתם תאכלו רק לסעדו לבכם ולהחיות נפשם בלבד), כי חשבם בבחי' צדיק אוכל לשובע נפשו וגדולים ממנו במעלה כנו', ולזה אמרו לו המלאכים כן תעשה כאשר דברת היינו שגם אתה תאכל כן וכאמור. ובזה י"ל המשך הכתובים בפרשתן שאמר, וה' ברך את בית המצרי בגלל יוסף ויהי ברכת ה' בכל אשר יש לו בבית ובשדה, ואמר הכ' שלא נסבור שזה הי' ע"י שיוסף מתאמץ בתפלה עבדו, וע"כ אמר ולא ידע אתו מאומה, שלא עלה על מחשבת יוסף להתפלל עבור רשע ומזוהם כזה להשפיע לו שפע ועשירות כדי שיוכל למלאות תאותו יותר ויותר, "כי אם הלחם אשר הוא אוכל" היינו שע"י שיוסף לא אכל כ"א הלחם לבדו, וקיים משאחז"ל פת במלח תאכל וכו' והסתפק עצמו במיעוט ולא רצה למלאות תאותו, ע"ז בא לו השפע ממילא ובבחי' בטן רשעים תחסר כנ"ל.

תפארת בנים, וישב

ועי' הגש"פ תפארת בנים פיסקא הא לחמא עניא

ועד"ז י"ל שאמר הש"י לאדם הראשון ארורה האדמה בעבורך, היינו שאם לא חטאת הי' השפע הולכות על ירך, והי' להשפע צינור לעבור על ירך על כל יושבי חבל לפרנסם בנקל ובכבוד, אבל עתה שקלקלת מעשיך ונפסק הצינור, ע"כ גרמת שארורה האדמה בעבורך שאין מעבר להשפע שלה כנ"ל. ועד"ז י"ל

חיי שרה

ויבא אברהם לספוד לשרה ולבכותה ויקם אברהם מעל פני מתו וגו'. הנה ידוע קו' העולם שבא להספידה ולא כתיב מה אמר עלי' בהספידו, רק מיד ויקם אברהם מעל פני מתו, (והמפרשים ז"ל תי' בזה לדרכם בקודש). וי"ל כי זה הנאמר בתורה ויקם אברהם מעל פני מתו הוא ההספד, כי הני נשי במה קזכיין דמנטרין לבעליי' וכו' שמסייעתו לעבודת ה' ובפרט בשרה אמנו שאחז"ל שאברהם ה' מפל לשרה בנביאות, וזהו שהגיד בשבחה בהספדו עלי' ויקם אברהם (אשר קם בעבודת ה' וכשאחז"ל (בראשית רבה נח, ח) ויקם שדה עפרון (בראשית כג, יז) תקומה היתה לו. זהו רק) מעל פני מתו (על ידה היתה לו והיא הביאתה לזה).

מה שאמר רוד המלך ע"ה נתתי שמחה בלבי מעת דגנם ותירושם רבו, דהיינו שאם חסר יחסר להם השפע, הנני יודע ומבין שהוא בשביל שחטאתי, ועי"ז גרמתי שיפסוק הצינור השפע לכל באי עולם, אבל עתה כשאני רואה שדגנם ותירושם רבו, הוא סימן שמרוצים מעשי לפני הש"י, ועי"ז יורד ע"י הצינור השפע לעולם. וזהו י"ל פי' המסורה בפרשת רצא עהפ"יאמר נקבה שכרך עלי ואתנה. שכרך ב' דין, ואידך שכרך הרבה מאוד, דהיינו ויאמר נקבה שכרך (הוא הצינור המשפיע היורד מבחי' זכ"ר לבחי' נקב"ה המקבל השפע) עלי, כי "שכרך הרבה מאוד" א"כ אתה תוכל להוריד השפע ע"י הצינור שלך לכל אשר תחפרץ. ועד"ז י"ל מה שאנו אומרים בבהמ"ז כי הוא אל זן ומפרנס לכל ומטיב לכל ומכין מזון לכל בריותיו אשר ברא, עפי"ד הזה"ק דהצדיק נקרא כ"ל, ולזה אמר שהש"י זן ומפרנס להצדיק שהוא צינור של השפע שעל ידיו הוא מכין מזון לכל העולמות וכאמור.

תפארת בנים, ויצא

*זאת אמר בעת ישב באבילות ל"ע אחרי פטירת מחברתו הטהורה הרכנית הצדיקות המפורסמת אשת חיל וב"ק מרת חיי' פרימא רבקה ע"ה

חיים ושלום, חיי שרה

אם ישכם עושים חסד ואמת את אדוני הגידו לי ואם לא הגידו לי ואפנה על ימין או על שמאל. י"ל כי ע"י הזווג הקדוש הזה של יצחק ורבקה נולד יעקב אשר הוא המכריע בין חסד לדין ומטה כלפי חסד מדת הת"ת כנודע, והוא המכריע בין מדת אברהם (חסד) ליצחק (דין), ועד יעקב לא הי' מכריע והי' שקול פעמים החסד גובר ופעמים וכו', משא"כ ע"י יעקב מדת אמ"ת המכריע ונוטה לחס"ד כנז'. וז"ש אם ישכם עושים (ע"י הזווג הזה) חסד ואמת (היינו שנולד יעקב שיהי' האמת מצטרף לחסד ויהי' חס"ד ואמ"ת) א"ת אדוני (היינו להצטרף מדת אמ"ת של יעקב עם אדוני"י אברהם"ם שהוא חס"ד כנז') הגידו לי ואם לא הגידו לי ואפנה על ימין או על שמאל (כי אז יהי' שקול פעם יפנה המאזנים לימין"ן שהוא מדת אברהם או על שמאל"ל כנגד יצחק כנ"ל כשלא יהי' יעקב המכריע) וזהו רמזו כי אפנה"ה בני' חס"ד דיי"ן היינו בלתי מכריע עדיין כנז"ה.

ויתרוצצו הבנים בקרבה ותאמר אם כן למה זה אנכי. ופירש"י והוא מהמדרש (בראשית רבה סג, ו) כשעברה על פתח ביהמ"ד יעקב מפרכס לצאת וכשעברה על פתח ע"ז עשו מפרכס לצאת, דהיינו שכשראתה שהכח של הנטי' לצד העבירה הוא כ"כ

(יד) זהו הענין י"ל לעת ערב לעת צאת השואכות (שיש כלבין דנבחין המקטריגים נגד הזיוג, והוא העיקר שהי' מתיירא אליעזר מפני ניגוד הס"א המקטריגים, מחמת שיהי' מזה הזיוג יעקב אבינו שהוא המכריע לטובה, וכיעקב שקראו בית [כדאמר'] בפסחים דף פ"ח] יהי' עיקר הגאולה) ע"כ נא' ויאמר בשלשל"ת (שהוא של ג' פרקין [ג' חוליות] מדת יעקב"ב השלישי), ונא' ועשה חסד עם אדוני אברהם (שיצטרף מדת יעקב למדת החסד של אברהם כנ"ל), וז"ש הקרה נא לפני היום, ע"ד שאחז"ל בסנהדרין בפ' חלק אימתי אתי מר (משיח) א"ל היום (אם בקולו תשמעו), וכיון שכונתו הי' לתכלית ביאג"צ בכנין בית יעקב השלשל"ת כנז', ע"כ ביקש מלפניו ית"ש הקרה נא לפני היום, שיהי' התקרכות הגאולה בבחי' היום כנז'.

חיים ושלום, חיי שרה

שוה כמו כח הנמי' של צד המצוה וכמו שזה מפרכם לצאת ולעשות מצות ה' כן זה מפרכם לצאת ולעשות עבירות ולהיות ממכעיסיו ר"ל ע"כ צווחה ואמרה "אם כן למה זה אנכי" היא נתינת התורה מפי הש"י בעצמו כביכול ואשר באזננו שמענו ובעינינו ראינו אנכי ולא ינהי' לך וכמבואר בש"ס שבת (דף ק"ה ע"א) אנכי ר"ת 'אנא נפשי' כתבית 'יהבית שהש"י אמר אני כתבתי התורה ונתתי לישראל וע"כ הי' עושה לה אם כן (הוא לשון שו"ה כמו כזה כן זה וכמו כן תעשה כאשר דברת וכיוצא) וכיון שהש"י בכבודו ובעצמו נותן התורה איך יתכן שיהי' הצד נמי' לרע לעשות עבירות ח"ו שוה כמו צד הנמי' לטובה לקיים המצוה.

ותלך לדרוש את ה'. ופירש"י והוא מהמד"ר (בראשית רבה סג. ו) לבית מדרשו של שם ועבר. ולכאורה אין המקרא מסייעו לזה דהא בקרא מבואר שהלכה לדרוש את ה'. וי"ל דהדבר פשוט עפ"ד התנא (פ"ג דאבות) עשרה שישבו ועסקו בתורה שכינה שרוי' ביניהם וכן חמשה וכן שנים וכן א' שיושב ועוסק בתורה שכינה

(טו) ובענין כזה כתב בספה"ק תפארת בנים פרי' קדושים], אל תפנו אל האלילים ואלהי מסכה לא תעשו לכם ופירש"י אלילים לשון אל, כלא הוא חשוב ואם אתה פונה אחריהם סופך תעשה אותם אלהות עכ"ד, וי"ל לענ"ד עפ"י מה שאמרתי לפרש דחז"ל (באבות דר"ג פרק כ"ו) הזהר מן הספק שלא תבוא לידי ודאי, כי הנה ידוע מהספרים הקדושים דהעיקר עצה להנצל מן החטא, שכאשר יבא לו איזו הרהור ומחשבה או איזו רצון לעשות הרע בעיני ה', לא ישהה מחשבה זו במוחו אפי' רגע א', רק יגרשנה ויסירה ממוחו ולבו מיד, כי אם ח"ו לא יגרשנה תיכף ממוחו, רק יכניס ספק בלבו אם יעשה כזה או לא, אזי יהי' מקום להיצה"ר להכות שורש בלבו ח"ו ולנטוע ענפי הרעה, ואז יהי' קשה מאוד לגרשו מבית פנימיתו שלא ישאר שורש פורה ראש ולענה, וזהו שאחז"ל הזהר מן הספק (שלא יעלה בלבך ספיקות אם תעשה כך או לא) שלא תבא לידי ודאי (כי אז יהי' קשה לגרשו ותכשל בודאי ח"ו כנז').

תפארת בנים, קדושים

שרוי' שם, ובזה יובן דבריהם שהלכה לבית מדרשו של שם ועבר שהם ישבו ועסקו בתורה וממילא זה הי' לדרוש את ה' ששם שכינה שרוי' ושפיר כתיב ותלך לדרוש את ה'.

ויצא יצחק לשוח בשדה לפנות ערב. י"ל על פי דברי הש"ס (סוטה דף מ"ד ע"א) ועתדה בשדה לך (משלי כד, כח) אלו מעשים טובים עיי"ש. וזה שאמר הכתוב ויצא יצחק לשוח (התפלל להשי' אשר) בשדה (המעשים טובים שיעשה) לפנות ערב (היינו לפנות

(טז) וזה י"ל שאנו אומרים (בברכות ק"ש של ערבית) כי הם חיינו ואורך ימינו ובהם נהגה יומם ולילה ואהבתך אל תסיר ממנו לעולמים, היינו עפי"ד הזוה"ק (מקץ דף קצ"ו ע"ב) ואהבת עולם אהבתך דא כנסת ישראל (ועיי' בפרדס שער ע"ב ערך כ"ו) דשכינה הקדושה נקראת כנסת ישראל וכ' שם הטעם עפי"ד הזוה"ק עיי"ש, ולפי האמור יובן דהיינו שאנו אומרים כיון שנהגה בתורה יומם ולילה א"כ לא תסיר השכינה (שהש"י אוהבה אהבת עולם כנ"ל) לעולמים. ועד"ז י"ל משאה"כ ומצאוהו רעות רבות וצרות ואמר ביום ההוא הלא על כי אין אלקי בקרבי מצאוני הרעות האלה, והוא עפי"ד הירושלמי (ר"ה פ"ג) ותשלך אמת ארצה כשישראל משליכין דברי תורה לארץ הרשעה הזאת גוברת ומצלחת וכו', עיי"ש, וכן במכילתא (בשלח בפרשת ויבא עמלק) וילחם עם ישראל ברפידים אין רפידים אלא רפיון ידיים לפי שרפו ידיהם מן התורה לכך בא השונא עליהם וכו', לופי הנ"ל יתבאר שאה"כ ואמר ביום ההוא על כי אין אלקי בקרבי (היינו שאינני עוסק בתורה שיהא שכינה שרוי' שם ע"כ) מצאינו הרעות האלה (שאם הייתי עוסק בתורה לא הי' כח בשום אדם להרע לי), ועד"ז י"ל מ"ש דהע"ה ה' לי (שהנני עוסק בתורה ששכינה שרוי' עמי כנו') לא אירא מה יעשה לי אדם (כי לא יוכלו להרע לי כנו'), ועד"ז י"ל בפרשתן שאמרו יהושע וכלב ע"ד המרגלים שאמרו אשר ח"ו לא נוכל לעלות אל העם כי חזק הוא ממנו ע"ז השיבו "וה' אתנו אל תיראום" היינו שנלמוד תורה שיהי' השכינה שרוי' בתוכנו כנו' כי אין להשונא כח לשלוט בישראל אלא בזמן שרפו ידיהם מן התורה אבל כל המקבל עליו עול תורה מעבירין ממנו עול מלכות הרשעה כנ"ל.

תפארת בנים, שלח

הערב התערובות פניות וגאות ומחשבות זרות) רק יהי במחשבה זכה להשיי.סו.

וקום ברח לך אל לבן אחי חרנה וישבת עמו ימים אחדים עד אשר תשוב חמת אחיך עד שוב אף אחיך ממך וגו' ושלחתי ולקחתיו משם, דהנה מבואר בש"ס סנהדרין (דף צ"ז ע"ב) כלו כל הקיצין ואין הדבר תלוי אלא בתשובה עיי"ש, וי"ל דהוא עפ"י דברי הנביא מפי ה' (ישעי' כ"ז) תימה אין לי מי יתנני שמיר ושית במלחמה וגו' פירש"י שהש"י אמר חימה אין לי לא אוכל לשפוך חמתי על אוה"ע יען מדת הדין מקטרג שגם ישראל עוברים עבירות ומה נשתנו אלו מאלו. מי יתנני שמיר ושית במלחמה היינו שישובו ישראל בתשובה ואז לא יהי למדה"ר לקטרג אז אענוש את אוה"ע ואכלם עכ"ד. דכל זמן שאין ישראל עושי תשובה אין הש"י כביכול יכול להתנקם באוה"ע שמושלים בזרוע על ישראל כיון שגם על ישראל ראוי להיות כעס ח"ו על עונותיהם אבל כשישראל יעשו תשובה שאין להמקטרג מענה עליהם ואין עליהם כעס אז ישפוך חמתו על אוה"ע ויכלם ולא יהי עוד גלות. וזהו י"ל שאמרה רבקה וקום ברח לך אל לבן אחי חרנה (שיגלה יעקב מא"י לחוץ לארץ לרשות לבן הס"א, היינו שרמזה לו שיצאו ישראל בגלות מארץ ישראל לחו"ל לרשות האוה"ע) וישבת עמו ימים אחדים (היינו שיוכל להיות שלא תהי' שם בהגלות זמן רב שצריך אתה לשהות שם רק) עד אשר תשוב (היינו שתעשה תשובה) אף אחיך (אזי יבא החימה על אחיך עשו) עד שוב חמת אחיך ממך (היינו הכעס והאף שצריך להיות על אחיך שעד עתה הי' גם עליך בעוונותיך ועיי"ו ניצל אחיך כנ"ל אבל כשתעשה תשובה יסיר הכעס ממך ויהי' רק על אחיך ואז) ושלחתי ולקחתיו משם (שלא יהי' עוד גלות) וזה אמרה רבקה שהיא בינ"ה כמ"ש האריז"ל בלק"ת (ריש פ' תולדות) ובינ"ה בה אתייחסון ישראל במפקנותהון מן גלותא כמ"ש ברע"מ

(פ' בהר בד"ה פקודא לחשוב). ובזה י"ל (בתהלים כ"ז) אחת שאלתי מאת ה' אותה אבקש שבתני בבית ה' וגו' ותרגום בבית ה' בבית מקדשא, אח"ת ר"ת 'תשוב' חמת 'אחיד. אות"ה גי' הר"ת של 'עד 'שוב 'אף 'אחיד 'ממך ואז שבתני בבית ה' בביהמ"ק שתהי' הגאולה.

וישבת עמו ימים

אחדים עד אשר תשוב חמת אחיד. דהנה שני ימים או שלשה עד עשרה ימים קורין לשון ימי"ם, וכל יותר מעשרה היינו מאחד עשר עד כמה אלפים קורין יו"ם ונראה דהטעם הוא דהנה שני ימים או יותר אי אפשר להיות זולת אם יש ביניהם לילה, אבל אם אין ביניהם לילה הוי יום ארוך אפי' כמה אלפים שנה כל שאין ביניהם לילה לא נשלם היום להיות מתחיל יום שני, וכמ"ש (בראשית א, ח) ויהי ערב ויהי בקר יום שני שע"י הערב נשלם היום הא' והנה בזה העולם ימי חיי האדם קצר ימים יושב חשך, אבל בעוה"ב ששם עולם הקיים לאור באור החיים אור זיו שכינתו, והנה כ' התיו"ט (בסוף עוקצין) על המשנה עתיד הקב"ה להנחיל לכל צדיק וצדיק ש"י עולמות, דהמספר עד עשרה יש בו רק מספר יחידות, שהוא עלמא דפרודא עוה"ז, אבל מספר יותר מעשרה יש בו מספר עשיריות כוללת שהוא עוה"ב עיי"ש, וזהו יהי' מכוון דהמספר עד עשרה כיון שהוא מעוה"ז החשוך יש בו לילה ונקרא ימי"ם לשון רבים שכל שיש ערב ובקר הוי כל אחד ואחד יום בפני עצמו כנ"ל, משא"כ המספר יותר מעשרה שיש בו מספר עשיריות שהוא מרומו לעוה"ב שאין בו חשך וערב נקרא יו"ם שהוא לשון יחיד יום א'

(יז) א"ה (רבה"ק בעל מנחת אלעזר זי"ע) ובזה י"ל אות"ה אבקש אות"ה גי' ביי"ת, כשאחז"ל לא כאברהם שקראו הר וכו' אלא כיעקב שקראו ביי"ת שהוא תכלית הגאולה האחרונה שנזכה לביי"ת יעקב וזהו שכ' שבתני בביי"ת ה' היינו הביהמ"ק שנקרא ביי"ת שעל תכלית זה העיקרי התפלל דהע"ה.

תפארת בנים, שלח

ארוך. וזהו י"ל שאמרה רבקה ליעקב כשיצא מא"י לחוץ לארץ מחמת עשו, וישבת עמו ימים אחדים (שאינן בו מספר עשירות רק מספר יחידות, ולזה רמזה אחדי"ם, ולכך נקראו ימים ולא יום) עד אשר תשוב חמת אחיך (בימי המשיח זמן עוה"ב שאז יכלה כח חמת עשו ויאבדו כל המספינים) אז לא יהי' ימים רק יו"ם כי ביו"ם ההוא יהי' ה' אחד (זכריה יד, ט) כי לא יהי' לילה יען והי' לעת ערב יהי' אור (שם ז) אז ישובו בנים לגבולם (ירמיה לא, יט) וז"ש תשוב (ברמז לשון אתה תשוב ועי"ז תסיר) ותשוב חמת אחיך ממך במעשיך הטובים בתורה ועבודת ה'.

ויצא

ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה, עפי"ד הילקוט שמעוני (משלי ו') בהתהלך תנחה אותך זה יעקב שהי' מתעסק בתורה כשיצא מבית אביו וכו', והנה איתא במס' אבות (אבות פ"ו מ"ב) אין לך ב"ן חורין אלא מי שעוסק בתורה, וזהו י"ל רמז ויצא יעקב מבאר שבע שהי' עוסק בתורה כנו ע"כ וילך חרנה הלך ב"ן חורין לשון חרות.

(יח) וזהו י"ל בפרשתן, ויצונו ה"א לעשות את כל החקיים האלה (חקיים לישנא דמזוני כדאמרי' בריש פ"ב דביצה וגם אמרי' בש"ס ברכות (דף ח') גדול הנהנה מיגיע כפו דהנהנה מיגיע כפו אומר עליו הכתוב יגיע כפיו כי תאכל אשריך בעוה"ז וטוב לך לעוה"ב היינו לעבוד בפרנסתו להנות מיגיעו זה יהי' כדי) ליראה את ה' אלקינן (היינו לעשות המו"מ כמ"ש בש"ע או"ח סי' רל"א בכל דרכיך דעהו כשהוא עוסק במו"מ עושה כדי שירויח ויהי' לו כמה לפרנס א"ע שיוכל ליתן צדקה ולקנות כל דבר הנצרך לקיום המצות ולעבודת הש"י ותורתו ועי"ז ינחיל שני עולמות עוה"ז ועוה"ב) לטוב לנו כל הימים (הוא העוה"ז שנקרא ימים) ולחיותנו כהיום הזה (הוא העוה"ב שנקרא רק יום א' כנ"ל).

תפארת בנים, ואתחנן

(יח*) תפארת בנים, בפרשתן

ויפגע במקום ההוא וילן שם כי בא השמש. ופירש"י ויפגע הוא לשון תפילה, ויש לרמז, עפי"ד הש"ס ברכות (כ ע"א) על זאת יתפלל כל חסיד אליך לעת מצוא (תהלים לב, ו) לעת מצוא רנב"י אמר זו מיתת ר"י אמר זו קבורה, היינו וזהו ויפגע במקום וילן שם היינו שהתפלל בענין מקום לינת הלילה (שהיא הקבורה) בעת ביאת השמש שהיא המיתת כמבואר בזה"ק פ' ויחי (דף רכ"ז ע"א) ויהי השמש לבא היינו מיתת האדם. עיי"ש ובוזר מרומז גם בתהלים (קמו, ד) תצא רוחו ישוב לאדמתו ביום ההוא אבדו עשתונותיו (בעת אשר יצא הרוח ויאבד עשתונותיו שהוא ענין מיתת וקבורה באדמתו אז) אשרי שאל יעקב בעזרו (על כן אמר א"ל יעקב כי יעקב התפלל ע"ז כי בא השמש כנז), וע"כ נרמז 'תצא רוחו ישוב לאדמתו' ביום 'ההוא' אבדו ר"ת גי' ב"א השמ"ש, כי יעקב הוא שהתפלל על הלינה ביאת השמש כנז"ט.

והנה סלם מצב ארצה וראשו מגיע השמימה. דהנה סולם הוא ענין שעולין עליו למעלה, וזהו והנה סלם (כלומר הדרך שעולין בו למעלה הוא אם) מוצב ארצה (שהוא אחוז במדת ענוה, וזהו הדרך) וראשו מגיע השמימה (שעולין בו למעלה) כ.

(יט) וזהו י"ל שאה"כ ויצא יצחק לשוח בשדה לפנות ערב, שגם יצחק התפלל ע"ז, ואמר ויצא יצחק לשוח בשדה לפנות ערב, ער"ב היינו אותו זמן הנק' ערב שהוא יום ביאת שמשו כנז', ע"ז התפלל שיהי ברחמים עיי"ש. תפארת בנים, חיי שרה

(כ) ובוזר יובן שאושפיזא דמשה רבינו הוא ביום זה [יום ד' דסוכות], וכן כונת השם של נטילת לולב בחיר"ק מרת נצח, והנה משה רבינו האיש משה עניו מאוד מכל האדם אשר על פני הארמה, אמנם ידוע מאן דהוא זעיר הוא רב (וער"ז מה שאמר אאמו"ר זצלה"ה) ובוזר יובן שבהנענוע הר' שהוא למעלה

אכן יש הוי' במקום הזה ואנכי לא ידעתי. כי הנה מה שזוכה האדם להתגלות אלקות הוא אם מדבק במחשבתו תמיד בהש"י ובתורתו כנודע מעלת הנביאים, וזהו י"ל שיעקב אבינו (מענוותנותו היתירה) כשנגלה אליו הש"י הי' ירא מעצמו שלא יבא לידי גאות שע"י מעשיו הטובים שהי' דבוק בה' ובתורתו בא למדריגה זו, ע"כ אמר אכן יש הוי' במקום הזה (שרק מחמת קדושת המקום זכה שיתגלה אליו הש"י אבל לא ע"י מעשיו כי) ואנכי היינו הש"י ותורתו כמ"ש (שמות כ, ב) אנכי ה' אלקיך, וכמבואר בש"ס (שבת דף ק"ה ע"א) אנכי ר"ת 'אמירה' נעימה 'כתיבה' יהיבה נאמנים אמרי' (והיינו שהוא מרומו על התורה) לא ידעתי (היינו שלא הייתי דבוק במחשבתי ודעתי בהש"י ותורתו להיות ראוי למדרגה זו) כא.

הרומזה למדת נצח אשר שם השם יו"ק הוא מנוקד בנקודת חירק שהוא מדה משה רבינו (שהנקודה הזאת עומדת למט"ה רומז לעונה שפל בעיני עצמו) ומנענעים אז למעלה שהוא העולה למעלה כנז'.
תפארת בנים, פוכות

(כא) וכזה י"ל מה שאמר אברהם אבינו ה' יראה, אשר יאמר היום בהר ה' יראה ותרגום יונתן איתגלית עלי שכינתא דה', דהבין אברהם (מרוכ ענוותנותו) דההתגלות שהי' לו בהר המורי' בעקדת בנו הי' המקום גורם שאתגלי שכינתא דה', שהר המורי' גרם שזה ההר מוכן בקדושתו עוד קודם בריאת העולם, כמ"ש במדרש שהקב"ה הי' מתפלל שם קודם בריאת העולם, ע"כ תלה ההתגלות רק "בהר ה' יראה" שהוא מקום השראת השכינה הקדושה (וכנז' מהתרגום יונתן) וזהו י"ל בפרשת ראה כי הנה כאשר בא איש ישראל להר ה' מקום הקדש אשר שם השראת השכינה, הי' לכל העומד ובא שמה התגלות והתרגשות ועליית הנפש ומוחץ רגדלות, והי' יכול היצו"ר להטיל בו גאות שהוא ע"י מעשיו הטובים, ע"כ הזהירה תהי"ק השמר לך פן תעלה עולותיך בכל מקום אשר תראה (היינו שתתגאה ותתעלה בדעתך לאמר שגם אם לא הייתי כאן במקום הקדש רק במקום אחר, ג"כ הי' לך כעת התגלות אלקות ועליית הנפש ע"י מעשיך כנ"ל), כי אם במקום אם אשר יבחר ה' באחר שכט"ך שם תעלה עולותיך (כי אם במקום הקדש הר המורי' בזה תתלה עולותיך, עליות הנפש שלך שרק המקום גורם כמו שהיא באמת) כנז'.

תפארת בנים, ראה

אכן יש הוי' במקום הזה ואנכי לא ידעתי. כי כשהאדם כונתו בעבודתו רק למען הש"י אז שורה שם שכינת הקב"ה, משא"כ כשהוא כונתו לצורך עצמו וזהו שאמר יעקב אבינו אכן יש הוי' במקום הזה (שיש כאן השראת השכינה משום) ואנכי לא ידעתי (שלא נתתי דעתי בשביל, היינו אנכי) כג.

אכן יש ה' במקום הזה ואנכי לא ידעתי. אכן יש ה' במקום הזה (אז יכולים לידע כי יש במקום הזה במעשיו של בני אדם בכל דבר השראת הקדושה לשם שמים אם) ואנכי (נגיעת עצמו באיזה אופן שיהי') לא ידעתי (שאינ לו שום פני' לטובת עצמו) כג.

(כב) ובזה י"ל המסורה בפרשת בחוקתי עה"פ ונתתי משכני בתוכם ולא תגעל נפשי אתכם והתהלכתי בתוכם, והתהלכתי ב', דין, ואידך והתהלכתי באמתך, וכ' הבעל הטורים כי בזכות והתהלכתי באמתך והתהלכתי בתוכם, דהיינו ונתתי משכני בתוכם ולא תגעל נפשי אתכם והתהלכתי בתוכם (היינו בחי' אכן יש ה' במקום הזה, כ"ז הוא רק בזכות) והתהלכתי באמתך ולא לשם טובת עצמו או פניי' אחרת ח"ו. תפארת בנים, בחקתי

(כג) ויש לענ"ד להוסיף בזה, כי גם במקום וענין שאין לו שום נגיעת עצמו, אדרבא הוא אצלו נראה כמס"נ בעשייתו הדבר הזה כי ז"ז ה' לו טובת ממון או שארי הנאות עוה"ז אמנם עי"ז הוא בא לידי גאות, בחשבו כי יש אצלו השראת השכינה כנ"ל, וכל המתגאה כאלו דוחק רגלי השכינה כשאחז"ל, ושוב אין אצלו עי"ז השראת השכינה, וז"ש אכן יש ה' במקום הזה (יש אצלו השראת השכינה כשהוא בבחי') ואנכי לא ידעתי (שאינו יודע בעצמו זה שהוא כונתו לש"ש לגמרי ושיש אצלו השראת השכינה בזה גם מזה אין לו לידע כדי שלא יתגאה) כנז'. חיים ושלום, ויצא

ויבא יעקב מן השדה בערב ותצא לאה לקראתו ותאמר אלי תבא כי שכר שכרתיך בדודאי בני. עפ"מ דאיתא בזה"ק ומפרים, כי הצדיק בבואו מעוה"ז לאחר פטירתו יוצאת השכינה הקדושה כביכול לקראתו ומראית לו תפנוקי מעדני גן עדן אשר הכינו לו בשכרו. וזהו, ויבא יעקב מן השדה, שהוא העוה"ז (וכמ"ש בשם האר"י עה"כ (בראשית כה, כז) ויהי עשו איש שד"ה, איש שאוהב עניני עוה"ז המכונה שד"ה), בערב (בעת תשקע שמשו של הצדיק) ותצא לאה לקראתו, שהשכינה הקדושה המכונה בשם לאה תצא לקראתו, ותאמר אלי תבא, ומקבלתו בסבר פנים יפות, כי שכור שכרתיך, שאומרת זהו שכרך, בדודאי בני, בשכר עריבות נעימות ידידות אהבתם. ולהיפך ח"ו גבי עשו נאמר (שם, כט) ויבא עשו מן השדה והוא עיף, ופירש"י כמו עייפה נפשי להורגים, כפי' הנ"ל וחבן, ורק ע"י התורה הקדושה נזכה לעונג הזה *.

והיה העטופים ללבן והקשורים ליעקב. והי' העטופים ללבן ע"ד הגמ' בר"ה (י"ז ע"ב) ויעבור ה' על פניו ויקרא (שמות לד. ו) וכו' מלמד שנתעטף הקב"ה כש"ן והראה לו למשה סדר תפלה אמר לו כל זמן שישראל חוטאים יעשו לפני כסדר הזה ואני מוחל להם, והנה כתיב (ישעיה א, יח) אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו דגוון לב"ן מורה על כפרת העונות. וזהו מרומז והיו העטופים (שנתעטף הקב"ה) ללב"ן (כדי ללבן העונות כשלג). והקשורים ליעקב, ע"ד הגמ' במנחות (ל"ה ע"ב) קשר של תפילין צ"ל למעלה כדי שיהיו ישראל למעלה והרי ישראל אחודים ותלויים לפי"ז בקשר של תפילין, וז"ש והקשורים (קשר של תפילין הוא) ליעקב (לישראל שתלויים בזה כנו). אולם צריכין ביאור מהו ענין קשר של תפילין ליעקב וישראל, וי"ל כי הנה אברהם הוא חסד ימין, ויצחק

*דרשה קודם אקדמות בשנה האחרונה לחייו.

מאמר זכרון צדיקים.

גבורה שמאל, ויעקב כלול משניהם, נמצא שהוא הקשר שבו נתקשרו שניהם, וכן הוא קשר של תפילין שהוא מחבר הרצועה של צד ימין ושל צד שמאל, ע"כ קשר של תפילין בחי' יעקב נ.

והי' העטופים ללבן והקשורים ליעקב. י"ל כי האדם צריך ליתן קדימה לעבודת הש"י מרם יעסוק בעניני עוה"ז, דהיינו כשיקום ממטתו יקבל עליו עול מלכות שמים בברכת התורה ובמאמרי יחוד הש"י ואהבתו ויראתו ותהלים ולימוד תורה מי שהוא בן תורה וכיוצא, וכשיגיע זמן תפלה יתפלל ואח"כ ילך לעסקו, וזה שאמר והי' העטופים (המאוחרים כפירש"י) ללבן (לחלק עוה"ז יתן המאוחר בזמן) והקשורים ליעקב (כי כל א' צריך ליתן קדימה לעבודת הש"י שהוא חלק יעקב) ועד"ז י"ל מ"ש דוד המלך ע"ה (תהלים נ. יח) ואתה שנאת מוסר ותשלך דברי אחרים, היינו שנתן איחור לדברי הש"י לנגד צרכי גופו ובאמת צריך להקדים דברי ה' ותורתו. וזהו שאמר יעקב (בראשית לב, ה) עם לבן (הס"א ועניני עוה"ז) גרתי (הייתי רק כגר וכאורח ולא כתושב) ואחר עד עתה שנתתי לי איחור ולא קדימה.

(כד) ונ"ל שזה המשך הפסוק. והקשורים ליעקב, עפ"ד חז"ל (באבות דר"נ ובזוה"ק פ' מקץ) רבזמן שיש שלום בישראל ואין בהם מחלוקת אפי' יש בהם עבירת ע"ז ר"ל הקב"ה מוחל להם ודינא לא שלטא בהו עיי"ש, וזהו שאמר והיו העטופים ללבן (שהקב"ה מתעטף כביכול ומוחל ומלבין עונותיהם של ישראל) והקשורים ליעקב (אם המה בקשר א') שיש שלום ביניהם ואין ביניהם מחלוקת וכאמור.

תפארת בנים בפרשתן

וע' תפארת בנים, ויחי וחיים ושלום, בפרשתן

(כו) וזהו י"ל בפרשת וישכימו בבקר ויעלו אל ראש ההר לאמר הננו ועלינו אל המקום אשר אמר ה' כי חטאנו, ויאמר משה למה זה אתם עוברים את פי ה'

וישלח

וירא מאוד ויצר לו. נראה עפי"ד הרמב"ן המובא בקדושת לוי (פ' יתרו) אם תעירו ואם תעוררו את האהבה עד שתחפץ, שכשהגיע אל האדם אהבת הבורא או יראת הש"י אז תיכף יעשה איזה מצוה ואז בזה מביא האהבה והיראה בצמצום, כי כל זמן שלא עשה מצוה יש לו מלחמות, אבל כשעשה איזה מצוה עם האהבה והיראה אז מביא האורות הללו בצמצום ובטל ממנו כל המלחמות. והנה המצוה שעושה הוא כמו כלי שתנוח בו את ההתעוררות בזה שמגיע לו מלמעלה וזה הוא עד שתחפץ כי חפץ הוא כלי עכ"ל, ועד"ז י"ל וירא מאוד ויצר לו היינו שבא אז ליעקב מלמעלה יראה גדולה עד מאוד, ע"כ עשה לה תיכף כלי, ויצר לו מלשון ויצר אותה בחרט היינו שצרר אותה בכלי שלא תאבד ממנו לעולם כנ"ל.

והיא לא תצלה, י"ל ע"ד מוסר וישימ"ו בבקר ויעלו אל ראש הה"ר (היינו שנתנו ראש וקדימה לעניני הה"ר שהוא היצחק כשאחז"ל צדיקים נדמה להם כהר) לאמור הננו ועלינו אל המקום אשר אמר ה' (היינו מה איכפת לנו אם נעסוק כעת במד"מ ועשיית חפצנו הנצרכים לנו הלא הננו ועלינו אל המקום אשר אמר ה' ומזומנים אנחנו להתפלל אח"כ ולקיים המוטל עלינו, ולזה אמר להם משה רבינו) למה זה אתם עובדי"ם את פי ה' (מלשון אין מעבירין על המצוות, היינו אם כי אתם מתפללים אח"כ, אמנם הרי אתם עובדים על המצוות ואתם עושים קדימה לעניני עוה"ז) והיא לא תצלה (כי רק אם מתפלל ואח"כ הולך לדרכו אז הוא מצליח), וכשאחז"ל (ברכות י"ד ע"א) כל המתפלל ואח"כ יוצא לדרך הקב"ה עושה לו חפציו עיי"ש, כי אז תצליח דרכך וכנ"ל.

תפארת בנים, שלח

(בח) וזה שאמר רד"ק המלך ע"ה לעשות רצונך חפצתי ותורתך בתוך מעי, והיינו כי כאשר בא לו הרצון מלמעלה שהוא רצונך (כי אני לא עשיתי לי זה הרצון שיהי' נקרא רצוני רק אתה שלחתי לי מלמעלה זה הרצון והוא רצונך)

וימלוך תחתיו הדר ושם עירו פעו ושם אשתו מהיטבאל בת מטרד בת מי זהב. י"ל הנה כתיב (כפ' בראשית) והארץ היתה תהו ובהו וחושך על פני תהום ורוח אלקים מרחפת על פני המים, וכ' הלוקמי תורה מהאריז"ל כי תה"ו ובה"ו וחוש"ך הם השבירה דו'

חפצתי (לקחתי אותו תיכף לתוך כלי שלי הנקרא חפץ כנ"ל) ע"כ ותורתך בתוך מעי, ואינו הולך ממני לעולם, וזה פי' הפסוק (כפ' במדבר) זאת עשו להם וחיו ולא ימותו בגשתם את קודש הקדשים אהרן ובניו יבואו ושמו אותם איש איש על עבודתו ואל משאו ולא יבואו לראות כבלע את הקודש, ופרש"י לתוך נרתק שלו, היינו זאת עשו להם וחיו ולא ימותו (שכאשר יעזור להם הש"י שיבוא להם שפע קודש אהבה ויראה ויהי' להם חיות כראוי שלא ילך לאיבוד ח"ו ויסתלק מהם הקדושה לחזור להיות בבחי' מתים ח"ו), אהרן ובניו יבואו ושמו אותו איש איש על עבודתו ואל משאו (הינו שכל אחד ישתדל לפי שורש נשמתו אשר מרגיש בעצמו שיש לו לעשות שהוא מסוגל בזה כפי מהותו, כי יש מי שהוא מסוגל העיקר לעסוק בתורה, יש מי שהוא מסוגל יותר להאריך בתפלתו בכוונה והתלהבות, יש מי שהוא מסוגל ביותר להיות עסקו במצות בצדקה וגמ"ח) היינו שיעשה תיכף לההתעוררות כלי וחפץ לקבל ולעצור הקדושה בקרבו, ואז לא יבואו לראות כבלע את הקודש לתוך נרתק שלו (היינו שלא ילך מהם שפע הקדושה שנשפע לו לחזור למעלה כנ"ל).

זה הענין שאחר התפלה מסדרין הקערה ומניחין המצה והמרור ושאר המצות ששייכים להסדר, שהם מרמזים לאורות הקדושים שמאירים בלילה הזה לתוך כלי, ובהבנת הענין נראה עפי"ד הרמב"ן המובא בקדושת לוי [המובא לעיל בדברי רבינו הש"ס עה"פ וירא מאד ויצר לו עיי"ש], וזהו הענין לרעתנו שכליל התקדש חג הפסח, שבאו האורות של אהבה ויראה ושאר המדות, שהוא סוד המוחין דגדלות בפתאום, ע"כ אנו עושים פועל דמיוני שמשמין המצות והמרור ושאר המצות בקערה שהוא הכלי לעשות להם גבול כדי לעשות צמצום שישארו לנו, שיהי' לנו לכלי מעשה תמיד לעבודתו יתב"ש להשתמש בהם כל השנה, כ"א כפי מדתו ועבודתו ושלא ילכו לאבדון רק שנחזיק בהם לעבדם בפועל בעה"י.

הגש"פ תפארת בנים ד"ה הנה

מלכים דמיתו שהם בחי' דין ונפלו במקום הבריאה שהוא פני תהום, ורוח אלקים מרחפת אותיות מ"ת רפ"ח עכתד"ה, ובע"ח (בשער התיקון פ"ג) איתא דמלך הד"ר הוא מ"ה החדש שהוא הששה קצוות והוא מתקן ה' מלכים שנשברו ובהתיקון נכללת הנוקבא ב"ן בהזכר מ"ה עכד"ה. וי"ל דהך וימלוך תחתיו הדר ושם עירו פעו ושם אשתו מהיטבאל בת מטרד בת מי זהב שהוא תיקון לזה (ובבחי' כעין הקדים רפואה למכה), וע"כ תה"ו ר"ת וימלך תחתיו הדר, תה"ו בה"ו חש"ך גי' מהיטבאל ב"ת מטרד שהוא תיקון המלכים דמיתו כנז, מ"י זה"ב גי' דין להמתיקו בשורשו וכן ב"ת מ"י גי' תהו"ם עם הכולל שכן בהתיקון נכללת הנוקבא שהיא ב"ת בהזכר כנ"ל, ויען שהכללות הוא שהנוקבא ב"ן נכללת בזכר מ"ה ע"כ מכוון שכן מהיטבאל גי' מ"ה ב"ן להיות מ"ה הוא הששה קצוות כנ"ל, ע"כ פ' עו גי' ששה פעמים הוי' וכן ר"ת של ו'שם ע'ירו פ'עו הוא גי' ו' פעמים הוי' וס"ת של ו'שם ע'ירו פ'עו גי' ב"ן לכללו בהששה קצוות כאמור.

(כמ) ונלע"ד להוסיף תבלין, כי באמת אם היינו מתקנים מעשינו ובפרט מדת יסוד יוס"ף שהוא בחי' מקבץ נדחי עמו ישראל אז כבר זכינו לגאולה שלימה, והי' בחי' הד"ר מלך החיים (בביאת דוד מלך ישראל חי וקיים) שלא נאמר בו מיתה, כמו שהוא בתורה ושם עיר"ו (עיר קטנה זה הגו"ף כדחז"ל לתקן הגו"ף במדת היסוד וכנודע בובא לציון גואל ברמז גו"ף בניו) פ'ע"ו (בגי' יוסף כנ"ל מדת יסוד צדיק ח"י עולמים) ושם אשתו (שהוא הזיווג שלו) מהיטבאל (שהוא גי' מ"ה ב"ן כד' אא"ז הנ"ל, וכמבאר בע"ח סוף שער שבירת הכלים) בת מטרד בת מי זהב (דלכאו' יפלא קצת מ"ש אא"ז מו"ר כנז' כי מ"י זה"ב גי' דין דהרי מידי בזה במלך הד"ר שהוא עולם התיקון מהחפץ חיים עולם חסד יבנה בחסדו ית"ש, ואיך יורמו מדת הדין במ"י זה"ב שהוא כבר מידי במלך הד"ר בהתיקון כנז'. אך י"ל עפ"י הנודע בהקדמת תיזוה"ק כי ע' שנין דעניותא דגלות בתראה מאן יוכל למיקם בהן דאינון עני חשוב כמת כאלו נטלין את נפשי', ע"כ קודם ביאג"צ ב"ב שנתגלה נצוצי אורות מלך הד"ר, עכ"פ

וישב

וישב יעקב פירש"י ביקש יעקב לישב בשלוח קפץ עליו רגזו של יוסף. ויש לרמז במה ששינה רש"י דבמדרש איתא נודווג לו רגזו של וכו'. ורש"י כ' בלשונו קפץ עליו וכו'. י"ל עפ"ד סידור האריז"ל בכונת ובא לציון גואל ולשבי פשע וכו' שהגאולה תלוי בתיקון פגם הברית, וכל זמן שלא יתקנו ישראל בזה הוא אריכות הגלות בעוה"ר, וכן הכונה בברכת תקע בשופר מקבץ נדחי עמו ישראל, והנה איתא בילקוט חדש (ערך מצות) דבגלות אין לנו רק ע"ר מצות עיי"ש, נמצא שחסר לנו בגלותינו בעוה"ר שמ"ג מצות להשלים למנין תרי"ג, וזה יחזיר לנו כשתהי' הגאולה ב"ב, וזהו שפירש"י ביקש יעקב לישב בשלוח שלא יהיו לבנו גלות ושעבוד רק יהי' שרויין על אדמתן לישב בשלוח (שמ"ג ג' בשלוח דהיינו שיהיו לנו השמ"ג מצות כשלא יהי' הגלות, אמנם) קפ"ץ עליו (דהיינו שלא זכינו עדיין רק למספר קפ"ץ גי' ע"ר שאין לנו רק ע"ר מצות מפני) רגזו של יוסף (דרגא דברית קודש מבני ישראל שלא נתקן עדיין כראוי ע"כ עדיין החרון אף ל"ע. ה' ירחמנו ויצלנו ויטהר לבבנו ונתקדש ויושיענו ויגאלנו). וזהו י"ל גל נעול מעין חתום (שיר

עדיין הם הע' שנין דעניותא דגלות בתראה כנ"ל, וזהו ידוע כי מצפון זה"ב יאתה, אך גם מצפון תפתח הרעה ח"ו, והמה החבלי משיח הנוראים ע"כ טרודים מאד, בהפרנסה לכלכל ביתו ואין לכסף מוצא, וזהו בת מטר"ד בת מ"י זה"ב, טרד"י חבלין קשה מזונותיו של אדם להמציא מזון ופרנסה וטרודים בבחי' זה"ב עיי"ז מונעים התשובה ומעכבים הגאולה, ועיי"ז הוא בחי' דיין בחבלי משיח אשר בגי' מ"י זה"ב כנ"ל), אמנם כשנזכר אז תהי' הגאולה שלימה בבחי' דין העליון מעלת הזה"ב על הכסף ויצחק אבינו המצדק לעתיד ב"ב כמבואר במס' שבת וגם ביאור הענין בפע"ח (שאר חג המצות פ"ז) ובשאר סה"ק ואז יהי' מ"י (בבחי' מ"י ירפא לך, כמבואר בריש הקדמת הזה"ק) זה"ב (בגי' דו"ד שיבא ויגאלנו ב"ב).

חיים ושלום, בפרשתן

השירים ד, יב) דהנה איתא במדרש וברש"י פ' ויחי ביקש יעקב לגלות את הקץ ונסתם ממנו, והיינו כל זמן שאין אנו ראויים להגאל נסתם זמן הקץ, וזהו ג"ל (שיתגלה) נעו"ל (מה שנסתם היינו הקץ כנוי זהו מחמת פגם הברית, ע"כ נעו"ל בגי' יוס"ף) שיתגלה עין בעין ישועת ה' בשוב שכינתו לציון ע"י מעין חתום (שמירת הברית שלא יאבד טיפה), ולזה מכיון שכן יסוד במילואו כזה יו"ד סמ"ך ו"ו דל"ת בגי' ירושלים, וזהו רומז ביקש יעקב כי ביקש בגי' ב"ת, ביהמ"ק דלעתיד יהי כיעקב שקראו ב"ת כמבואר בש"ס פסחים (דף פ"ח ע"א), זאת ביקש יעקב לישב בשלוח גי' שמ"ג מצות כנוי כי אז בזמן הבית נוכל לקיים גם השמ"ג מצות אלו כנוי. וזהו י"ל שאמר יעקב ליוסף בתחילת שליחתו אותו כדברי הפסוק ויאמר לו לך נא (בראשית לב, יד) לך נא ראה שלום אחיך כי ל"ו ל"ך נ"א רא"ה גי' שמ"ג ואז את שלום אחיך דהיינו שיהי' שלום ושלוח לאחיך ישראלי.

(ז) ועפ"י י"ל מ"ש הנביא (עמוס ד') ולא שבתם ערי נאום ה' וגם אנכי מנעתי מכם את הגשמים וגר', היינו עפ"י הש"ס סנהדרין (צ"ז ע"ב) כלו כל הקיצין ואין הדבר תלוי אלא בחשוכה, ולזה אמר יען אתם לא שבתם עדי ע"כ מנעתי מכם את הגשמים היינו הגאולה שיחזירו לנו הגשמים מצות, וזהו י"ל בפרשת בחקותי אם בחקתי ואת מצותי תשמרו ועשיתם אותם ונתתי גשמיכם בעתם וגר' ופירש"י הא מה אני מקיים בחקתי תלכו שתהיו עמלים בתורה, אם בחקתי תלכו היינו שתשמרו את האות ברית קודש הנקרא ח"ק כמבואר בתנחומא (סוף פ' לך) ח"ק זה ברית מילה ומנין שהיא נקראת ח"ק שנאמר ויעמיד לייעקב לח"ק לישראל ברית עולם, ולזה פירש"י שתהיו עמלים בתורה וכמ"ש בספרים הקדושים שכדי להנצל ממקרה לילה ילמוד הרבה בלילה כמ"ש ושבע לין כל יפקד רע (ועיי' בס' יסוד יוסף בביאור ענין זה) ולזה אמר ואת מצותי תשמורו (מלשון ואביו שמ"ר את הדבר) שתוכלו לצפות עיי' לקיים כל המצות היינו גם השמ"ג כנוי שיחזירו לנו כביאת משיח צדקנו כ"ב.

תפארת בנים, בחקתי

איה הקדשה היא בעינים וגו' וגם שאלתי את אנשי המקום ויאמרו לא היתה בזה קדשה וגו' ולא מצאתי היינו שהניצוץ הזה של משיח שבא ונשתלשל אח"כ ובא ע"י יהודה ותמר (בהזדככות יותר, והתגלות יותר קצת, אעפ"כ הי' המעשה בעיני העולם מוזר וגם בעיני יהודה בעצמו ולא ידע ואמר מקודם הוציאה ותשרף, אם כי כן הי' רצון הש"י ומצותו) ובא בהעלם כ"כ כמו שהוא עתה קודם ביאת משיח צדקינו, כן אז מיד בעת עיבורו נעלמה מאתו ואמרו אנשי המקום לא היתה בזה וגו' ולא מצאתי, שגם אחרי החיפוש גדול לא נמצאה, רמז להגואל צדק בן דוד שיתכסה כ"כ קודם ביאתו עד שרבים לא יאמינו ויאמרו שאינו ולא יבא ח"ו עד עת בא דברו ויתגלה ב"בא.

(7א) [ובר"ז איתא בחיים ושלוש פר' ורא ח"ל], נשקנו יין גם הלילה ובאי שכבי עמו ונחי' מאבינו זרע. במסורה ובאי ד'. ובאי שכבי עמוף לכי ובאי אל המלך דוד. שבי דומם ובאי בחשך, עורי צפון ובאי תימן. י"ל הענין כי הנה נודע מלכות בית דוד משיח צדקנו. עיקר מגמתנו. זהו תכלית כל העולמות וסוף מעשה במחשבה תחלה בבריאת העולם. ובא כעת ניצוץ זה בהסתר והעלם ע"י בנות לוט בהמעשה זאת, וממנו בא עמון ומואב, כי משיח צדקנו יבא רק מזרע שלמה ג"כ (וכמ"ש הרמב"ם בפ"י המשניות בר"פ חלק), ועל כן הוא בא גם מזרע עמונית [ועיי' בדברינו בפ' לך עה"כ וישמע אברם כי נשבה אחיו וגו']. רק שבע"כ בא ניצוץ קדוש ונורא כזה בהסתרה כזאת כרי שלא יתגרו החיצונים לחטפו ולאבדו, ועל כן בא בהעלם גדול, [ועפ"י הג"ל בשם רבינו השם שלמה ד"ה אי' הקדשה], זהו המסורה ובאי שכבי עמו, לכי ובאי אל המלך דוד, (היינו מלכות בית דוד לכי ובאי עי"ז שיבא בהשתלשלות הלידה, אבל קודם שיתגלה ב"ב) שבי דומם ובאי בחשך (זהו החשך של חבלי משיח טרם הגלותו והוא בבחי' לעת ערב יהי' אור, ולית נהורא אלא דנפקא מגו חשוכא, (ועי' בדברינו בשער יששכר מאמר חג הביכורים אות לו), והחבלי משיח והתעוררות ביאתו הוא מבחי' עורי צפון ובאי תימן וגו' (היינו צפון"ן שהוא כונת צד גבור"ה, שע"י הגבורות המתעוררות יתקרב ביאתו ב"ב ויקיים) יבוא דודי לגנו ויאכל פרי מגריו. זהו שמתחיל הכ' מקודם נשקנו יין, וכ"ז הי' ע"י היי"ן שהוא בחי' גבור"ה, וגם היא מבחי' כינ"ה יין המשומר יוכל העלין רתמן נפקין עבדין לחירון, ע"כ עי"ז נסובב (בהעלם) ביאת הגואל מעבדות לחירות בב"א.

חיים ושלוש וירא

ויתן שר בית הסוהר ביד יוסף וגו' ואת כל אשר עושים שם הוא ה' עושה אין שר בית הסוהר רואה את כל מאומה בידו באשר ה' אתו ואשר הוא עושה ה' מצליח, כי יוסף בהיותו שם בכור האסורים ולא יכול לעשות הרבה מצות בפועל ממש כי לא נתנו לו מה שה' צריך למצות מעשיות, ובע"כ ה' עובד בכמה מצות בדרך העלם ובהסתר מאוד, וז"ש ואת כל אשר עושים שם (המצריים) הוא ה' עושה (ג"כ כמותם, כך נדמה להמצריים החבושים שם, כ"כ ה' דרכו נסתרה מעין כל חי ברוב קדושתו), אין שר בית הסוהר רואה את כל מאומה בידו באשר ה' אתו (היינו את עבודתו בקודש ודביקתו "באשר ה' אתו" לא הכירו המצריים ולא ראו אצלו זאת מרוב העלמה בחכמה) ואשר הוא עושה (בהעלם והסתר מהם) ה' מצליח בידו (שלא יראו מעשהו ויוכל להיות בהצנע בין הטמאים האלו גם כשה' אומר ק"ש ודביקתו באשר ה' אתו לא הכירו בו ונדמה להם כנ"ל). לא*

ויתן שר בית הסוהר ביד יוסף את כל האסורים אשר בבית הסוהר ואת כל אשר עושים שם הוא ה' עושה. כנודע אשר הפוגם בחטא הידוע ר"ל נקרא ר"ע כמ"ש (בראשית לח, ז) ויהי ער בכור יהודה רע וגו' ועי"ז נצודו הנצוצות הקדושות ונשמותיהם של החוטאים האלו בנפשותם ביד שרי הקליפות, אמנם הצדיק פעולתו להוציא בלעם מפיהם חיל בלע ויקיאנו (איוב כ, טו) ע"י שהוא נוטר הברית יש לו הכח בתפלתו להש"י שימסור בידו אלו הנצוצות הקדושות להוציאם מהקליפות להחזירם לקדושה למקומותם לשרשם במדת היסוד, ונודע שבחי' יסוד נקרא שלום וע"כ פנחס שקינא על הברית ניתן לו ברית שלום. והנה נודע כי הקליפות המחטיאים ר"ל (הש"י יצילנו וירחמנו) נקראו מחל"ת לילי"ת, וז"ש ויתן שר בית הסוהר (גי' ר"ע השר של הקליפות כנ"ל שנקראו רע) ביד יוסף (ציס"ע) את כל האסורים אשר בבית הסוהר (שיוסף

(לא*) בתוספות ביאור קצת, מרבינו הק' בעל מנחת אלעזר זי"ע במאמר עולת שבת, ויצא

הצדיק לקח מאתו הנשמות והנצוצים העשוקים בידו) וא"ת כ"ל אש"ר (גי' מחל"ת לילי"ת, הקליפות הנ"ל) הוא הי' עושה (מתקן את כל הנצוצות, עש"ה מלשון לא עש"ה שפמו) (שמואל ב, יט, כה) פי' שתקנו, וגם עש"ה עם הכולל בגי' שלו"ם שהוא יסוד כנ"ל, ונרמז בזה שפיר הכולל לרמז שהוא ע"י הצדיק שנקרא כל לשון כולל)לכ.

(ל"ב) ונלע"ד בזה עפ"י מעשה הידוע ומקובל בידנו בשם הגה"ק ר' ר' מנחם מענדל מרימנוב זי"ע שהגיד בביתו שראה בחלומו (או במחזה בהקיץ) את זקני הגה"ק ר' ר' משה יהודא ליב זי"ע מסאסוב מיד בעת שנפטר מעוה"ז, ואמר לו שעומד שם על פתח גיהנם ואינו רוצה ליכנס לג"ע מחמת שהוליכו אותו על פתח גיהנם [כמ"ש בכל הצדיקים אשר מוליכים אותם על פתח גיהנם בהליכתם לג"ע], והוא הי' דרכו מעולם בעוה"ז לעסוק במצות פדיון שבויים, ולא רצה ללכת הלאה משם עד שיתנו לו כל השבויים שהי' שם ביסורים גדולים בגיהנם, וישבו הב"ד של מעלה כדת מה לעשות, וסיים הה"ק מהרמ"מ הנ"ל ואח"כ הגיד לי במחזה מה הי' סוף, כי הרמ"ל זכה ונתנו לו מבוקשו ולא הלך לג"ע עד שכיבדו וניקו את הגינהם כמו במכבדת והוציאו כולם משם ע"כ המקובל אצלנו דבר אמת מהקדושים אשר בארץ החיים זי"ע. והו יורמו ג"כ על יוסף הצדיק הדור ובכל הדורות, ריתן שר בית הסוהר (גיהנם) ביד יוסף (ציס"ע) את כל האסורים אשר בבית הסוהר (גיהנם כנ"ל ואי קשיא) ואת כל אשר עושים שם (הלא נתחייבו בשביל מה שעשו עבירות חמורות שם בעוה"ז, ע"ז התי') הוא (ציס"ע) הי' עושה (מל' עש"ה שפמו כנ"ל, שתיקן ולקח כל עבירות שלהם לתקנם), כן יעזרנו בזכותם לתקן הכל ורציאנו מאפילה לאורה בב"א. והו י"ל מה שתרגמו במימרי' הרי מתעבד, עפ"י אא"ז הנ"ל, והנה כי ברית המעור' מכוון כנגד ברית הלשון, ע"כ במימרי' (ברית הלשון של יוסף הצדיק) הו מתעבד (היינו עוש"ה מתקן כנ"ל).

חיים ושלום, בפרשתן

מקץ

ויהי מקץ שנתיים ימים ופרעה חלם והנה עומד על היאור, י"ל עפי"ד התנא באבות (ריש פ"ג) עקביא בן מהללאל אומר הסתכל בשלשה דברים ואין אתה בא לידי עבירה דע מאין באת ולאן אתה הולך ולפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון, שע"י ההסתכלות בג' דברים אלו ניצול מעבירה והולך בדרך התורה וזהו י"ל ויהי מקץ שנתיים ימים (שבא להקיץ את עצמו ממה שמבלה ימיו ושנותיו בעוה"ר בשינת האולת) ופרעה (לשון התגלות מלשון כי פרעה אהרן) (שמות לב, כה) חלם (היינו שיהי' נגד עיניו חל"ם ר"ת 'חשבון' לידה 'מיתה' היינו שיסתכל מאין באת שהוא ליד"ה ולאן אתה הולך הוא מית"ה ולפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון) והנה עומד על היאור (היינו שיעמוד על התורה שנקרא יאור שהתורה נמשלה למים כאמרי' בש"ס תענית, שע"ז יעורר לבו לשוב לתורת ה'אג).

ויגש

ולאביו שלח כזאת. י"ל עפי"ד רשיז"ל והוא מהש"ס מגילה (ט"ז ע"ב) מה מסוב מצרים יין ישן שדעת זקנים נוחה הימנו, דהנה

(ל"ג) ולפי זה יש לפרש המסורה, ויתאפק ויאמר שימו לחם פירש"י ויתאפק נתאמץ וכן תרגם יונתן ואזרזר, ובמסורה ויתאפק ב' דין ואידך ויתאפק המן. וזהו י"ל שהראה להם יוסף דרך עבודה עד ררא בתראה "ויתאפק" היינו שיתחזק ויזדרז לעבודת הבורא ב"ה, ולזה אמרה המסורה "ויתאפק המן" (היינו אם רואין אשר גם היצה"ר הוא עומד כנגדו, וכמ"ש הרמ"א בס' מחיר יין שהמן מרומז על היצה"ר וכנודע), ויאמר שימו לחם היינו שישים נגד עיניו הג' דברים הנ"ל שהם ר"ת לח"ם 'לידה' 'חשבון' 'מיתה', ואז ינצל מהיצה"ר ולא יבא לידי עבירה ח"ו.

תפארת בנים, מקץ

בברכות (ל"ד ע"ב) אמר ר' אבהו דהבעל תשובה גדול מצדיק גמור דהבעל תשובה יגיע לו טוב אשר עין לא ראתה אלקים זולתך, ואמרינן שם שהוא יין המשומר בענביו מששת ימי בראשית, והנה המהרש"א בחי' אגדות לא נחא לי' כפשוטו דמי שלא עבר מימיו שום עבירה ושהוא צדיק גמור יהי' קטן במעלה ממי שעבר עבירות ועשה תשובה, ופי' דכונת הגמ' דהבעל תשובה היינו שהי' סמוך להעבירה ובמקום עבירה ופירש ולא עבר והיינו תשובה ששב מהעבירה ולא עשאה עכ"ד המהרש"א, א"כ מי שהי' במקום עבירה ולא עשאה זה יהי' לו מיין המשומר בענביו מה שצדיק גמור שלא הי' במקום עבירה אין לו זה, ע"כ שלח יוסף שהי' במקום ערות הארץ מצרים וזההמתי' ובמקום העבירה בבית אשת פוטיפר בגדל הנסיון ונשמר ולא עשה העבירה, הרי הוא בעלי תשובה שמגיע לו בחי' יין המשומר כנז', משא"כ יעקב צדיק גמור איש תם יושב אהלים של תורה שלא הי' כלל במקום עבירה אינו בבחי' זו ע"כ, שלח לאביו מטו"ב מצרי"ם מה שהוא (יוסף) זכה מטו"ב שעשה במצרי"ם ע"י שנוהר מן העבירה במצרים במקום העבירה, ע"כ רמזו יין ישן שדע"ת (כי זה יהי' לעתיד לבא היין המשומר בענביו ואז תמלא הארץ דע"ה וגו') (שמות יא, ט) זקנים (ואז יהי' ישובו זקני"ם וזקנות ברחובות ירושלים כמ"ש בזכרי' ח, ד) נוחה (יום שכולו שבת ומנוח"ה) הימנו, כל אלו היעודים הטובים לה.

(ל"ד) ולפי"ז י"ל מש"כ, ריבא לו יין, ותרגום יונתן ואזדמן לי' מלאכא ואייתי מן חמרא דאיצטנע בענבוי מן יומי שירי עלמא ויהביה ביד יעקב ויעקב אמטי לי' לאבוי ושתי עכ"ל וצ"ל למה הי' צורך אז דוקא להיין מענבים מששת ימי בראשית המשומר בענביו, וי"ל דהנה בהתחלת הסיפור הקדוש הזה כתבה התורה ביצחק ותכהין עיניו מראות, והיתכן יצחק שהי' כולו עולה תמימה לה', איך יתכן שהי' בו קלקול באיזה אבר ח"ו, הלא ידוע שהרמ"ח אברים של האדם הם כנגד הרמ"ח עשין והשס"ה גידין כנגד השס"ה ל"ח, ואיך נאמר שהי' ח"ו קלקול ופגם באיזו אבר של יצחק, ובפרט בעיניו הקדושים, וגם להבין הענין ויאהב יצחק את עשו וגו' הלא ראה אף שלא ידע שהוא רשע שהי' מרמה אותו איך מעשרין וכו'.

ויחי

לח. שים נא ירך תחת ירכי ועשית עמדי חסד ואמת דהנה הב"ד של מעלה הם חסד גבורה ואמת, אברהם הוא חסד רוצה שיהי' לישראל כל טוב גם בגופניות כל משאלותם גם בצרכי עוה"ז, ויצחק הוא גבורה שרצונו שלא יהי' לישראל שייכות לעניני העוה"ז החומרי בגופניות כלל רק יעבדו את הש"י ויהיו רק קדושים ופרושים מהחומריות ויהיו דבקים בלב ונפש ומאוד רק בהש"י ובתורתו ובמצותיו, אבל יעקב הוא מדת אמת הוא מכריע שמי שמקיים התורה ועוסק בה יהי' לו שפע ברכה גם הצטרפות הגופניות, והנה ירך היא התורה כדאמרי' בש"ס סוכה (דף מ"ט

עכ"פ הרי ידע שיעקב איש תם יושב אהלים של תורה. ולפי דברי אאמו"ר זצלה"ה [הנ"ל ד"ה ולאביו שלח כזאת] י"ל מה שאהב יצחק את עשו כמו דס"ל לרב אבהו דבעל תשובה גדול מצדיק גמור, והיינו שהוא במקום עבירה ולא עשאה כנו' מדברי המהרש"א, והנה יצחק שהי' עולה תמימה ומעולם לא ראה שום דבר רע ונסיון, וכן יעקב שהי' יושב בחדרי חדרים באהלה של תורה יומם ולילה, משא"כ עשו שציד בפיו שאעפ"י שהולך בשדות ויערים ובין שרים ורשעים אעפ"כ הוא בעל תשובה ששב מעבירה ולא יעשנה כי הי' מרמה כן את אביו שמדקדק במצות כנו' א"כ העבודה בבחי' התגדות מהיצה"ר והנסיגות וכדעת הקרמונים המחולקים עם הרמב"ם [כנו' בתפארת בנים פרשת תולדות עה"כ רעתה שא נא כליך וגו'] וגם בבחי' בעל תשובה שהוא במקום העבירה ופרש ממנה גדולה יותר, ע"כ אהב יצחק את עשו שפיר לשיטתו, ע"כ נאמר ויהי כי זקן יצחק ותכהן עיניו מראות, שלעת זקנתו שהגיע לגדל מדרגותיו במעלה עליונה, חפץ להגיע גם למעלת יי"ן המשומ"ר בענביו, שהוא בחי' עי"ן ל"א ראתה, ע"כ ותכהן עיניו מראו"ת לרמוז זה, ועל כן קרא לעשו בנו הגדול אשר חשב שהוא בבחי' בעל תשובה בנסיגות כנו' שזוכה לזה, ועל כן כאשר הצטרך יעקב להתלבש שיחשוב אביו שהוא עשו ובעל תשובה גמור נקרא, ע"כ הביא לו מלאך מן יי"ן המשומ"ר בענביו למצוא חן בעיניו, כי בזה חפץ אביו שהוא בחי' בעל תשובה גמור שזוכה לזה מה שעי"ן ל"א ראתה כנ"ל.

תפארת בנים, תולדות

ע"ב) חמוקי ירכך (שיר השירים ז, ב) נמשלו דברי תורה לירך, וזה י"ל שאמר יעקב ליוסף שים נא ירך היינו כחך ויכולתך (כמו היד ה' תקצר, (תהלים קמה, טז) גם פותח את ידך ומשביע (במדבר יא, כד) שבחי י"ד משפיע) והיינו בחינתך (של יוסף) להשפיע פרנסה תשים אותה תחת ירכ"י דהיינו התורה דכשיעסקו בתורה יהי' להם שפע הצטרפות עוה"ז. ואז ועשית עמדי חס"ד ואמ"ת שמדת אמ"ת יהי' מכריע לצד החס"ד שיהא לישראל גם כל טוב העוה"ז ביחד החסד והאמת, ומכוון בזה שכן אמ"ת היא תור"ה כדאמרי' בש"ס (ברכות דף ה' ע"ב) אמת זו תורה דבתיב (משלי כג, כג) אמת קנה, דהיינו שיהי' לישראל חסד הצטרפות עוה"ז ועי"ז יוכלו לעסוק בתורהלו.

בך יברך ישראל. דהנה אותיות ברוך ואותיות ארו"ר האתוון האמצעים הם שוים ר"ו בארו"ר כמו בברוך, והחילוק ביניהם הוא רק בשני אותיות החיצוניות מצדי התיבה, כי בברוך הוא ב"ך

(ל"ו) וזהו י"ל שביקש דוד המלך ע"ה לא תכלא רחמין ממנו חסדך ואמתך תמיד יצרוני, כי ע"י יעקב שהוא מדת רחמי"ם המכריע לחס"ד הוא כדי שיהי' לישראל לב פנוי ורחב לעסוק בתורה הנקרא אמ"ת כנו', וזהו י"ל שאנו מבקשים לא לנו ה' לא לנו כי לשמך תן כבוד על חסדך על אמתך, דהיינו שאין מבקשים על עניני עוה"ז כדי למלאות תאוותינו הגופניות ח"ו, רק הכל הוא למען קיום תורתנו הקדושה שע"י נוכל ללמוד התורה, ולזה אמר כי לשמך (היינו כשאחז"ל כל התורה היא שמותיו של הקב"ה) תן כבוד על חסדך על אמתך היינו כהכרעות יעקב מדת אמת שהכריע לאברהם מדת החס"ד כנו', שע"י צריך הש"י כביכול להשפיע שפע טובה לישראל עם קרובו כדי שיוכלו לעסוק בתורה כנ"ל, וזהו י"ל מידי אביר יעקב ותרגום מן קדם תקיפא דיעקב (היינו כח ב"ד יפה שיעקב הכריע בין הב"ד כנ"ל) משם רועה אבן ישראל, ותרגום די במימרי' זן אבהן ובנין, שע"י דבריו נותן הש"י הפרנסה לאבותינו ולנו כדי לקיים התורה וכנ"ל.

תפארת בנים, ויחי

ובארור א"ר, וזהו שאמר יעקב ב"ך יברך ישראל היינו בעיקר הברכה שהוא ב"ך כנז, (ובהבנת הענין י"ל עפ"י האריז"ל בפע"ח (שער תפלת ר"ה פ"ג) דכ"ב אותיות התורה הם ביסוד הנקרא ברוך, וזהו י"ל הענין שכתוב בקיום התורה (דברים כח. ב) ובאו עליך כל הברכות האלה וגו' ברוך אתה וגו' דהיינו שע"י קיום התורה ממשיכין הברכות של הכ"ב אתוון שעל ידן מקיימין התורה ולכן אמר ב"ך יברך ב"ך אותיות כ"ב), אמנם אתוון האמצעיים ר"ו כשהם בארור הם בחי' קללה ולזה י"ל שהוא ע"ד משאה"כ (במדבר כג. ז) לכה אר"ה לי ר"ו גי' אר"ה, וכשהן בברוך הם בגי' הא"ר היינו ע"י התורה שהוא או"ר (כדכתיב (משלי ו, כד) נר מצוה ותורה אור), וזהו י"ל שביקש דוד המלך ע"ה (תהלים קיט, קלה) פניך הא"ר בעבדך ולמדני את חקיך, דהיינו ע"י קיום התורה שתלמדנו את חקיך שהוא גורם ברכה ולא קללה כנז יהי' לי האותיות ר"ו בבחי' הא"ר ולא ח"ו בבחי' אר"ה (כמ"ש לכה אר"ה לי יעקב וגו'), ועי"ז תאיר פני, וכן י"ל עפ"י מ"ש (שם סז, ב) אלקים יחנונו ויברכנו יא"ר פניו אתנו סלה היינו שיעורר מקור הברכה לעשות מאותיות אר"ה הא"ר וכאמור. וכן י"ל עד"ז מה שאומרים בתפלת י"ח ברכנו אבינו כולנו כאחד באו"ר פניך, דהיינו ע"י שיעשה מאותיות ר"ו הא"ר עי"ז ימתקו הקללות ויהי' רק ברכות. וכן מ"ש דוד המלך ע"ה (תהלים פ, כא) ה' צבאות השיבנו הא"ר פניך ונושעה היינו ע"י שתשיבנו בתשובה שלימה לפניך נוכל לפעול שיאירו לנו האותיות הא"ר ועי"ז נושע. וזה י"ל שאה"כ (בפרשתן) וירכב אותו במרכבת המשנה אשר לו ויקראו לפניו אברך, דיוסף הצדיק כשנתמנה להיות מושל בכל ארץ מצרים ניתן לו הכח מן השמים שיתקיימו ברכותיו למי שיברך וכן שיתקיימו הקללות למי שיקלל כדי שיוכל להטות את העם לדרך טובה, ואם לא יצייתו אותו להטיב מעשיהם המקולקלים יקללם ויענשו ואם יאבו וישמעו וייטיבו מעשיהם יברכם וטוב להם, וזהו י"ל וירכב אותו (היינו הש"י כמ"ש בספח"ק, והיינו שנתן לו הכח והממשלה) במרכבת המשנה אשר לו (משנה הוא לשון כפל) היינו שנתן לו

הש"י הכח שיהי' פי שנים בכוחו על שני דברים הנ"ל, ולזה אמר ויקראו לפניו אברך אותיות א"ר ב"ך שיהי' לו הכח בין לברך בין לקלל ויתקיים הכל כדי להטות העם לדרך הציו.

בך יברך ישראל לאמר וגו'. דהנה המברך את חבירו אומר יברכך ה', וע"כ המברך הוא מעורר הצינור מהש"י להריק ברכה אל המתברך וחולך הכח והתעוררות של הברכה מן האדם להצינור של הש"י כביכול, ומהצינור של הש"י להאדם המתברך. א"כ הנה המברך קודם בענין הברכה להצינור של הש"י והמתברך הוא אחר הצינור של הש"י, ולפי"ז י"ל בדרך אפשר רמזו דהמברך בא מכח השם הקדוש טדה"ד שהם אותיות הקודמים לאותיות השם הוי"ה ב"ה, והמתברך מכח כוז"ו שהם אותיות שאחר אותיות הוי' ב"ה, והנה שניהם טדה"ד כוז"ו הם בגי' אנ"י, וי"ל שהוא סוד ואנ"י אברכם (במדבר ו, ד) אמנם המעורר ותחלת הברכה מן המברך הוא בשם טדה"ד והוא מספר ב"ך וזהו רמזו ב"ך יברך ישראל. ועד"ז י"ל עוד משאה"כ בפ' חקת (שם כא, יח) וידבר העם באלקים ובמשה וגו' וישלח ה' בעם את הנחשים השרפים וגו' ויבואו העם

(ל"ז) ובוה י"ל ויוסף הוא השליט הוא המשביר לכל עם הארץ ואיתא בילקוט ראובני דין מסטרא דמלכות שוטרא מסטרא דצדיק דהיינו שהי' בידו ב' כוחות להיות דין ושוטר להעניש למי שיעבור על מצותיו ית"ש ולהשפיע כ"ט לעושי רצונו בכחי' צדיק חי העולמים, שהוא צדיק המשפיע כנודע, וזהו י"ל ומבלעדיך לא ירים איש את ידו בלי ידים ואת רגלו בלי רגלים. והמפורשים נלאו להבין הפי', ור"ל שהוא ט"ס כי מהו ענין בלי ידים ובלי רגלים, אלא י"ל ומבלעדיך לא ירים איש את ידו והיינו בלי יד"ו (הוא הכח לענוש את הרשעים וכמ"ש הנה י"ד ה' הוי' במקנך וגו') ואת רגלו, בלי רגל"ו (היינו כח ההשפעה עושר ופרנסה וכמ"ש ואת כל היקום אשר ברגליה"ם ודרז"ל זה ממנו של אדם שמעמידו על רגליו) ומבלעדי יוסף לא הי' בדורו לאיש א' כוחות אלו ביחד כנו'.

תפארת בנים, מקץ

אל משה ויאמרו חטאנו כי דברנו בה' ובך התפלל אל ה' ויסר מעלינו את הנחש ויתפלל משה בעד העם, דהנה משה שהי' מלך ישראל ומושל עליהם הי' בודאי בכחו להמשיך עליהם ברכות והי' בבחי' השם טדה"ד שהוא מספר ב"ך שמעורר צינור הברכה על ישראל כנ"ל אמנם כשדברו העם סרה באלקים ומשה ומאנו כשפע הברכות ועכבום ע"כ שלח עליהם הש"י הנחש שורש הקללה (שע"י הנחש נארו האדם ואשתו והאדמה בחטאם בעץ הדעת), ובכן כאשר שבו והתחרטו ע"ז והתוודו אמרו חטאנו כי דברנו בה' וב"ך היינו שדברנו על המעורר צינור שפע הברכות מהוי' שהוא בחי' טדה"ד שהוא מספר ב"ך, ובכן נתרצה להם משה רבינו רעיא מהימנא ויתפלל משה בעד העם לח.

שמות

ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה את יעקב איש וביתו. (דיש לדקדק למה אמר שמות בני ישראל, ה' די לומר אלה בני ישראל כמו אלה בני רעואל וכיוצא), וי"ל דהנה במד"ר (פ' ויצא) איתא על שמות השבטים שהם נאים ושמותיהם נאים, ראובן ראו בן בין הבנים, שמעון שומע בקול אביו שבשמים (וכ' שם המתנות כהונה דכן שמות כל השבטים שבחם ומעלתם) עיי"ש, והנה נודע שזה תלוי אם האדם נוהג בקדושה וטהרה בעת הזווג עם אשתו אז יולד בנים קדושים, ולהיפוך ח"ו וכו', וכמבואר בראשית חכמה (שער הקדושה פט"ז) באריכות, וזהו דקחשיב קרא ראובן שמעון שהם מעלות ושבחים הם נאים ושמותיהם נאים, לזה הקדים הכ' את יעקב איש וביתו באו (מעלתם וקדושתם בא מחמת הנהגת יעקב אביהם עם ביתו זו אשתו, היינו מחמת שהוא הנהג א"ע בקדושה וטהרה עם אשתו האמהות הקדושות)א.

(א) וכזה י"ל בפרשתן, ואלה תולדות יצחק (תולדותיהם של צדיקים מע"ט, היינו מה שה' יצחק אבינו צדיק ועולה תמימה במס"נ ומעשיו וצדקותיו, זה היו משום) בן אברהם, אברהם הוליד את יצחק (היינו שההולדה שלו מאביו אברהם ה' בקדושה וטהרה עם שרה אשתו) וכאמור.

(תפארת בנים, תולדות)

ותמלא הארץ אותם. עפ"י המבואר בסה"ק כי את"ם
 אותיות אמ"ת, עפימשאחז"ל בפסחים (פ"ח ע"א) לא כאברהם
 וכו' אלא כיעקב שקראו בית וכתוב תתן אמ"ת ליעקב, וע"כ
 ויוציאך בפניו (של יעקב) ממצרים, וע"ז התחיל הגלות ע"מ
 להגאל בזכות יעקב. וז"ש ותמלא (היינו מילוי) הארץ, מילוי
 של ארץ הוא ל"ף י"ש ד"י, בנ"י חס"ד די"ן רחמי"ם, שהוא
 יעקב ת"ת, כלול מהני תלתא, כנודע.

ויקם מלך חדש וגו', י"ל ע"פ ד' לק"ת להאריז"ל (בפ'
 שמות) ויקם מלך חדש על מצרים אשר לא ידע את יוסף.
 ויאמר אל עמו הנה עם בני ישראל רב ועצום ממנו הבה
 נתחכמה לו פן ירבה והי' כי תקראנה מלחמה ונוסף גם הוא
 על שונאנו ונלחם בנו ועלה מן הארץ וגו', ויבן ערי מסכנות
 לפרעה את פיתום ואת רעמסס, וכאשר יענו אותו כן ירבה וכן
 יפרוץ, ופי' ויקם מלך חדש (היינו היצה"ר), על מצרים (בהיות
 האדם בבטן אמו), אשר לא ידע את יוסף (זה הקב"ה), ויאמר
 אל עמו (היינו לגונדא דילי'), הנה עם בני ישראל (כחות הנפש
 של ישראל) רב ועצום ממנו, הבה נתחכמה לו וגו' ויבן את
 פיתום (תאות אכילה פי תהום), ואת רעמסס (רע המסס),
 אמנם כאשר יענו אותו (לכחות הנפש) כן ירבה וכן יפרוץ
 עכת"ד האריז"ל. ויש להוסיף סניף במה שסיים הקרא כן ירבה
 וכן יפרוץ, לשון עתיד, דאינו מתיישב לפי פשוטו, דלפי הנ"ל
 יתכן שהוא ציווי לאיש הישראלי שיגביר כחו של הנפש הוא
 היצ"ט.

(ב) חיים ושלום, שמות

(ג) וידוע בשם רבינו הבעש"ט זצלה"ה עה"כ מאובי תחכמי
 מצותיך, כי צריך ללמוד מהיצה"ר איך הוא מתגבר בתחבולותיו לתפשנו,

ויקם מלך חדש וגו' ויאמר אל עמו הנה עם בני ישראל רב ועצום ממנו הבה נתחכמה לו פן ירבה והי' כי תקראנה מלחמה ונוסף גם הוא על שונאנו ונלחם בנו ועלה מן הארץ. י"ל ע"פ הידוע מספה"ק דכל עיקר עיכוב הגאולה העתידה ואריכות הגלות הוא לצורך העלאת הנצוצות שנפלו בקליפות, וכאשר יעלו כל הנצוצות לשורשן עד שמי רום, אז יהי' הגאולה, ולכן כתבו הספרים הקדושים דזהו הענין שלפעמים נופל הרהור עבירה ח"ו אף אם הוא איש אשר בודאי לא יעשנה בשום אופן בעולם, ואיך יתכן לבא אליו הרהור כזה, אך הוא שע"י שהצדיק ישבר תאותו בזה, עי"ז יוציא ניצוץ הקדוש המשוקע בקליפה של עבירה זו, ועי"ז בס' הלקוטים מהאריז"ל (פ' כי תצא) באריכות מזה, ועד"ז י"ל בפ"ה הפ' ויקם מלך חדש, היינו היצה"ר וכל גונדא דילי' כמ"ש בלק"ת מהאריז"ל בפ' שמות בפסוק הנ"ל, ויאמר אל עמו (היינו

כך לעומת זה נתחכם אנחנו להתגבר וכתחבולות תעשה מלחמת היצר ולהרים תורת ה' ועבודתו באמת. כי יוכל האדם לחשוב בלבו בראותו איך היצה"ר אינו שוקט ואינו מתעצל וחושב מחשבות בכל עת ועונה ובכל שעה איך לדחות האדם מדרך הטוב, מכ"ש שיש לנו לחשוב מחשבות כנגדו בתחבולות וערמימות של חכמה כנו', וזהו י"ל שאה"כ בדרך ציוי כאשר יענו אותו כן ירבה וכן יפרץ, היינו שילמוד מהיצה"ר, כאשר יענו אותו (היצה"ר וגונדא דילי') באותו דרך שילך נגדך. "כן ירבה וכן יפרץ". כן כמו דרכו תעשו נגדו בתחבולות, לגבר חיילים לעבודת הש"י ומצותיו להיות זהיר וזריז כנו'. וכן י"ל בזה מ"ש חז"ל (בסוכה דף נ"ב) אם פגע כך מנוול זה (היצה"ר) משכהו לביהמ"ד, היינו כאמור, כמו שהיצה"ר המנוול הזה אינו מניחך ומסיתך להדיחך בכחות ותחבולות שונות, כן באותו כח תמשכהו ותמשיך עצמך לביהמ"ד כנו'.

תפארת בנים, תרומה

שהיצה"ר אומר לגונדא דילי' שהוא הס"א), הנה עם בני ישראל, המה כחות הנפש כמ"ש בלק"ת שם, והיינו שהתורה ומצות שישראל עושים רב ועצום ממנו, הבה נתחכמה וגו' והי' כי תקראנה מלחמה (דהיינו מלחמות היצר שנותן בו הרהור עבירה), ונוסף גם הוא על שונאנו (שהוא כחות הנפש של ישראל, שהוא סיטרא דקדושה, שהם שונאים להס"א, היינו אותו הרהור תאוה שאני נותן בו הוא יתוסף אל הקדושה כחות נפשו), ונלחם בנו ועלה מן הארץ (היינו שיעלה את ההרהור רע לשורשו למעלה מן הארץ)*.

ובענין זה י"ל מה שאה"כ לכל תכלה ראיתי קץ רחבה מצותך מאוד, מה אהבתי תורתך וגו', דהנה איך להנצל מיצה"ר לפרוש מן התאוה והרהור עבירה ולהעלותן למעלה, ידוע מסה"ק ומובן מעצמו שבאם יגיע לאדם תאוה רעה יאמר לנפשו למה זה אתאוה לתאוה של גשמיות עוה"ז הלא התענוג הזה אינו מתקיים ולאחר זמן קצר יתבטל לגמרי, ואדרבא לבסוף יגיע למי שיתדבק בה עונש וצער גדול ויסורים קדשים ומרים ומכאובות רבות ובזיונות זמן רב, מוטב אאהוב את הבורא ית"ש ותורתו ומצותיו, שהוא מקור כל הטובות והתענוגים והשעשועים והעריבות והנעימות והתפארת והחמודות והיופי והותיקות ומתיקות והוד והדר מן העולם ועד העולם, ומי שמדבק בו ובתורתו ומקיים מצותיו יגיע לו תענוג גדול ושעשועים ערבים ומפוארים ומקויימים בלי הפסק, וז"ש דהע"ה לכל תכלה (היינו לשון תאוה, כמו כלת"ה נפשי)

(ד)*ועפמש"ל י"ל בפשיטות שאמר הכ' ועלה מן הארץ, דהיינו ע"י שילחם עם יצרו ויעלה הנצוצות הקדושות, עי"ז יתעלה מן הארץ ההוא וילכו קוממיות לארצנו.

כשבא אלי שום תאוה, "ראיתי קץ" ראיתי הקץ והסוף שלה, שהתענוג של התאוה בטל ומבוטל בזמן קצר, ועוד יגיע לבסוף למי שנכשל ומתדבק בה צרות ומכאובים ויסורים קשים ומרים ועונשין ר"ל עד אין שיעור ואין ערך, אבל) רחבה מצותך מאוד (רחבה הוא ענין טובה וישועה, וכמו כי הרחיב ה' לנו עיי"ש ברמב"ן פ' חיי, וכמו כי ירחיב ה"א את גבולך בפ' ראה שהוא ענין טובה עיי"ש ברש"י, וגם רחבה היינו רוחב שפירש"י שמח הרבה היפוך מן קצר), והיינו כי מצותיך הם טובה גדולה הרבה מאוד, ע"כ מה אהבתי תורתך ולא תאות הגשמי-**.

מדוע עשיתן את הדבר הזה ותחיינ את הילדים, ויש לדקדק למה האריך בלשונו לומר מדוע עשיתן את הדבר הזה ותחיינ וגו', הלא ה' די לומר מדוע החייתם את הילדים. אך הנה עיקר גזירת פרעה שלא להחיות את הילדים ה' בשביל

****וזהו י"ל במסורה הנ"ל "חיה רעה אעביר בארץ", היינו עפ"י הדעה הזוה"ק ברע"מ פ' פנחס, דיצה"ר דמיא לכל חיון ועופין הדורסין עיי"ש, והיינו שהש"י שולח היצה"ר לעוה"ז להעביר מחשבה רעה ותאות עבירה ר"ל, וכדי להציל האדם ממנו ולהעלות ההרהור הזה לשורשו, "אני אעביר כל טובי על פניך", שהש"י שולח עצה שמצייר כל טובו ונעימתו של הש"י כביכול, שהוא נצחיות וטובה מאוד מאוד, ועי"ז הוא מונע עצמו מתאוה רעה שהוא רק לשעה. ועי"ז מעלה הנצוץ המשוקע בקליפה של עבירה זו ועי"ז יתקרב הגאולה "ואז רוח הטומאה אעביר מן הארץ", היינו שאז יעביר גלולים מן הארץ, והאלילים כרת יכרתן ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו והיתה לה' המלוכה א"ס.**

תפארת בנים, כי תשא

משה בחשבו שלא יתגדל להושיע את ישראל (וכמו שפירש"י עה"כ אם בן הוא וגו'), והנה ארז"ל כל הנביאים נתנבאו בכה מוסיף עליהם משה שנתנבא בז"ה שנא' ז"ה הדב"ר וגו' (כמו שפירש"י בפ' מטות עה"כ זה הדבר), וזהו י"ל מדוע עשיתן הדב"ר הז"ה ותחיין את הילדים, דהיינו ע"י שהחיו את הילדים נעשה הנביא משה רבינו מושיען של ישראל שנקרא הדב"ר הז"ה, היינו ז"ה הדב"ר.

וארא

ולא שמעו אל משה מקוצר רוח ומעבודה קשה, וידבר ה' וגו' ויצום אל בני ישראל ואל פרעה מלך מצרים להוציא את בני מארץ מצרים. צריך ביאור הא מקודם מה שלא שמעו ה' מקוצר רוח ומעבודה קשה, א"כ מה גרם בשליחות הזה השני ששלח את משה ואהרן ויצום וגו' שישמעו ושלח יהי' המניעה מקוצר רוח ומעבודה קשה, וכי יש לך אדם שנתבשר בשורה טובה ואינו שמח עיי"ש, אמנם י"ל דהנה איתא בפ"ב דאבות כל שחכמתו קודם ליראת חטאו אין חכמתו מתקיימת, פי' הר"ע מברטנורא דאינו לומד התורה כדי לקיים המצות אין חכמתו מתקיימת, והנה איתא בברכות

(ה) וזהו י"ל שאה"כ ותיראן המילדות את האלקים, כי משה רבינו עטרוהו הש"י בכתר שם טוב לקרותו אלקי"ם, כמ"ש ראה נתתיך אלקים לפרעה, וכן אמר דוד המלך ע"ה תפלה למשה איש האלקים, והטעם מבואר בע"ח (שער מוחין דקטנות שער כ"ב פרק ב'), ועיי"ש עוד בשער ט"ו שער הדיווגים פרק ו'), וזהו י"ל הרמז שאה"כ ותיראן המילדות את האלקי"ם, היינו מש"ה כנו', ע"כ ותחיין את הילדים.

תפארת בנים, שמות

(ה' ע"ב) כל שהקב"ה חפץ בו מדכאו ביסורים וכו' ואם קיבלם מאהבה מה שכרו יראה זרע יאריך ימים, ולא עוד אלא שתלמודו נתקיים בידו. ויש לפרש בזה מ"ש רב כהנא (בפסחים מ"ט ע"ב) אלו לא נסיבנא כהנתא לא גלינא, ואמרו לו הלא למקום תורה גלית, והשיב להם לא גלא כדגלי אנשי, פירש"י אני נגליתי בע"כ עיי"ש, וצריך ביאור מ"ש שהי' בע"כ הא מיהת יש לו טובה שנגלה למקום תורה, אבל לפי הגמ' ברכות הנז' ניחא שאמרו לו שגלה למקום תורה, ע"ז השיב שהגלות הוא לו בע"כ שאינו מקבל באהבה, וכיון שאינו מקבל באהבה לא יתקיים תלמודו בידו, דהא אמר רק אם קיבלו באהבה תלמודו נתקיים בידו, וא"כ מה אהני לי' אם יבא למקום תורה וילמוד הא לא יתקיים בידו. ובזה י"ל דישאל במצרים רצו ג"כ שתלמודם יתקיים בידם, ולזה קיבלו את היסורים וצרות השיעבוד מאהבה, וזהו שלא שמעו מקוצר רוח ומעבודה קשה, היינו שלא אבו שמוע לו מה שאמר להם שיגאלם מן הקוצר רוח ועבודה קשה, לפרוש מהיסורים של אהבה, כי הקוצר רוח ועבודה קשה הי' אהוב אצלם שקבלו היסורים מאהבה כדי שיתקיים תלמודם בידם, נכי אם שלא קבלו התורה אז הי' להם מגילות כתובות מאבותינו הקדושים שהי' משתעשעי' בהם בכל שבת ושבת, כדאיתא במד"ר שמות עה"כ תכבד העבודה על האנשים וגו', ולזה הש"י הפליא עצה וידבר ה' אל משה ואל אהרן ויצום אל בני ישראל ואל פרעה מלך מצרים להוציא את בני מאמ"צ, היינו שיציאתם מאמ"צ לא יהי' רק טובתם והצללתם מהצער, רק יהי' מצות ה' ויצום אל בני' וגו' להוציא כו', וא"כ אם לא יצאו יעברו את פי ה' שהוא רע בעצם רעה גדולה. וגם לא יוכלו למעון שיתעכבו בהגלות ביסורין של אהבה כדי שיתקיים תלמודם, דהא גם אם תתקיים עמם מצד קבלתם היסורים באהבה תפסד מאתם בע"כ מחמת שלא יהי' לימודם כדי לקיים מצות ה', דהא יעברו על מצות השי"ת (שיצום לצאת

מהגלות) וכל שחכמתו ולימוד תורתו אינו כדי לשמור מצות ה' אין חכמתו מתקיימת וכנ"ל, ע"כ בע"כ יסכימו לפרוש מן הקוצר רוח ושיעבוד מצרים.

בא

ולכל בני ישראל ה' אור במושבותם, ויקרא פרעה אל משה ויאמר לכו עבדו את ה' רק צאנכם ובקרכם יצג, ויאמר משה גם אתה תתן בידינו זבחים ועולות ועשינו לה' אלקינו. דהנה איתא בזוה"ק (פ' תרומה) שיש ש"י עולמות, ר"ז מימין ק"ג משמאל, והנה כתיב אורך ימים בימינה בשמאלה עושר וכבוד, וזהו י"ל שראה פרעה (שהוא הס"א אשר משכנה בשמאל) שלבני ישראל ה' או"ר (שהוא בני' ר"ז) שהוא מימין, רצה הוא שיהי' לו הכח של שמאל, ששם הק"ג, ושם צאנם ובקרים, שהוא עושר וכבוד, שכשישראל יעסקו בהם למלאות תאותם, אז יהי' ח"ו כח להס"א כמ"ש וישמן ישורון ויבעט וגו', ואמר רק צאנכם ובקרכם יצ"ג (שהוא בני' ק"ג), אמנם משה אמר לא כן יהי', רק אדרבא גם העושר והכבוד ועניני עוה"ז נעסוק בהם למצות ה', שיהי' נעשה גם מהם או"ר (נר מצוה ותורה או"ר) ויהי' לאכללא שמאלא בימינא, ולזה אמר אתה (היינו גם אתה שאתה הוא מסיטרא דשמאלא, ששם עניני עוה"ז העושר והכבוד) תתן בידינו (לימין סטרא דקדושא) זבחים ועולות (שנקריב קרבנות) ועשינו לה' אלקינו, (היינו שנאכל) כדי שבכח אכילה זו נוכל לעבוד את ה', וכיוצא בשאר עסקים בעניני גשמיות נעשה הכל כדי שעיי"ז נוכל לעבוד אותו ית"ש, וכן כל מצות התורה הוא נעשה מעניני גשמיות ומע"ט, וגם בעניני עוה"ז, כמ"ש בטוש"ע או"ח סי' רל"א.

(ו) חיים ושלום, וארא

(ו) וזהו י"ל כל המנחה אשר תקריבו לה' לא תעשה חמץ (היינו שתזהרו שיהי' בלתי לה' לבדו, ולא מעורב בהם עניני תאות היצה"ר

בשלח

ויקח משה את עצמות יוסף עמו, כי הנה יוסף הי' בחי' יסוד צדיק, המשפיע לישראל פרנסה וכל טוב, ומשה הי' רועה עדת בני ישראל ללמדם דרך ה' תורה ומצות חוקים ומשפטים. וכדי שיהי' בימינה אורך ימים ובשמאלה עושר וכבוד, לקח לו משה גם הכח של יוסף, שיוכל להשפיע גם דברים גשמיים, בבחי' אורך ימים בימינה ובשמאלה עושר וכבוד, וזהו ויקח משה את עצמות יוסף (העצמיות והכח של יוסף) עמו.

הנקרא חמץ כנודע), וזהו י"ל שאה"כ נפש כי תקריב קרבן מנח"ה (היינו מעניני אכילה וגשמיות עוה"ז, שהיא מצד השמאל, גי' ק"ג מנחה כנ"ל), היינו שיאכל כדי שיוכל לעבוד את הש"י אכילה זו, סלת קרבנו (היינו שיהיה מחשבתו סלת נקי' בלתי לה' לבדו, בלי פניי' לשום תאוה גשמיות ח"ו כנ"ל).

תפארת בנים, ויקרא

(ח) ודברים אלו יתייחדו עם משאחו"ל (מנחות דף נ"ג ע"ב) יבא ז"ה זה משה דכתיב זה משה האיש עי"ש, ויובן כי נודע מהאריז"ל בפע"ח (שער תיקון חצות פרק ג') ז"ה הוא יסוד צדיק עי"ש, וזהו י"ל מרומז בפרשתו, כי כאשר בא העת שיוסף יסתלק מזה העולם היו בני ישראל כפחד שלא יהי' צדיק בעוה"ז שישפיע להם פרנסה כנו', ולזה ניהמם ואמר שלא יפחדו פקד יפקוד אלקים אתכם, שלא יחסר המזג ח"ו, והעליתם את עצמותי (העצמיות והכח שלי להשיג פרנסה בהרחבה ועושר וכבוד), מז"ה (ע"י משה שנקרא ז"ה כנו', שהוא יהי' גואלכם ממצרים, והוא יהי' במקומי להשפיע שפע ופרנסה שאליו ניתן גם זה הכח) וכאמור.

תפארת בנים, ויחי

יתרו

לך רד ועלית אתה ואהרן אתך והכהנים והעם אל יהרסו לעלות אל ד' פן יהרסו לעלות ונפל ממנו רב, כי נודע מדברי הסה"ק בתניא ובהקדמת אא"ז הקדוש וצללה"ה בדרך פקודיך דלפעמים בא לאדם הרהורי תאוה רעה באמצע תורה ובאמצע תפילה, והוא שליחא דרחמנא להעלות ענין תאוה זו למעלה למקור מחצבתה, כגון אם ההרהור הוא מענין אהבה, צריך להעלותה לשורשה לאהבת הש"י ותורתו ומצותיו, וכן ביראה, וכן בשאר מדות, אך כתב שם דזה הוא רק במי שכבר מקודש את גופו ולכו ועיונו וכל רמ"ח אבריו ושם"ה גידיו לעבודתו יתב"ש עד שהוא כבר מופשט מתאוות הגשמיות, אבל מי שאינו במדרגה זו ויש בו עדיין תאוות גשמיות, לא יטפל את עצמו במחשבה זו להעלות התאוה למעלה, רק יבטלה תיכף מכל וכל, כי יש חשש פן ברוב עסקו ברעיונו ובמחשבתו בתאוה זו יפול ברשתה, בבחי' עין רואה ולב חומד בתאוות הגשמיות ח"ו וכנודע, וזה שאמר הקב"ה למשה לך רד ועלית, היינו אתה יש לך מעלה זו לירד ולעיין במחשבה שפלה של תאוות גשמיות כששולחים לך פעמים, כי הירידה הוא לצורך עלי', כי אתה בכח לעלות המחשבה והתאוה על שמי רום לשורשה עליון ולא יזיק לך ח"ו, ואמר זה נאמר רק לך ואחיד אתה ואהרן אחיד, אבל (הכהנים והעם) אותם שאינם במדרגה גדולה כ"כ (אל יהרסו לעלות) לא יעמיקו במחשבה תאוה גופנית שעלה במחשבתו כדי להעלותה לשורשה וכנזכר, אלא כאשר בא במחשבתו איזה הרהור יבטלו אותו מכל וכל, ולא ישהו במחשבה זו אפילו רגע, כי (פן יהרסו לעלות אל ד' ונפל ממנו רב), כי אם אינם

במדרגה הגדולה כ"כ, יש לחוש פן לא יהי' הירידה לצורך עלי' וההרסה לצורך בנין כנ"ל, אלא אדרבה נפל ממנו רב.ט

(ט) וכזה אמרתי פי' דברי הש"ס (סנהדרין דף ק"ז) כי בא דוד עד ראש מלמד שביקש לעבוד ע"ז, וח"ו לומר הדבר כן בפשיטות על דוד המלך ע"ה רגל הרביעי של הכסא כבוד משיח אלקי יעקב, אך לפי האמור הכוונה בפשיטות, כי ראש נקרא המדרגה היותר הגדולה שבמדרגות, היינו שבא למדרגה היותר גבוה ומעל גבוה, וע"כ נפל במחשבתו בלתי ידיעתו ובלתי רצונו תאוה של ע"ז שהוא העבירה היותר גדולה שבגדולות, כדי להעלותה אשר לא יאות לאיש זולתו, וזה י"ל הענין שאמר דוד המלך ע"ה בהמשך הדברים כאן, אפפוני חבלי מות וגו' צרה ויגון אמצא וגו' ובשם ד' אקרא אנא ד' מלטה נפשי, היינו שכאשר נפל לו פתאום מחשבות של תאוות רעות ועבירות שהם רח"ל מרים כלענה, ומוליכים לחצר מות שאול ואבדון צרה ויגון, ונבהל מאוד פן אינו במדרגה הגדולה כ"כ שיהי' ביכולתו להעלותן למעלה והמחשבה היא תרמית היצה"ר הרוצה להעבירו ח"ו, וביקש את הש"י אנא ד' מלטה נפשי שלא אפגום ח"ו בעון ההרהורים רעים כנ"ל, והש"י חנון וצדיק ריחם עליו ונמלט נ"ר ונשמה שלו מההרהורים הנוכחים והעלה אותם לשורשן, ונתן שבח והודי' לשמו יתב', ואמר שובי נפשי למנוחיכי, שנפשי לא נכוה ח"ו בגחלת ההרהורים, ונשמתי קדושה וטהורה, וזה הוא רק כי ד' גמל עליו בחסדו הגדול שנתן לו זה הכח, ע"כ אמר אתהלך לפני ה' בארצות החיים, היינו שהחזיר כל המחשבות למקור כל המחשבות שבמקור החיים הקדושים של מעלה, ואמר ע"ז האמנתי כי אדבר אני עניתי מאוד, היינו שמתחלה נבהלתי כאשר באו במוחי אותן המחשבות פן לא אוכל להעלותן, והנני מהכת שנאמר עליהם אל יהרסו לעלות פן יהרסו לעלות ונפל ממנו רב כנ"ל, כי אני עניתי מאוד, מה עני עני בדעת, ועתה שת"ל עלה בידי להנצל יש לי לתת שבח והודי' לשמו יתברך.

הגדה ש"פ תפארת בנים, ד"ה אפפוני חבלי מות וגו'

והדברים הקדושים אלו יתייחדו לענ"ד עם מה שכ' בפע"ח (שער הסליחות) בסוד נפילת אפיים שצריכין להעלות דמעת העשוקים הם הניצוצות הקדושות שנפלו בעת השבירה בעמקי שאול שנפלו שם בין

אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים וגו' לא יהי לך אלהים אחרים כל פני. הנה רבים הקשו מ"ש אשר הוצאתיך מארץ מצרים, וכי זה לבד עשה הש"י והלא הוא

הקליפות, אבל כתב שם שהוא סכנה גדולה פן יאחזו בו הקליפות ח"ו, כפרט למי שאינו צדיק גמור, וזהו י"ל כונת דברי אאמו"ר בכתוב לך רד וכו' כנז'. אמנם הנה קיי"ל דאורות אימא מכריחין את החיצונים בסוד החשמ"ל, ע"כ לדעתי מטעם זה אומרים וידוי קודם נפילת אפים, ומודה ועוזב ירוחם, כי עושים תשובה ותשוב"ה מגעת עד כס"א הכבוד עולם הבינה, ומתעטפי באורות הבינה, ועי"ז יוכל לירד בנפילת אפים שלאחריו ולשוב לעלות, כי הבינה מברחת החיצונים כנז'. ח"ש במזמור של נפילת אפים לדוד ה' אליך נפשי אשא וגו' (שזהו סוד נפילת אפים להעלות הנצוצות מבין הקליפות), שמ"ח נפש עבדך, שתעטף אותי באורות הבינה דמינה כל חדי"ן נפקין, ובזה אעשה סוד נפילת אפים, והבינה מברחת החיצונים כנז'.

ובזה י"ל בעת שירד יעקב אבינו למצרים והי' ירא פן יתאחזו בו החיצונים שם שהוא בעמקי הקליפות ערות הארץ, ע"כ אמר לו הש"י אל תירא מרדה מצרימה (לירד לשם) כי אנכ"י (בחי' אימא עילאה בינה כמבואר בזה"ק פ' יתרו דף פ"ה ע"א ר' יוסי אמר אנכי דא שכינתא דכתיב אנכי ארד עמך מצרימה, ה' אלקיך דא כנסת ישראל דכתיב ואל תטוש תורת אמן, והיינו אנכ"י שכינתא עילאה [בינה] כמ"ש אח"כ ה' אלקיך, דא כנס"י, היינו מדת מלכות כנודע) ארד עמך, עם אורות הבינה בחי' אנכ"י כנז', ועי"ז ואנכ"י אעלך גם עלה כל הנצוצין הקדושים משם, ואין להקליפות אחיזה, ח"ש המסורה עלה ג' דין (אעלך גם עלה), ואידך עלה נעלה וירשנו, ג' ודוד עלה במעלה, כי גם שם שהיו צריכין לישראל לעבור דרך הז' עממין, הוא ז' ספירות דקליפה כנודע, לבא לא", והיו יראים שלא יפלו חלילה למקום הקליפות, ע"כ אמרו שלח לנו אנשים (בכ"מ סתם אנשים צדיקים), ובזה עלה נעלה וירשנו אותה, שנוכל להעלות כל הנצוצין לשורשן בקדושה, ויהי' בירור הגמור, ועי"ז נזכה לבחי' "ודוד עלה במעלה" הוא משיח בן דוד יבא ויגאלנו בקרוב כלי חבלי משיח, וזהו י"ל כשבאו הצדיקים שבטי ישורון לדור למצרים למקום ערות הארץ מקום הטומאה והחיצונים, וחשו שלא יאחזו בהם חלילה, ע"כ אמר להם אחיהם

הבורא כל עולמים לאין שיעור ולאין חקר יש מאין מוחלט ומחי' את הכל. וי"ל דהנה הנועם מגדים פי' בשם אביו הג' ז"ל לא יהי' לך אלהים אחרים על פני, כשאתה עומד לפני ה', היינו בתורה ועבודה, לא יהי' לך אלהים אחרים, לא יהי' כוונתך להתגדל ולהתפאר, דהוי עובד ע"ז בזה עכ"ד, והנה איתא בב"מ (פ' איזהו נשך) יציאת מצרים דכתיב גבי ציצית ל"ל, לומר אני שהבחנתי במצרים בין טיפה שהוא בכור ובין טיפה שאינה של בכור, אני הוא שעתידי ליפרע ממי שתלה קלא אילן בבגדו ואומר תכלת הוא עכ"ל, פי' קלא אילן הוא דבר הדומה לתכלת ומרמה את הבריות, כמו שתולה קלא אילן בבגדו, שהאנשים רואים שהוא מתפלל ואינם יודעים מחשבותיו הרעים, וזהו י"ל אנכי ה"א אשר הוצאתיך מארץ מצרים (שהבחנתי בין טפה של בכור וכו'. ע"כ) לא יהי' לך אלהים אחרים על פני (לא תרמה את הבריות לומר שאתה עוסק בתורה ובעבודה ובאמת הוא אלהים אחרים ר"ל), ואני מבחין כנז"ל.

יוסף הצדיק העצה ועת"ה (אין ועת"ה אלא תשובה, כמבואר במדרש רבה פ' בראשית) שתעשו מקודם תשובה (כמו הידדי קודם נפילת אפים כנ"ל) ותהי' מגעת עד כסא הכבוד בינה כנו' (ואתם) אל תעצבו (רק שתהיו בכחי' שמ"ח נפש עבדך, ותהיו מלובשים באורות אימא עילאה, דכל חידין מינה נפקין, ובוזה תוכלו להיות בכאן בלי חשש, כי אורות אימא יכריחו החיצונים) כי למחי"ה שלחני (ליתן חיו"ת לאותן הניצוצות הקדושות בתוך עמקי הקליפות כנז").

תפארת בנים, ויגש

(י) ומשארז"ל כנ"ל התולה קלא אילן בבגדו לרמות את הבריות, י"ל רומז על קליפת נוגה שהוא כלול חלק בקדושה וחלק (להבדיל) בס"א ר"ל, וזהו רמז קלא (בג' סמא"ל כנודע) אילן (בג' יחוד הוי' אד"ג) כנודע, שהוא מעורר בדעתו בחי' קליפה הנז' בין טמא לטהור, ה' יצילנו. חיים ושלום, יתרו

תרומה

ויקחו לי תרומה מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי, דהנה אמרינן בש"ס (חגיגה דף ט"ז) אם רואה אדם שיצרו מתגבר עליו ילבש שחורים ויתעטף שחורים וילך למקום שאין מכירין אותו ויעשה מה שלבו חפץ, והתוס' הביאו ע"ז פי' ר"ח דהלכות שחורים וטרחות הדרך יכניעו לבו ולא יתאוה לעבירה ויוכל לעשות מה שלבו חפץ, כי לא יחפוץ עוד בעבירה עיי"ש, (והנה אף שהתוס' דחו דבריו מטעם שלא משמע כן בגמ', מיהת על תועלת הענין לא חלקו דמי שהכניע גופו שוב לא יפתוהו היצה"ר, ויוכל לעשות מה שלבו חפץ, שלבו לא יחפוץ לחטא), והנה האדם הוא מורכב משני חלקים, א' הגוף עם רוח הבהמיות שהוא נוטה אחר תאוות גופניות ארציות, ב' יש בו הנפש האלקית והוא מתאוה לעשות רצון הש"י, ובצירוף שניהם הוא האדם כולו וכשהחלק הגוף הוא למעלה אז חלק הנפש הוא למטה, וכן להפך אם חלק הנפש הוא למעלה אז חלק הגוף למטה, כי כשזה קם זה נופל, וזהו י"ל ויקחו לי תרומה (שיתרומם החלק שלי) מאת כל איש (דהיינו מאיש כולו שיש בו שני החלקים כנוצר תרוממו החלק שלי דהיינו חלק הנפש, ואז ממילא יוכנע ויושפל חלק הגוף, ואז) אשר ידבנו לבו תקחו (תוכלו לעשות מה שלבו חפץ) את תרומתי (א"ת יש לפרשו ע"ם כמו בפ' וילך אתה תבוא א"ת העם הזה, שפירש"י ע"ם העם) דהיינו עם זה שתרומו את החלק שלי תוכלו לעשות מה שלבכם חפץ לטובה וכאמור. יא

(יא) ובהו י"ל בפרשתן דהנה אז בשעת יצי"מ טען המקטרג על ישראל מה שטען ר"ל, אבל הש"י ברוב רחמיו וחסדיו נהג את העם ברוח קדים עזה והכניע את החומרות וגופניות שלהם, ותיכף עי"ז נתרום אצלם

ויקחו לי תרומה מאת כל איש אשר ידבנו לבו וגו' כי הנה עיקר הגאולה שאנו מקוין עלי' הוא לאקמא שכינתא מעפרא כביכול להעלות מדת המלכות למעלה, והנה נודע דברי הש"ס (ב"ב דף י' ע"א) גדולה צדקה שמקרבת את הגאולה, והיינו שע"י הצדקה תהי' הגאולה ותעלה המלכות השכינה הק' לעילא, וזשאה"כ ויקחו לי תרומה (היינו לשון הרמה למעלה, שירומו אותי להעלות השכינה כביכול) מאת כל איש אשר ידבנו לבו (היינו נדבכת לבם שיתנו צדקה), ולזה יכוון שכן ויקחו לי' תרומה מאת כל ר"ת מלכו"ת, ונרמז בר"ת להעלותה למעלה.יב

מצוה

ויקחו אליך שמן זית זך כתית למאור להעלות נר תמיד, כי הנה נודע מדברי האריז"ל שכל מצוה שאדם עושה היא

החלק אלקית והנפש שלהם, ולזה אמרו אשירה לה' כי גאה גאה סוס ורוכבו (הוא הכח הגוף והרוחניות) רמה בים, בנוקבא דתה"ר, שהכניע אותו לגמרי, ועי"ז עזי וזמרת י"ק, היינו תוקף ותשבחתי דדחילת ה' (היינו יראת שמים), ויהי לי לישועה, שנתרומם חלק הנפש שלי ובאתי לידי יראת שמים, ועי"ז זה אלי ואנוהו, אתנאה לפניו במצות במחשבות טהורות, כי היצה"ר לא יסית אותי ולבטל אותי ח"ו מעבודת ה' כנז'.

תפארת בנים, בשלח

(יב) וזהו י"ל כי לא יחדל אביון מקרב הארץ (רומז על השכינה הקדושה) וגו', פתח תפתח את ירך לאחיך (זה הקב"ה) לעניך וגו', היינו ע"י הצדקה להעלות השכינה כביכול, וכנודע כונת הצדקה, (ועי' בסידור בויכרך דוד בכונת ואתה מושל בכל נתינת הצדקה שם).

תפארת בנים, ראה

מאירה בו בפניו, ובפרט בעסק התורה מקרא מלא דיבר הכתוב חכמת אדם תאיר פניו, וכן אה"כ כי נר מצוה ותורה אור, אמנם כל זה דווקא כשלומד תורה לשמה, אבל אם לומד ח"ו לשם גאות וגדלות בודאי אינה מאירה, וזה שאה"כ ויקחו אליך שמן זית (היינו חכמת התורה כמ"ש בש"ס מנחות דף פ"ח מתוך שרגילין בשמן זית החכמה מצוי' להם) זך (בלי שמרים תערובת גדלות וגאות, רק במחשבה נקי' וטהורה וזכה בלתי להש"י לבדו), ולזה מסיים הכתוב להעלות נר תמיד, כי אמרו חז"ל בש"ס (פסחים דף ס"ו ע"ב) כל המתייחר אם חכם הוא חכמתו מסתלקת ממנו, והיינו שאם ילמד בלי תערובת גדלות וגאות אז יתקיים חכמתו בידו להאיר בפניו תמיד.ג

(יג) זהו ביאור דברי המדרש (בראשית פ' י"א ס"ד') ויברך אלקים את יום השביעי ויקדש אותו, ברכו במאור פניו של אדם, קדשו במאור פניו של אדם, לא דומה מאור פניו של אדם כל ימי השבוע כמו שהוא דומה בשבת, כי הלא ידוע משה"ק שכל ענין מחשבת פיגול של גיאות ופניות שנופלים לאדם בשעת תורה ותפלה הוא ע"י אחיזה שיש להם להקליפות בתורה ועבודה של ישראל, והוא ע"י אחיזת החיצונים בקדושה שגורמים ע"י החטאים, כשישראל עוסקים בתורה ותפלה בקדושה הם נאחזים בסבך ישראל העובדים חורקים בהם מחשבת פיגול מגאות וגדלות ועי"ז יש להם אחיזה לינק מהתורה והמצוה, ומובן ממילא אשר בש"ק יכולין בניקל להנצל ממכשול זה, כי בשבת קודש אין להחיצונים שום אחיזה בקדושה, וכמ"ש בזהר פ' תרומה כד ע"ל שכתא איהו אתפרשת מס"א וכל דינין מתעברין מינה, ומה"ט אנו מתפללים בשבת וטהר לבנו לעבדך באמת והנחילנו ד' אלקינו באהבה וברצון שבת קדשך, והיינו כי שבת הוא מסוגל לזה, וע"כ במנחה בשבת שאז הוא עת רצון יותר אנו מתפללים אלקים ברוב חסדיך ענינו באמת ישעך, שלא יפול במחשבותינו ח"ו מחשבת פיגול וגיאות כנ"ל. כי אז אין להחיצונים שום אחיזה בהקדושה, וכמ"ש תלמידי האריז"ל בסוד למצחא עדי יהון חלפין רעו דילי' דגלי לי' לבטלא לכל קליפין.

ועשית על החושן וגו' קצות החשן. רמו קצות החשן, כי קצות בגי' ירושלים, חש"ן בגי' משיח, וגם קצות לשון ק"ן, לעורר קץ הגאולה שיבא משיח, ואז יהי' ומלא"ה כל הארץ

וזהו ביאור דברי המדרש הנ"ל ברכו בשבת במאור פניו וקדשו בשבת במאור פניו כי לא דומה מאור פניו של אדם בשבת למאור פניו של אדם בחול, כי בחול הגם שאדם מתאמץ בכל כח לדחות מחשבת פיגול של גיאות בשעת תורה ועבודה, עכ"ז א"א להנצל כמה פעמים משימצא דשימצא בעוה"ר, כי בחול יש שליטה ואחיזה להחיצונים בהקדושה, ע"כ אין האור פניו של העובד מאיר כ"כ בסוד חכמ"ת אדם תאי"ר פניו כנ"ל, משא"כ בשב"ת שהוא מסוגל לכל מי שרצונו לעבוד בלתי לד' לבדו, הוא בניקל לדאוג המחשבת הגדול ומאור פניו מאירים בנהורי דאנפין ברכי סגיא וכאמור.

וזהו הענין מש"כ קודם קבלת התורה ויסעו מרפידים ויבואו מדבר סיני, כי ברפידים הי' מלחמת עמלק, שהוא גימ' ר"ם כמ"ש בספה"ק שזה הי' המלחמה נגדו, שהי' רוצה לזרוק בישראל גאות קודם קבלת התורה, שזהו ענין קליפה שלו, וע"כ ניתנה התורה על הר סיני שהוא נמוך מכל ההרים, וע"י משה שהי' עניו מכל האדם, הכל כדי להתגבר על קליפת עמלק, שהוא שורש הגיאות, ע"כ כאשר נסעו מרפידים ששם התגברו על קליפת עמלק שורש הגיאות, באו לבחי' ענוה של בחי' סיני, וקיימו וקבלו ללמוד תורה לשמה שלא לשם גיאות, וזהו שאמר המגיד אלו נתן לנו השבת הי' ג"כ די לנו להתגבר על קליפות עמלק ללמוד תורה לשמה בלא תערוכת שמץ גיאות, כטעם ובכחי' מאור פניו של אדם בשבת, גם אם לא הי' קרבנו לפני הר סיני כנז'.

הגדה ש"ס תפארת בנים, בד"ה אלו נתן לנו את השבת

וזה ביאור דברי המגיד. חכם (היינו שלמד חכמת התורה, בסוד (חכמת אדם תאיר פניו), מה הוא אומר (איך אמר בלבו להנצל מגיאות) מה העדות והחקים והמשפטים כו', כלומר שכל המצוות שקיים ולימוד התורה שלמד כלא נחשב בעיניו, שמצא בהם הרבה חסרונות, שלא עשה שום

דע"ה את ה', ושם הדע"ת הוא אהו"ה כנודע, ושם אהו"ה בד' מילואים היינו אל"ף ה"י וי"ו ה"י אל"ף ה"י וא"ו ה"י אל"ף ה"א וא"ו ה"א אל"ף ה"ה ו"ו ה"ה בגי' קצו"ת שהוא מספר ירושלים, שאז ומלא"ה כל הארץ דע"ה את ה' כנז"ד.

כי תשא

כי תשא את ראש בני ישראל לפקדיהם ונתנו איש כופר נפשו לה' בפקוד אותם ולא יהי' בהם נגף בפקוד אותם. י"ל ע"ד המוסר, שהאדם צריך לחשוב בלבו כי לא לעולם חוסן, והיום כאן ומחר בקבר, ויצטרך לתת דין וחשבון לפני

מצוה כראוי, שלא למד שום דף גמרא כהוגן, וכזה הוא זוכה שחכמתו עמדה לו ולא מסתלקת, ע"כ הוא נשאר חכם בחכמתו ויראתו.

הגש"פ תפארת בנים, בד"ה חכם מה הוא אומר ועי' תפארת בנים, בראשית, ד"ה ויברך

(יד) והיינו שא"א לבוא לירושלים רק ע"י משיח, ואחכה לקץ הלז בכל יום בב"א. וכזה נ"ל השייכות לענין החש"ן שהוא חשן המשפ"ט שמכפר על קלקול הדי"ן כמשאחז"ל ופירש"י, והיינו זה אנו רואין בעוה"ר ועינינו כלות בירושלים עיה"ק תוכב"א, ממקום המשפ"ט צדק ילין בה, ועת"ה (שצריכין לעשות תשוב"ה, כי כלו כל הקיצין ואין הדבר תלוי אלא בתשובה, ודח"ל במד"ר פ' בראשית אין ועת"ה אלא תשוב"ה, עכ"ז המה) מרצחים (במשפטיהם) הב"ד של קו"ק הנודע שמתחברים ומחזיקים ידי המינים. המה הציונים. והמה לסילון ממאיר וקץ מכאיב לשומר אמנות ודת ה', וזהו קודם ביאת המשיח החבלים המרים, אחזו הצירים. בירושלים עיה"ק, ואת זה לעומת זה עשה האלקים, עד ירחמנו ב"כ ויגלה שכינתו בחוכנו ב"ב, ע"כ שפיר הרמז כנ"ל מד' אאזמור"ר זי"ע עה"כ קצו"ת החש"ן לענין ירושלים כנז"ד.

חיים ושלום, תצוה

מלך מה"מ הקב"ה, וכמ"ש התנא באבות שוב יום א' לפני מיתתך, והיינו דהתנא אומר באבות הילודים למות, ולזה צריך כל אדם לשוב בתשובה עכ"פ מיראה, כדי שיתכפרו לו עונותיו, שכשימות לא יענשו אותו בעונשים חמורים, ולז"א כי תשא (ת"א ארי תקבל חושבן) היינו כאשר תחשוב בנפשך, ראש בני ישראל (הוא ההתחלה וראש היינו הולדה, הוא) לפקודיהם (פקודי לשון העבר, ר"ל כמו ולא נפקד ממנו איש, וכהנה) היינו שהתחלת האדם מתולדתו צריך לחשוב לעצמו כי הילודים למות כנז' ועי"ז, ונתנו איש כפ"ר נפשו לה' (שישובו בתשובה שיהי' להם כפ"ר על עונותיהם) בפקוד אותם (בבא פקודתו) ולא יהי' בהם נגף בפקוד אותם (היינו שלא יענשום בעת פקודתם ופטירתם).טו

ונתנו איש כופר נפשו לה' בפקוד אותם ולא יהי' בהם נגף בפקוד אותם. [י"ל] עפ"ד הזוה"ק (סוף פ' במדבר) דאם האדם עובר עבירה שחייב עלי' מיתה, אם מקבל על עצמו מסירת נפש על קדושתו ית"ש, נחשב לו כאלו נהרג בפועל

(טו) זהו י"ל (כפ' יתרו) והודעת להם את הדרך אשר ילכו בה ואת המעשה אשר יעשון, ואיתא במד"ר את הדרך (אשר) ילכו בה זו מיתה וקבורה עי"ש, והיינו שיאמר להם דברי מוסר ותוכחה ששימו על לבם מאמר הנ"ל שוב יום אחד לפני מיתתך, והילודים וכו' וישובו בתשובה ויתקנו מעשיהם בזמנם בחיים חיותם, ולזה אמר ואת המעשה אשר יעשון (היינו מצות ומע"ט) להיות להם למגן ומחסה בהדרך אשר ילכו (כדרש המד"ר הנז'), זהו שאה"כ כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו דר"ך ה' (היינו שיעמוד תמיד לנגד עיניהם זה הדרך שהוא מיתה כדרז"ל, שאז יבואו למשפט לתת דין וחשבון לפני מלך מלכי המלכים מהקב"ה) לעשות צדקה ומשפט (שעי"ז יהי' נזהרים במעשיהם, שלא יטו ח"ו מני הדרך, רק יעשו מצות ומעשים טובים כל ימיהם כנז').

תפארת בנים, וירא

ממש, ושוב לא יצטרך לקבל עונש מיתה עיי"ש, וזשאה"כ ונתנו איש כופר נפשו (שהאדם ימסור נפשו לה) בפקוד אותם (כשיש לו חטאי"ם, לשון חסרון כמו ויפק"ד מקום וכו', ועיי"ז) ולא יהי' בהם נגף בפקוד אותם, שלא יצטרכו להיות בהם נגף (למות) מחמת העבירות.טז

(טז) וכזה י"ל המשך הפסוקים שאמר רוד המלך ע"ה, כי רכיתנו במקום תנים ותכס עלינו בצלמות אם שכחנו שם אלקינו ונפרוש כפינו לאל זר, הלא אלקים יחקר זאת, כי הוא יודע תעלומות לב, כי עליך הורגנו כל היום, נחשבנו כצאן טבחה, עורה למה תישן ה', הקיצה אל תזנח לנצח, למה פניך תסתיר תשכח ענינו ולחצנו וגו', ועיי' במכילתא (פ' יתרו) ואהבת את ה"א בכל לבבך וכו' ובכל נפשך, אפילו הוא נוטל את נפשך וכן הוא אומר כי עליך הורגנו כל היום נחשבנו כצאן טבחה וכו' עכ"ל, ועיי' בתשו' הרשב"א חלק ה' סי' נ"ו שכ' ד"ל כי עליך הורגנו כל היום, וכי אפשר ליהרג בכל יום, אלא שבכל יום שאנו קורין בק"ש ובכל נפשך ומסכימים על כן, הרי הוא כאלו הורגנו באותו שעה עליו יתברך, כי כל המסכים על זה כאלו, עכ"ה, והנה ביהמ"ק שנחרב ואנו גלינו מארצנו הוא רק בעוננו, וכמו שאנו אומרים ומפני חטאינו גלינו מארצנו וכו' מפני היד שנשתלחה במקדשך, ואם כי אנו צועקים ובוכים על הגאולה עד עתה לא נשמע תפלתנו, כמ"ש המקונן גם כי אזעק ואשוע שתם תפילתי, יען לא שכנו בתשובה על חטאינו ועונותינו המרובים. אמנם קיי"ל כיומא (פ"ו ע"א) לענין הד' חלוקי כפרה, כי מיתה ממרקת ומכפרת גם על עבירות חמורות, ואם הי' מותר מן הדין להמית את עצמו על אשר חטא נגד הש"י, כודאי הי' בר ישראל הכשר במעשיו ממית את עצמו בשמחה רבה כדי שיתכפר לו, ובפרט כשידע שעיי"ז יוכל להיות הגאולה שלימה וישועת ישראל ותיקן גמור בכל העולמות, אבל מה נעשה והתורה אסרה זאת, אמנם הנה קיי"ל (בכרכות ר' ע"א) חישב לעשות מצוה ונאנס ולא עשאה מעלה עליו הכתוב כאלו עשאה, וכן יש מ"ד בירושלמי (המובא בש"ך חו"מ סי' ל"ד) דאונסא כמאן דעביד דמי, כיון שאנו חושבין ומשתוקקים לזה רק שאנו אונסים בדבר, נחשב אצלנו כאלו עשינו בפועל ממש, וזהו

ויקהל משה את כל עדת בני ישראל ויאמר אליהם אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות אותם, ששת ימים תעשה

שהתנצל דהע"ה כי דכיתנו במקום תנים ותכס עלינו בצלמות (היינו ענין הגלות המר הזה אשר הושיבנו במחשכים כמתי עולם, הלא אם חטאנו) אם שכחנו שם אלקינו ונפרשו כפינו לאל זר (שהלכנו אחרי שרירות לבנו) הלא אלקים (היודע מחשבות) יחקור זאת, כי הוא יודע תעלומות לב, כי עליך הורגנו כל היום (היינו במחשבתנו ורצוננו, כנו' בשם תשו' הרשב"א, וגם בשביל חטאתנו אם הי' מותר היינו מוסרים נפשנו בידינו, אך שאין אנו רשאים, וממילא שעיי"ז) וחשבנו' כצאן לטבחא (שנחש"ב כמו מעשה כמאן דעביד ממש, וממילא נתכפרו עונותינו אשר מיתה ממרקת ומכפרת, וא"כ) עורה למה תישן וגו' למה פניך תסתיר וגו' (מלשמוע תפלתנו לתקוע בשופר גדול לחירותינו כ"ב ברחמים),

וזוהו י"ל שאנו מבקשים בשמ"ע רצה ה' אלקינו בעמך ישראל ובתפלתם, והשב (לקבל) את העבודה (שכלב זו תפלה, כמשאחז"ל בריש תענית) לדביר ביתך (היינו התפלה שהם מתפללים על בנין הבית, יחשב לפני הש"י לבנות עיי"ז את ביתו כ"ב, ואם יקטרג המקטרג לאמר הלא חטאנו ופשענו, ואנו אין כדאין שיקובל תפלותנו, לזה אנו מבקשים) ואשי ישראל (היינו המס"נ לקרבן במחשבה, וגם כמ"ש הטור בשם התוס' בשם המדרש שמלאך מיכאל הוא מקריב בכל יום נשמות הצדיקים על מזבח של מעלה, ושזהו הפי' ואשי ישראל ותפלתם באהבה תקבל ברצון וכנ"ל, ולפי האמור אם האדם ירצה ככל לבכו להקריב עצמו במס"נ באופנים הקודמים בכל יום לכפרת עונותיו בעד הש"י, הרי הוא נחשב כאלו עשה בפועל ממש, ע"כ המלאך מיכאל מקריב אח"כ את נשמתו בבואו לעולם העליון, וכפי' המדרש המובא בטור על ברכה זו כנ"ל), ותפלתם באהבה תקבל ברצו"ן. במה שכרצונם למס"נ לקרבן וקרבנותינו מכפר על עונותנו, ושוב אין דבר לחצוץ בינו לבין אבינו שבשמים כנ"ל, וזשאה"כ את קרבני לחמי לאש"י (היינו הנשמה, ולכן אמר בלשון אשי, כי הנשמה הוא חלקי אלקי ממעל) ריח ניחוח תשמרו (מלשון ואביו שמ"ר את הדבר) להקריב לי במועדו, ר"ל תצפה מתי יהי' הזמן הזה, וכמ"ש רע"ק מתי יבא לידי ואקיימנה, היינו שזהו השמורה שתצפה מתי יבא לידי כנו' ויהי' נחשב במקום קרבן כפועל ממש כנ"ל.

מלאכה וביום השביעי יהי לכם קודש. [י"ל] פי' הכ' בזה עפי"ד הש"ס ברכות (דף ל"ה ע"ב) בזמן שישראל עושים רצונו של מקום מלאכתן נעשית ע"י אחרים עיי"ש, וזהו שאה"כ אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות (שתקיימו את אשר צוה ה' לעשות) שתהי' עושים רצונו של מקום, ואז ששת ימים תעשה מלאכה (שתהי' מלאכתך נעשית ע"י אחרים, וזהו שמסיים) וביום השביעי יהי' לכם קודש, דהנה נודע מ"ש הרמ"א (באו"ח סי' ר"צ) דמי שעוסק בחול בתורה ובעבודה מותר לו לענג עצמו בשבת באכילה ושתיי', ומי שעוסק בחול במלאכתו הוא ירבה בשבת בתורה ועבודה עיי"ש. והנה לכ"ס נקרא אכילה ושתיי' כדאמרי' בש"ס (פסחים ס"ח ע"ב) כ"ע מודים בשבת דבעינן נמי לכם, וזהו י"ל המשך הפסוק בזה שהזהירה התורה למי שעוסק בחול בתורה ועבודה שמותר לו לענג עצמו באכילה ושתיי' בשבת, אעפ"כ לא יאכל וישתה כדי למלאות תאותו, רק יהי' קודש לשם מצוה כדי לקיים מצות ענג שבת, וזהו י"ל שאה"כ ששת ימים תעשה מלאכה (שבחול אתה עוסק בתורה ועבודת הש"י, ומלאכתך נעשה ע"י אחרים) וביום השביעי יהי' לכם (הלכ"ס שהוא אכילה ושתיי') קדש לא לשם תאות הגוף רק לש"ש, וכאמור.ה

(יז) ולפענ"ד נראה לפרש באופן אחר, דהנה נודע מדברי הש"ס כיצא (דף ט"ז ע"א) דבכל שבת בא לכל אדם נשמה יתירה עיי"ש, אמנם מכואר ברע"מ פ' פנחס (דף רמ"ב ע"ב) שנר"נ שנתוסף לכל ישראל בשבת אין הכל שוים בזה אלא כל בר נש כפום עובדא דילי' עיי"ש, והיינו כי בכל ששת ימי המעשה צריך להכין עצמו להיות כלי מוכשר, שהש"י ישלח לו תוספות נר"נ ממקום גבוה מעל גבוה. והנה נודע מהאריז"ל בע"ח ובשעה"פ (פ' ויחי) ובש"ד בסוד מל"ך ר"ת 'מוח' לב' 'כבד', שהוא מקום משכן הנר"נ, שהנשמה משכנה במוח והרוח בלב והנפש בכבד עיי"ש. וזהו י"ל שהזהירה התורה שלא יבטל בכל ששת ימי המעשה בדברים גשמיים

פקודי

ותכל כל עבודת משכן אהל מועד ויעשו בני ישראל ככל אשר צוה ה' את משה, דהנה בנין הבית לעתיד תלי' רק אם ישראל יקיימו התורה והמצות ויעשו מע"ט ככל אשר ציונו הש"י, וכמו בבנין בית הגשמי של חול, במה שמוסיף אבן נוסף על הבנין, וכשנשלם שיעור אבנים שמצטרך נגמר הבנין, וכן בבנין ביהמ"ק ב"ב, כל מה שמוסיפין מצות ומע"ט נתוסף על הבנין, וכשנעשה כל מצות הש"י בשלימות ככל אשר ציונו יהי' נשלם הבנין, וזהו י"ל ותכל כל עבודת המשכן אהל מועד (שיהי' נגמר הבנין אהל מועד) היינו הביהמ"ק, ומפרש במה יהי' נגמר ואמר, "ויעשו בני ישראל ככל אשר צוה ה'", היינו כשיעשו המצות כולם, אז יהי' נגמר הבנין כולו.

ח"ו רק יעסוק בתורה ועבודה, ומלאכתו יהי' נעשה ע"י אחרים כנ"ל, כדי שיהי' המוח והלב והכבד שלו מוכנים וכלי מוכשר, לקבל בע"ש תוספות נר"נ של שבת קודש, וזהו שסיים וביום השביעי יהי' לכ"ס (ר"ת 'לב 'כבד 'מוח) קודש. אכן מי שעוסק בכל השבוע בגשמיות, אינו ראוי לקבל התוספות נר"נ של שבת קודש כראוי, ע"כ יזהר בזה בכל השבוע כנו'.

תפארת בנים, ויקהל

(יח) וזהו י"ל ויעשו כל חכם לב (היינו העובד ה' הנקרא חכם לב יקח מצות, כי החוטא נכנס בו רוח שטות) בעושי המלאכה (היינו תורה ומצות ומע"ט, כמ"ש חז"ל היום קצר והמלאכה מרובה) את המשכן, היינו שע"י התורה ומצות ומע"ט יעשו את המשכן כנ"ל.

תפארת בנים, ויקהל

ויובן בזה מה שרמזו זה על בנין הבית לעתיד ב"ב כמו שכתבנו כבר על מ"ש רש"י (כפ' תרומה) ועשו לי מקדש וגו' היינו ביהמ"ק, כי לכאור' אהל המטלטלי בעגלות ממקום למקום אינו בית, אלא רמז על הבית לעתיד, וגם נא' בזה משכן אהל מועד, היינו מה שיהי' בעת לחננה כי בא מועד (ביאצב"א)

חיים ושלום, פקודי

ויקרא

אדם כי יקריב מכם קרבן לה' מן הבהמה מן הבקר מן הצאן תקריבו את קרבנכם. וצריכי' להבין מ"ש עוד הפעם את קרבנכם הי' די לומר מן הבהמה מן הבקר מן הצאן תקריבו. אך י"ל עפ"י הידוע שיש דומם צומח חי מדבר, וכל א' עומד במעלה במקום גבוה מחבירו, וכשהמדבר מגביה עצמו למעלה למקום הקודש אז יגביה הכל, כי הכל נשתלשל זה מזה ויש להם אחיזה זה בזה, וכאשר יתרומם המדבר היינו נפש הישראלי או יתרומם הכל, וזהו שגילתה לנו התורה הקדושה אדם כי יקריב מכם קרבן לה' (כשהאדם מקרב עצמו להש"י) אז מן הבהמה מן הבקר מן הצאן תקריבו את קרבנכם היינו שבחי' החי יתעלה ג"כ לפי ערך עליות המדבר, ולזה יתכן שאמר א"ת קרבנכם היינו ע"ם קרבנכם (כמו ואתה תבוא א"ת העם שפירש"י ע"ם העם).

צו

ומפתח אהל מועד לא תצאו שבעת ימים עד יום מלאת ימי מלואיכם. הנה הורו לנו חכז"ל (ברכות כט, א) אל תאמין בעצמך עד יום מותך, שחלילה לאדם לומר בדעתו שהוא טוב וקדוש, ואינו צריך לירא מהסתת היצה"ר ואינו צריך לשוב בתשובה. וגם נודע מהספרים שחלילה לאיש להחזיק עצמו לרשע גמור שכבר לא יועיל

(א) וזהו י"ל שאמר כפ' בא, ולכו עבדו את ה' כדברכ"ם (היינו כבחי' מדכ"ר), גם צאנכם גם בקרכם קחו כאשר דברתם כפי ערך עליותכם כבחי' מדכר כן תקחו עמכם להעלות גם הצאן ובקר שהוא כחי' חי כנ"ל.

תפארת בנים, בא

לו תשובה דא"כ יבטל מעבודת הש"י, רק צריך תמיד להחזיק עצמו שהיום ובזו הרגע מתחיל לעבוד את הש"י ולעסוק בתורה ולקיימה, וזה הוא הדרך היותר טוב כנודע. והנה נודע שצריך לשעבד כל הז' מדות רק להש"י, דהיינו החסד רק לאהוב הש"י ותורתו ומצותיו, והגבורה רק לשנוא העבירות והתפארת לעסוק בתורה שהוא תפארת כנודע והנצח רק לנצח את היצח"ר והוד רק להודות להש"י ולהללו ולשבחו, יסוד הוא התקשרות רק לקשר עצמו עם תלמידי חכמים יראי ה' ולדבקה בו ית"ש, מלכות רק להמליך את הש"י על כל אבריו וגידיו ומחשבותיו ודיבוריו וכל מעשיו וכל חושיו. והנה נודע שהז' מדות נקראים ז' ימי הבנין והנה אהל מועד הוא המקום שצוה הש"י את משה תורה ומצות עבוד ישראל, והוא מקור השראת השכינה כנודע, וזהו י"ל ומפתח אהל מועד לא תצאו שבעת ימים היינו בכל השבעה מדות תחזיקו עצמכם שאתם עומדים בפתח אהל מועד שאתם מתחילין ליכנס אל השער של הקדושה וזהו לא תצאו להחזיק עצמכם תמיד עד יום מלא"ת ימ"י מלואיכ"ם שהוא יום המיתה (כענין היום מלא"ו ימ") שאל תאמין בעצמך עד יום מותך, וגם לא תאמר עליך נואש רק תחזיק עצמך שאינך עוד בפנים רק אתה עומד בפתח ומתחיל ליכנס לפנים.

אשר נשיא יחטא ועשה אחת מכל מצות ה' אשר לא תעשנה בשגגה ואשם. עפי"ד האורח לחיים (פ' ויקרא) כי שורש

(ב) וזהו י"ל בפרשתן פר' בא, דהנה אז כליל פסח בא להם המוחין וגדלות פתאום, ונתמלאו קדושה וטהרה והתלהבות להש"י אמנם עדיין ה' לבם נשכר בקרבם מהעבירות הגדולות שעשו עד עתה והיו אז בכח' הנז' שעמדו בבחי' פתח אהל מועד והתחילו לתקן מעשיהם ולזה הזהיר הש"י ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו כנ"ל, עד בוקר שהוא זמן ביאתכם לעוה"ב כמו שאמרו חז"ל (כפסחים דף כ' ע"ב) עוה"ז דומה ללילה ועוה"ב דומה ליום, וכטעם שאמרו אל תאמין בעצמך עד יום מותך רק תעמוד במדרגה זו תמיד ככחינת כניסה לפתח הקדושה כנז'.

תפארת בנים, בא

פורה ראש ולענה מכל העבירות הוא הגיאות ר"ל, והסביר הענין כי נודע מדחז"ל (קידושין ל' ע"א) יצרו של אדם עומד עליו בכל יום וכו' ואלמלא הקב"ה עוזרו לא יוכל לו, ולזה מטיל היצה"ר בהאדם תחלה מחשבת גאות ועי"ז נסתלק ממנו ח"ו הש"י כשאחז"ל (סוטה דף ד' ע"ב) על המתנאה שאמר הקב"ה אין אני והוא יכולין לדור יחדיו, ואז היצה"ר עושה עם האדם כרצונו עכ"ד האורח לחיים. וממילא נשמע דעיקר פשיעות של האדם במה שהוא שומע להיצה"ר להתנאות, דהא בעת בוא היצה"ר אליו להתחיל לזרוק בו הגאות עדיין הי' הש"י עמו בעת ההוא והי' ביכולתו להנצל מהיצה"ר שלא להתפתות בהגאות דהא הש"י עוזרו, אך אח"כ כשמתנאה בעוה"ר כל העבירות שעושה אח"כ הוא בכלל אונס ושוגג דאז מסתלק ממנו הש"י וקשה לו להנצל מהיצה"ר, ואעפ"כ הוא נענש עליהם כאלו הי' במזיד גמור כיון דקיי"ל (בחו"מ סי' רצ"א) דתחלתו בפשיעה וסופו באונס או בשוגג חייב, וזשאה"כ אשר נשיא יחטא (מי שחוטא בעון הגאות היינו נשי"א לשון נשיאת גבהות וגאות הנה הוא פושע יען שע"י"ז) ועשה אחת מכל מצות ה' אשר לא תעשינה בשגגה (אף שחטא בשגגה שהוא נחשב כאונס, אעפ"כ) ואשם (נחשב לו לאשמה דתחילתו בפשיעה וסופו באונס חייב כנז) ג.

(ג) ועד"ז י"ל מה שאמר הנביא בריש ישעי' בנים גדלתי ורוממת"י (היינו ע"י שהנחתים לבא לידי רוממות הלב וגאות עי"ז) הם פשעו בי (באו לידי פשיעה) וכאמור. וזהו י"ל שאה"כ (בפר' אחרי) וכפר על הקודש מטומאות בני"י (היינו מה שאין עושין הקודש שהוא תורה ומצות לשמה רק לשם גאות שע"י"ז מטמאין ר"ל את הקודש) ומפשעיהם לכל חטאתם (שע"י"ז שעושיין המצות ומע"ט לשם גאות גורמין סילוק שכינה ח"ו כנ"ל, וגורמים כי מחטא נעשה פשע היינו פשעים ומזיד מכל החטאים אפי' שהם בשוגג כיון שהי' תחלתו מזיד בפשיעה בגאותו כנז, ח"ש ומפשעיהם לכל חטאת"ם) ה' ירחמנו ויצילנו.

תפארת בנים, אחרי

והנותר בבשר ובלחם באש תשרופו כי התורה הקדושה נקרא א"ש הלא כה דברי כאש נאום ה' (ירמיה כג, כט), אש שחורה ע"ג אש לבנה, (דברים רבה ג, יב) וידוע דברי חכז"ל (קידושין דף ל' ע"ב) שהש"י אמר בראתי יצה"ר בראתי לו תורה תבלין ולזה אה"כ והנותר בבשר ובלחם (אם היצה"ר מפתוך על מותרות תאות עוה"ז בשר ולחם שתמלא תענוגים לגופך יותר ממה שאתה צריך לבריאות גופך לעסוק בעבודת הש"י, אז) באש (בהתוה"ק) תשרופו (תבטלם, שלא תעסקו במותרות עוה"ז).

(ד) ולענ"ד ליתן תבלין לזה להבין מה שרמזה התוה"ק לשרוף באש דייקא, עפ"י"ד האריז"ל בשער הכוונות (שער תפלת השחר) ובפע"ח (שער הקרבנות פרק ד') בפ"י הפסוק את קרבני לחמי לאשי, כי כל הקרבנות הם למטה בעולם העשי', והקליפות הנאחזים שם בעולם העשי' הם קשים וחזקים מאוד וצריך לשורפם באש עיי"ש, ובהבנת הענין בדרך עבודה נלע"ד דהנה ידוע מאמר חז"ל (ברכות דף ג"ה ע"א) בזמן שביהמ"ק קיים מזבח מכפר ועכשיו שלחנו של אדם מכפר עכ"ל, ואיתא בספרים הקדושים דהיינו שאם אדם אוכל בכונת אכילה כראוי ומשבר תאותו חובח את יצרו נחשב לו כקרבן, וכמו שאחז"ל במדרש שוחר טוב תהלים זכחי אלקים רוח נשברה, שכל מי שמשבר תאותו הוא נחשב כקרבן וממילא מוכן איך צריך האדם ליזהר לאכול בלי שום מחשבת פיגול או מחשבת שלא לשמה או אכילה גסה למלאות תאותו וגם נודע מהאריז"ל (שער היחודים פרק ה') שאם האדם אוכל בכונה כראוי הוא מבטל מהמאכל כח הקליפות הנאחזות בה ומרחיקם מהמאכל ונמצא כשגוף האדם ניזון מזה נעשה גופו זך ונקי מכל הקליפות ונזדכך החומר ונעשה שכלי ובהירי עיי"ש, וזהו י"ל ג"כ ביאור דברי הפע"ח (בשער התפלה פרק ה') דלמה נקרא קרבן שהוא מקרב העולמות כולם למעלה ומקרב התחתון ומעלה אותו למקום העליון, ולפי האמור היינו דאמרו דע"י שהוא מבטל הקליפות הנאחזות בעולם העשי' התחתון והוא נזדכך ונעשה ספיר עד שראוי לעלות למעלה לפי ערכו וכאמור. וזהו י"ל (באבות פ"ג משנה ג') ג' שאכלו על שלחן א' ולא אמרו עליו ד"ת כאלו אכלו מזבחי מתים תקרובת ע"ז וכו' אבל ג' שישבו וכו' ואמרו עליו ד"ת כאלו אכלו משלחנו של מקום (עיי' במדרש שמואל ובתוס' יו"ט שמעלה עליהם כאלו הקריבו קרבנות), והיינו כראמון שאם אמרו עליו דברי תורה הנתנה באש דת

זאת התורה לעולה ולמנחה לחטאת ולאשם. היינו שהתורה הקדושה מלמדת דעת בעבודת הש"י הן למי שהוא במדרגה גדולה שהוא בחי' עולה ומנחה מלמדתו איך לעבוד את הש"י, וכן למי

למו כנו' הוא מכלה תוקף הקליפות הנאחזים בהמאכל והוא עושה פעולת הקרבן כנו', משא"כ כשאין אומרים עליו ד"ת ואוכל לתאותו הרי הקליפות שהם בהמאכל בחי' תקרובת ע"ז ר"ל, ומה נכונים עפ"י דברי הברטנורא שכ' דגם בביהמ"ז יוצאים כאלו אמרו עליו ד"ת, ובתו"ט התפלא עליו ולפי האמור יתייחדו דברי הברטנורא ויתכנו עפ"י האריז"ל (בשער היחודים שם) דאף אם מתרבך בהאדם קליפות בשעת אכילתו מ"מ ע"י ברכת המזון בכונה גורם לבטל כח הקליפות ולהרחיקם מהמאכל עי"ש, וזהו ביאור דברי הברטנורא דהיינו אף כשלא אמר ד"ת מ"מ ע"י ברכת המזון מכלה ג"כ הקליפות. וזהו ביאור דברי אאמ"ר זצללה"ה והנותר בבשר ובלחם כאש תשרופו, והיינו שאם אין בכחו לפשוט עצמו לגמרי מהגשמיות בשעת אכילתו, ועדיין נשאר אצלו איזה שמץ תאוה ועי"ז נתן מקום להקליפות להאחו בהמאכל ח"ו, הנה יש עצה לומר על שלחנו ד"ת ועי"ז ישרוף הקליפות כנו', וזה י"ל ביאור דברי הפסוק את קרבני לחמ"י לאש"י (היינו רמז שני מיני קרבנות לאש"י ע"ג המזבח וגם לחמ"י שנקרא שלחנו של אדם שמכפר כמו קרב"ן, לאש"י לשרוף הקליפות כנ"ל מפע"ח) ויהי נחתו תשמרו לי להקריב לי במועדו, ויתכן מה שנאמר לבני ישראל ולא לכהנים בלבד, וגם מ"ש במועד"ו, היינו עתה אחר חורבן ביהמ"ק שרק שלחנו של אדם מכפר וכמ"ש קרא עלי מועד וגו'. וזהו י"ל בפרשת אחרי ואת פר החטאת ואת שעיר החטאת אשר הובא את דמם לכפר בקודש (כי נודע מהאריז"ל שהדם התחתון שבשע"י הוא קליפה גמורה שיוצא לאחר הכירור מהסיגים ההולכים ויורדים מעלה לעולם עד שמתבררים ונפרדים מן הקדושה [וכמבואר בעץ חיים שער רפ"ח פ"ז ועי' במבוא שערים שער ה' ח"ב פ"א], וזהו שכ' אשר הובא את דמ"ם לכפ"ר, והיינו כי זהו ענין הקרבנות שבא להפריד קליפות החזקות שנאחזים בהקדושה, ולזה אמר) ושרפו באש (כמש"ל מהאריז"ל בכונת את קרבני לחמי לאש"י ולזה מסיים) את עוורותם (כמ"ש האריז"ל בעץ חיים שער קליפת נוגה פ"ב דכל הקליפות נקראים עו"ר דהעור הוא הקליפה עי"ש) והיינו שע"ז ישרפו ויכלו ויאבדו כל הקליפות וכאמור.

תפארת בנים, אחרי

שהוא במדרגה קטנה כמוני שהוא בחי' חטאת ואשם מלמדנו ג"כ איך יחתור עצמו להנצל מחטאות ואשמות אשר הוא משוקע בתוכם ויעלה ויגיע וישוב לעבודת ה'. ועוד בזה עפ"ד הש"ס (יומא דף ע"ב ע"ב) זכה נעשית לו סם חיים לא זכה נעשית לו סם המות ח"ו, וזהו י"ל זאת התורה פעם הוא לעולה ולמנחה כשזכה לעשות לו סם חיים ופעם הוא לחטאת לאשם כשלא זכה נעשית לו סם המות ח"ו. וא' משני הפירושים שמעתי וא' הוא לפענ"ד ואיני זוכר איזו שמעתי ואיזו מדעתי.ה.

זאת התורה לעולה למנחה ולחטאת ולאשם ולמלואים ולזבח השלמים, י"ל עפ"ד הש"ס יומא (ע"ב ע"ב), כי התורה זכה נעשית לו סם חיים, לא זכה נעשית לו סם מות ר"ל. וז"ש זאת התורה (פעם הוא) לעולה ולמנחה (זכה שנעשית לו סם חיים, ופעם הוא) לחטאת ולאשם (כשלא זכה כנ"ל) עוד י"ל פי' שם שהתורה מלמדת דעת איך לעבוד הש"י למי הוא במדרגה גדולה איך לעבוד הש"י

(ה) ולפענ"ד נראה להוסיף תכלין שגם הפירוש הא' מרמז בדברי הש"ס (יומא שם), דהיינו זכה נעשה לו סם חיים, שאם הוא במדרגה גבוה הנה ע"י התורה יזכה להוסיף חיות לנשמתו להיות עולה למעלה ראש, ואם לא זכה נעשה לו סם המות, היינו שע"י למוד התורה נעשה לו (להיצה"ר) סם המות שע"י לימוד התורה הוא זוכה את יצרו שע"י התורה מתגבר והורג את היצה"ר, ושני הפירושים האלו מרומזים בכתוב והנה סלם מצב ארצה וראשו מגיע השמימה היינו כפי' הא' שהתורה שניתנה מסיני היא ניתנה לנו מריש כל דרגין עד סוף כל דרגין הן למי שהוא במדרגה שפילה ומוצב ארצה, והן למי שהוא במדרגה הגדולה וראשו מגיע השמימה, ואמר עוד והנה מלאכי אלקים וגו' בזה מרמז כפי' הב' דהיינו שהת"ח הלומדים נקראים עי"ז מלאכי אלקים עולים יורדים בו, היינו שאם זכו עולים, ואם לא זכו יורדים בו ח"ו כנ"ל, ה' יזכנו להיות מהעולים בהר ה' בתורתו ועבודתו כאמת וכ"טיב.

תפארת בנים, ויצא חיים ושלום, פ' צו

בקדושה וטהרה "לעולה ולמנחה" וגם למי שהוא בכחי' לחטאת ולאשם (להצילו מן החטא ולכפר על חטאותיו ואשמו שעברו).

שמיני

ואת שעיר החטאת דרש דרש משה והנה שורף, כי הנה נודע שע"י עבירות שאדם עושה נבראו משחיתים, והם נקראים שעירים וכמ"ש (ישעי' י"ג) ושעירים ירקדו שם, אמנם כשנתכפרה העבירה ממילא שהמשחית כלה ונאבד, וזשאה"כ ואת שעיר (היינו המשחית שהוא שעיר) החטאת (שנעשה מן העבירה) דרש דרש משה (וע"י שדרש ואמר להם ד"ת ומוסר), והנה שורף (שנשרף ונאבד השעיר) כי נמחל להם העבירות.

(ו) וי"ל בזה להשלים הכ' על פי' דברי מרן אאזמו"ר שם שלמה כנז' מ"ש ולמלואים ולזבח השלמים, וי"ל כי ולמלואים הוא עפ"י מה שכתבנו בזה על המדרש שאלו תלמידיו את ר"י בן קיסמא אימתי בן רוד בא וכי', כי התהי"ק הוא להשלים ולמלאות חלוקא דרבנן שלו גם באותן המצות שלא יוכל לקיימם בפרטות, וז"ש זאת התורה וגו' "ולמלואים" (למלאות ולהשלים החלוקא דרבנן מהתרי"ג כי כל העוסק בתורת עולה כאלו הקריב עולה) "ולשלמים" היינו שיש בהם ג"ר לשמים וגם הנאת בעלים, ובזה יוכל לצאת י"ח שניהם הנפש והגוף, ושלא יהי' סם המות ר"ל ע"י הגאות שיחשוב בלבו כי הוא מתבודד רק בתורה לבדו, וזהו עון היותר גדול וכאלו עובר עבודה זרה ויוכל להיות לו התורה עי"ז סם וכו' ר"ל, משא"כ כשיתנהג בכחי' בכל דרכיך דעהו (המבואר בטו"ז ש"ע או"ח סי' רל"א), וזהו בחי' שלמים שיש בהם גם הנאת בעלים וכונתם לש"ש שלא יהי' לחטאת ולאשם רק לעולה ולמנחה כנז'.

חיים ושלום, צו

(ז) כמו דידוע משאחז"ל במדרש ש"ט בשעה שהחכם יושב ודורש הקב"ה מכפר לעונותיהם של ישראל. אמנם לפי"ז יש מקום להיצה"ר לפתות את האדם

תזריע

והובא אל הכהן. כ' בלק"ת מהאריז"ל שהנגע בא מחמת הסתלקות מוחי אבא לכך והובא אל הכהן להחזיר מוחי אבא ע"ש, והיינו כשיש מוחי אבא אין נגע, והנה כ' בס' הליקומים בשער הפסוקים מהאריז"ל שכשאדם מקדש עצמו נעשה ענג וכשאינו מקדש עצמו נעשה נגע ע"ש, וי"ל שלכך תלוי אם מקדש עצמו שכן קוד"ש הוא חכמ"ה כנודע שהוא אב"א לכך כשמקד"ש עצמו בחי' חכמה אב"א נעשה מנגע ע"ג. והנה קיי"ל בפ"ב בנגעים בית אפל אין פותחין בו חלונות לראות נגעו, ובוה יש לפרש החכם עיניו בראשו והכסיל בחשך הולך (קהלת ב, יד) כי החילוק בין נגע לענג

ללכת אחרי שרירות לבו ר"ל רק לזהר לילך איזה פעם לביהכ"נ כשהרב דורש וקיי"ל כנ"ל בשעה שהחכם יושב ודורש הקב"ה מוחל לעונותיהם של ישראל ובאמת לאיש כזה לא יכופר לו, והוא כטובל ושרץ בידו, ועוד גרע מזה כי הוסיף חטא על פשע כמה שחשב בדון נפשו שבזה יכופר לו הכל ונוסף לו עוד עון ששמע בתוכחת המוכיח גודל הפגם של העבירה, וכשלא ישמע לקולו ויעבור עוד ה"ז גרע מעד עתה שלא ידע כ"כ בחומר האיסור ופגמו. ועיי' מזה בדברי אא"ז בבני יששכר מאמר גדולה תשובה אות ד' וע"ז ההזהיר שלמה המלך ע"ה שמע בני מוסר אביך ואל תטוש תורת אמך והיינו שלא יועיל לך שמיעת המוסר רק אם תקבל לעצמך שלא תטוש תורת אמך ולא תסמוך שבמה שתשמע מוסר אביך שהוא הרב חכם העיר (כמ"ש וישימונו לא"ב לפרעה) בזה תתקן א"ע ותשלים לך את הנפש, וזהו י"ל שאה"כ בפרשתן פן יש בכם איש או אשה אשר לבבו פונה היום מעם ה' אלקינו (ועובר על כמה עבירות ר"ל) והי' בשמעו את דברי האלה הזאת (שמשה רבינו הוכיח את ישראל) והתברך בלבבו לאמר שלום יהי' לי (גם לעזה"ב), כי בשרירות לבי אלך (גם אם אלך בשרירות לבי), למען ספות הרוה את הצמאה, (גם אם מוסיף חטא על פשע כשהולך לשמוע הדרשה ומוסר שעד עתה הי' כמו שוגג ועתה כמזיד כנ"ל שכשומע ואינו מקיים וע"ז אמר הכ') לא יאבה ה' סלוח לו (היינו שזה אינו בכלל מי שמוחלך לו עונותיו בשעה שהחכם יושב ודורש כנז').

שבענג העי"ן קודם ובנגע העי"ן בסוף, וזהו החכם (מי שזוכה למוחי אבא הוא חכמה) עי"ן בראש"ו נעשה אצלו העי"ן בראשו שהוא ענ"ג, "והכסיל בחשך הולך" שהכסיל שאין לו מוחי אבא שהוא חכמה ונק' כסיל עי"ן הוא בחושך הולך אין לו תקנה רק להיות בחשך ובבית אפל שאין פותחין בו חלונות לראות את נגעו לאשר היא בחי' נגע, אמנם כששב האדם בתשובה להש"י בודאי יזכה שיתרפא הנגע דאין אדם חוטא אלא אם כן נכנס בו רוח שמות (סוטה ג, א) וע"כ כששב נכנס בו חכמה ונתהפך לענג לא יהי' בו נגע כנז' ובכן י"ל שיתהפך אפ"ל לאותיות אל"ף שהוא חכמ"ה כדכתיב (איכה לג, לג) ואאלפך חכמה, והנה ארז"ל (בנדרים דף ס"ד) שארבעה חשובים כמת ואחד מהם הוא מצורע ממילא כשישוב ויזכה שלא יהי' מצורע יהי' לו חיות, לזה יכוון מה דכתיב בקהל"ת (ז, יב) והחכמה תח"יה את בעליה.

אמננ הטעם והענין למה החכמה מבטלת את הנגע, י"ל עפמ שארז"ל (בפסחים סו:) כל המתייהר אם חכם הוא חכמתו מסתלקת ממנו, א"כ כשיש לו חכמה על כרחך שהוא עניו, וכשהוא עניו תתבטל הנגע כמו שפירש"י בפ' מצורע על ועץ ארז שהנגעים באים על עון גאות, ובה י"ל הכתוב (תהלים לו, יא) וענוים ירשו ארץ והתענגו על רוב שלום, דהנה אי' בילקוט ראובני פ' מצורע עה"כ (ויקרא יד, מו) ונתן את הבית דעניו"ת הוא באתר דנגע עיי"ש, והנה רש"י פי' בפ' מצורע על (שם ד) צפרים חיות מהורות שהנגעים באים על לה"ר, ובפ' תזריע על (שם יג, מז) בדד ישב פירש"י שהוא הבדיל בלה"ר בין אדם לחבירו בין איש לאשתו לכך נענש שיהי' מרוחק מאנשים, וזהו וענוים (שהוא עניו, שאין לו נגע כנז') ירשו ארץ (שיהי' לו עשירות טוב הארץ יאכל, מבלי עניות) והתענגו (שיהי' לו ענ"ג ולא נגע על רוב שלום) שלא ישב מרוחק מאנשים רק בשלום עם אנשים).ה.

(ח) [ועיי' מ"ש בזה בחיים ושלום ח"ל] ועוד לאלוקי מליך כי הנה הנגעים בעור וכשר ר"ל, באים מקלקול מרוצת הדם באדם ע"י מחשבות ותאות לכו גם

וזהו י"ל [בפר' מצורע] זאת התורה לכל נגע הצרעת ולנתק, ולצרעת הבגד ולבית, ולשאת ולספחת ולבהרת, דהתורה היינו חכמה כנו' מדחז"ל חכמתו מסתלקת ממנו שקאי על התורה, וכן (במשלי ב') להקשיב אזנך פירש"י לחכמה לתורה, וזהו זאת התורה החכמה שיהי' עניו הוא לכל נגע שע"י ענוה ינצל מכל מיני נגעים, ואז ולשא"ת יהי' לו פרנסה ועשירות כדכתיב (תהלים קיג, ז) מקימי מעפר דל מאשפות ירים אביון וזהו לשאת שיתנשא למעלה. וירמוז שכן השמות בכונת האריז"ל על פותח את ידך שהוא שפע ופרנסה המה פא"י חת"ך סא"ל הו"י אדנ"י גי' שא"ת, וגם לספח"ת, לשון חיבור כמו ספחני נא (וכיוצא היינו שלא ישב בדד ומופרש רק בין אנשים, ונרמז לספח"ת גי' ר"ב שלו"ם והוא כנו'. גם שלא יצטרך להיות בבית אפל רק יהי' לו אור וזהו לבהר"ת לשון בחיר, והיות

במעשים הרעים ר"ל אמנם ארז"ל במס' תמיד איזה חכם הרואה את הנולד, היינו שיחשוב מקודם בנפשו מה שיהי' גם הפסד גופו ע"י תאות האלו, וישמור א"ע מקודם ויתגבר על תאותו (שהוא לא לשם מצוה), ועי"ז יזכה למלכות בית דוד בבחי' יום שכולו שב"ת שהוא תיקון הנגעים (כנו' שם בתורת שבת), והוא סוף מעשה במחשבה תחלה להיות רואה את הנולד, ועי"ז נזכה לכיאגצב"ב בחדש הזה חדר ניסן המשומר ובא לגאולה ב"ב, שהוא מכרין ליל פסח חל באותו יום שחל ליל ת"ב כנו' ממדרש בפוסקים והשייכות זל"ז, כי איתא (בירושלמי ברכות ובמד"ר איכה) בדרז"ל שמשח נולד בכל ת"ב, אמנם כשאין הדרור זוכים אז הוא נעלם מיד בקטנותו כנו' מעשה שהי' שהרוח נטלו וכשנזכה אז יתגלה לעינינו וישמח לבינו, וזהו נזכה לבחי' חכ"ם (כולם בחכמה אתברורי כמבואר בזוה"ק וע"י הברורים ונסיגות וצירופי' הוא התקרבות הגאולה ב"ב) הרואה (שנראה ביאג"צ ייתי וחמיני') את הנולד בת"ב נראה בפסח כנו', ועל זה הוא חד אלו הזמנים להתגלות ביאג"צ ע"י התשובה ולתקן מעשיו להיות רואה את הנולד כנ"ל, וז"ש מי חכ"ם (כנו') וישמר אלה (מבחי' ואביו שמ"ר את הדבר אשרי המחכה ויגיע לימים אלו) ויתבוננו חסדי ה', כיה"ר בב"א.

חיים ושלום, תזריע

ועי' מש"כ בענין זה בתפארת בניס בפרשת מצורע בד"ה ובענין זה י"ל לפענ"ד, ובד"ה א"י זאת תהי' תורת המצורע באריכות.

עקב ענוה יראת ה' שע"י ענוה יזכה ליראת הו"י, זה ירמוז לבהר"ת
ג' ירא"ת הו"י. ט

מצורע

זאת תהי' תורת המצורע ביום טהרתו והובא אל הכהן, י"ל
(היינו שזהו תיקון המצורע מוציא רע כשאחז"ל, ואם אומר זאת
תהי', לאחר כן יתקן, ולא על אתר, זהו) תורת המצורע (עדיין נגעו
בו, רק) ביום טהרתו (באותו יום מיד) והובא אל הכהן נדא קוב"ה,
כדדריש בזוה"ק שם, היינו לשוב מיד לה' ותורתו) ט.

זאת תהי' תורת המצורע ביום טהרתו והובא אל הכהן, י"ל
עפ"י מה ששמעתי ממח' הרב הקדוש מו"ה נתן דוד משידלאווצי
זצלה"ה שיש עצה במה שאמרו קדמונינו ז"ל בפי' הפסוק (ירמיה
ד, ג) נירו לכם ניר ואל תזרעו אל הקוצים כי התורה והמצות

(ט) מאמר תורת, שבת

(ט*) [ובדומה לזה פי' כתפארת בנים עה"ת], וככה תאכל"ו אותו (היינו
הפס"ח שהוא כנגד כל התורה כמ"ש בזה תורה אחת יהי' לכם. תאכל"ו לשון
אכול את המגילה הזאת) מתניכם חגורים (תיקון היסוד שזהו תיקון יצי"מ)
נעליכם ברגליכם (ע"ד שאמרו בשם הצדיקים ז"ל על מאחז"ל לעולם ימכור אדם
מה שיש לו ויקח מנעלים לרגלו היינו מנעל ומסגר לרגל"ו היינו הרגילות שרגל
לילך אחרי שרירות לבו) ומקלכם בידכם (למלחמה, נגד היצה"ר ונגד הרשעים
המונעים ומתנגדים לעבודת הש"י ותורתו) ואכלתם אותו בחפזון (למהר לשוב
לתורת ה' ולא להניח להתמין על להבא כנז'. חז"ש "ושמרתם את המצות" היינו
שלא להניח להתמין המצוות כדחז"ל רק לשוב מיד. זהו) פסח הוא לה' (זהו
רצונו ית"ש).

חיים ושלום, בא

שעושים קודם שעשו תשו' על חטאת נעורים הוא מוסיף כח להס"א ר"ל שיש להם אחיזה בהקדושה ע"כ העצה טובה שיעשה הכל רק לשם ה' לבדו וקודם כל מצוה ימחול השכר של המצוה להקב"ה ויעשה בלי קבלת פרס רק לקיים רצונו וליתן לו ית"ש המצוה ואז לא יוכל הס"א לנגוע בהם וליקחם כיון דקיי"ל (כתובות פ"ה ע"ב) המוכר שט"ח לחבירו וחזר ומחלו מחול וה"נ כיון שאנו נותנים הזכות של המצוה להשם יתברך שהוא כהבעלים של השכר וכיון שע"י העבירות הם (הס"א) רוצים לינק מהשכר הזה ומהשפע קודש הנשפע ע"י המצוה הזאת וכשאנחנו נמחול השטר שיש לנו הבטחת השכר בעד קיום המצות ונמחלו בתורת מתנה להש"י אז לא יוכלו הם ליגע בטענת שעבוד לומר כי נמכר שכר המצוה ח"ו להם בעד העונות וחלק התאוות שנלקחו מצד הס"א בעוה"ר וכיון שמחול"י השכר להש"י כביכול אז בטל טענתם ויניקתם (כדין המוכר שט"ח וכו' כנ"ז) עכד"ה וזהו עצה נכונה ויוכל גם אדם הפשוט לעשות כן מרצונו הטוב כי טוב תתן אותו השכר להש"י מתתו אותו לאחרים (הס"א) כי מבלעדי זאת יקחום הס"א ח"ו כנ"ז. וזהו י"ל (בפ' נשא) איש אשר יתן לכהן לו יהי' ות"א מה דיתן לכהנא דילי' יהא כי הקב"ה נקרא כהן כדאמרי' בסנהדרין (ל"ט ע"א) אלקיכם כהן הוא היינו מה שיתן לכהן (הקב"ה) לו יהי' (ולא יהי' להס"א חלק בו) וזהו ונתן לכהן (הקב"ה) את הקודש (היינו מה שיסגל תורה ומצות ומע"ט) ולא יחלל את קדשי בני ישראל (היינו ששאם יעשו כן ינצלו שלא יחללו את הקדשים שלא יחטפו הס"א ויחללו אלו המצות) אשר ירימו לה' (כי המוכר שט"ח לחבירו וחזר ומחלו מחול כנ"ז, ויזהרו בזה כי אם לא יעשו כן, אז) והשיאו אותם עון אשמה באכלם (הס"א) את קדשיהם (שמחלל קדשי ה' שהם יונקים מהמצות כנ"ז) וזהו רמז הבעה"ט במסורה באכלם את קדשיהם באכלם מעבור הארץ לאוכל תרומה בטומאת הגוף היינו שאם לא יעשה כן הרי מחלל קדשי ה' כעושה אותן בטומאת הגוף כמ"ש נירו לכם ניר וגו' ובאכלכם הס"א מזה כנ"ז ע"כ מזהר בזה.

ועל דרך הלז בדברי הרב הקדוש משידלאווצי יש לפרש הכ' זאת תהי' תורת המצורע ביום טהרתו והובא אל הכהן ובמד"ר הה"ד (תהלים נ, יז) ולרשע אמר אלקים מה לך לספר חקי, דהנה בזוה"ק (בפ' מצורע) והובא אל הכהן דא קוב"ה, והיינו זאת תהי' תורת המצורע (מוציא רע וחוטא כשאחז"ל) ביום טהרתו (כשבא ליטהר ביום ההיא ללמוד תורה ולעסוק במצות מיד וירא שלא יקחו הס"א ע"כ זאת העצה היעוצה) והובא אל הכהן (שיביא התורה והמצות במתנה להש"י שנקרא כהן ולמחול לו כביכול את השכר כנז), וזהו דברי המדרש הה"ד ולרשע אמר אלקים מה לך לספר חוקי הלא הולכים לס"א ואיך יוכל לעסוק בתורה מיד ואין עצה רק והובא אל הכהן דא קוב"ה למחול לו השכר כנז. וזהו שאמר דוד המלך ע"ה (שם קיט, קכב) ערוב עבדך לטוב אל יעשקוני זדים עיני כלו לישועתך, דהנה ע"י עשיית כל מצוה נפתח צינור שפע טובה וברכה, ואם הוא חוטא ח"ו ויד זרים שלמו בו ע"כ יעשה המצות למען שמו ית' (כנז) ולאקמא שכינתא מעפרא עבור השכינה הקדושה כביכול שהיא בגלותא ויתקדש שמו הגדול ב"ב, ואז ממילא לא יוכלו הס"א לנגוע בו, וזהו ערוב עבדך לטוב (עפי"ד הש"ס ברכות דף ה' אין טוב אלא תורה) אל יעשקוני זדים (שאם יעסוק בתורה שלא יעשקוהו הזדים הס"א) עיני כלו לישועתך העצה לזה מחמת כי עיני כלו לישועתך (כביכול לאקמא שכינתא מעפרא ומגלותא וע"ז הנני לומד התורה ועושה המצות וע"כ לא יוכלו המה ליקחם כנז), ועד"ז (שמות כא, א) ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם פירש"י ולא לפני נכרים, (והיינו שלא ילכו המשפטים האלו שנשמור ונעשה לפני הנכרים הס"א) כי תקנה עבד עברי (כשקונה לעצמו עבדות עברי שהוא תורה ומצות) שש שנים יעבוד ובשביעית יצא לחפשי חנם, דהנה השש שנים מרומזים לזמן עבודת עוה"ז וששת ימי המעשה והשבת הוא השביעי עולם הגמול אחר פטירת האדם לעוה"ב, וזהו העצה הנז' שלא ילכו המצות לפני הס"א שיעשום על מנת שלא לקבל פרס

שיעבוד שש שנים שרומז בחי' חיי העוה"ז ובשביעית יצא לחפשי חנם שימחול כל הפרס להקב"ה כנו"י.

אחרי

וכפר על הקודש מטומאות בני ישראל ומפשעיהם לכל חטאתם י"ל וכפר על הקודש מטומאות בני"י, (היינו מה שטמאו את הקודש היינו שעשו מצות ומע"ט במחשבת לא טובים ופניות וכיוצא, וגם) מפשעיהם לכל חטאתם (מה שפשעו בפשיטות שעשו חטאים ועברות ל"ת בפועל).

• תפארת בנים, אמור

(י) וכן יעשה לאהל מועד השוכן אתם בתוך טמאותם. צ"ל המשך הפסוק, כי מה זה דוקא בשביל שהאהל מועד שוכן בתוך טמאותם ע"כ צריך לכפר הפשעים לכל חטאות בני"י, וי"ל עפי"ד אאזמו"ר הק' (הנ"ל עה"כ הלז), ובה יובן ההמשך לאהל מועד השוכן אתם בתוך טמאותם, כי לכאורה קשה לפי זה למה כתיב מקודם וכפר על הקודש (לתיקון המ"ע ואח"כ) ומפשעיהם לכל חטאתם (כפרת החטאים) הלא אדרבא צריך לתקן מקודם החטאים, קודם שיעשה המצות כדי שלא יהי' בכלל נירו לכם ניר ואל תזרעו אל הקוצים כמ"ש בר"ח שח"ו ילך לס"א התורה והמצות שעושה בטרם תיקן העונות שעשה, אמנם כבר כ' ע"ז בדרך פקודיך (לזקיני הק' זי"ע) בהקדמה באריכות כי די במה שמקבל עליו בתשובה לשוב אל הש"י ואז ילכו מיד התורה והמצות לצד הקרושה לפניו ית"ש ותשובת המשקל יתקן אח"כ, כיון שמקבל עליו מעתה לשוב לעבודתו ית"ש, והרי הוא ית"ש שוכן אתם בתוך טמאותם גם טרם תיקנו וטהרו נפשם מכל חטאתם כנו", וז"ש וכפר על הקודש מטמאות בני"י (היינו מה שקלקלו בהמ"ע, ואח"כ) לכל פשעיהם (וקשה כנ"ל דהא אדרבא צריך מקודם לתקן החטאים טרם המ"ע וע"ז מתרץ הכ') השוכן אתם בתוך טמאותם (א"כ יוכל לעשות המ"ע מקודם גם טרם שתיקן לגמרי כל עונותיו כיון שמקבל עליו התשובה כנ"ל והוא ית"ש שוכן בתוך טמאותם ע"כ בודאי יבואו המצות לתכלית הנרצה לפניו ית"ש) וכפירש"י השוכן אתם בתוך טמאותם אעפ"י שהן

אמור

אמור אל הכהנים בני אהרן ואמרת אליהם. פירש"י אמור ואמרת להזהיר גדולים על הקטנים, שבא הכ' להורות אשר מי שאבותיו היו קדושים שעסקו בתורה ובעבודה ביותר צריך הוא ג"כ להשתדל בתורה ועבודה יותר משאר המון עם, דלפי ערך אבותיו אין די לו עבודת אנשים המוניים, דלפי ערך אבותיהם אין החסרון ניכר כ"כ בעבודתם ממה שיהי' ניכר בו אם יעשה כמעשיהם יהי' גרוע ביותר וזהו אמור אל הכהנים בני אהרן (שהי' אביהם קדוש ה' הכהן הגדול, וצריכים להיות גם הם כהנים עובדי ה' ובדרכיו ילכו) לנפש לא יטמא בעמיו (כמו עמיו. שאר המון עם) כי אצלו יהי' זה לטומאת נפש יחשב, וזהו שפירש"י להזהיר גדולים על הקטנים אזהרה נקרא לא תעשה בדחז"ל, היינו שלא יעשו כמעשה הקטנים המון עם רק יעסקו בתורה ומצות בבהירות יותר ויותר.

טמאים שכינה ביניהם עכל"ה, (ונמצא שיבא פעולת התורה והמצוה לרצון השכינה אשר בתוכינו גם בטומאתינו טרם נתקן) כנ"ל, וכן יהי רצון אמר. חיים ושלום, בפרשתן

(יא) וזהו י"ל מ"ש (פ' במדבר) פקד את בני לוי לבית אבותם למשפחותם, פקד את בני לוי היינו שיתקנו מעשיהם שיטיבו דרכם לפי ערך דרכי אבותם ומשפחותם שיהיו כולם עובדי ה' בכל לבם ומעשיהם ולא די לפנייהם אם יעבדו את ה' רק כאשר המון בני"י, וזהו שאה"כ דבר אל אהרן ואל בניו וינזרו מקדשי בני ישראל (היינו שלא ידמו בנפשם לקדש א"ע כדרך שאר בני ישראל מהמון עם רק צ"ל וינזרו שהם יהיו מופרשים מקדושת ההמון, בפרישות וקדושה יותר הרבה) ולא יחללו את שם קדשי אשר הם (קאי על שאר המון עם כנז') מקדישים לי (כי אם לא יקדשו כל עניניהם ועתותם לתורה ועבודת ה' רק יתנהגו כשאר המון, אז אצלם יהי' התנהגות כזה בבחי' חילול ה'. ולזה אמר הכ' עוד) כי כל איש אשר יקרב מכל זרעכם אל הקדשים אשר יקדשו בני ישראל (היינו מכל זרעכם זרע קדש בני לוי לשון דביקות ה', ילוה אישי אלי, אם יקרב לעבוד רק כקדשי בני ישראל ההמון כנז') וטומאתו עליו (כי הבגש"ק העובד ה' צריך לעבוד הש"י בעבודה מעולה יותר לטובה).

תפארת בנים, בפרשתן

קדושים יהיו לאלהיהם ולא יחללו שם אלהיהם כי את אשי
ה' לחם אלקיהם הם מקריבים והיו קודש. כי הנה יש דרך ישר לפני
איש העובד ה' להתנהג בתורה ועבודה ובכל מע"ט ומנהג טוב
ולעולם יהא אדם ירא שמים בסתר ובגלוי שיעבוד את הש"י הן
כשאין בני אדם מכירין עבודתו דהיינו בפנימיותו ומחשבתו ורצון
דבוק בהש"י באהבה ויראה ומהרהר בתשובה ודבוק ביחודים
ובהרהורי תורה בנגלה ונסתר והן גם כשבנ"א רואים מעשה
עבודתו עבודת ה' בכל כחו ויהי' לטוב שגם בנ"א ידעו ללמוד
ממעשיו הטובים ועבודתו, כ) אולם יש עובדי ה' שעובדים רק
בפנימיות מחשבתם, ובמעשיהם נראים להמון עם שהם עוסקים
בעניני עוה"ז ואין רואין מצוותיו ומעשיו הטובים ובכן אף שבאמת
כונתו לטובה והמשכילים המבינים יכירו כי טובא גנוז בגוי' ודברים
בגוי אשר נעשה לבדו צדיק מפורסם בישראל וקדוש יאמר לו אך
אנשים פשוטים הרואים מעשיו והנהגתו יש להם מקום לטעות
שיעסקו ג"כ רק בעניני עוה"ז כמוהו ולא להתמיד בתורה ועבודה,
וכגון זה אמרו בגמ' (יומא דף פ"ו ע"א) היכא דמי חילול השם ואמר
ר' יוחנן כגון אנא דסגינא ד' אמות בלא תורה, וחלילה לומר שר'
יוחנן פנה לבו לבטלה והלך בלא תורה ח"ו אפי' רגע א', ובע"כ
הענין שלפעמים הלך (בדרך הב' הנ"ל) בעבודת הש"י רק בפנימיות
לבו, ולעיני המון עם הי' נראה בפשיטות שעוסק בעניני עוה"ז, ויען
כי הוא איש מפורסם שהמון עם למדין ממנו אם עושה כן הוא
בכלל חלול השם. וזהו י"ל מה שביקש משה רבינו ע"ה (במדבר כז,
טז) יפקוד ה' אלקי הרוחות לכל בשר איש על העדה אשר יצא
לפניהם ואשר יבא לפניהם ואשר יוציאם ואשר יביאם, ואיתא
בספרי וכן פירש"י ואשר יוציאם בזכותו ואשר יביאם בזכותו,
[א"ה, עיי' בתפארת בנים הנדפס על הגדה ש"פ דף י"ב ע"ב בד"ה
מעשה בר"א ור"י וכו' מעין ענין זה.] והיינו שימנה עליהם צדיק כזה
אשר יצא לפניהם (דייקא) שגם הם יראו מעשיו הטובים (כמו
(שמות ד, כא) ועשיתם לפני' פרעה וכיוצא) וסדר עבודתו וממני
ילמדו וכן יעשו ובזכותו ידבקו לעשות כמוהו לטובה, וזהו שאה"כ
קדושים יהיו לאלהיהם (אעפ"כ) ולא יחללו את שם אלהיהם (שלא

ילכו בלא תורה ומצות אף שעוסקים בפנימית מחשבתם ביחודים ודביקות, ואמר הטעם שנקרא זה חילול השם דאמר ר"י ביומא כנ"ל כי את אשי ה' (לשון אי"ש, אנשי ה') לחם אלקיהם הם מקריבים (אותם לעשות דברים שהם לחם לשון לוחם עם אלקיהם שיעשו ההמון דברים שהם כנגד רצון הש"י כי רצונו שיעסקו בתורה ועבודה ומצות) והיו קודש (שאעפ"כ יהיו בעיני עצמם כקדושים באמרם גם פלוני הצדיק הקדוש עושה כז"א).

(יב) וזהו י"ל שבקש רוד המלך ע"ה הורנו ה' דרך למען שוררי הישר לפני דרכך, ופי' המפורשים למען שוררי ענין הבטה וכמו שאפו שוררי עיי"ש ולפי האמור יורמז שביקש זאת מאת הש"י, כי הנה יש שני דרכים כנ"ל, אך הוא ביקש הדרך הא' שגם הרואים יראו ג"כ מעשי הטובים שילמדו ממנו, ועי"ז יהי מזכה את הרבים, וזהו י"ל ג"כ מ"ש לעשות רצונך אלקי חפצתי ותורתך בתוך מעי (היינו שיש בידי לעבדך בדרך הצנע לכת עם ה"א עוסק בעניני עוה"ז ובפנימיות לעשות יחודים שיהי' בבחי' ותורתך בתוך מעי טמיר וגניז, אעפ"כ) בשרתי צדק הוא עניני תורה ותפלה, וכמ"ש צד"ק ערוותך היינו תורה, וכ"כ במדר"ר רות, צדק הוא תורה, שעשיתם צדקה שקבלתם תורתך, וכן הוא ענין תפלה כשאחז"ל בש"ס ברכות (י"ד ע"א) כל המתפלל ויוצא לדרך הקב"ה עושה לו חפציו שנא' צד"ק לפניו יהלך וישם לדרך פעמיו, פירש"י (זו תפלתו שהוא מצדקתו) בקהל רב. הנה שפתי לא אכלא (מלהתפלל וללמוד תמיד בקול ויכירו וידעו הכל עבודתי ותורתי תורת ה') ה' אתה ידעת (שזהו כונתי לטובה כנז') צדקתך לא כסיתי בתוך לבי (היינו שלא עברתיך בדרך המוצנע שהכונה יהי' מכוסה בתוך לבי). וזהו י"ל אמור אל הכהנים בני אהרן (הם הצדיקים העובדים ה' כהני אל עליון שהם ראשי עם בני ישראל), לנפש לא יטמא בעמיו, שלא יעסוק בדברים עולמיים לעיני המון עם, כי עי"ז יגרום ח"ו טומאת נפשם כשילמדו ממעשיו לעשות כנז', לזה פירש"י להזהיר הגדולים (שבישראל הגם שבאמת עושים יחודים ומכוונים בכל לבם בבחי' הצנע לכת) על הקטנים (שילמדו עי"ז ממעשיו שנראים בחיצוניות שהוא הולך בטל או בשאר דברים גשמיים), וכשאחז"ל באבות שמא ישתו התלמידים הבאים אחריהם ויחובו ח"ו, ע"כ הזהירם על ככה.

תפארת בנים, בפרשתן

דבר אל אהרן ואל בניו וינזרו מקדשי בני ישראל ולא יחללו את שם קדשי אשר הם מקדישים לי. דחנה התורה והמצות והמע"ם הם קדשים אמנם כשעוסק בתורה ועבודה לצורך גאות או פניי' לצורך גופו הוא מחלל את הקדשים שלוקח אותם לצורך חול, וזשאה"כ וינזרו (הוא לשון הפרשה כמו שפירש"י שם) מקדשי בני ישראל (היינו שיפרשו עצמם מליהנות הנאת גופם מהתורה ומצות שלא יעשו התורה והמצות שנקראי' קדשי בני ישראל לצורך גאות והנאת גופם) ולא יחללו את שם קדשי, (היינו התורה והמצות וכנודע מדברי חז"ל שהתורה והמצות הם שמותיו של הקב"ה, שלא יורידו את שמותיו הקדושים דהיינו התורה והמצוות לחולין ח"ו).

(יג) ובזה אמרתי במ"ש דוד המלך ע"ה שמרה נפשי כי חסיד אני, כי הנה היצה"ר דרכו לפתות בנ"א כ"א לפום דרגא דילי', כי לאדם שהוא בבחי' צדיק וחסיד לא ירהיב עוז בנפשו לגשת אליו לדבר אל לבו שיעשה עבירה בגשמיות ר"ל, כי ידע שלא ישמע לו כלל ויחשוב בעיניו כ'א הנבלות, אמנם לאיש ת"ח ובבחי' צדיק כזה זורק בו מחשבת פיגול לעשות לשם פניות וגאות וכיוצא. והו שמרה נפשי (נפש נקרא תפלה כמ"ש ואשפוך נפשי וגו' שאמרו חז"ל בברכות דף ו', ועי"ש ברברי רש"י ז"ל ד"ה טורף נפשו, ובפ"י ר"ש ריש פ"ק דפאה) כי חסיד אני, היינו כי הנני מתנהג בחסידות, אז היצה"ר מתגבר עלי מאוד בשעת תפלה לזרוק בי מחשבת פיגול יותר מלשאר בנ"א כאופן הנז', שאינם מפתם במחשבת גאות וכיוצא כ"כ בתפלה רק בעבירות גסות יותר, והנה דרך העולם כאמור לו שצריכין לדקדק לעשות המצות בכונה רצו"י לשמה, כ"פ לצחוק יהי' בעיניהם באמרם שאינו ענין לפני אנשים פשוטים והמוניים, ואם כי בנקל להם לשמור מזה, כי אין היצה"ר מתגבר עליהם בענין זה להכשילם בזה כנ"ל, אמנם אינם שמים על לבם כלל לכוון את לבם, ויחשבו כי לאיש פשוט לא נחשב לחסרון גם אם עושה שלא לשמה ח"ו. והו י"ל בפרשתן שהזהירה תורה לכל א' וא' מישראל, גם מפשוטי המון עם איש או אשה, כי יעשו מכל חטאת האד"ם (הוא כינוי לצדיק דחיל חטאי) כמבואר בזה"ק פרשה נשא מאן דדחיל חטאין נקרא אדם, וכן מבואר בזה"ק יתרו [דף ל"ט] מי שהוא בעל מצוות נקרא אדם עי"ש (היינו שגם איש פשוט) כי יעשה מכל חטאת האד"ם (היינו הדחיל חטאין והעוסק בתורה אשר אין מפתחו היצה"ר בעבירות גסות, כי עבירה כזו פגול הוא

כי תבואו אל הארץ אשר אני נותן לכם וקצרתם את קצירה. שאם מגיע לאדם איזה תאווה אכילה או שתי' לא ימלא תאוותו רק יקצר בה, כי אם ימלא תאוותו בה אז יתרחק ח"ו מהש"י כדכתיב (דברים לא, כ) ואכל ושבע ודשן ופנה אל אלקים אחרים ח"ו, אבל מי שמקצר בתאוות עוה"ז הארצי' ושם דעתו ולבו רק לעבוד את הש"י ע"י אכילה זו או אינו מתרחק מהש"י, וזהו יורמו מ"ש (במגילת רות) ובועז בא מבית לחם ויאמר לקוצרים ה' עמכם. היינו שבא מבית לחם שהוא אכילה ושאר הנאות עוה"ז ע"כ אמר להקוצרים (היינו מי שמקצר בתאוות) ה' עמכם, וזהו שאה"כ כי תבואו אל הארץ (היינו תאוות ארציות כגון אכילה ושתי' וכיוצא) וקצרתם את קצירה, תקצרו בה ולא שתמלאו תאוותכם.

אצלו, רק יכשילהו במחשבת פניות או גאות וכיוצא, וכן אם נכשלו בזה גם פשוטים כמו האד"ם שנקרא הת"ח וצדיק כנ"ל, ולזה אמר) למעול מעל בה' (שעי"ז שחושב לשם גאות ופניות ר"ל הוא מעול בקדשי שמים ומוציא קדשים לחולין), ואשמה הנפש ההוא (כי דבר זה נאמר לכל בני" שהחיוב מוטל על כ"א וא' שעכ"פ מה שעושה יהי' מוקטר ומוגש לש"ש בכונתו) וכאמור.

תפארת בנים, נשא

(יד) אמנם לכאורה, הנה בש"ס (ברכות נ"ד ע"ב) אמרו המאריך בשלחנו וכו', וכן ראינו בעינינו בכמה צדיקי אמת עובדי ה' שהיו יושבים על שלחנם כמה שעות בדביקות נפלא ורחושי מרחשן שפוותי' חרושי תורה ודזין עליאין בפרט, שלא ראינו אצל הצדיקים שיהי' חטוף ואכול במהירות, אמנם ברוחן של דברים אלו מוכן מאליו שהכל הוא לפי ענין של האדם, שמי שחנן אותו הש"י שיכול לאכול בכונת אכילה כראוי, בודאי צריך להאריך בשלחנו, ועליו אמרו חז"ל בזמן שביהמ"ק קיים מזבח מכפר ועכשיו שלחנו של אדם מכפר עליו, ועליו נאמר וידבר אלי זה השלחן אשר לפני ה'. והדברים יש להבינם עפ"י הארז"ל (שער יוה"כ פ"א) שע"י אכילה ושתי' של ישראל כשאוכל כראוי הוא ממשיך שפע ומזון מאימא עילאה אל המלכות רחל נוקבא דז"א עי"ש, ולזה יתכן מ"ש שלחנו של אדם, כי מבואר בלק"ת (פ' עקב) שהשלחן רומז לרחל מלכיות שמים

עיי"ש, ולזה אמר שלחנ"ו של אר"ם היינו רחל נוקבא דז"א הנקרא אר"ם, ולזה יתכן מ"ש שהוא דומה למזבח, כי סוד המזבח הוא ג"כ סוד ה' אחרונה שהוא נוקבא דז"א כמבואר בתיקוני זוה"ק בהקרמה (דף ח' ע"א) ועיי"ש בביאור הגר"א וזהו י"ל ביאור הפסוק בפרשתן ובקצרכם את קציר ארצכם (הגם שהזהירה התורה לקצר בענין תאות אכילה ושתיי' ואומרים לקצרים ה' עמכם, עכ"ז לאו כלל הוא דהא אדרבא המאריך בשלחנו וכו' ודומה למזבח ומכפר, כי ע"י אכילה בכונה כראוי נבנה כביכול עיי"ז מרת מלכות נוקבא דז"א כנ"ל, ולזה אמר) לא תכלה פאת שרך בקצרך, עפי"ד האריז"ל (במבוא שערים שער ג' ח"ב פיי"ג) בסוד לא תכלה פאת שרך בקצרך לעני ולגר תעזוב אותם, דהמלכות נקרא פאה שהוא האחרונה שבכולם עיי"ש וכ' בס' אמת ליעקב (ערך פאה אות ג') דמה"ט צייתה התורה להניח הפאה לעני דוקא, כי המלכות נקראת דלה ועני' עיי"ש, והיינו לדרכנו שיזהר לאכול בכונה רצווי' ועיי"ז ימשיך שפע ומזון למלכות רחל נוק' דז"א כנו', והיינו שלאותן הצדיקים האוכלים בכונה כראוי לבנות ע"י אכילתן מרת מלכות, להם לא נאמרו הדברים לקצר ולחטוף באכילתן, ועליהם נאמר המאריך בשלחנו וכו', וה"ז דומה למזבח ומתכפר עליו כקרבנות וכו' וכאמור, וכוונת אאמו"ר כנ"ל רק למי שרואה שמתגבר עליו התאוה בעת אכילה בימות החול, וכשארו"ל סעודה שאתה נהנה ממנה משוך ירך הימנה, והיינו וקצרתם את קצירה כנ"ל, וכל ערום יעשה בדעת וה' יעזרנו ב"ב.

תפארת בנים, אמור

במדבר

הקרב את מטה לוי והעמדת אותו לפני אהרן הכהן ושרתו אותו ושמרו את משמרתו ואת משמרת כל העדה, והנה העיקר לעבדות ה' לילך אצל חכם וללמוד מעשיו וכמ"ש הרמב"ם (בפ"ב מהל' דעות), וכן כתוב בפסוק (מלאכי ב, ז) ושפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו, ובש"ס ברכות (דף ז ע"ב), אמרו חז"ל גדולה שימושה של תורה יותר מלימודה, ופירשו המפרשים שהמשמש את החכם ורואה את מעשיו ולומד ממנו הלכה למעשה, וזה שאה"כ הקרב את מטה לוי והעמדת אותו לפני אהרן הכהן ושרתו אותו, ותרגם אונקלוס וישמשין יתה, היינו שישמשון את אהרן שיחיה שימושה של תורה וילמדו ממנו תורה ומע"ט, ובוה תפקוד אותם. א.

(א) ולפענ"ד להוסיף שעל זה מסיים הכתוב ושמרו את משמרתו ואת משמרת כל העדה, עפי"ד הרב הקדוש בעל דגל מחנה אפרים זצ"ל (בפ" ז) עה"כ ולא יבואו לראות כבלע את הקודש ומתו, ששמע מזקנו רבינו הקדוש הבעש"ט זי"ע, שפעמים בא א' אצל הצדיק ללמוד ממעשיו, והצדיק הוא אז בבחי' קטנות, והוא מקבל ממנו כך ולא ידע לאזדהורי ב', וכמו שאירע שבא א' אצל צדיק מפורסם וראה אותו ששתה קאווע בטלית ותפילין ונסע לביתו והתחיל ג"כ לנהוג כך, וזהו אזהרה ולא יבואו לראות (את מעשיו ולקבלם תיכף) כבלע את הקודש וכו' (שהקדושה מכוסה אז אצל הצדיק), וזהו שסיים הכתוב ושמרו את משמרתו ואת משמרת כל העדה (היינו שלא ילמדו מהצדיק רק החומרות ותוספות קדושה שהצדיק עושה משמרת למשמרת, אבל לא ח"ו הקולות שנראה לכאורה כשהוא בבחי' קטנות ולצורך שעה וכונתו לש"ש, אבל לא ילמדו ממנו ולא יפרשו מן הצבור של ישראל שנוהרים להחמיר בזה, וזש"ה ואת משמרת כל העדה). והבן [א"ה. (הרה"ק רבה"ק בעל מנח"א זי"ע) בדברי הדגל מחנה אפרים הנז' אמרתי שמרומו לפי דרכו בפ' הנז' המשך הכתובים הסמוכים והקודמים, אל תכריתו את שבט משפחות הקהתי מתוך הלויים (היינו הקהתי"י לשון אסיפת אנשים, כמו שפירש"י בפ' ויחי עה"כ ולו יקה"ת עמים מתוך הלויים נקראים

ואתה הפקד את הלויים. במסורה הפקד ב' דין ואידך הפקד עליו רשע כי נודע דלעומת כל צדיק הדור יש רשע לנגדו דלעומת משה רבינו הי' בלעם הרשע ולעומת מרדכי הי' המן ולעומת יעקב הי' עשו וכהנה, וזהו י"ל הפקד את הלויים שיהיו מנהיגים צדיקי הדור ולעומתם הפקד עליו רשע כ.

הצדיקים שהם בדביקות ה', כמו הפעם ילוי"ה אישי אלי כנודע בספה"ק, והיינו כשמתאספים אצלם לראות עבודתם, ידקדקו שלא יכרתו ויקלקלו ח"ו הנאספים ללמוד מעשי קלות בראותם לפעמים כשעושים מעשה הצנע בבחי' קטנות כנו' זאת עשו להם וחיו ולא ימותו (העצה לזה שילמדו תלמידים הנאספים דרכי חיים ולא וכו', והאיך לעבוד את ה' באמת) בגשתם את קודש הקדשים (היינו הצדיקים הגדולים בחי' קה"ק שעוסקים בעבודת ה' לפעמים בנתיב לא ידעו עיט בסודות והצנע לכת, שלא יבין מי שאינו במדרגה גדולה כמותם) אהרן ואביו יבואו ושמו אותם איש איש על עבודתו ואל משאו (כמו ששמעתי בשם זקני הגה"ק איש אלקים מראפשיץ זי"ע בע"ס זרע קודש, כשבא אליו בתחלה מגדולי תלמידיו גדול וצדיק הדור זי"ע, כשהי' בימי חורפו להסתופף בצלו ללמוד דרכי ה', ואז מסר הדבר לרב צדיק א' מתלמידיו נשהי' מסתופף שם מקודם ומכבר הרבה שנים] שהוא יראה לאותו תלמיד הנפלא [הבא בתחלה] דרכי רבו כשהם בהצנע לכת איך לדקדק וללמוד ובאיזה אופן, ובאיזה זמן, ולפי הענין).

וזהו אהרן ובניו, היינו שאהרן בעצמו לא יוכל ללמוד עם כל א' מתלמידיו המתחילים, רק בניו הם העוזרים ותומכים בידיו ללמוד עם כל א' לפי דרכו, ויבאו ושמו אותם איש על עבודתו" המה בניו ותלמידיו הגדולים ילמדו עם חבריהם להורות להם הדרך לכל איש על עבודתו ועל משאו כ"א מהתלמידים מה יוכל ללמוד ויבחרו איזה דרך עבודה הוא לפניו ללמוד מהצדיק ושלא יתקלקל הוא בהדרך הזה ח"ו ולכ"א מהתלמידים יבחנו איזו דרך שיבחר לו מהצדיק וכי הצדיק הקדוש רבן של ישראל יש לו הרבה דרכים למקום] ובאיזו דרך יוכל לילך ולשאת המשא עליו כפי כחו ודעתו, וזהו "ואל משאו", (וע"ז אמר הכתוב) ולא יבאו לראות כבלע את הקודש ומתו (כדברי הדגל מחנה אפרים הנ"ל כשהקדושה מכוסה לא ילמדו מזה רק יבחנו התלמידים איזה דרך לבחור ללמוד ממנו להלכה למעשה בעבודת ה' כנו'). [(ע"כ הג"ה מבי"ה).

תפארת בנים, בפרשת

(ב) ובה י"ל מ"ש הש"ע כי לעולם קורין פ' במדבר קודם חג השבועות

נשא

יברכך ה' וישמרך יאר ה' פניו אליך. י"ל על פי דברי הש"ס (שבת דף קד ע"א) דמהדר אפי וכו' כי היכא דלא ליכסוף מיני, וכן נודע מהירושלמי (פ"א דערלה) מאן דאכיל דלאו דילי' בהית לאסתכלו באפי'. והנה איתא במד"ר יברכך ה' בעושר וישמרך שתעשה בהם מצות וזהו ההמשך יברכך ה' שיהי' לך עשירות שתוכל לעשות מצות (וכשתעשה מצות לא תאכל דלאו דילך כי שכיר הוא בא בשכרו, וע"כ) יאר ה' פניו אליך (שלא תהי' בהית לאסתכלי באפי'). וזהו הענין (בפ' יתרו) ויגד משה את דברי העם אל ה', ופירש"י רצוננו לראות את מלכנו, ויאמר ה' אל משה לך אל העם וקדשתם היום ומחר וגו', היינו שבקשו מה שיתן להם הש"י השפעות קדושות לא יהי' כמתנת חנם כדי שלא יהי' בהית לאסתכלי באפי' כביכול כמו מאן דאכיל דלאו דילי', ע"כ אמרו "רצוננו לראות את מלכנו" שיצוה אותנו איזה מצות מקודם ולקיימה כדי שלא נהי' בכלל בהית לאסתכלי באפי' כי אז לא נוכל

דהנה מלה"ש אמרו תנה הודך על השמים שיתנו להם התורה ואמרו בשבת שא"ל למשה חזור להם תשובה וכו' כלום מו"מ יש ביניכם וכו'. וגם במדרש אמרו שהשיבו להם כלום יצה"ר יש ביניכם. ולכאורה קשה דמה זה החסרון שאין ביניכם יצה"ר. א"ו דכשאין יצה"ר אין הנסיון ואינו נ"ר לפניו כ"כ כמו הבור"ד כשמתגבר האדם על הנסיונות היצה"ר כנודע אולם כבר כ' בסה"ק כי לבסוף כשהגביר האדם ונצח את היצה"ר נעשה אוהבו וא"כ שוב אינו נסיון נגד היצה"ר עוד אולם כשיש רשעים בעוה"ז חבילין דמעיקין והמה אפקורס ישראל כ"ש דפקר טפי מנכרי וכל באי' לא ישובון ע"כ בודאי הנסיון עומד עדיין כנגדם ושוב מובן הטעם שנתנה התורה לישראל שיעמדו לנגד הרשעים בעוה"ז משא"כ למה"ש בשמים אין רשעים כאלו כלל. וז"ש לעולם קורין פ' במדבר בכתוב ומסורה הגז' הפקד את הלוים הפקד עליו רשע (כפי פ"י) אאזמו"ר זי"ע הנ"ל) קודם חג השבועות כי בשביל זה ניתנה לנו התורה"ג בחג השבועות שנעמוד לנצח את הרשעים ונצליח ב"ב.

חיים ושלום, בפרשתן

לראות את מלכנו וע"ז צוה הש"י מיד לך אל העם וגו' וכבסו שמלותם שיעשו מצות ה' שנצמזו עתה ולא יהי' ההשפעת קדושות לחנם ויזכו לראות פני ה'.

בהעלותך

ה. ואתנה את הלויים נתונים לאהרן ולבניו מתוך בני ישראל לעבוד את עבודת בני ישראל באהל מועד ולכפר על בני ישראל ולא יהי' בבני ישראל נגף בגשת בני ישראל אל הקודש. פירש"י חמשה פעמים נאמר בני ישראל במקרא זה, להודיע חיבתן שנכפלו אזכרותיהן במקרא א' כמנין חמשה חומשי תורה עכל"ה. נויש לתמוה לכא' מה ענין שייכות החמשה חומשי תורה להפסוק הזה, וכי בשביל שנא' המספר חמשה פעמים ע"כ רומז לחמשה חומשי, תורה והלא כ"פ נאמר מספר חמשה בתוה"ק ודרז"ל ולא אמרו ששייך להחמשה חומשי תורה, וכן מספר ארבעה למשל וכי נפרש ששייך בשביל ד' אמהות וכיוצא] וי"ל דהנה תכונת ספר בראשית מבואר תולדות והשתלשלות האבות ושבטי ישורון וכל עדת בני ישראל, וזהו כנגד חומש א' בראשית "ואתנה את הלויים" נתונים (ממקורן ותולדותן) לאהרן ולבניו מתוך בני ישראל" וזהו יחסי כהן לוי ישראל ספר היחס) כנז. ואח"כ אמר הכ' "לעבוד את עבודת בני ישראל באהל מועד" זה כנגד ספר שמות, אשר שם הוא מבואר יציאת מצרים ומעמד הנבחר אשר על זה הבטיחנו ית"ש (שמות ג, יב) בהוציא"ך א"ת הע"ם ממצרי"ם תעבדון את האלקים

(ג) א"י זה הדבר אשר צוה ה' תעשו וירא אליכם כבוד ה' עפ"י"ד הש"ס (שבת דף ק"ד ע"א) דמהדר אפי' וכו' כי היכא דלא ליכסוף מיני' וכן נודע מהירושלמי פ"א דערלה מאן דאכיל דלאו דילי' בית לאסתכולי באפי' ובענין זה (ה' אומר אאמו"ר וצללה"ה [כנ"ל] וזהו שאמר זה הדבר אשר צוה ה' תעשו (ואז לא תאכלו נהמא דכסופא דלאו דילי'. ואז) וירא אליכם כבוד ה' (כנז)).

תפארת בנים, שמיני

על ההר הזה (הוא) בחר סיני בקבלת התורה וגם כ' שם עבודת אהל מועד (עד פ' פקודי בסופו) וזהו לעבוד וגו' באהל מועד. ובני ישראל השלישי נאמר "ולכפר על בני ישראל" היינו כנגד ספ"ר ויקר"א שבו מבואר מעשי הקרבנות שהם לכפר עונות בני ישראל ואח"כ כתיב "ולא יהי בבני ישראל נגף" הוא כנגד ס' במדב"ר שנקרא חומש פקודים שציוו ליתן מחצית שקלים שלא יהי' בהם נגף, ואח"כ כתיב "בגשת בני ישראל אל הקודש" שהוא ס' דברים מלא מוסר לקרב לבות בני' להשי' טרם כניסתן לאה"ק כמ"ש (בפ' ראה) לא תעשון ככל אשר אנחנו עושים פה היום וגו' וישבתם וגו', להזהירם על שמירת דת ה' ומצותיו להיותן באה"ק, ע"כ הזהירים טרם כניסתם בגשת בני' אל הקודש למקום הקודש.

ו. כי על כן ידעת חנותנו במדבר והיית לנו לעינים. דהנה כ' בלק"ת להאריז"ל (פ' יתרו) שיתרו הוא קין ומשה הוא הבל ותיקן יתרו עתה מה שאמר לית דין ולית דיין עתה אמר לו פ' הדינים ועיי"ש עוד מה שתיקן, והנה פ' הדינים אמר (שמות יח, כא) ואתה תחזה, ואיתא בזה"ק (ברזי דרזין) ואתה תחזה אתה ולא אחרא וכי' ולמנדע חכמתא על בוריה ע"ל"ה, והיינו שמשה השיג החכמה על בורי' ע"כ נאמר אליו ואתה תחזה רק הוא יחזה ולא אחר, וי"ל דלכך רמוז ואתה תחזה" (בראיי' שְהוּא בעיני"ם) שכן עיני"ם היא חכמ"ה כנודע מאה"כ (קהלת ב, יד) והחכ"ם עיני"ו בראשו וגו' ע"כ רמוז בזה ואתה תחזה. ובזה י"ל ג"כ שתיקן עתה יתרו מה שהשיב על אי הבל אחיך אמר לא ידעת' השומר אחי אנכי (בראשית ד,

(ד) ועפ"י נלע"ד להבין דברי רש"י בזה בלשון קדשו שסיים בזה "כך ראיתי בב"ר" משמע שהביא דברי המד"ר רק לסיוע דבריו ואם כפשוטו ה"ז דבריו לקוחים רק מדד"ל במרש רבה ואין להקשות על דחז"ל גם אם לא מובן מהו השייכות לכל חומש לכל א' מאותן ה' פעמים בני ישראל אבל לפי דברי אאזמו"ר הרי יש להן שייכות כפשוטו וענינו והביא דברי המד"ר רק לסיוע שכן כ' שם ג"כ והבין.

חיים ושלום, בפרשתן

ט), ע"כ עתה תיקן לידע מקום משה במדבר ולילך אליו, וז"ש כי על כן (הוא לשון דומה) כמו שידעת חנותנו במדבר שזהו תיקון נפשך לידע אי' מקום של משה (שהוא בחי' הבל) כמו והיית לנו לעינים מה שאמרת ואתה תחזה שהוא פרשת הדינים שהוא ג"כ תיקון נפשך שורש קין כמו במה שנצרכת לידע חנותנו במדבר כנז"ל.

שלח

שלח לך אנשיים ויתורו את ארץ כנען. י"ל (ר"ת א'ליהו נ'חמי' ש'ילה י'נון מ'נחם שהמה שמות אלי' הנביא ונחמי' בן חושיאל מהגואלים ושיל"ה ינו"ן מנח"ם המה שמות הגואל צדק לכל מ"ד כדאיתא לי' בפ' חלק. והיינו שכוונת היוצא בראשית ית"ש וגם כונת משה רבינו הפנימית הי' שליחתם של המרגלים לתכלית העיקרי וכמבואר בסה"ק אלא שהמה טעו וחשבו שביאת אה"ק יהי' רק בדרך המבע ע"כ למטרה זו נשלחו המה, וז"ש) ויתור'ו (לשון תור"ה) את ארץ כנען (שיבואו לאה"ק בדרך התור"ה). וז"ש עוד בפרשתן שצוה עליהם ואת העם היושב עליה החזק הוא הרפה, המעט הוא אם רב (הכל חד ואין ג'מ, וכמו כן) מה הערים אשר היא יושב בהנה הבמחנים אם במבצרים והארץ השמנה היא אם רזה הכל שקול כי אין מעצור להשי"ת להושיע בכס"ם בארץ שמינה או רזה רק שישגיחו לתכלית העיקרי הפנימי ששלח אותם ויתורו (בדרך התורה הקדושה) את ארץ כנען כנ"ל.

חיים ושלום בפרשתן

• חיים ושלום בפרשתן

(ד) וי"ל בזה כי הכל הולך אחר החתום העיקר בהשאלה האחרונה היש בה עץ (צדיק שיגן עליהם כדחז"ל) אם אין.

חיים ושלום, בפרשתן

א"י שלח לך אנשים וגו' עפי"ד חלק"ת (מהאר"י הקדוש זי"ע) בפרשתן כי באפרים לא כתיב למטה יוסף רק במטה מנשה כתיב למטה יוסף משום שיהושע הוא הלך משבט אפרים ונתערב בו שבט לוי שהוא שבטו של משה, וע"ז נאמר שלח לך שישלח אותו במקומו במקום לוי, שמשבט לוי לא הלך מרגל כיון ששבט לוי לא נטל חלק בארץ ע"כ. וזהו י"ל אפרים בני' ר"ת של שלח לך אנשים, ובוה י"ל ויקרא משה להושע בן נון יהושע (במדבר יג, טז), דהנה איתא בלק"ת להאריז"ל (בפרשתן) שר"ת לתור א"ת הארץ הוא לא"ה ששלח אותם בסוד לא"ה עלמא עילאה רחמים ולא הלכו כן עיי"ש והנה יהושע עלה כרצון משה לילך בסוד לאה עלמא עילאה, ובהיות בו נתעבר שבט לוי זהו גרמו הושע לוי בני' יהושע לא"הו.

איש אחד איש אחד למטה אבותיו תשלחו כל נשיא בהם, איש אחד (הוא לשון התנשאות כמו אחד המיוחד שבעם, שפירש"י בפ' תולדות) למטה אבותיו (רק בשביל מטה אבותיו שהיה אביו גדול וצדיק והוא בעצמו סומך ע"ז בלבד וחושב שא"צ ללמוד ולעבוד את הש"י כראוי) תשלחו (מאליכם, כמו שפירש הרמב"ן ז"ל (בפ' וישב) על וישלחו את כתונת הפסים עיי"ש והיינו שלא יעלה זה על לבכם, ואמר הכתוב) כל נשיא בה"ם (כל

(ו) והנה לק"ת שם כ' שהמה לעומת פקודתם לילך בסוד לאה שהוא רחמים ר"ת לתור א"ת הארץ המה הלכו בסוד הדין ר"ת ר'חוב ל'בא ח'מת ר"ת רח"ל עכל"ה ומעולם תמהתי ולא זכיתי להבין דהרי בחי' רחל הוא יותר דינא רפיא מלא"ה כמבואר בסידור בכונת ר"ה שכן הוא יום ב' דר"ה (עיי"ש בכהאריז"ל בכונת ר"ה) עד שמצאתי בהיכל הברכה על החומש (לחז"ו הקדוש זי"ע) בפרשתן ד"ה ויבאו וכו' (בד"ה ויתורו) שתי' זה עיי"ש.

חיים ושלום, בפרשתן

התנשאות ועלייה שיהי' לאדם היא רק בה"ם בלבד ולא מחמת אבותיהם בלבד), ע"ז תשגיוחו העיקר ורק שזכות אבותיו מסייעתו.

על זה בנגב. היינו בבחי' הרוצה להחכים ידרים (בבא בתרא כח, ב.)*

(ז) [וזה י"ל פי' הכתוב], יפקוד ה' אלקי הרוחות לכל בשר איש על העדה אשר יצא לפניו ואשר יבוא לפניהם, ופירש"י כיון ששמע משה שא"ל הקב"ה תן נחלת צלפחד לבנותיו אמר הגיע השעה שאתבע צרכי, שירשו בני את גדולתי א"ל הקב"ה לא כך עלתה במחשבה לפני כאי הוא יהושע וכו' אשר יוציאם ואשר יביאם ופירש"י אשר יוציאם בזכותיו ואשר יביאם בזכותיו (פנחס), וי"ל הענין שביקש משה רבינו תחלה שבניו ימלאו מקומו כי הבין שבניו ראויים לאותו איצטלא להיות ראשי בני ישראל וכיון שהשיב לו הש"י כך עלה במחשבה שבניו אינם ראויים כ"כ לפי מעשיהם לנשיאות זה להיות ראש בני ישראל וכל נשיא בה"ם העיקר מה שהמה בעצמם בזכות עצמם כנז', ע"כ ביקש יפקוד ה' אלקי הרוחות איש על העדה, אשר יצא לפניו אשר יביאם בזכותיו ויביאם בזכותיו דייקא ולא מחמת זכות אבותיו בלבד.

תפארת בנים, פנחס

* ופ"י זה אמרתי ביום כ"א סיון, יומא דהילולא של אאזמו"ר הגה"ק זצללה"ה שחל בפרשה זו, פי' הכתוב בפרשתן ויבא עד חברון, שדרשו רז"ל שכלב הלך להשתטח על קברי אבות, (ועי"ז עלה רק לדרום שהוא דרך התורה, הרוצה להחכים כנז' היינו לחשוב בדעתו ושכלו על תכלית האמיתי ולא בדרך הטבעי), והנה בחי' אתדבקות רוחא ברוחא והשתטחות על קבר הצדיק ששם שורה הנפש מבחי' ד' יסודות שלו כיון שאין שולט בהם כלי' בגופם ח"ו, וז"ש ויבא עד חברון (כמ"ש המפורשים בעלי דרוש על הכתוב (בראשית ג, ב) ותמת שרה בקרית ארבע היא חברון, היינו ארבע יסודות היא חברון, היו אצלה מחוברים שלא נתפרדו במיתתה כמו שהוא באדם החוטא ע"כ נאמר בקברי אבות ויבא עד חברון כנז'), וזהו י"ל כי ע"ד חברון בגי' ש"ס, שהוא מדת מלכות כמבואר בפע"ח (שער קיאת שמע) וגם בחי' יעקב ורחל כמבואר בפע"ח (שער

ולקחתם מפרי הארץ והימים ימי בכורי ענבים. על דרך שאחז"ל כל המביא דורן לת"ח כאלו הקריב בכורים, ואחז"ל בבכורים רואה תאנה שביכרה כורך עליה גמי וכו', וז"ש ולקחתם מפרי הארץ שיביא דורן משם מפרי הארץ המשובחים להת"ח הגדולים והקדושים שבדור דיעה שהי' אז עמם במדבר ועי"ז יהי' ימי בכורי ענבים (כאילו הקריב בכורים) כנ"ל.

חי אני נאום הוי' אם לא כאשר דברתם באזני וגו'. ע"ד דאיתא במנהדרין (דף ק"ד ע"ב) דע"י חטא המרגלים נגזר שני חורבנים ביהמ"ק ראשון ושני, ולולא דברי המרגלים בטעותם הי' אז כבר הביאת ארץ ביאה קיימת, והי' השם הוי' נקרא כמו שהוא נכתב, (ולא כאשר הוא בגלותנו זה שמי לעולם כתיב (שמות ג, טו) כדרז"ל (פסחים נ, א) לא כשהוא נכתב הוא נקרא שנקרא באדני' נהיינו לעל"ם בחי' טמיר ונעל"ם בבחי' הסתר פנים שם הוי' שהוא המהות כל הויות נעלם ונסתר בגלותנו (כידוע) וז"ש חי אני לשון שבועה (כפשוטו) נאום (לשון דיבור) הוי' (שהוא גם בדיבור נואמים השם הוי' ככתיבתו) אם לא כאשר דברתם באזני (לולא שדברתם באזני הוצאת דיבה) כנ"ל.

העמידה), והוא בחי' חיבור יסוד מלכות, השי"ת יזכנו לזה חי"ע ויקבל תפלותינו ונזכה לביאג"צ ותחה"מ בכ"א.

חיים ושלום בפרשתן

חיים ושלום בפרשתן

(ח) ולפע"ד י"ל באופן אחר עפ"י הידוע בסידור כי גואל ישראל הוא בחי' יסו"ד ומלכו"ת סמיכת גאולה לתפלה וז"ש חי אני (בחי' יסוד צדיק ח"י עולמים) נאום ה' (הוא דיבור מלכו"ת פ"ה תורה שבע"פ קרינן לה כדאי' בתיזוה"ק ושהדיבור הוא בחי' מלכו"ת) והוא חיבור יסו"ד ומלכו"ת (תכלית הגאולה) אם לא כאשר דברתם באזני (הוצאת דיבה כנ"ל) וזהו גרס שלא הי' אז הגאולה שלימה כנז'. ה' יגאלנו ב"ב.

חיים ושלום, בפרשתן

קרח

ויבא משה אל אהל העדות והנה פרח מטה אהרן לבית לוי ויצא פרח ויצץ ציץ ויגמול שקדים. הנה יש לרמוז בזה ויצא פרח דהנה הגאולה העתידה ב"ב תלוי' עד שיוציאו ישראל במעשיהם הטובים הנצוצות הקדושות רפ"ח נצוצין כולם מתוך השבירה, והנה אמרי' בב"ב (דף ח') גדולה צדקה שמקרבת את הגאולה ואיתא בשבת (דף ק"ד) דאמרי דרדקי וכו' גומ"ל דלים דגומל היינו צדקה, וז"ש ויוצא פרח"ח (כשיוציאו הרפ"ח נצוצין) ויצץ ציץ (הוא ענין צמיחה כמו (תהלים עב, מז) ויציצו מעיר כעשב השדה, והוא מלך המשיח כמ"ש [בזכרי' י'] איש צמח שמו ומתחתיו יצמיח פירש"י שהוא מלך המשיח כמ"ש [בישעי' כ"ז] יציץ ופרח ישראל בזמן הגאולה. וגם ציץ הוא מספר ק"ץ היינו שיתנצץ הקיץ ב"ב) ויגמול (ע"י גמ"ח וצדקה כנז) שקדים (ימחרו הגאולה כמ"ש [בירמי' א'] במקל שקדים כי שוקד אני על דבר (ירמיה א, יב) פירש"י ממחר לעשותו היינו שע"ז הנז' ימחר הש"י ק"ץ הגאולה ב"ב).

(ט) יש להוסיף בזה בתחלת המקרא ויבא מש"ה (שהוא בחי' נצ"ח לתקן הבחי' הו"ד שזהו כונה ירושלים תיקון ההוד כמ"ש בהאריז"ל וכנודע בסוד והקרנים גבוהות נו"ה נצח גבוה ושיוכל לתקן ההוד) אל אוהל העדות (לעתיד ב"ב שיהי' הביהמ"ק עדות לישראל שהשכינה שורה בתוכם [וכעין שדרז"ל בשבת] בבית מקדשו ויכירו וידעו כולם זה) והנה פרח"ח מט"ה אהר"ן (שיוציאו הנצוצות גם מצד ההו"ד מדת אהר"ן והוא למט"ה מההו"ד הנוק דתהו"ד ר"ל וכמ"ש הרמ"ע מפאנו ז"ע בעשרה מאמרות שלכך תיקן זה אהרן נגד מדתו שם למטה נוק' דתהו"ד כנודע וז"ש פרח"ח מט"ה אהר"ן מה שהוא למטה מאהר"ן במדתו ההו"ד כנז') לבית לוי (שהוא מצד הגבורה צד שמאל ומשם החבלי משיח כנודע בהאריז"ל בפע"ח [פ"ז משער חג המצות] והוא לבי"ת לוי ששם התכלית לבנין הבי"ת הג' כיעקב שקראו בי"ת כדרז"ל בפסחים כנודע) ויצא פרח (וגו' כד' אאומור הנ"ל שאז יהי' התיקון הגמור וגאולה שלימה) כיה"ר בב"א. **חיים ושלום פ' קרח**

חקת

ולקחו לממא מעפר שרפת החטאת. במדרש אמר ר' יהושע דסכנין בשם ר' לוי על כל דבר ודבר שהי' אומר הקב"ה למשה א"ל טומאתו וטהרתו, כיון שהגיע לפ' אמור אל הכהנים, א"ל משה רבש"ע אם נטמא זה במה תהא טהרתו, לא השיבו, באותה שעה נתכרכמו פניו של משה, כיון שהגיע לפ' פרה אדומה א"ל הקב"ה באותה שעה שאמרתי לך אמור אל הכהנים ואמרת לי אם נטמא בזה במה תהא טהרתו לא השבתיך, זו טהרתו ולקחו לממא מעפר שריפת החטאת. וי"ל פי' המדרש שנתכרכמו פניו של משה קודם שא"ל הקב"ה במה תהא טהרתו של הטמא מת, דהנה משה רבינו הי' עניו מכל האדם אשר על פני האדמה (במדבר יב, ג) ומזה זכה לקרני הוד דהיינו שהי' מוסכם בדעתו שכל אדם שעל פני האדמה היא במעלה יותר ממנו, והנה אם הי' רואה אדם שהוא טמא לא הי' יכול לחשוב שהוא במדרגה טובה ממנו כי הלא הטמא נתרחק מן הקדושה, וכח הס"א והטומאה ר"ל נתדבק בו עד שקשה להפרידה ממנו, גם אם החזיק עצמו לגרועים שבגרועים, עכ"פ הוא יותר מהטמא שנתדבקה בו טומאתו (וכמ"ש האוה"ח הק' בריש פ' חקת) עד שנתרחק עי"ז מהקדושה ואסור לו לגשת אל הקודש, והוא טהור שיוכל לגשת אל הקודש בוודאי עדיף מיני, וכדי להינצל מלהתגאות גם על איש טמא כזה, שפט משה רבינו בדעתו הגדולה ובענוותנותו כי הטמא יכול לטהר עצמו ואין זה חסרון בעצם, אבל עצמו החזיק לגרוע שאין לו טענה להצטדק, אבל אם ידמה בדעתו שהטמא לא יוכל לטהר א"ע עוד לעולם א"כ נהפך לו מדת הענוה נגד איש טמא לנפש שלא יוכל לטהר א"ע לעולם כנו, ע"כ כששאל את הקב"ה אם נטמא במה תהא טהרתו ולא הגיד לו הטהרה ע"כ נתכרכמו פניו כמו שנתקלקל קרני הוד של קירון עור פניו מחמת העדר שלימות הענוה דהוי קירון אור פני משה, עד שא"ל הקב"ה פ' פרה טהרת הטמא וחזרו לו קרני הוד זו קירון אור פניו.

תפארת בנים פ' פנחס

(יא) [בענין זה יש בתפארת בנים פר' פנחס] קח לך את יהושע בן נון וגו'

בלק

ויקרב אל אחיו את המדינית לעיני כל עדת בני ישראל והמה בוכים וגו' וירא פנחס בן אלעזר וגו' ויקם מתוך העדה ויקח רמח בידו. פירש"י (בד"ה והמה בוכים) נתעלמה ממנו הלכה געו כולם בבכי' וכו' אלא כדי שיבא פנחס ויטול את הראוי לו, וירא פנחס פירש"י ראה מעשה ונוכח הלכה א"ל למשה מקובלני ממך הבוטל ארמית קנאין פוגעין בו עכ"ד.

וצריכין להבין הענין מה שנתעלמה הלכה זו ממשה רבינו, שכבר שנאה לישראל כמ"ש כך מקובלני ממך, ועתה לא זכר אותה כלל ויש לתת לב למה נעשה מאת הש"י למשה רבינו חלישת הדעת גדול כזה שהוא חסרון הזכרון וחסרון שלימות ידיעת התורה ואם כדי שיעלה פנחס לזה אין מעצור להקב"ה להשפיע לפנחס איזה מעלה יתירה באופן אחר ושלא להתחיל ערכו ולהשפיל ח"ו

וסמכת את ידך עליו ונתת מהודך עליו, י"ל עפ"י האוה"ח הקדוש (בפ' תשא) הביא דברי המדרש כשכתב משה את התורה נשאר בקולמוס מעט דיו והעביר על ראשו ומוזה נעשה לו קרני הוד, וכו' האוה"ח הפי' כי כשצוה הקב"ה למשה לכתוב את התורה כשבא לכתוב והאיש משה עני"ו מאוד לא רצה לכתוב עני"ו ביו"ד וכתב עני"ו בלא יו"ד כי מחמת ענוה יתירה שהי' בו חשב שאינו ענו כלל, ובשכר זה זכה לקרני הוד, וזהו ביאור דברי המדרש שנשתייר מעט דיו בקולמוס היינו אות יו"ד שהי' צריך לכתוב עניו ביו"ד עיי"ש, ופירשתי בזה ענין מ"ש בת"י כד חמא משה ענוותנותיה דיהושע הוסיף לו אות יו"ד מה שהי' מחסר בשבח עצמו מתיבת עני"ו כנ"ל (עיי' מה שכתבנו בזה בפ' שלח), וזהו יש לרמוז בפרשתן קח לך את יהושע בן נון וגו' וסמכת את יד"ך עליו היינו שתתן לו את הכח שלך היינו העניויות שלך, ע"כ רמז את יד"ך כמו שדרשו חז"ל בתיקוני זוה"ק אל תקרי ידי"ך אלא יודי"ך היינו שיהי' לו ענוה באמת שיוכלו לכתוב עליו תיבת עניו ביו"ד, (וזהו את יד"ך עליו כנז'), אמנם הזהיר את משה ונתת מהודך עליו והיינו שלא ירגיש יהושע ולא ידע כנפשו שהוא עניו כלל ויחשוב ג"כ בלבו שאינו עניו כעין מדרגת משה כנז', שעני"ו זכה לקרני הוד וזהו ונתת מהודך עליו שיזכה הוא ג"כ למתנה זו.

תפארת בנים, פנחס

את משה רבינו ע"ו. אמנם באמת י"ל דמשה רבינו ע"ה לא הפסיד כלום ולא נגרע מרוממות מעלתו כלל וכלל, דהנה נודע מספרים הק' שכשיבוא לאדם הסתכלות וראיה פתאום בדבר ערוה צריך להסירו מעיניו וממחשבתו ורעיוניו ולבו ולא יחשוב בזה כלל, ובכן כשהקריב את המדינית לעיני משה, בוודאי ה' משה רבינו ע"ה מסיר ומפנה עיניו ומחשבתו לבלתי ראות ולבלתי לחשוב ולהעלות על לבו ענין זה ושום שמץ מזה אף אפס מנהו וקצת דקצת כלל וכלל לא, וא"כ לא ה' יכול אז להעלות על לבו ענין הלכה זו הבוועל ארמית וכו' משום דענין זה מבעילת ארמית הרחיק מדעתו לגמרי כנז. אך יען שצריכין לקיים הדין הבוועל ארמית קנאין פוגעין בו הוצרך כביכול הש"י לתת דין זה בזכרון איזה עובד ה' אף שראוי מצד חסידות וקדושה שלא להעלותו על מחשבתו, אך כדי לקיים המעשה במצות התורה הוכרח לתת זה בזכרוננו וכדי שיבא פנחס ויטול את הראוי לו נתן הש"י דין זה בזכרוננו, ובאמת בחנם געו בבכ"י, שמשה לא ירד כלום ממעלתו ואדרבא נשאר במעלתו הרמה בקדושה וטהרה יתירה שלא עלה אז ענין זה במחשבתו כנז, וגם פנחס לפי קדושתו וטהרתו לא ה' שם ענין זה במחשבתו רק מרצון הש"י כדי ליטול את הראוי לו בא לו זה במחשבתו.

(יב) ודבריו אלו יתייחדו עם דברי המד"ר הנזכר כי מדברי האריז"ל דמרי ה' גלגול עשו ובפנחס ה' ניצוץ יצחק ויען שאהב לעשו ע"כ ה' התיקן שיהרגנו (ועי' בנחל קדומים סוף פ' בלק מ"ש בזה) ולפי האמור יובן מה שה' יצחק אהב את עשו היינו יען ה' קדוש מרחם עולה תמימה וכולו כליל ומוגש לה' לא שם אל לבו בהרעות שעשה עשו כדי שלא יבא ענין עבירה לתוך מחשבתו גם במקצת דמקצת וע"כ לא עלה על רעיונו מרעות מעשי עשו כי לא השיג במחשבתו הקדושה איך יוכל בנ"א לעשות עבירה ולא שם אל לבו ענין זה במחשבתו וזהו דברי ראלב"ע במד"ר ותכהן עיניו מראות ברעתו של רשע והיינו מחמת קדושתו כנ"ל ולזה יתכן שאח"ז כאשר נתגלגל עשו בזמרי ובא לפנחס ניצוץ יצחק ובא לתקן זה, בא דבר זה לתוך מחשבתו של פנחס וקנא קנאת ה' והבן. תפארת בנים, תולדות

מטות

וידבר משה אל ראשי המטות לבני ישראל לאמר זה הדבר אשר צוה ה', דאם האדם עולה לגדולה שיהי' ראש ישראל או שזוכה לאיזה התמנות אחר לא יעלה בלבו איזה התרוממות וגיאות שיחשוב אשר כחו ועוצם ידו בחכמתו וצדקתו עמדה לו להתעלות, רק ידע שהיא מחמת שכך צוה הש"י שהוא יעלה ואז ממילא לא יתגאה, היתפאר חגרון על החוצב בו היום צוה הש"י שהיא יתעלה ומחר יצוה הש"י שיתעלה אחר וזשה"כ (שמות לה, א) ויקהל משה את כל עדת בני ישראל ויאמר אליהם אלה הדברים אשר צוה ה' וגו', דהנה בש"ס שבת (דף פ"ח ע"א) אמרו חז"ל דבקבלת התורה כתרו לכל א' מישראל שני כתרים וכשחטאו בעגל פרקום (שם לג, ו) דכתיב ויתנצלו בני את עדים ומשה זכה ולקחם כולם עי"ש, וזהו ויקהל משה את כל עדת בני (עדות הוא לשון עד"י) היינו שמשא אסף לעצמו את כל עדיי"ם של ישראל ויאמר אליהם אלה הדברים אשר צוה היינו שכך צוה ה' שהוא יקח את עדיי"ם ולא מחמת צדקתו וחכמתו ולכך לא נתגאה כלל וכאמור. וזשה"כ וידבר משה אל ראשי המטות לבני ישראל לאמר (שיאמרו) זה הדבר אשר צוה ה' היינו שכך צוה ה' שיהיו הם הראשים ולא כחם וצדקתם עמדה להם, ומרומז במ"ש ראשי המטות כי המטות הוא לשון ענוה ומטהיג.

(יג) וכן ביאר את הכתוב בפרשת במדבר: ואתכם יהי' איש איש למטה איש ראש לבית אבותיו הוא, עיין תפארת בנים פרשת קרח ד"ה וקח מאתם כו'.

וזהו י"ל בפרשתן ונחשב לכם תרומתכ"ם (היינו מה שלפעמים מרוממים ומנשאים לאיש באיזה התמנות גדול), כדגן מן הגורן וכמלאה מן היקב (והיינו כי אם מפרישין תרומה מדגן שבגורן או ממלאה שביקב דזיתכן לחשוב שזה המעט דגן שהפריש לתרומה הוא טוב יותר במעלתה הגשמיות משאר הדגן שבגורן, רק כיון שבע"כ להפריש מעט דגן ונפל הגורל על אלו הגרעינין שהם יעלו לתרומה, כן יהי' נחשב לכם תרומתכ"ם) ולא יאמר חכמתי וצדקתי עמדה לי רק שהנני במעלתי כשאר אדם פשוט וכנו'.

מסעי

ויכתוב משה את מוצאיהם למסעיהם על פי ה' ואלה מסעיהם למוצאיהם. יש לדקדק על כפל הלשון בכפילא מסעיהם מוצאיהם כי הנה בס' דקדקו הלא כל המקומות שהלכו במדבר ה' במדבר שם דרך לא עבר בה איש, וא"כ אי' איפוא שם העיירות ומקומות מי הלך או גרם שם לקרוא בשמות את כל המקומות האלו. וי"ל עפ"ד האוה"ח הק' וכן שארי סה"ק שמסעי בני' במדבר ה' כדי לברר הנצוצות מהמדבר ההוא, ויתכן לומר שבכל מקום ומקום היו נצוצות שונות, ונודע שכל הנצוצות והאורות שלמעלה הוא בחי' אותיות ומעמים ונקודות צירופיהם וסדרן ושליבתם, ע"כ י"ל שבכל מקום שבאו במדבר לפי ערך הנצוצות שהי' שם כן שמו את שמו באותיות תגין ונקודות ומעמים, וזהו בחי' הנצוצות ההם, כגון איתם או רמון פרץ וכיוצא כן כולם לפי ערך סדר האותיות ונקודות ותגין וכו' כן נעשה תיבה זו וזהו שם המקום, וזהו י"ל ויכתוב משה את מוצאיהם (היינו האותיות הנקודות ותגין ומעמים שהוציאו בכל מקום ומקום) למסעיהם (זהו נעשה שמות מסעיהם) ואלה מסעיהם (נקראו רק) למוצאיהם (מוצאות הפה לפי ערך

וזהו י"ל מה שכתוב בפרשת קרח (יז, יח) וקח מאתם מטה מטה לבית אבותיו מאת כל נשיאיהם לבית אבותם, דהיינו קח מאתם (לשון בחור מעם, כשיבחרו א' מישראל להיות מנהיג וראש, יבחרו רק במי שהוא) מטה מטה (ר"ל שפל ברך ועניו כנז'). ולזה אמר מטה מטה בכפל, עפ"י הידוע מהרמב"ם ז"ל בשמונה פרקים אשר במדת ענוה אמרו חז"ל מאוד מאוד הוי שפל רוח, ב' פעמים מאוד, ולזה אמר מטה מטה. אמנם יען יש חשש אם כי עתה קודם שנתמנה לראש הוא עניו פן לאחר שיתמנה לראש יתגאה, שיראה שבחרו בו יותר מבשאר איש יחשוב מן הסתם הוא במעלה יותר משאר בני אדם, (על זה כ') לבית אב מאת כל נשיאיהם (שיבחרו מי שהוא בר אבהן ואז יוכל לחשוב בלבבו כמה שבחרים בו ונותנים לו כבוד אינו בשביל תורתו וצדקתו רק לכבוד אבותיו, ולא יתגאה, ולזה מסיים) מאת כל נשיאיהם לבית אבותם כנ"ל.

תפארת בנים, קרח

הנצוצין האותיות והנקודות וכו' כנ"ל) כי באמת לא נקראו ונקבעו בשם מקודם רק לפי ערך מוצאות הפה שנכתבו ונקראו אז בהעלאת הנצוצין כנז"ד.

(יד) ונ"ל בזה מ"ש על פי ה' היינו ויכתוב משה את מוצאיהם (מוצאות הפה האותיות ונקודות כנ"ל) למסעיהם על פ"י הוי' (שזהו הוי' רק על פ"י, מוצאות הפ"ה, שנקראו כן, הוי' הוא שם העצם הכולל כל השמות היינו לפי ערך זיווגי השמו"ת וצירופיהן ככה נקראו בשמותן להעלאת הניצוצות) כנז"ד.

חיים ושלום בפרשתן

דברים

בערבה מול סוף. דאיתא בש"ס פ"ק דברכות לעולם ירגיו אדם יצ"ט על יצה"ר נצחו מוטב וכו' ואם לאו יזכיר לו יום המיתה דהזכרת יום זה מועיל לנצח היצה"ר והנה כ' בשל"ה הקדוש (שער האותיות תחלת אות יו"ד) דיש בחי' טוב שהוא רצון היצ"ט לעסוק בתורה ובמצות לרצון הש"י ולא לחטוא כלום, ויש בחי' ער"ב שהוא רצון היצה"ר לתאות גשמיות שהם ערבים לעושיהם כרגע בשעת עשייתם, ויש בחי' מועיל שהוא ממוצע והנה הנועם מגדים, מול סוף האדם דהיינו יום המיתה, וזהו י"ל בערב"ה (לענין היצה"ר שרצונו רק בהער"ב, עצה הוא) מול סוף (לזכור יום המיתה)א.

(א) וזהו י"ל (הפטורת לפרשת ואתחנן, שבת נחמו) פנו דרך ה' ישרו (לפנות לו דרך לה') בערבה (היינו גם אם היצה"ר מפתה לאדם לאיזה תאוה שהוא ער"ב כנ"ל) מסילה לאלקינו (היינו שיעשה מזה מסילה לעבדות הש"י עפ"י הידוע מספרים הקדושים מתלמידי רבינו הבעש"ט זי"ע שאם בא לאדם איזה תאוה מעבירה צריך לחשוב מאיזה בחי' אם הוא מבחי' חסד יעלה אותה למדת החסד שבקדושה דהיינו שיעסוק באיזה מצוה שהוא ממדת החסד ואם בא לאדם תאוה ממדת הגבורה יעשה מצוה שהוא ממדת הגבורה ובוזה יעלה המחשבה לשורשה) והבן נא"ה (הוא רבה"ק בעל מנחת אלעזר זי"ע) וזהו י"ל בתחלת הכ' קול קורא במדבר פנו דרך ה' וגו', היינו כי מדב"ר נקרא שנמצא שם נחש שרף ועקרב כמ"ש המוליכך במדבר וגו', והוא מקום הפקר של הקליפות משורש נח"ש שרף וכו', וע"כ הי' העבודה במסעות להעלות משם הנצוצות הקדושות בחי' יקר מזולל, וז"ש קול קורא במדב"ר שורש הקליפות ומפתהו לתאות בחי' ערב"ה כנו', וגם מזה נוכל ליישר דרכינו בבחי' "מסילה לאלקינו" כנו' בד' אאמור"ר זי"ע].

תפארת בנים, ואתחנן

עקב

ועתה ישראל מה ה' אלקיך שואל מעמך כי אם ליראה את ה' אלקיך וללכת בכל דרכיו וגו' דהנה הרמב"ם (בה' דיעות פ"א ופ"ד) כ' שהאדם צריך לאחוז במדה ממוצעת דהיינו לעסוק בתורה ובתפלה ובמצות ומע"ט וגם לאכול ולישן כפי הצורך לבריאת גופו, וזהו רק אם לא חטא עדיין שלא נטה עדיין לקצה השמאלי (חטאים ועבירות), אבל אם נטה כבר לקצה השמאלי אז צריך לאחוז לעומת זה רק בקצה הימין שהוא תורה ותפלה ומצות ומע"ט ולא יאחוז עוד במדה ממוצעת שהוא בריחוק שוה לשני הקצוות כיון שבחטאו כבר נטה גופו לצד שמאל ע"כ צריך להתאמץ ולאחוז רק בצד ימין שלא יהא קרוב להטות לשמאל עד שיתקן עצמו בשלימות למצות ומע"ט, אז יוכל לחזור ולאחוז במדה ממוצעת וזהו שאה"כ ועתה ישראל (אין ועתה אלא תשובה כמו שאמרו חז"ל (במד"ר בראשית פכ"א) ולמדוהו מפסוק זה ועתה ישראל מה ה' אלקיך שואל מעמך וגו' היינו כשעשית תשובה על עונותיך) מה ה' אלקיך שואל מעמך כי אם ליראה את ה' אלקיך וללכת בכל דרכיו (היינו שלא תלך במדה ממוצעת שהיא לעבוד את ה' וגם לעשות לצורך גופך כנז, רק ליראה וגו' וללכת בכל דרכיו, כולו לה', וע"כ כתב ועתה היינו מעתה שתעשה תשובה תזהרו כנזכר.

(ב) וכזה י"ל [ובראשי חדשיכם תקריבו עולה לה'] ובראשי חדשיכם (היינו כשתעשו תשובה כמ"ש במד"ר חדש"ו מעשיכם ושפרו מעשיכם היינו שתעשו תשובה וכן אנו אומרים הרינו כגר שנתגייר וכקטן שנולד) תקריבו עולה לה' (היינו כי זהו החילוק בין קרבן עולה לשאר קרבנות שבשאר הקרבנות ה' בה גם אכילת אדם, משא"כ בקרבן עולה שהוא כולה כליל תקטר לה' ואין בה חלק לאדם) והיינו להיות נטוי כולו לצד ימין כנ"ל.

ובזה י"ל אחר החטא המר במדבר אמר משה רבינו אתם חטאתם חטאה גדולה ועתה אעלה אל ה' היינו כיון שכבר חטאו ועתה אעלה מוכרח אני להיות בבחי' עולה שכולה כליל להפריש א"ע מכל עוה"ז והיינו כד' הרמב"ם הנ"ל. **תפארת בנים, פנחס**

והי' אם שמוע תשמעו אל מצותי אשר אנכי מצוה אתכם היום עפי"ד חז"ל באבות דר"נ (פרק כ"ו) וז"ל ואל תבוא לידי ספק שמא תבא לידי ודאי עכ"ל והיינו שהזהירות בודאי במצוה או עבירה תלוי אם נזהר בספק, ובזה יש לפרש (בפ' בחקותי) והי' אם לא תשמעו לי ולא תעשו את כל המצות האלה, דהנה תיבת א"ם מדבר בלשון ספק ותיבת אל"ה מדבר לעולם על ודאי אלה הם ולא אחרים ואין לספק בהם וזשאה"כ א"ם לא תשמעו לי (היינו כשיהי' לכם ספק בדבר אם הוא עבירה או לאו ותעברון עלי' ולא תסתלקו מן הספק אז עי"ז תבואו לידי עבירה ודאי) ולא תעשו את כל המצות האלה (היינו ודאי), וזשאה"כ והי' אם שמוע תשמעו אל מצותי (שתשמעו להזהר מן הספקות שהם א"ם, עי"ז ממילא תשמעו אל מצותי) אשר אנכי מצוה אתכם היו"ם (יו"ם לשון ודאי הוא כמו שפירש"י בפ' תולדות מכרה כיום את בכורתך לי כיו"ם שהוא ברו"ר)ג.

(ג) וכדברים האלה י"ל ג"כ בפיה"כ ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה את הברכה אשר תשמעו אל מצות ה"א אשר אנכי מצוה אתכם היום והקללה א"ם לא תשמעו אל מצות ה"א וסרתם מן הדרך אשר אנכי מצוה אתכם היום, דהיינו שהתורה מזהיר אותנו בכל דבר מצוה שלא לנוח עד שנסיר הספק מלבנו ונרע בבירור שקיימנו המצוה בלי שום ספק אליבי' דכ"ע, ולזה סיים אשר אנכי מצוה אתכם היו"ם (לשון ברור כנ"ל), והקללה א"ם לא תשמעו לי היינו אם תעברו רק על ספק עבירה כי כשלא תזהרו מן הספק תבואו ממילא לידי ודאי עבירה וסרתם מן הדרך אשר אנכי מצוה אתכם היו"ם (לשון ודאי כנ"ל) וזהו ג"כ פ"י הפסוק כדדרשינן ועת"ה ישראל מה ה' אלקיך שואל מעמך ואמרו חז"ל אין ועת"ה אלא תשובה והיינו אם תרצה לשוב בתשובה ולתקן את דרכיך מהיום והלאה שלא תשיב עוד לכסלה ח"ו אז תראה לזהר כי א"ם לירא"ה את ה' אלקיך והיינו שתפריש עצמך גם מספק עבירה שהוא בא מבחי' ירא"ה והבן. תפארת בנים, בפרשתן

ראה

לשכנו תדרשו ובאת שמ"ה. הנה נודע מספח"ק כי שמ"ה הוא אותיות מש"ה ר"ת 'ממכון' שבתו 'השגית', (תהלים לג. יד) [ווי"ל] דהנה ברכות ישראל שמשפיע הש"י הוא ע"י ההשגחה שמשגיח עלינו ממכון שבתו השמים, וכמ"ש ב' תשא השקיפה ממעון קדשך מן השמים וברך את עמך וגו', והנה תפלה נקרא דרישה כדכתיב דרשת"י את ה' ועננו וכן כיוצא, ונודע שאם מתפלל בשביל צער השכינה שכשאדם מצטער שכינה מה אומרת קלני מראשי קלני מזרועי (חגיגה טו, ב) ומבקש שלא יהי' לו צער כדי שלא יגרום צער להשכינה תתקבל תפלתו ותושע, וז"ש לשכנו" תדרשו (תתפללו רק לטובת השכינה. אז) ובאת (למדרגת) שמ"ה אותיות מש"ה שהוא ר"ת 'ממכון' שבתו 'השגית', לברך ותושע.

השמר לך פן תעזוב את הלוי כל ימך על אדמתך כי ירחיב ה' אלקיך את גבולך כאשר דבר לך ואמרת אוכלה בשר כי תאווה נפשך לאכול בשר בכל אות נפשך תאכל בשר וכי ירחק ממך המקום אשר יבחר ה' אלקיך לשום שמו שם וזבחת מבקרך ומצאנך

(ד) ונ"ל להוסיף תבלין, דלזה מרומז אשר 'ממכון' שבתו 'השגית' ר"ת מש"ה עפ"י המבואר בפע"ח (שער הברכות פרק ב') שסוד מש"ה הוא בחי' חג"ת העולים לקבל השפע לצורך עצמן ובעת שהאדם מברך איזה ברכה הם עולים אח"כ פעם שנית לקבל השפע להריק ברכה למדות שהם למטה מהם היינו נה"י חג"ת שהם בסוד הפנים כי המדות הם בחי' הפנים כמ"ש ולא יראו פני ריקם פני משה עי"ש, ולזה מרומז כי שמ"ה הוא בגי' א"ל שד"י שהוא סוד השדיים ודדים אשר משם בנין יונקין השפע מלמעלה בסוד אלדד ומידד וכמ"ש בע"ח (שער הכללים פ"ג ובש"ד) והיינו שע"י הברכה נתעורר כחו של משה בסוד פני משה להריק ברכה לעולמות התחתונים ואז בנין יונקין השפע מהשדיים ודדים בכח השם א"ל שד"י, וזהו ביאור הכ' לשכנו" תדרשו ובאת שמ"ה שיהי' כל תפלתך רק בשביל כבוד שמים ואז תעורר ההשפעות שבאים בכח פני מש"ה בסוד א"ל שד"י אלדד ומידד להריק ברכה ושפע עד בלי די והבן.

תפארת בנים, בפרשתן

אשר נתן ה' אלקיך לך כאשר צויתך. דהנה נודע בכונת האכילה להאריז'ל שע"י האכילה שהוא מכון עפ"י סוד הוא מוסיף כח לנשמתו ועוד כ' שם בסידור שהמאכל ושאר רוחני והנצוצין שנאבדו חוזרין למעלה ואז מרויח ומוסיף כח לנשמתו באכילה זו אם מכון כראוי עכ"ל בסידור האריז'ל אמנם לאו כל אדם זוכה לאכול בכונת האריז'ל כי לא כל א' יודע נסתרות ואנשי סוד נתמעטו, אמנם יש עוד דרך לאכול משלחנו של מקום שיהי' נחת רוח להש"י מאכילתו אף לאנשים שאינם בני עלי' ואינם יודעים רוי עולם דהיינו שיאכלו כדי לקיים מצות הש"י דהיינו כשיאכל בשבתות ויו"ט לכבוד שבת קודש ולכבוד יו"ט שכך צוה הש"י לאכול ולשתות בשבתות ויו"ט וכן יש אכילת מצוה גם בחול אם אוכל כדי שיהא לו כח לעבוד את הש"י ללמוד תורתו ולעסוק במצותיו ית"ש וכמ"ש במוש"ע או"ח (סי' רל"א) בכל דרכיך דעהו שמי שעושה כן ה"ז עובד הש"י תמיד עיי"ש וזשאה"כ השמר לך פן תעזוב את הלוי (הוא לשון דביקות כמו (בראשית כט, לד) יל"ה אישי אלי וכמ"ש בנועם מגדים על פסוק זה) כל ימך (היינו שלא תניח מהדביקות כל ימך לקיים בכל דרכיך דעהו) על אדמתך (היינו גם כשאתה עוסק בארציות אכילה ושת"י וכיוצא ואזיל ומפרש), כי ירחיב ה' אלקיך את גבולך (היינו שיהי' גבולך וחלקך הרבה עם ה' אלקיך שתהי' מהנך העומדים בסוד ה' הנכנסים לפני ולפנים אל הקודש לייחד שמותיו ית"ש) כאשר דבר לך (כרצונו ית"ש וחפצו ודיבורו אליכם בהתורה הקדושה להיות מבני עלי' אז) ואמרת אוכלה בשר כי תאווה נפשך לאכול בשר בכל אות נפשך תאכל בשר (היינו אז תאכל הבשר לרצון הנפש שלך שהמאכל יוסף כח להנפש ולהנשמה שלך שתתענג ותתעדן בהתוסף לה כח כנו' ע"י כונות הקדושות ויחודים שמכון בהאכילה וברכותי' ואזיל ומפרש גם המדרגה השני' אותם שאין נכנסים לפני ולפנים לייחד שמותיו ית"ש, ואמר) וכי ירחק ממך המקום אשר יבחר ה' אלקיך לשום שמ"ו שם (אשר שם יחוד שמותיו הקדושים ואין אתה יודע לעשות יחודים ועליות בשמותיו הקדושים אז עכ"פ) וזכחת מבקרך ומצאנך אשר נתן לך ה' אלקיך כאשר צויתך

(שתאכל כדי לקיים מצות ה' כנו' דהיינו לכבוד שבת או כדי שיהי' לך כח לעבוד הש"י).

(ה) ולפענ"ד להוסיף קצת תבלין בסיום הפסוק וזבחת מבקרך ומצאנך אשר נתן לך ה' אלקיך כאשר צויתך, היינו כנודע שיש עוד דרך לעבוד הש"י לעשות נ"ר לפניו כשהוא משבר תאותו בשעת אכילה וסעודה שאתה נהנה ממנה משוך ירך הימנה וכמשאחז"ל במדרש תהלים זבחי אלקים רוח נשברה מי שהוא זובח את יצרו נחשב כאלו הקריב כל הקרבנות כולם, ממילא שיש נ"ר לפניו ית"ש, מאיש שעומד לפניו סיר בשר טוב ומתוקן והוא רעב ומשבר תאותו בכל עת וזובח את יצרו ומושך ידו מהאכילה, לא כן איש שמונח לפניו פת לחם חריבה בלי מלח ולא תואר ולא הדר לו שאין התנגדות היצה"ר גדול כ"כ, וזהו י"ל (כפ' בשלח) מי יתן מותנו ביד ה' בארץ מצרים בשבתנו על סיר הבשר באכלנו לחם לשובע כי הוצאתם אותנו וגו' להמית את כל הקהל הזה ברעב (היינו שמצרים שהוא המקום שגורם תאות גופניות היו יושבים על סיר הבשר והיו משברים תאותם ומשכו ידם מהמאכל כדי לשבר תאותם ואכלו רק לחם, וידוע שהיו אוכלים שם רק לחם עבדים שהוא רק כדי להחיות את הנפש לא מליח ולא מחומץ בלי טעם וריח, ולזה אמרו מי יתן מותנו ביד ה' היינו שיהי' נחשב בעיני ה' כאלו זבחו את יצרם והמיתו אותם כנ"ל) כי הוצאתם את וכו' ברעב, והיינו שעתה שיש להם דוחק פרנסתם אין להם נסיון לשבר תאותם כי אין כ"כ התנגדות היצה"ר בזה כי אין ארי נזהם אלא מתוך קופה של בשר, ולפי האמור י"ל בזה זבחת מבקרך ומצאנך אשר נתן לך ה' אלקיך היינו שאם אין אתה יכול לכרוך כונת האכילה ביחודים כנ"ל עכ"פ וזבחת מבקרך ומצאנך אשר נתן לך ה' אלקיך, היינו שתשב בשלחן ערוך כל מידי מעדנים וכל מיני בשר ותהי' זובח את יצרך למשוך ירך ממנה ויהי' נחשב כמו קרבנות כולם כנ"ל, וזהו י"ל בפרשת ברכה "שם יזבחו זבחי צדק כי שפע ימים ינקו ושפוני טמוני חול" שיהי' להם שפע עושר ונכסים אכנים טובות ומרגליות, ואז יוכלו לשבר תאותם בהתנגדות היצה"ר עד שיהי' נחשב בעיני הש"י כאלו זבחו כל זבחי צדק והקריבו כל הקרבנות כולם, כן יעזרנו הש"י לעבדו מתוך נחת והרחבה גדולה ברוב רחמיו וחסדיו.

תפארת בנים, ברכה

שופטים

כי תצור אל עיר ימים רבים להלחם עלי' לתפשה לא תשחית את עצה לנדוח עליו גרזן וגו' כי ענין הנאולה שאנו מקוים ומצפים כעת אין בידינו להלחם עם אוה"ע מלחמה גשמית ליקח ירושלים מידם ביד חזקה כדאמרי' בש"ס כתובות (דף ק"א ע"א) שלש שבועות הללו למה אחת שלא לעלות בחומה פירש"י ביד חזקה עיי"ש, אמנם יש לנו כלי מלחמה רוחניים לכבוש את ירושלים ולעלות לתוכה והיינו ללמוד תורה כמבואר בש"ס סנהדרין (דף צ"ט ע"ב) הלומד תורה לשמה מקרב את הנאולה והנה אנו רואין שזה כמה שגלינו מארצנו ולא בא עוד העת לתת עלינו עין חמלה לגאלנו אף שהרכבה בני תורה לומדים תמיד אמנם הדבר מובן כי בגמ' שם איתא הלומד תורה לשמה (דייקא) ודא עקא כי בעוה"ר לא זכינן ללמוד התורה לשמה כראוי בלי שום פניה, ועושים מן התורה עטרה להתגדל בה וקרדום לחפור בה, ונודע מחובת הלבבות (שער ייחוד המעשה פרק ד') דאם בשעת עסקו בתורה ומצוות כדי שיראו בני אדם ויהנוהו עובר על איסור ע"ז שעובד לא לשם הש"י רק בשביל הרואה ושומע, וזהו ביאור הכ' כי תצור אל עיר (היינו ירושלים וכמ"ש במדרש תנחומא פ' תבא ברוך אתה בעי"ר זה ירושלי"ם שנקראת עיר שנא' הזאת העיר וגו') ימים רבים להלחם עלי' לתפשה (מיד אוה"ע, ולשכון כבוד בארצינו הוא כנס"י שזאת המלחמה עומדת כל ימי גלותינו זה זמן ארוך מאוד בעוה"ר, וכלי המלחמה היא רק עסק התורה כנ"ל, ולזה מזהיר הכ') לא תשחית את עצ"ה (ע"ץ נקרא התורה כמבואר בש"ס תענית דף ז' ע"א למה נמשלה ד"ת לעץ שנא' עץ חיים וגו', והשחתה נקרא ע"ז כדכתיב פן תשחיתו"ן ועשיתם לכם פסל וגו' וכמבואר בש"ס (קידושין ל"ו ע"א) בנים משחית"ם היינו ע"ז והיינו לא תשחית את עצ"ה לעשות ע"ז מהתורה ח"ו כשתלמד לשם פניות כנז'. ואמר הכ' מה הם הפניות, ואמר) לנדוח עליו גרזן (היינו לעשות קרדום לחפור בה (לשם ממוז) ואונקלס תרגום לנדוח עליו לארמה עלוהי (לשון גבהות) היינו עטרה להתגדל בה לעסוק בתורה כדי שיראוהו בנ"א ויגדלוהו ויהללוהו דזהו כעע"ז כנז')

והגאולה הוא רק ע"י תורה לשמה כנז. וכזה י"ל (כפ' ראה) ואשריהם תשרפון באש ופסילי אלהיהם תגדעון לא תעשון כן לה' אלקיכם כי אם אל המקום אשר יבחר ה' מכל שבטיכם לשום שמו שם לשכנו תדרשו ובאת שמה, דהנה עסק התורה לשמה הינו שם הו"י שצוה לעסוק בתורה ועושה כזה רצונו ית"ש וכזה משרה שם הו"י על לימודו, וגם כדי שבזכות לימוד התורה יבנה המקדש ולא תהי' עוד השכינה הקדושה בגלותא כנודע, וזהו שאמר ואשריהם תשרפון באש ופסילי אלהיהם תגדעון, לעקור ולבטל ע"ז, ואמר עוד שבאיסור זה דע"ז, יש עוד ליוהר מאביזרייהו דע"ז וז"ש לא תעשון כן לה' אלקיכם (דהיינו כשאתם עומקים בתורה שהוא עניני עבדות ה' לא תעשון כן (דהיינו ע"ז) שתעסקו ח"ו לשם ממון או שאר פניי' אלא יעשה שיהי' להש"י נחת רוח מלימודו) כי אם אל המקום אשר יבחר ה"א מכל שבטיכם (היינו לצורך המקדש שיבנה ב"ב), לשכנו תדרשו (לצורך השכינה הקדושה ע"י הלימוד להקימה ולאפרקא מגלותא לזה יהי' כוונתכם וע"י כן מבטיח הכ') ובאת שמה (שע"י לימוד לשמה תזכה לגאולה לבא שמה להר הקודש בירושלים).

(ו) וכזה י"ל המשך הפסוקים בפרשת נצבים, ואמרו כל הגוים על מה עשה ה' ככה לארץ הזאת מה חרי האף הגדול הזה ואמרו על אשר עזבו את ברית ה' אלקי אבותם אשר וגו'. וילכו ויעבדו אלקים אחרים וגו'. הנסתרות לה' אלקינו והנגלות לנו ולבנינו עד עולם לעשות את כל דברי התורה הזאת. והי' כי יבואו עליך כל הדברים האלה וגו'. ושבת עד ה' אלקיך ושמעת בקולו ככל אשר אנכי מצוך היום אתה ובניך בכל לבבך ובכל נפשך. ושב ה' אלקיך את שבותך ורחמך ושב וקבצך מכל העמים וגו'.

וי"ף כאמור הטעם שאנו בארץ אחרת כיום הזה ואין אנו נגאלים מחמת עבירות ע"ז, וז"ש "על אשר עזבו את ברית ה"א אבותם וילכו ויעבדו אלהים אחרים" וגו', וכן יש עוד ענין ע"ז שאין לומדים לשמה רק לשם פניות ותאות כבוד וממון ומזה אינו יודע רק הש"י לבדו כי הוא יודע תעלומות ומחשבות הלב ע"כ אמר "הנסתרות לה' אלקינו" שהוא כע"ז בסתר במחשבה לשם פניות כנז, ויש ג"כ כנ"ל שעע"ז ממש שזהו מעכב בגלות וכל זה מעכב הגאולה, וע"ז אמר הכ' שיש עצה שכאשר יבואו עליך כל הדברים וגו' ושבת עד ה"א ושמעת בקולו

שופטים ושוטרים תתן לך בכל שעריך אשר ה"א נותן לך לשבטיך, דהנה שב"ט הוא רצועה לאלקאה וצער כמ"ש (תהלים פ"ט) ופקדתי בשב"ט פשעם והיינו שופטים (לשפוט עפ"י התורה ע"ד ושפטו את העם בכל עת) ושוטרים (לקיים בכל ישונה מכפי התורה) בכל שעריך (בכל פתח ושער) אשר ה' אלקיך נותן לך לשבטיך (בכל ענין וענין שיהי' לך צע"ר ח"ו תשפוט בדעתך מה שצריך לתקן שיהי' כמשפט התורה) וזהו י"ל (כפ' בהעלותך) והאספסוף אשר בקרבו התאוו תאווה וישוּבו ויבכו גם בני ישראל ויאמרו מי יאכילנו בשר זכרנו את הדגה אשר נאכל במצרים חנם (פירש"י חנם מן המצות) ועתה נפשנו יבשה אין כל ודקדק האלשיך דלמה היבשות בנפש הו"ל ליחסו כגוף, אמנם הענין י"ל כך דהנה הצדיק האוכל איזה מאכל כשהוא אוכל בכונה כראוי והוא מעלה את כח המהוה את המאכל למעלה לשורשו דקדושה הנה הוא גומל טובה גדולה להמאכל וא"כ הוא המשפיע להמאכל והמאכל מקבל הנאה מיני' אבל אם ח"ו מי שאוכל לתאות נפשו הנה הוא המקבל והמאכל הוא המשפיע וזהו ביאור הפסוק והאספסוף אשר בקרבו התאוו תאווה (היינו שלא פשפשו במעשיהם להבין מדוע חסר להם בשר רק התאוו תאווה איך להגיע לתאות לבם) וישוּבו ויבכו גם בני ישראל (שהם במדרגה גדולה כגודע גם הם בכו בראותם שנחסר להם בשר, אך הם לא בכו על תאות נפשם אך פשפשו במעשיהם וע"כ בכו ולזה וישוּב"ו לשון תשוב"ה והתוודו ואמרו) מי יאכילנו בשר (ר"ל וכי יש לנו זכות שנאכל בשר הלא) זכרנו את הדגה אשר נאכל במצרים והוא כל משפיע נקרא זכר וכל

וגו' (הוא לימוד תה"ק כשאז"ל במד"ר בפ' תולדות הקו"ל קו"ל יעקב בזמן שהקול תשב"ר מצפצפין בתורה וכו'), בכל לבבך ובכל נפשך (היינו שתלמוד לשמה בלי שום פניי' ואו) ושב ה"א את שבותך ושב וקבצך כי ע"י לימוד תורה לשמה זוכין לקיבוץ גלויות כנ"ל, יעזרנו הש"י ב"ב.

תפארת בנים, נצבים

ע"י בתפארת בנים פרשת וילך ד"ה כי אביאנו וכו'

מקבל בחי' נוקבא כנודע, ור"ל זכרנ"ו (עשינו מבחי' זכ"ר) את הדגה (שהוא בחי' נוקבא שאכלנו לתאות נפשנו ולא העלוני המאכל לשורשו) אשר נאכל במצרים (מדרגת מצרים לתאווה) חנם (מן המצות כפירש"י) היינו שלא כווננו לכונה הראוי' והרצוי' של המצוה, ועי"ז היינו אנחנו בחי' נוקבא מקבל מהמאכל וזכרנ"ו את הדגה את המאכל עשינו בבחי' זכ"ר כנז, ולזה כיון מה שתרגם אונקלס על נפשנו יבשה אין כל נפשנו תאבה לית כל מדעם היינו מה שנפשנו תאבה (מה שהנפ"ש מתאוה לו) "תורה ומצות ומע"ט. לית כל מדעם" זה אין לנו, ובוה יובן מה שתלה בהנפש תיאוב וכיסוף הנפש, וגם היוב"ש בנפ"ש היינו שכ"ז אמרו ללכם ונפשם בפשפוש מעשיהם והתמררו והתחרטו ושבו בתשובה ותקנו מעשיהם.

כי תצא

כי תצא למלחמה על אויבך ונתנו ה' אלקיך בידך ושבתו שבי. דהנה נודע אשר שעת האכילה הוא שעת מלחמה ואם אדם אוכל או שותה וכיוצא ואינו מכוין להנאת עצמו רק לשם הש"י כדי שיהי' לו כח עי"ז לעבוד את הש"י הוא מוציא הניצוצות הקדושות שהם שבויים ברשות הקליפות בהדבר גשמי ומעלה אותם למעלה לשורשם והנה נודע מדברי לק"ת להאריז"ל שפי' שם בפ' כי תצא

(ז) [ובזה י"ל פי' הכתוב] והנשאים ככם ימקו בעונם בארצות אויביכם ואף בעונות אבותם אתם ימקו והתודו את עונם ואת עון אבותם כמעלם אשר מעלו כי י"ל ע"ד הפשוט דהנה אחז"ל בברכות (ה' ע"א) אם רואה אדם שיסורים באים עליו יפשפש במעשיו, וזהו י"ל בכתוב בפרשתן והנשאים אתם ימקו בעונם בארצות אויביכם וגו' (היינו שמה שיהיו בארצות אויביכם עי"ז ימק לבם מרוב החרטה הגדולה והבושה ואיך גרמו כ"ז בעונותיהם וידעו שהוא רק מחמת עונם ועון אבותיהם, ויתקנו) והתודו את עונם ועון אבותם כמעלם אשר מעלו כי (שיקבלו עליהם שלא ישיבו עוד לכסלה) רק ללכת בדרכי הש"י ולשמור מצותיו ומשפטו וחקיו כאשר צוה עלינו בתורתו וכאמור.

תפארת בנים פ' בחקותי

וכו' על אויביך היינו הס"א וזהו שאה"כ כי תצא למלחמה על אויביך כשתשב לאכול וכיוצא ותלחום עם היצה"ר שרוצה לפתותך לכוין לתאות גופך ואתה תלחום אתו שיהי' כונתך רק למען הש"י ונתנו ה' אלקיך בידך כשתנצחהו ותכוין (בו) כונה הראויי' אז ושבת שבו (מה שהס"א כבר שבה) היינו הניצוצות קדושות שנשבו בין הס"א ומובלעים ברשותם תשבה מהם להעלותם למעלה אל שורשם וזהו שפירש"י כי תצא למלחמה במלחמות הרשות הכתוב מדבר שכן אכילה ושת"י הוא רשות.

נצבים

אתם נצבים היום כלכם לפני ה' אלקיכם וגו' חוטב עציך עד שואב מימך. והקשו על הלשון מחוטב עציך עד שואב מימך הלא הם שניהם בשפל המצב חוטב עצים ושואב מים ול"ש לשון זה אלא מהיותר גדול במעלה כמו (שמות יא, ה) מבכור פרעה וגו' עד בכור השבי היינו מגדול ועד קטן ולא כששניהם במצב א' כנ"ל. אמנם הפי' הוא שהכתוב רומז בכאן לדברי הש"ס (חגיגה דף י"ד ע"ב) ד' נכנסו לפרדס ואחר הוא היותר גרוע ורע מכולם שקיצץ בנטיעות ור' עקיבא הוא היותר טוב ומוצלח במעלה יותר מכלם נכנס בשלום ויצא בשלום, והוא אמר שם לכשתגיעו לאבני שיש מהור אל תאמרו מים מים עיי"ש, וזשאה"כ אתם נצבים היום כלכם

(ט) [וזהו יש לומר פירוש הכתוב], וטרף זרוע אף קדקד (שינצח ויכבוש) המלחמה עם היצה"ר. ועי"ז וירא ראשית לו (שעי"ז יזכה שיתגלו הניצוצות קדושות שנפלו לעומקא דתה"ר בראשית בריאת העולם, ועיי' בס' הלכות ריש פ' בראשית. וזהו שסיים) כי שם חלקת מחוק"ק (הנצוצין של תחלת בריאת העולם בשעת חקיק"ה הראשונה) ספון (היינו שבתוך המאכל שהוא לוחם בה עם היצה"ר שם נטמן וספון הנצוצות אלו) ועיי' המלחמה שאוכל בכונה כראוי הוא מעלה אותם לשורשם כנו'.

תפארת בנים, ברכה

לפני ה' אלקיכם (לדין כמ"ש בספרים) מקטן ועד גדול דהיינו מפחות שבמדרגה כמו אחר שקיצץ בנמיעות שהוא "חוטב עציך" (קוצץ בנמיעות) עד שואב מימך, גדול שבמדרגה שהוא שואב מימך ר' עקיבא שנכנס לפרדס ויצא בשלום שאמר לתלמידיו בחי' מי"ם מי"ס.

ושבת עד ה' אלקיך ושמעת בקלו ככל אשר אנכי מצוך היום אתה ובניך ככל לבבך ובכל נפשך ושב ה' אלקיך את שבותך ורחמך ושב וקבצך מכל העמים וגו', דהנה זה קרוב לב' אלפים שנה שאנו בגלות החשוך והחל הזה ואין אנו נגאלים, והנה אחז"ל בפרק חלק (צ"ו ע"א) כלו כל הקיצין ואין הדבר תלוי אלא בתשובה ויש לשים לב הלא כמה פעמים ישראל עשו תשובה ועדיין בן ישי לא בא, אך הענין כי בעוה"ר כל מה שישראל עושים תשובה הוא רק מיראת העונש, והעיקר תשובה הנצרכה לגאלנו גאולת עולם צריך שיהי' תשובה מאהבה והמעם הוא פשוט דהנה החוטא הוא כהורג נפשות ר"ל כמבואר בש"ס (שבת דף ל"ג ע"ב) דתינוקות של בית רבן נתפסין בעון הדור ואיתא שם (בדף ל"ב ע"ב) דעל עון ביטול לימוד תורה בניו של אדם מתים עיי"ש, ולזה יתכן דגם אם עושין תשובה אם עושין רק מיראה הלא קיי"ל בש"ס יומא (דף פ"ו) דעיי' תשובה מיראה נעשה מהזדונות שנגות, וא"כ ממילא מובן דאם עושין תשובה כמה פעמים מ"מ כיון שעושין רק מיראה ונעשה

(י) ובתפארת בנים פר' בלק מוסיף אמנם להכל צריכין סייעתא דשמיא גם ליראת שמים שתלוי בהאדם וכיוצא, ובפרט ליכנס בשלום וליצא בשלום, והכל תלוי במזל אפילו ס"ת שבהיכל כמ"ש בתיזוה"ק. [וזהו שפרש"י בפסוק וזרעו במים רבים, שלשון הצלחה הוא זה] וזהו שהשתבח בישראל וזרעו במי"ם רבים שהם מצליחין בכניסתם לקדושה (שזהו עיקר ההצלחה) בבחי' ר' עקיבא שאמר מים מים כנו'.

תפארת בנים פ' בלק

מהעבירות שהורג נפשות שנגות הרי הוי עוד כהורג נפש בשגנה וחייב גלות כדין הורג נפש בשגנה ע"כ צריכין לשוב תשובה מאהבה שיהי' מהעונות זכיות ולא נהי' בכלל הורג נפש כלל אז יבא משיחנו לגאלנו. וזשאה"כ ושבת עד ה' אלקיך ושמעת בקולו ככל אשר אנכי מצוך היום (היינו שע"י התשובה נעשה מהעבירות מצות ככל אשר אנכי מצוך וגו') בכל לבבך ובכל נפשך (היינו מאהבה) אז ושב ה' אלקיך את שבותך וכו' ושב וקבצך שיהי' קיבוץ גלויות ב"ב יא.

האזינו

האזינו השמים וגו'. כי הנה מי שאומר דברי מוסר ותוכחה ברבים צריך להעלות ולקשר דיבוריו למעלה, היינו שיאמר זאת בשביל הש"י כדי שיהי' נעשה רצונו ית' שישמעו בני' למצותיו מצות הש"י לפרוש מהבלי עוה"ז התחתון ולדבק א"ע בהש"י ותורתו ומצותיו, ע"כ נאמר האזינו השמים (שיאמר דבריו למעלה כונתו לשמים) ואדברה (לא בשביל עצמי רק בשביל השמים כנז') ותשמע הארץ (הבנ"א למטה) אמרי פי (שהנני אומר תוכחה ברבים כנז', ויהי' כמו) יערוף כמטר לקחי תזל כטל אמרתי (שירדו הדיבורים מלמעלה למטה להכות שורש בלבות בני' יען כי הנני) כי שם ה' אקרא (אומר הדברים ואקרא שם ה' וכבודו ורצונו ית"ש

(יא) ובזה י"ל ואתה תבער הדם הנקי מקרבך כי תעשה הישר בעיני ה', דהנה נודע מ"ש בס' ערכי הכינויים (בערך ישרים) בשם קרן עור בפ"י הפסוק לישרים שמחה כי יש חילוק בין צדיקים לישרים שישרים הם גדולים במעלה מצדיקים כשאחז"ל כי צדיקים הם העובדים רק מיראה, ומעלת הישרים הם העובדים מאהבה וע"כ נאמר לישרים שמחה היינו השכר של העובד מאהבה עיי"ש, וזשאה"כ ואתה תבער הדם הנקי מקרבך (שלא תהי' בכלל הורג נפשות ולא תשפוך דם נקי ע"י עונותיך) כי תעשה הישר בעיני ה' (היינו שתעשה תשובה מאהבה בחי' ישרים) כנז"ב.

תפארת בנים בפרשתן

רק) הבו גודל לאלקיננו (ליתן גודל לאלקיננו בלימוד וקיום תורתו ומצותיו ויתקדש ש"ש לעבדו ולהללו כראוי). *

וזאת הברכה

שמע ה' קול יהודה ואל עמו תביאנו ידיו רב לו ועזר מצריו תהי'. י"ל דהנה משיח צדקיננו מתפלל בעדנו שיגיע העת שיבוא לגאול את ישראל שיהי' הקמת שכינה מעפרא ויתרומם כבוד שמו ותורתו וישראל בכל ענינים. והנה יש ב' מענות אשר בעבורם ראוי להתקבל תפלת הצדיק ולמלאות משאלתו, א' שהוא צדיק גדול וקדוש ה' וראוי שיקבלו תפלתו ועוד דהוא סובל יסורים כנודע א"כ מהראוי שיקבל הש"י תפלתו כדי שינצל מצרותיו ומכאוביו. וז"ש שמע ה' קול יהודה (שהוא משיח צדקנו משבט יהודה שישמע קול תפלתו) ואל עמו תביאנו (אל בית ישראל שיבא ויגאלם ב"ב. ואמר שני המענות שראוי עיי' לשמוע תפלתו ידיו רב לו (שהוא בכחו צדיק וקדוש גדול וראוי בכח זכותו וגם) ועזר מצרי' תהי' (שהוא מעונה בצרות ויסורים וראוי לעזור לו להצילו מצרותיו ומכאוביו ולהביאו אל עמויא.

* חיים ושלום בפרשתן

(יא) ובה י"ל ריש' דקרא וזאת ליהודה ויאמר וגו' שגם זה שביקש משרע"ה על משיח בן דוד שיקבלו תפלתו להביאו אל עמו כנז' הי' רק העיקר בשביל כבוד שמים ית' וזהו עיקר טענתו שיבאווהו בקרוב ע"כ התחיל וזאת (שהיא השכינה הק') זא"ת כביכול כמבואר בתיזוה"ק על כמה כתובים שזכר זא"ת ואף גם זאת בהיותם בארץ אויביהם, זאת אשיב אל לבי וכהנה (ליהודה) (השם יקיי"ק עם דל"ת שרומז למדת מלכות דלה ועני' ליחדה עם בעלה כביכול ולהעלותה בביאת בן דוד זהו עיקר טענתו) ויאמר שמע ה' קול יהודה וגו' (גם עוד בשביל ב' הטענות הנ"ל) כיה"ר בב"א.

חיים ושלום בפרשתן

נ"ך

תהלים

(תהלים ל"א) מה רב טובך אשר צפנת ליראיך (תהלים לא). דהנה נודע כי צד ימין הוא חסדים וצד שמאל הוא צפון יש בו עונשים לייסר ר"ל את האדם על עונותיו, אמנם עוד יש בו ענין גדול ונשגב טוב ונעלה שהוא יראת ה' (כי אהבה הוא בימין ויראה בשמאל כנודע), והנה הצדיקים שמשמשים בצד שמאל רק ליראת ה' שלא יחטא הם ניצולים מהעונשים שבאים מצד זה, אבל מי שאינו משמש בשמאל זה ליראת ה' הרי הוא נענש בעונשים שבאו מצד זה ר"ל, וזהו י"ל שאמר דוד המלך ע"ה (תהלים קיט, יא) בלבי צפנת יי אמרתך למען לא אחטא לך היינו שאני עושה את צד הצפון (שמאל כנ"ל) לירא מחטוא לך, וזהו י"ל שאמר מה רב טובך אשר צפנת ליראיך (היינו מה רב טובך שהטוב נתרבה הרבה) אשר צפנת (היינו צד הצפון שמאל, הוא) ליראיך (ליראת ה' ויראת חטא) דאז גם צד הצפון הוא טוב ובזה י"ל ג"כ פי' הכ' (ירמי' א') מצפון תפתח הרעה אל כל יושבי הארץ והיינו כפי' הנ"ל דלהגרועים המשוקעים בארציות אז הצפון הוא לעונשם ר"ל לזה מצפון תפתח הרעה אל כל יושבי הארץ (היינו הרשעים המשוקעים רק בארציות ע"פ מצפון תפתח רעתם ר"ל), וזהו י"ל (משלי י') חכמים יצפנו דעת ופי' אויל מחתה קרובה (ופי' המצודות מחתה לשון שבירה), דהנה דעת נקרא יראת ה' כמ"ש (משלי א') יראת ה' ראשית דע"ת וזהו חכמים יצפנו הצד צפון (דע"ת) ליראת ה' ויראת חטא, אבל פי' אויל מחתה קרובה דהיינו כי להאויל יבא מצפון שבירה ועונשים ר"ל.

(תהלים קל"ט) וראה אם דרך עוצב בי ונחני בדרך עולם. כי אם יעמיק אדם קצת בחקירות ויחוש שיבא לידי ספיקות ח"ו, אז יסיח דעתו לגמרי מזה, ויאמין רק באמונה פשוטה כמו המון עם המאמינים וז"ש וראה אם דרך עוצב בי (כי הנה כ' הרמב"ם שאין "שמחה" כשמחת "התרת הספיקות" נמצא שידיעות ההפכיים א' וכשהוא מסובך ספיקות ברעיונו אז הוא בחי' "עצב" היפך "שמחה" ואם דרך עוצב בי כנז) ונחני בדרך עולם (שיניח במחשבתו וכמו דרך עולם המון עם המאמינים בפשטות גמור ולא יחשוב כלל) כנז. *

קהלת

סוף דבר הכל נשמע את האלקים ירא ואת מצותיו שמור כי זה כל האדם (קהלת יב, יג), היינו ואת מצותיו שמור (כל המצות של תורה את אשר בכחך לעשות) כי זה כל האדם (יוכל לראות האדם מבשרי אחזה אלקי, כמו שאם כואב לאדם ויחסר לו באבר א' אז ירגיש הכאב "כל האדם" בכל רמ"ח אבריו ושם"ה גידיו אף שאין החסרון רק באבר א', כן במצות התורה צריך האדם ליזהר בכולן, כי אם יחסר בא' אז יורגש החסרון בכל המע ול"ת שהם שיעור קומת כל האדם, שאם יחסר או יכאב א' מאבריו וגידיו ירגישו כולם) כנז. *

ירמיה'

(ירמיה ט) אל יתהלל חכם בחכמתו וכו' והגבור בגבורתו וכו' והעשיר בעשרו, כי אם בזאת יתהלל המתהלל השכל ויודע אותי כי אני ה' עושה חסד משפט וצדקה בארץ וגו', ופי' המצודת דוד, עושה חסד לאוהביו ולשומרי מצותיו ועושה משפט לענוש את

* מאמר הלקושות אות ט'

* דברי תורה מהדו"ק אות נ"א

הרשעים וצדקה עם הבעלי תשובה להסיר מעליהם משפט העונש עיי"ש. ובאמת יתמה כל עובר, היתכן שקורא הנביא החכם בחכמתו וגו' כי אם בזאת יתהלל המתהלל השכל ויודע אותי, משמע לכאור' שהחכם אינו משכיל ויודע את הש"י, היעלה על הדעת שמי שאינו יודע את הש"י שברא את העולם והוא פועל הכל זה נקרא חכם הלא הוא טיפש ובער ונמשל כבהמות נדמה. אך י"ל דהנה באבות (פ"ד) איתא איזו גבור הכובש את יצרו היינו שכובש את יצרו לעשות את רצון הבורא ב"ה וב"ש ועוד איתא באבות (שם) איזו עשיר השמח בחלקו, ופי' המדרש שמואל שאינו מבקש מותרות ואינו מיגע כל היום להעשיר רק קצת יגע כדי אכלו ההכרח לו לחיותו ושאר היום עוסק בתורה, וזהו שמיירי הכתוב העשיר בעשרו היינו השמח בחלקו, והנה בזמן חרבן הבית כתיב (דברים לא, יח) ואנכי הסתר אסתיר פני בעוה"ר ולא נראה שעושי רצונו יצליחו ועוברי רצונו יהי' מושפלים ואין לעושי רצונו הצלחה יותר מעוברי על רצונו אבל בזמן שביהמ"ק קיים אז נראה כבודו וטובת הצדיקים ועונשי הרשעים וזהו שאמר הנביא אל יתהלל החכם בחכמתו וגו' והגבור בגבורתו והעשיר בעשרו (היינו החכם באמת שיודע שיש בורא כל העולמים אין סוף ב"ה ונתן לנו תורתו והגבור הכובש את יצרו ועוסק בתורה כנז' אין להם להתהלל ולהתפאר ולהתגרות ברשעים לומר ראו שאני עובד ה' מצליח ואתם לא תצליחו) כי אם בזא"ת (בזמן שביהמ"ק קיים כנ"ל מפירש"י שאז הי' השראת שכינתו וגילה כבודו ית"ש וכבוד תורתו אז) יתהלל המתהלל השכל ויודע אותי (היינו החכם והגבור והעשיר שנקרא העובד ה' יתהלל בזה אז כאשר יראה לעין כל) כי אני ה' עושה חסד (שאו אני עושה חסד עם עושי רצוני) ומשפ"ט (עונש לרשעים כנז') ואז יוכלו המשכילים ויודעים אותי העושים רצוני להתהלל כי כל העולם יראו כי אז נגלה כבוד ה' ואוהביו כצאת השמש בגבורתו וטוב להם ואויביו ה' כיקר כרים כלו ולזה מסיים הכ' באר"ץ היינו כל זה קאי בארץ בעוה"ז בזמן שהחומר הגוף הוא בארץ אבל כשבאים לעולם העליון אחר הפמירה אז גם כשאין ביהמ"ק קיים הצדיקים ובעלי תשובה טוב להם שיש להם

ענג ושעשועים בג'ע באין שיעור וערך, והרשעים יענשו בגיהנם
ושאול תחתיות.א

איוב

(איוב כ"ח) והחכמה מאין תמצא. י"ל עפי"ד הש"ס פסחים
(דף ס"ז ע"ב) כל המתייחר אם חכם הוא חכמתו מסתלקת ממנו,
וזהו שהחכמה תמצא רק במי שהוא בבחי' אי"ן בעיניו (היינו עניו).ב.

(א) ולפענ"ד להוסיף בזה במה שמרמז כ"ז בתיבת בזא"ת דייקא,
עפי"ד זקני הקדוש בס' בני יששכר (במאמר בין המצרים אות ג') עה"כ
זאת נחמתי בעניי כי עתה בעוה"ר הי"ג תיקוני דיקני דאריך והט' תיקוני
דיקני דזעיר הם מכוסים לכן הימים האלו הם בהסתר פנים כביכול ולזה
השם הוי' הוא בהסתר בחילוף אותיות טדה"ד מרומזו התיקונים של הב'
דיקני הנ"ל ט"ד הוא גי' י"ג (דאריך) ה"ד הוא גי' ט' (דזעיר) אמנם זא"ת
ר"ת 'תיקוני' זעיר 'אריך נחמתי בעניי שבמהרה עתידין להתגלות הי"ג
תיקוני דאריך והט' ת"ד דזעיר ואז יתגלה השם הוי' ב"ה ויהי' הגאולה
עיי"ש, וזהו י"ל מ"ש המקונן שרים בידם נתלו פני זקני"ם לא נהדרו,
והיינו שהסיבה שנתנו בידם שרי ישראל לתלו"ת, ר"ל יען כי פני זקנים
(פני הב' זקנים דאריך ודזעיר), ולזה אמר שם עוד זא"ת אשיב אל לבי על
כן אוחיל לך והיינו שהנני מתנחם שהדבר תלוי בידי לתקן מעשי ואז אשיב
את זאת 'תיקוני' זעיר 'אריך כנ"ל ואז יתוקן הכל על נכון וזהו י"ל בדברי
רש"י ז"ל בזא"ת יבא אהרן אל הקודש שהוא בזמן שביהמ"ק קיים
שהתיקוני דיקני דאריך ודזעיר הם בנגלה, אז יבא אהרן אל הקודש ולא
יהי' להס"א שום רשות לנגוע בצד הקדושה אף שמץ כל דהו, וזהו הענין
מ"ש לעיל אל יתהלל וגו' כי אם בזא"ת יתהלל המתהלל כאשר יתגלו הי"ג
תיקוני דאריך והט' ת"ד דזעיר אז יתהלל המתהלל וגו' והבן.

תפארת בנים, אחרי

(ב) וזהו י"ל משאה"כ [בפר' תצוה] ובהעלות אהרן את הנרות בין
הערבים יקטירנה קטרת תמיד לפני ה' לדרווחיכם, ובהעלות אהרן את

ש"ס

פפחים

בביאור דברי הש"ס (פפחים דף נ"ז ע"א) ארבעה צוחות
 צוחה העזרה וכו' צאו יששכר איש כפר ברקאי שמבזה קדשי
 שמים ומכבד א"ע כשעבד עבודה כרך ידיו בשיראי עיי"ש. והענין
 הוא כי דרך היצה"ר להדיח את האדם מעבודת הש"י במענתו אשר
 ח"ו לשוא עבודתו יען כי הוא כבר משוקע בתאות עוה"ז הרבה
 מאוד ומגושם ומדובק בזהמותיו ואי אפשר לו עוד להתקרב להש"י
 שיהי' להש"י נחת רוח ממנו, אמנם ישים האדם על לבו הלא
 הקרבנות באים רק מבחמה, שעד שהקריבה לקרבן היתה חומריי
 גשמי הן בעצמה והן במעשיו מעשה בחמה ואעפ"כ כשהקריבה
 לקרבן ועושין לה דין הקרבן כמשפטי התורה הוא ריח ניחוח לה,
 כן האדם אף שעד עתה הי' משוקע בחומריות זהומת ארציות, מ"מ
 יכול עוד להתקרב להש"י שיהי' לו נחת רוח ממנו כשיעשה
 כמשפטי התורה ומצותי' כי תשוב אל ה' כראוי. וזהו י"ל (בפ'
 תצוה) עולת תמיד לדורותיכם פתח אהל מועד לפני ה', היינו שיהי'
 לכם פתח אהל מועד (ליכנס לאהל מועד) לפני ה' (לתורתו
 ועבודתו) ותלמדו זה לדורותיכם מאת "עולת תמיד" היינו עולת
 בחמה גסה בגשמיותה כנז' שעולה תמימה כולה לגבוה נעשות
 לריח ניחוח לה' ותמיד לדורותיכם תלמדו מזה כנז', וזהו יש לרמז

הנרות (בעשותו התורה והמצות כמ"ש כי נר מצוה ותורה אור, והוא עכ"ז
 בעיני עצמו כחי') בין הערבים (כמ"ש בסנהדרין [דף צ"ב ע"א] הרי קבל
 וקיים פירש"י אפל ושפל והיינו עניו עיי"ש) יקטירנה קטורת תמיד לפני ה'
 לדורותיכם (שחכמתו מתקיימת תמיד ואל יפסוק ממנו, והיתה לו ולזרעו
 אחריו שלא תמוש חכמת התורה ממנו).

תפארת בנים, תצוה

אדם כי יקריב מכם קרבן לה' מן הבהמה מן הבקר מן הצאן תקריבו את קרבנכם אם עולה קרבנו מן הבקר (וירא א, ב). היינו אדם כי יקריב מכם קרבן לה' (כשיבא האדם להתקרב עצמו להש"י לעסוק בתורה ועבודה וכדי שלא יפתהו היצה"ר במענתו שכבר הוא משוקע בתאות ארציות כנז' ע"ז אמר) מן הבהמה מן הבקר מן הצאן תקריבו את קרבנכם (היינו שיהי' לכם הוכחה מן הבהמה מן הבקר מן הצאן שתקריבו את קרבנכם כנז') אם עולה קרבנו מן הבקר (שיוכל לדמות אם מן הבקר עולה קרבנות כן האדם אף שהוא משוקע בחומריות ונמשל כבהמת נדמה יוכל ג"כ להתקרב לפני הש"י). וזהו הענין י"ל ביששכר איש כפר ברקאי הנ"ל דהיינו כשכרך ידו בשיראי ולא רצה לנגוע בבשר בהמה שהקריבה לקרבן הוא מראה דעתו שהבהמה אף שהקריבה לקרבן כמשפטי התורה עדיין בפחיתותה ובשפלותה ח"ו קיימת, עד אשר קץ מלנגוע בה ע"כ אין לו להורות לתשובת האדם ולקרבתו להש"י בטעם הנז' ולזה צווחה העזרה צ"א, כי זה גורם יציא"ה מהקדושה דהיצה"ר מפתהו שאין לו תקנה לשוב, וע"ז צווחה העזרה (מקום ונבול הקדושה) צ"א (ע"ד שכ' בכלי יקר עה"ת ריש פ' ויצא שיש חילוק בין הליכה ובין יציא"ה כי הולך שייך כשדעתו לחזור ויציאה היא כשאינ דעתו לחזור).

תפארת בנים, ויקרא

מועדים

ר"ה

רמז לאשר בר"ה אין אומרים הלל, עכ"ז תקנו לנו חכמינו בפיוטים תהלות ה' ושבחים מרבים למלך הכבוד בעת קבלנו מלכותו להללו ולשבחו ית"ש, וירמוז תהלת הוי', עולה רא"ש השנ"ה.א.

הנה ענין תק"ש הוא התעוררות שיוכור האדם עת תצא רוחו מאתו, רוח הולך ולא ישוב, תצא רוחו ישוב וכו', כדוגמת מצות תקיעת שופר שהוא מוציא רוח מאתו ומנפח אל תוך השופר ועי"ז יוצא קול השופר, שהוא הזכרת אותו יום שבו ידחה מאתו היצה"ר כמשאחו"ל בברכות (ה,א) יזכור לו יום וכו' שנא' (תהלים ד, ה) רגזו ואל תחטאו וגו' וישיב בתשובה שלימה להש"ב.

(א) ונ"ל להוסיף תבלין לדבריו הקדושים כי הנה כ' בכהאריז"ל ובסידור בכונת אהבת עולם כי להודו"ת ל"ך הוא נגד רא"ש השנ"ה שהוא נגד זכירת מרים אשר עשה ה"א למרים שדיברה לשון הרע והפ"ה והלשון לא נברא רק להודות ולהלל והוא נגד ר"ה עי"ש זהו רמז תהלת הוי' עולה רא"ש השנ"ה כי ראש השנה הוא כנגד זכירת מרים שצריכין רק להודו"ת ל"ך לדבר תהלות ה' ידברו בפה ולשון כנו'.

שע"י מאמר חודש תשרי מאמר מאזנים למשפט אות לד ועי' מאמר הנ"ל אות קד"ל

(ב) ועל דרך זה אמרתי לפרש דברי הפסיקתא מהו תקעו בחדש שופר אמר ר' ברכי' הכהן כשנטלו את השופר לתקוע חדשו מעשיכם ועשו תשובה ואפי' יש בידם כמה עבירות אני מכסה עליכם כמ"ש מי אל כמוך

היום הרת עולם. אם כבנים (היינו עושין רצונו של מקום כדאמר' בקידושין ל"ז ע"א) אז בודאי רחמנו כרחם על בנים, ואם כעבדים (שאין עושין רצונו של מקום אז) עינינו (העי"ן של כתנות עו"ר משכא דחויא) לך תלויות עד שתחננו (ותתן בלבנו לשוב באמת לתקן כראוי) ותוציא כאו"ר (היינו כתנות או"ר באל"ף) משפטינו. ג.

וכו' עכ"ל, וצריכין להבין מדוע דוקא כשיקחו את השופר ויעשו תשובה הקב"ה מכסה עליהם הלא תשובה מהני לעולם אפי' באמצע השנה ומה זה כח השופר דייקא בזה אמנם ידוע בש"ס יומא בפ' יוהכ"פ בד' חלוקי כפרה שהי' ר' מתיא בן חרש וכו' והלא קי"ל דתשובה לבדה לא מהני רק לביטול מ"ע אבל מעבירת ל"ת ולמעלה עבירות חמורות לא יכופר בתשובה לבדה, ויש חמורות שאין מכפר אלא וכו' שנא' אם יכופר עון הזה עד תמותן כדאמר' שם ע"כ הסגולה לזה היא התשובה במסירת הנפש דמס"נ בצירוף התשובה הרי היא כאלו פנים חדשות באו לכאן והרי הוא היום כקטן שנולד וכמ"ש אא"ו הקדוש וצללה"ה בבני יששכר, ובזה י"ל דברי הפסיקתא ה' כשנטלו השופר לתקוע (שהוא תשובה במס"נ שהארם מוציא רוח ממנו לתוך השופר כנ"ל רומז לבחי' הולך ולא ישוב) חדשו מעשיכם יעשו תשובה ואז אפי' יש בידכם כמה עבירות (היינו מעבירות שצריכין לר' חלוקי כפרה כנ"ל) אני מכסה עליהם, דהיינו אף שלא נתקיימו הד' חלוקי כפרה לא יהי' כח בהסט"א לשלוט בהמצות ומע"ט שעושין שלא נהי' בבחי' נירו לכם ניר ואל תזרעו אל הקוצים ח"ו, כמ"ש בראשונים בראשית חכמה ובשאר ספרי מוסר הקדושים ע"ד התורה והמצות ומע"ט שעושים קודם שתקנו שח"ו הולכים לס"א, וע"י התשובה בכונת מס"נ בעת השופר נזכה לתקן וילכו התורה והמצות למקור הקדושה לנ"רל-פניו ית"ר ונושע לנצחים בכל עניני' במהרה דידן בכלל ישראל.

תפארת בנים, דרושים לר"ה אמר בר"ה האחרון קודם תק"ש

חיים ושלום, בראשית

(ג) אמנם כמה גדול כחו של רמבעה"נ שאומרים אלהא דמאיר ענינא (כדאי' בע"ז) בנתינת צדקת רמבעה"נ כתיקון רבותינו ז"ע, וזהו התנא ר"מ

שבת שובה

זכור ימות עולם בינו שנות דור ודור (דברים לב, ז) וי"ל כי יחשבו העולם במעות כי בין האב לבנו בע"כ צריך בדרך העולם היכר וחילוק בהתנהגות התורה והמצות או מנהגי ישראל, כי הבן יקל יותר מעט עכ"פ, וע"ז צווה כי אם הי' בן בדורות הראשונים, הלא בגלותנו יש לנו רק רע' (כל היום) מצות עשה ול"ת, ובתוכם הרבה מצות ול"ת שכמעט אינם שכיחים ובפרט אצל כ"א, נמצא אם הי' חילוק בין האב לבנו אפי' במצוה א' בלבד שיחסר בנו או שיקל בה, ולפי רוב הדורות נמצא שלא היו נשאר שריד ופליט ח"ו מקיום המצות כלל אצל ישראל, אלא ודאי שבדורות הראשונים התנהג הכל בדורותם זה אחר זה הבנים כמו אבותם (ולפעמים עוד הוטב הדור שלאחריו ע"י בנו שיש לו מוח טוב יותר מאביו וכשאביו מגדלו לתורה הוא ת"ח משא"כ אביו הגם שנתגדל לתורה לא הי' לו לב לקבל כ"כ, וכמאמרם ז"ל במדרש אלף נכנסו לביהמ"ד וכו' יוצא א' להוראה, ומאן דרחים רבנן הוויין ל"י בנין רבנן

סתם, ור"מ ס"ל (בקידושין לו ע"א) דבין כך ובין כך גם באין עושי' רצונו של מקום נקראים בנים, וזהו שייסד הפייטן בסליחות (ליום ג') בין כך ובין כך קרויים לך בנים בע"כ כשיטתל ר"מ (וזהו הי' רגיל הקדוש א"א רבינו פנחס מקארעץ זי"ע לומר נוסח זה בין כך וכו' בניגון התעוררות לעת רצון בכל השנה למליצת זכות בעד כ"י כמ"ש בס' מדרש פנחס), והיינו ע"י רמבעה"נ ושיטתו, ירחם עלינו הש"י בימי יחדוא שלים ואסרו חג וש"ק גם כשלא חיקנו כראוי בימים הנוראים להיות עושים רצונו של מקום, מ"מ בין כך ובין כך קרויים לך בנים, ואב שמחל על כבודו כבודו מחול, ע"כ ירחם עלנו אב הרחמן ית"ש בשנת גאולה וישועה ב"ב.

וגם כמו שנרפס כבר בד"ת (מהדורא קמא אות ט') בשם הקדוש א"א בעל עט"צ זי"ע, מה שהמציא כי צדקת רבמעה"נ מועיל אפי' כנגד הרוב, כיון דר"מ חייש למיעוטא, ע"כ אפי' ברוב עונות ומיעוט זכויות יגן עלינו כח זכותו ושיטתו, לחוש למיעוט בצדקתו, לחיותנו כיום הזה לאיש"ט, ובכל מילי דמיטב, וביאגצב"כ בכ"י.

חיים ושלום פ' בראשית

כדאמרי' בפ"כ דשבת) רק חדשים מקרוב באו דור תהפוכות להפוך הדת מדור לדור בפעם א' ולהסיר מסוה הבושה מעל פניהם, וז"ש (דברים לב, ז) זכור ימות עולם בינו שנות דור ודור ואם ה' חילוק ביניהם רק במצוה קלה כנו לא ה' נשאר זכר מקיום התורה והמצוות ח"ו, ואעפ"כ אנו רואין ישראל קדושים שומרים התורה והמצוות המסורה לנו מאבותינו ואבות אבותינו, היינו שאל אביך ויגדך זקנך ויאמרו לך כי האב הוא כמו זקינו וכן הבן אחריו בלי שינוי כנ"ל, כן ה' מעולם עד דור תהפוכות הזה ה' ישמרנו.

חיים ושלום, תולדות

(ד) במד"ר ואלה תולדות יצחק בן אברהם גיל יגיל אבי צדיק ויולד חכם ישמח בו גילה אחר גילה וכו', י"ל ע"ד מוסר אחרי אשר אנו רואים החינוך נערים וגידול בנים אצל עשירי עמנו כי יקיימו וישמן ישורון ויבעט. אמנם הבעיטה לא ניכר (בהרבה מהם) בעצמם רק בגידול בניהם והתנהגותם יוכיח מה המה אבותיהם כדאמרי' במס' סנהדרין (נ"ב ע"א) כמאן קרינן אפי' לרשיעא בר צדיקא רשיעא בר רשיעא כהאי קרא שנא' את אבי' היא מחללת וכדאמרינן בסוף סוכה שותא דינוקא בי אבוא עי"ש, [וכאשר הגיד פ"א הגה"ק מהר"ש זצלה"ה [הנ"ל] שלמה, עין אות ד'].

וּפְּי' י"ל כי באמת כ"פ בין האב לבן שיש עוד עליו מסוה הבושת לא יכירו גם עתה רק הפרש מעט כל דהו לפעמים במלבושיהם או במנהגים של ישראל אמנם בגידול בניו איך יגדלו זה הבן היינו ברור השלישי אז יהי' כבר הפרש ניכר לכל כי אם בנו שינה (לגריעותא) רק מעט מאביו ובנו שינה עוד מעט, ושניהם יחד ה"ז נראה לעינים כבר ורק בזה יוכר אם קיים הבן שאל אביך ויגדך שלא לגרוע מדרכי אבותיו מאומה אם גם בנו ינהיג שלא לגרוע מדרכיו ונמצא ניכר בכן בנו מהו זקנו וז"ש ואלה תולדות יצחק בן אברהם אברהם הוליד את יצחק וידוע דקדוק המפרשי' דהוול"ל תולדות יצחק יעקב ולדרכנו י"ל דהיינו מבין בנו שהוא יעקב ניכר איך אברהם הוליד את יצחק (הוליד לשון הדרכה לבנו תולדותיהם של צדיקים מע"ט) וז"ש המד"ר גיל יגיל אבי צדיק ויולד (בנו) חכם ישמח בו (היינו בן בנו, ואז הוא) גילה אחרי גילה (לשמחת זקנו נתברר שהוא גילה אחר גילה בבנו ובן בנו כנו) וז"ש המד"ר שם עטרת זקנים בני בנים היינו

עשרת ימי תשובה

ביום י"ג מדות שאנו אומרים כמנהג זקנינו הקדוש מדינוב וצללה"ה הוידוי הגדול בצבור, ולאחר דברי התעוררות התשובה נאמר שם "והרינו היום כגר שנתגייר וכקמן שנולד". והנה יש לומר (ע"ד (ישעי' עג, כו) ספר אתה למען תצדק) עפ"י נימוסי ודיני תוה"ק לזכות בימים האלו, כדאיתא בחו"מ (סי' צ"ו) דקמן התובע לגדול נזקקין לדינו, אבל אם הגדול תובע את הקמן אין מזדקקין לדינו וזהו י"ל המעלה בזה שאנו נעשים "כקמן שנולד" שאנו יכולים בימים האלו (בבחי' קמני"ם) לתבוע שכר המצות ופירותיהן בעוה"ז וגם כל השפעות טובות הנצרכים לכל בר ישראל בני חיי ומזוני רויחי ונזקקין לנו לשמוע בקשתינו, אבל ממה שאנו נתבעים ממדת הדין על העבירות הוי כגדול תובע מקמן ולא יודקקו עפ"י התורה כנ"ל.ה.

שניכר בזקנו ע"י בן בנו הוא עטרת זקנים שהדריך לאביו הוא בן הזקן הנו' בדרך הטוב כראוי.

חיים ושלום פ' תולדות

(ה) וזה נ"ל ע"ד המתני' באבות הפנקס פתוחה והיד כותבת וכו' וכן כל מעשיך בספר נכתבים, ובפיוט ונתנה תוקף וחותם יד כל אדם בו, ועיי' בפ"ב דחגיגה שמא יאמר אדם מי מעיד בי וכו' וחכ"א אבריו של אדם מעידין בו שנא' ואתם עדי עיי"ש, והנה איתא בש"ס כתובות (י"ח ע"ב) העדים שאמרו כתב ידינו הוא זה אבל קטנים היינו פסולי עדות היינו הרי אלו נאמנים, א"כ ממילא שאם היינו עד עתה קטנים ופסולי עדות אז אין מועיל מה שחתמנו עד עתה על השטר ועפ"י משפטי התורה לא מהני עדותנו בזה, כן נלע"ד לומר כדי להצדיק עם קדוש ישראל גם עפ"י משפטי הדין בימים הנוראים האלו לטובה.

תפארת בנים לעשרת ימי תשובה

יום כפור

דרשת כל נדרי

(שמות ל' ח) ובהעלות אהרן את הנרות בין הערביים (היינו כי אהרן הכהן הגדול בעת נכנס ביוהכ"פ לפני ולפנים אז העלה נשמות ישראל וכפר בעדו בעד ביתו ובעד כל קהל ישראל והעיקר כי בהעלות נפשם דבק לבם ונשמותם בתשובה שלימה שלא ישובו לכסלה ולהיות דבוק בחי העולמים ית"ש בתורתו ועבודתו, וז"ש) ובהעלות אהרן את הנרות (אלו נשמות ישראל נר ה' נשמת אדם) בי"ן הערביים (היינו ביוה"כ שהוא מער"ב ע"ד ער"ב) יקמירנה קמרת תמיד לפני ה' לדורותיכם (שקשר נפשם לשורשן בחד קמור"א וז"ש יקמירנה קמרת תמיד שישארו קיים בתשובה לפני ה' לדורותיכם), אבל אנחנו בדורותינו, מי יעמוד בעדנו, בחשכות הלז ואין מפגיע בעדנו, והריעונו לנפשנו, ברוב עוננו. ומי יחזירנו לשורש הקדושה להעלות נפשותינו מבור שחת, אוי נא לנו כי חטאנו, רק כחו וזכותו של אהרן הכהן אשר רמוז יקמירנה וכו' לדורותיכם יעמוד גם בדורנו ונשוב אל ה' באמת בכל לב וכו'.

וכפר וכפר אהרן על קרנותיו אחת בשנה (ביום הכפורים) מדם חטאת הכפורים אחת בשנה יכפר עליו לדורותיכם קודש קדשים הוא לה' (שמות ל' י) ובהעלות אהרן את הנרות נשמות ישראל בין הערביים שני ערבים מער"ב עד ער"ב וגו' הוא יוה"כ וכו' עיי"ש) על קרנותיו (הוא מדות בני אדם לכל קרן ומדה שיש לו מכל צד) אחת בשנה (ביוה"כ וכפשוטו) מד"ם (ר"ת מ'חשבה ד'בור מ'עשה שיקבלו בני עליהם לתקן לטובה וזהו יהי" חטאת הכפוריים (כפוריים על החטאים) אחת בשנה (ביוה"כ) יכפר עליו

• שער יששכר מאמרי חדש תשרי מאמר יום הקדוש אות ז

לדורותיכם (גם בזמננו, למהר נפשינו, להיות) קדש קדשים הוא לה'.

ע"י משכבי בלילות בקשתי את שאהבה נפשי. הנה בגלותנו המר בעונותינו אם נסתמו שערי תפלה בפני איש מִישראל ח"ו הוא רק בשביל עון פגם הברית, ועי"ז הרחקת ממנו בעוננו וגם כי אזעק ואשוע וכו' מרוב ההסתער פנים, וז"ש (שה"ש ג') על משכבי בלילות (על חטא זה של משכבי בלילות ואלו הנצוצין דאולי למגנא חלילה, עי"ז) בקשתי את שאהבה נפשי ולא מצאתיו (גם שבקשתי ית"ש בתפלות ותחנונים, אבל בקשתי ולא מצאתיו כי הסתיר פניו כביכול והעיקר בשביל עון זה כגודע בסה"ק) [והוא עי"ן] אקומה נא אסובבה בעיר בשווקים וברחובות (היינו ההרהורים ר"ל אשר רואין בשווקים וברחובות. ועי"ז) בקשתי את שאהבה נפשי בקשתי ולא מצאתיו.

(ו) ובענין שכתבנו (ר"ת מד"ם) מ'חשבה ד'בור מ'עשה, הנה מבואר בכהאריז"ל בכונת הקפות הו"ר עם הלולב (וכן בכונת קידוש לליל שבת) שהוא בחי' אד"ם דכו"ר מעש"ה עי"ש, הגם שכ' שם דבחי' אדם היינו האדם המקיף עם הלולב וכו', ולא זכיתי להבין דא"כ היינו הך "מעשה" דרך ע"י האדם נעשית מעש"ה ההקפה ולמה חשבו שם אד"ם ומעש"ה לשנים, ולולא דמסתפינא הרי אמינא גם באופן זה שם דאדם היינו המחשבה כדדרשינן (בשבועות כ"ו). בשבועה פרט לאנוס שלבו אנוס וטעה במחשבתו כי הני תרי תלמידי דר' כהנא מר משתבע וכו', וא"כ אד"ם הוא המחשב"ה, והדכו"ר הוא אמירת הקפות ובקשות כמ"ש שם בשעה"כ. והמעש"ה הוא ההקפה וע"כ הרי מחשב"ה דכו"ר מעש"ה כנו'.

שער יששכר מאמר יום הקדוש אות ט'

(ז) ולפענ"ד יש להוסיף בזה המשך הכי' [להלן] מצאוני השומרים (הם הסנטרי דמתא הפקידים: השומרים של העכו"ם המושלים עלינו בעזה"ר וכדא"י במד"ר אלין נטורי קרתא בתמי' אלין מחריבי קרתא) הסובבים בעיר [בשביל חטא הנ"ל כנו'] הכוני פצעוני נשאו את רדידי מעלי וגו' (דהיינו חבלי משיח אלו כאשר אנו רואין וכמו שנבאר חזו"ל ברוח קדשים כגמ')

התנא באכות (פ"ב מט"ו) אמר היום קצר והמלאכה מרובה ופועלים עצלים ובעל הבית דוחק, ורמזו היום קצר (הוא סתם יו"ם מימים מיוחדים יו"ם הכפורים, ונקרא המס' סתם יו"מ"א כמ"ש בבב"ש, כי לפי ערך שיש הרבה לתקן נפשותינו על רוב עוננו היום קצר הוא רק מערב עד ערב) והמלאכה מרובה (לתקן ולשוב ולהתפלל כנ"ל, אמנם אם) הפועלים עצלים (לתקן, רק מקלו יגיד לו כי יוהכ"פ מכפר ממילא, אז) ובעה"ב דוחק (הוא בעל הבית ית"ש נכמו שהפי' במשנה) דוחק כמ"ש בזוה"ק האי אעא דלא סליק נהורא שפיר במשין ב' עד דסליק נהורא כדקא יאות), על כן באה עלינו הצרה הזאת באריכות הגלות המר וצרות צרורות פרטיות וכלליות מכל צד, ה' יצילנו ויעזרנו לתקן ב"ב ונזכה לשנת גאולה וישועה..

ולקחת את כסף הכיפורים מאת בני' ונתת אותו על עבודת אהל מועד, והי' לבני ישראל לזכרון לפני ה' לכפר על נפשותיכם, י"ל עפ"י מש"כ בספה"ק פי' (הפסוק) דנדוע מ"ש בתיזוה"ק דבאין ביומא דכפורה לביהכ"נ וצווחין ככלבין הב לנא חיי הב לנא מזונא הב לנא מליחה, כי מה שמבקשים מליחת עונות אם הוא למוכת עצמו שלא יענש בעונותיו אין זה מדרגה טובה, רק צריך לכוין בבקשת מחילת עונותיו בפרט ביום הזה דכל זמן שאין ישראל עושים תשובה הם מעכבים הגאולה ובנין ביהמ"ק, לכן מבקש מאת הש"י שיכפר לו עונותיו כדי שעי"ז יבנה ביהמ"ק, וזהו פי' ולקחת את כסף (הוא לשון תשוקה כמו נכסוף נכספתי היינו אותו החשק והתשוקה) הכפורים (לכפרת עונותיך) ונתת אותו על עבודת אהל מועד (בשביל אוהל מועד שיחזור בנין ביהמ"ק למקומה) ע"כ ועד"ז יש להוסיף שזהו שסיים הקרא והי' לבני ישראל לזכרון לפני ה' לכפר על נפשותיכם היינו שאם האדם יתכוין בבקשת מחילה על עונותיו רק למען שמו יתברך, יזכור הש"י לטובה לעומת זה "לכפר על נפשותיכם" שלא יסבלו עונש ח"ו, וז"ש כי תשא את ראש בני' לפקודיהם, היינו שיעשו תשובה ויבואו לידי נשיאת ראש (משא"כ

החוטא הוא הולך שחוח וכמ"ש האוה"ח (ק') לפקודיהם (היינו החטאים פקודה הוא לשון חסרון וחטא) ונתנו איש כופר נפשו לה' בפקוד אותם (היינו הכפרה על העונות שיכפרו על נפשם ע"י התשובה יתנו אותם לה' דייקא, והיינו שלא יכוונו בתשובתם כדי להציל נפשם מעונש רק שתהי' למען הש"י, ואז מבטיח הכתוב) ולא יהי' בהם נגף בפקוד אותם (שלא יענשו על העבירות שעשו)ה.

ובזה"ק כי כן יהי' בגזירות והכאות ממש ר"ל בסכ"נ מהנכרים, וכ"ז עיכוב הגאולה והצרות האלו בשביל שלא נתקן עון הלו שצריך מקבץ "נדחי עמו ישראל" וכמבואר בהאריז"ל, וכמו על משכבי כלילות וגו' כנ"ל) ה' יעזרנו לתקן כב"א.

שער יששכר מאמר יום הקדוש אות ה

(ח) וזהו י"ל משאה"כ מי אל כמוך נושא עון ועובר על פשע לשארת נחלתו, ואמרו חז"ל (בש"ס ר"ה דף י"ז) למי שמשים עצמו כשיריים ועי"ז שכל תשובתו אינו בשביל עצמו ועושה עצמו כשיריים וטפל, והעיקר של התשובה הוא למען שמו ית' לזה הש"י נושא עון ועובר על פשע. וזהו י"ל שאנו אומרים בתחנון לא למעננו אלא למענך פעל ואל תשחית את זכר שאריתנו והיינו מה שאנו מבקשים בתחנון למחילה ולסליחה על פשעינו יעזור הש"י רק למענו ולא למעננו ואל תשחית את זכר שאריתנו, היינו מה שאנו משימים עצמינו כשיריים"ם כנ"ל. חז"ש כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם (אך כאשר תשיבו אז לא למענכם יהי' כדי שלא תענשו על עונותיכם רק) לפני ה' תטהרו (כמה שפגמתם וחטאתם נגד שמו הגדול והנורא ולחקן ולהרבות כבוד שמים ע"י התשובה כנ"ל) ואז יכפר עליכם הש"י שלא תענשו ח"ו ולטובתכם כנ"ל.

תפארת בנים ליום כיפור

סוכות

מספר פוכ"ה במילואו כזה סמ"ך וי"ו כ"ף ה"א עולה

אברהם.ט

(ט) בילקוט שמעוני (פי' אמור) איתא ח"ל וסוכה תהי' לצל יומם כל מי שמקיים מצות סוכה בעוה"ז הקב"ה נותן לו חלק לע"ל בסוכתה של סדרם שנאמר (תהלים ק"ח ח') אלקים דיבר בקדשו וגו' אחלקה וגו' ועמק סוכות אמרד מהו עמק סוכות זהו סוכתה של סדרם שהיתה מסוככת בז' אילנות שהם מסוככות זו על גב זו וכו' עכ"ל, והוא הפלא ופלא, וצוח ואומר דרשוני, ולחומר הנושא י"ל ע"ד דברי הרמ"ע מפאנו זצ"ל (במאמר חקור דין, כמה פעמים) אשר אין דבר לריק חלילה וכל המתנגדים לקדושה לע"ל יבואו אל תוך הקדושה ויתהפכו לטובה כנודע דרכו בקודש. ושם במאמר הנז' (חלק ה' פ"ה) כ' ח"ל אלמא בהנהגת העוה"ב אין רע כל עיקר ועוד אמרו חכמים אין גיהנם לעתיד לבא הכונה על אור ידיה דאיברי בשני אבל חללה שנברא קודם העולם עתיד להתקדש בקדושת הגן כמו שנו' ושם יהי' מחול לצדיקים וכו' עכ"ל יע"ש ביד יהודא כי המחול שיעשה הקב"ה לצדיקים לא יהי' בג"ע ממש אלא בחללה של גיהנם שיתקדש לעתיד בקדושת ג"ע (ועיי"ש מ"ש עה"כ ידין בגוים מחץ ראש וכו' בתיקון שורש הרע עיי"ש), והנה נודע מר' הוזה"ק כי יום א' דסוכות הוא יומא דאזיל עם כולהו יומין בחס"ד מדת אברה"ם כנ"ל וכן כל הכונות בהסוכה ונענועים, והנה נודע אשר רעת סדרם וחטאתם שהיו בזמן אברהם את זה לעומת זה אברהם הי' מדת החס"ד ג"ח והכנסת אורחים בהפלגה יתירה, והם להיפך בהפלגה במדת האכזריות הנורא כנודע לזאת אמר ה' במשפט סדרם (בראשית י"ז י"ח) המכסה אני מאברה"ם אשר אני עושה, כי הם ההיפך ממדתו וידיעת ההפכיים א' הוא, ואולי יתכן שהוא יחזירם ויצילם לחלק הטוב בתיקון הגמור, ואברהם התאמץ בתפלה אולי יש קדושה אצלם עיי"ז ויכל לאחוז במ' ולהפכן אצלו בתיקון ההפכי לטובה, כאשר יהי' באמת לעתיד להפנות אליך כל רשעי ארץ ולא יהי' עוד רע במציאות, כי יתהפך הכל לחסד גמור וסדר"ם מקור האכזריות יהי' לעומת זה בגודל מדת החס"ד, (וכד' העשרה מאמרות הנז' אשר הסעורה ומחולות

איוב הי' קורא תגר על היסורים עד שהראו לו דפנות הסוכה שתיים כהלכתן ושלישית אפילו טפח, היינו כי הכשר סוכה הוא ז' טפחים על ז' ונמצא כי שני דפנות הוא י"ד טפחים, ושלישית

לע"ל יהי' במקום הגיהנם בתיקון ההפכי כנז', וזהו י"ל בלקוט הנז' דדריש על וסוכה תהי' לצל יומ"ם (כמו דדריש בזה"ק עה"כ יומ"ם יצוה ה' חסדו ודיק בזה ג"כ תיבת יומ"ם דהוא מדת חסד אברהם יומא דאזיל עם כולוהו יומין בסוכו"ת) כל מי שמקיים מצות סוכה בעוה"ז הקב"ה נותן לו חלק בסוכתה של סדום (היינו בסוכה דלעתיד ומחולות שיהי' בתיקון ההפכי ובחי' סדום יהי' נתהפך למדת אברהם לצל יומ"ם יומא דאזיל עם כולוהו יומין, וזה שמפרש) ועמק סוכו"ת אמד"ר (דהיינו שיעור סוכה ז' טפחים על ז', ז"פ ז' מספר אמד"ר, שהוא עומ"ק הסוכה פנימה באורכה וברוחבה), וכידוע בכונות שהטפחים רומזים לספירות, וזהו יום הראשון דאזיל עם כולוהו ז' יומין מלבד הז' ימים בעצמותן הוא ז"פ ז' עולה אמד"ר כנז', (וכעין שכ' הבעל עקידה ובבני"ש בענין סוכה שאמר דוד [תהלים ל"ט] הנה טפחות נתת ימי וגו', וז"ש) סוכתה של סדום שהיתה מסוככת בז' אילנות זו על גב זו (איל"ן מספר סוכ"ה הוא הז' ימים דסוכה כנגד ז' אילנות, ועיי' ברע"מ פ' אמור, והמה הז' ספירות זו על גב זו) והבן כי נכון הוא בעה"י בדרך רמז.

וי"ל רמז עוד כי אחלק"ה שכ"ם ועמק סוכות אמדד דאמרי' בסוכה (דף מ"ח) נאמר בשני ונסכיה וכו' מ"ם יו"ד מ"ם הרי כאן מים רמז לניסוך המי"ם מן התורה (בסוכו"ת) עכ"ל, וכשיחלקו שכ"ם לשנים החצי' הוא מספר מ"ם יו"ד מ"ם רמז ניסוך המים בסוכות, וגם ר"ת מכל הכי' (תהלים ק"ח, ח') אלקים דיבר בקדשו א'עלחה א'חלקה ש"כם ו'עמק סוכות א'מדד בגי' שלו"ם רמזו לסוכ"ה כמבואר בתיקונים אימא עילאה הוא סוכת שלום דאתמר בה הגני נותן לו את בריתי שלו"ם וכו', וכן בקרניים סוד סוכה בלבן ושחור וכו' מספר שלו"ם עיי"ש בדין ידן, וז"ש אלקים דיבר בקדשו א'עלחה שיש שמחה לפניו ית"ש מניסוך המים (רמז באחלק"ה שכ"ם כנ"ל) ושמחת בית השואבה בסוכות.

והנה הסעודה בסוכה דלעתיד יהי' דוד משיח צדקנו המברך כשארז"ל בפסחים (דף קי"ט) שיאמר דוד אני אברך ולי נאה לברך, ע"כ רמז סד"ם

אפילו טפח היינו י"ח טפחים, וז"ש שאיוב הי' קורא תגר על היסורים עד שהראו לו מהסוכה רמז הדפנות דהיינו י"ק, כי השם יקו"ק הוא רק בגלות י"ק כי יד על כס י"ק וא"כ דיו לעבד להיות כרבו כשארז"ל בפ' חלק ואיך יחשוב אדם בצערו כאשר יראה כמה גדול צער השכינה וגלותה וגודל החו"ה והחסרון כביכול למעלה.

ר"ת סיעודתא ד'דוד מ'לכא, וזהו שאמרו במדרש א"ר יצחק מצאתי דו"ד עבדי היכן מצאתיו בסד"ם רומזו כזה. ודו"ד שורשו מסד"ם כי נמשך זה מבנות לוט כנודע. וגם שמעתי כזה ע"ד המדרש ילקוט הנ"ל שלעת"ל אני מושיבו בסוכה של סד"ם היינו ר"ת סיעודתא ד'דוד מ'לכא, בעת יקום סוכת דוד הנופלת במהרה דידן ועל ידי דוד משיחנו יבא התיקון גמור ב"ב, והסוכ"ה נקראת סוכת דוד כמבואר בזה"ק תצוה, וכ"כ בפע"ח (שער הסוכות פ"ב) סוד הסוכ"ה בסוד דו"ד שהוא המלכו"ת ומהיסוד נמשך למלכות עי"ש.

שער יששכר מאמרי חדש תשרי, מאמרי ימי החג אות ד

(י) [ועפ"י י"ל], מ"ש הפכו פניהם למערב ואמרו אנו לי"ק וכו', עפ"מ"ש לעיל (אות ב') כי גם בבתיים הקודמים הי' עיקר התוחלת לתכלית הנרצה בבית השלישי ב"ב, אמנם קודם ביאת המשיח הוא החבלים וצירים לכ"י ולית נהורא אלא דנפקא מגו חשוכא בבחי' קדרותא דצפרא דמחשיך עוד יותר קודם שהאיר היום, וכמ"ש (צפניה י"ד ז') והי' לעת ערב יהי' אור וז"ש כשהגיעו לשער הירצא למזר"ח (זה השער לה' צדיקים יבואו בו, תוחלתם רק למזרח השמש באור הגאולה) הפכו פניהם למערב (כי על זה ראו ההיפך היינו כמ"ש וראית את אחורי וגו' זה שהוא הערכו"ת והחשכו"ת בעקבתא דמשיחא קודם ביאת ג"צ, וז"ש הפכו פניהם למערב [שראו ברוה"ק כי שמחת בית השואבה שמשם שאבו רוח"ק] מה שהי' בימינו אלו ונתעצבו ויראו מאוד, וחזקו את לבם קצת) ואמרו אנו לי"ק ולי"ק עיננו (עפ"י אאזמור"ר [הנ"ל] עי"ש), שראו ואמרו אנו לי"ק ועיננו לי"ק, וא"כ דיו לעבד להיות כרבו כנו', ובה נתנחמו בהצרות וחבלי משיח מה שראו אשר נסכול כעת בעוה"ר בתוך כך האיר השחר של מלך המשיח ב"ב, כי מי שמשחתף צערו בצער השכינה כביכול, וכל מי שמתאבל על ירושלים ומצטער זוכה ורואה בשמחתה כמשארז"ל, ע"כ "בתוך כך" היינו

בשינוי לשון קצת מובא בתפא"ב בשם הש"שן, ע"ד המדרש פליאה הובא בבניי (מאמר צלא דמחימנותא אות י"ט) איוב ה' קורא תגר על היסורים עד שהראהו הקב"ה דפנות הסוכה שתיים כהלכתן ושלישית אפי' טפח, וי"ל דהנה אם יש לאדם ח"ו איזה צער וחסרון אז יזכור החסרון הגדול שיש כביכול בשמו הגדול והקדוש ב"ה, כי יד על כס י"ק, שנחסרו אותיות ו"ה ויש רק י"ק, ויבקש רחמים על התכלית שיושלם החסרון ועי"ז ימלא הש"י חסרונו של האדם, והנה פסקינן שיעור סוכה ז' טפחים, על ז' טפחים א"כ מגיע לכל דופן ז' טפחים, וא"כ כשיש ב' דפנות כהלכתן הרי י"ד טפחים, ושלישית אפי' טפח א', הרי סך הכל ט"ו טפחים שהוא מספר י"ק וזהו י"ל כשהי' איוב ביסורים והי' חסר לו רפואה, תראה לו הקב"ה דפנות הסוכה שתיים כהלכן ושלישית אפי' טפח לרמוז לו על מספר י"ק שנחסרו האותיות ו"ה משמו ית' ושיבקש רחמים על החסרון בשמו הגדול כנו' ועי"ש יושע גם הוא יא יב.

מתוך צרה ימציאם פדות ורוחה ונזכה לביאג"צ פתאום יבוא אורו ויבקע שחרו בקרוב אכיה"ר ב"ב.

שער יששכר מאמרי חדש תשרי מאמרי ימי החג

(יא) ולפי"ז הוא צירוף כל השם הנכבד יקו"ק ע"י הסוכה היינו בז' על ז' טפחים וטפח א' הרי י"ק ולפי הג"ל בדברינו הסוכה רומז לאותיות ו"ה הרי השם שלם ע"י הסוכה כן נזכה לראות בסוכת שלם ב"ב. **ועפ"י ד' אאמו"ר הנ"ל י"ל עה"כ לא המתים יהלליה ולא כל יורדי דומה ואנחנו נברך י"ק מעתה ועד עולם הללו' עפ"י הכלי יקר (פ' תבוא) עמשאחז"ל (ב"ב דף ט' ע"ב) בצדקה דהמפייסו לעני נתברך ב"א ברכות דהיינו כשהוא מפייסו נתקיים המצות צדקה בשלימות ואז נשלמו אותיות ו"ה להשם י"ק ע"כ נתברך ב"א ברכות שהוא בגי' ו"ה עי"ש לדרכו, ובה י"ל לענינו שהוא מכון שהסוכה רומז (בשיעור ב' דפנות וטפח) לאותיות י"ק, ע"כ אם נותנים ג"כ צדקה בסבר פנים יפות שהוא מכניס אורחים (דהוי בכלל המפייסו) לתוך הסוכה וכאכילן נתברך ג"כ**

(מלכים א' י"א) וירבעם יצא מירושלים וימצאו אתו אחי השילוני הנביא בדרך והוא מתכסה בשמלה חדשה ושניהם לדבם בשדה. שהי' אז ראוי למלוכה שלא חטא עדיין. ובסנהדרין (דף ק"ב ע"א) דחול' והוא מתכסה בשמלה חדשה שלא הי' בתורתו של ירבעם שום דופי וי"א שחידש חידושי תורה שלא שמעתן אוזן מעולם. וזהו י"ל וימצא אתו אחי השילוני הנביא בדרך והוא

בי"א ברכות שהוא ו"ה ובהשלמתו לשם י"ק נתמלא השם הו"י כ"ה. וז"ש דוד המלך ע"ה פתחו לי שערי צדק אבא בם אודה י"ק זה השער לה', דבאופן זה יהי' השם הו"י בשלימות (ע"י הצדיק צדיקים), והנה ידוע מש"ס (ריש ע"ז) דלע"ל יבחון הש"י אותנו ואת אוה"ע בסוכה והם לא יוכלו לעמוד בנסיון ויבעטו בהסוכה, וזהו י"ל לא המתים (רומז לאוה"ע ע"ד רשעים בחייהם קרויים מתים) יהללו י"ק (רמז לסוכה שהוא אותיות י"ק כנ"ל, היינו שהמה יבעטו ויצאו מהסוכה, אבל) ואנחנו נברך י"ק מעתה ועד עולם (היינו עתה בחיים וגם לע"ל) כנ"ל.

(יב) [ויש לסמוך הרברים למש"כ עוד בתפארת בנים לסוכות], ויעקב נסע סכותה ויבן לו בית. י"ל בהקדם מה שאמרתי לבאר דברי המדרש המובא בס' מאור עינים כל שמקיים מצות סוכה נעשה שותף להקב"ה במעשה בראשית. דהנה נודע שהסוכה רומזת לאותיות ו"ה כי השורש להסוכה הוא יעקב כמ"ש בפרד"א כי סוכו"ת נגד יעק"ב וכמ"ש בטור, ויעקב הוא עמודא ראמצעיתא, ושיעור הכשר סוכה היא שתיים כהלכתן ושלישית אפי' טפח שהוא כמו תמונת אות ה', לכן אמר כל המקיים מצות סוכה הוא מחזיר אותיות ו"ה לשמו ית' ונעשה שותף להקב"ה במעשה בראשית. וי"ל בזה ג"כ בש"ס שבת (קי"ט ע"ב) כל האומר ויכולו בליל שבת נעשה שותף להקב"ה במעשה בראשית כי ויכולו השמים ר"ת ו"ה והוא משלים לשם הו"י ב"ה שמתחילין יום הששי כנודע ע"כ הוא שותף בצירוף השם ב"ה, וז"ש ויעקב נסע סכותה כי יעקב שהוא אות ו' כנ"ל צירף עמו את הסוכה שהוא אות ה' כנ"ל, ועי"ז ויבן לו בי"ת הוא בנן בית המקוה ב"ב שהנקרא בי"ת (כדאמרי' בפסחים פ"ח ע"א) ושתלוי אם נתקן להחזיר אותיות ו"ה למקומה כנודע.

תפארת בנים לסוכות

מתכסה בשמלה חדשה ושניהם לבדם בשדה, שעשה ירבעם כח הסוכה מצדו מתכסה לשון סוכה, בשמלה בגי' ב"פ דופ"ן עם טפ"ח שיעור הכשר סוכה שתים כהלכתן ושלישית אפי' טפח. וגם כמבואר בבני יששכר בשם הקדוש ר"פ מקארעץ זי"ע אשר סוכה בסוד המלכו' ושניהם לבדם בשדה.יג

(יג) [בענין זה מדובר בשער יששכר מאמר סוכת שלום אות ט' ח"ל] וחגותם אותו חג לה' שבעת ימים בשנה חקת עולם לדורותיכם בחדש השביעי תחוגו אותו, קשה טובא מה משמיענו הכ' בזה "בחדש השביעי תחוגו אותו", ואם בא לכפול ולומר זמן חג הסוכות הלא לא ידענו עדין איזה יום בחדש השביעי ואדרבא מזה יוכלו לטעות חלילה כי אין מעכב היום בחדש כ"כ רק שיהי' בחדש השביעי בלי הגבלת היום בדיוק, והמקרא הזה צווח ואומר דרשוני וחיו, וי"ל ע"ד שכתב הרמב"ם באגרת תימן כאשר נענש ירבעם בן נבט על עגלי הזהב כך נענש על שביטל מצות סוכה בסכות, והיינו כמ"ש במלכים (א' י"ב) ויעשה ירבעם חג בחדש השמיני בחמשה עשר יום לחדש כחג אשר ביהודה וכו' בחדש אשר בדא מלבו ויעש חג לבני ישראל, ולהבין קצת הענין מה זה חשב ירבעם לפי שיטתו אשר חפץ לעשות מה זה עשה סוכות בט"ו מרחשון דייקא (וגודל כחו נודע אשר ארז"ל בסנהדרין בפ' חלק שאמר לו הקב"ה חזור בך ואני ואתה וכן ישי נטייל בג"ע, והוא לא רצה שיהי' בן ישי בראש ממנו). אולם ענין חדש מרחשון אשר אז יהי' בנין הבית לעתיד כנודע מהפסיקתא (מובא בבגי"ש במאמר חדש מרחשון) לאשר בנין הבית שכנה שלמה נשלם במרחשון ועפ"י רזה"ק לא חנכו שלמה עד תשרי, והי' מרחשון מתבייש וכו' ובבית שני בכסלו, והבטיח הקב"ה לשלם שכרו בבנין בית השלישי ב"ב עכ"ד המדרש. וזהו הי' טעות ירבעם בן נבט שמרד במלך שלמה והנה ראה וידע כח מלכות בית דוד מחג הסוכות שהוא רומז להקמת סוכת דוד הנופלת, וכן בפע"ח (שער הסוכות פ"ב) סוד הסוכה מכל מלמדי השכלתי כי עדותיך שיחה לי (תהלים קי"ט צ"ט) בסוד דוד שהוא בחי' מלכות ומיסוד נמשך למלכות דוד עי"ש וע"כ חשב מחשבות להרוס כח מלכות בית דוד והמשכה שלהם מהסוכה בחג הסוכות ע"כ נתחכם בטעותו בדרך חדש לעשות החג בחדש חשון בט"ו לחדש

סוכות שחל בשבת

ישמחו במלכותך שומרי שבת וקראי ענג. דהנה הד' מינים
המה לשמחה כמ"ש (ויקרא כ"ד, מ"ד) ולקחתם לכם וכו' ושמחתם
לפני ה' אלקיכם כי בהאריז'ל דנענועים לששה קצוות חכונה הוא
שהדעת ישפיע חסד לז"א והז"א ישפיע למלכות ולזה מנענעים נגד
הלב להשפיע למלכות שהוא לב כנודע. והנה בשבת קודש שאין
לנו הנענועים בלולב, אמנם הלב שהוא בחי' מלכות יש לנו, ואנו
מקיימין להמליך את הש"י בששה קצוות בשעת ק"ש בתיבת אחד
וכמ"ש בש"ע סי' ס"א סעי' ז' שיש נוהגין להסות ולנענע הרא"ש
בעת אמירת אחד לכונה זו לד' רוחות למעלה ולמטה (שהם ו'
קצוות), והנה אחז"ל בשבת (דף י' ע"ב) מתנה טובה יש לי בבית
גנזי ואני מבקש ליתנה לישראל ושבת שמה לך והודיעם שנאמר
(שמות ל"א) לדע"ת כי אני ה' מקדשכם, וגם אחז"ל בשבת (ק"ח
ע"א) כל המענג את השבת נותנים לו נחלה בלי מצרים שנאמר
(ישעי' נ"ח) והאכלתיך נחלת יעקב אביך וע"י ענג שבת יגיע לכנס"י
טובה של יעקב, ומזה דע"י ענג שבת שנקרא דע"ת (לדעת כי אני
ה' מקדשכם כנז') יגיע טובה מבחי' יעקב שהוא ז"א לכנס"י שהוא
מלכות, והרי בזה דענג שבת נעשה דוגמת הנענועים של הד' מינים
מבחי' מדע"ת לבחי' ז"א ומשם למלכות כנז' וזהו י"ל ישמחו
במלכותך שישמחו (בשבת) בחי' ושמחתם לפני ה' אלקיכם רק

לאשר החדש מרחשון נתבייש ע"י שלמ"ה המל"ך אז בהבנותו הבית
ראשון כנ"ל מהמדרש, וירבעם חשב עתה לעשות תיקון הגמור מחדש
ויתוקן החדש מרחשון, ע"כ עשה חג הסוכות בחדש מרחשון לפי
ולתקן החודש הלז, וגם חשב לבטל וליקח המשכת הסוכה בחג הסוכות
לבחי' דוד כנ"ל מפע"ח, ע"כ עקרו מזמנו בתשרי יען שהוא החדש של
חינוך ביהמ"ק של שלמה המלך כנ"ל, וזהו שמספר הכתוב דרכו (בטעות)
שעשה חג הסוכות בחדש מרחשון אשר בדה מלכו.

שער יששכר מאמרי חדש תשרי, מאמר סוכת שלום אות ט

הל"ב בלבד שנקרא בחי' מלכות שאין לנו הד' מינים בשבת רק הלב בלבד כנו'. ישמח בהלב בלבד כמו בהד' מינים שנא' בהם ושמתם וכו', וביאר איך יהי' זה ע"י וקוראי ענג ענג שבת יגיע לנו הארת טובה זו מבחי' ז"א מן הדע"ת כאמור. וגם ע"ם מ'קדשי שביעי ר"ת שמ"ע בק"ש שאנו ממליכין הש"י בששה קצוות. יי

(י"ד*) הנה היום ההוא שחל בשבת מקיימין אז מצות סוכה אבל לולב אינו ניטל בשבת, ובע"כ כי ש"ק בעצמותו בקדושת היום משלים מה שצריך לעשות בעבודתנו בלולב ע"י הנענועים, להשלים ביום ההוא ככונתו בתיקון הנוקבא מה שצריכין להמשיך החסדים דבר יום ביומו, (כאשר בע"כ הוא כן ברה"ה שחל בשבת בכונת השופר וכיוצא, ואין אתנו יודע עד מה כי לא גילה לנו מרן האריז"ל כלל איך יושלם זה כשחל בשבת, וכבר כ' מזה בספרי המקובלים האחרונים מתלמידי מהר"ש שרעבי וצ"ל אם לכוין הכונות של תק"ש בשבת וכיוצא. [נע"י] במאמר מאזנים למשפט אות נ"ד-ס'), ועכ"פ כנראה מספרי תלמידי מרן הבעש"ט ז"ל שזה נעשה ממילא ככח קדושת השבת). וי"ל ביום הזה שהוא חל בשבת יום ג' מדת יעק"ב. והנה רמז 'אם תשיב' משבת (ר"ת אמ"ת מדת יעקב) רגלך עשות חפצך ביום קדשי (היינו שלא תעשה גם מעשי המצות בשבת שיש בהם גזירת חכ"ל שמא יעבירו, והוא שמירת הרגל שלא יעביר מרה"ה לרה"י וכיוצא) וקראת לשבת עונג לקדוש ה' מכובד (אז יכולין להשלים הכונות והתיקונים כנ"ל ע"י עונג שבת, ויהי' נעשה ממילא אלו התיקונים הצריכים למעשי המצוה בימות החול, ובשבת תשיב מהם רגליך) וכבודו וכו' אז תתענג על ה' והרכבתך נחלת יעק"ב איך וכו' (דרז"ל בשבת דף קי"ח כל המענג את השבת נותנים לו נחלה בלי מצרים משום שנאמר (ישעי' נ"ח) והאכלתיך נחלת יעק"ב איך וכו' (דרז"ל בשבת דף קי"ח כל המענג את השבת נותנים לו נחלה בלי מצרים, משום שנאמר (ישעי' נ"ח) והאכלתיך חלת יעק"ב איך וביעק"ב נא' (בראשית כ"ח, י"ד) ופרצת ימה וקדמה צפונה וגבחה וכו'), ופרצת ימה וקדמה צפונה וגבחה וכו'), והיינו שהוא נמשך לכל הקצוות, דכיון שנותן לו הכח לכל ארבע קצוות הארץ, יש לו מתהום ארעא עד רום רקיע כדרך שמקנין ארץ ושדה, וא"כ ממילא הם כל הששה קצוות, וזהו רומז להנענועים עם הד' מינים לששה קצוות בסודם, וע"י קדושת ענג שבת נותנים לו נחלת יעק"ב (ושהוא ז"א בעל ששה קצוות, ומנענעים כן בהלולב לכל הו' קצוות) נחלה בלי מצרים כנו',

הושענא רבה

לא תהא כהנת כפונדקית, רגיל היה לומר מדוע לא תהא כהנת כפונדקית ואיך מקויים הבחירה שניתן לנו אם רואין ההיפך ח"ו דרך רשעים צלחה ויר"א ומאמינים עניים ומדוכאים ושפלים י.

הושענא למען אמת"ך. (האמת שלך) כי האמ"ת לאמת"ו יתגלה שיראו כי אמ"ת אשרי איש שישמע למצותיך וכו' ולעומתו להיפך, וע"ז נבקש שיתגלה יותר מקודם זה ולא יתאחר, כי זאת היתה באוחר"י ע"ז חו"ה וגלות השכינה כביכול כנודע.ט.

משלים ע"י ענג שבת וקדושתו מה שצריכין לעבוד בהענועים ביום ההוא כשחל בחול.

שער יששכר מאמרי חודש תשרי, מאמר ימי החג

(יד) ז"ל המשנה (יבמות קכב, א) ר' עקיבא אומר לא משיאין אשה על פי אשה, אמרו לו מעשה בבני לוי וחלה אחד מהם בדרך והביאוהו בפנדק, ובחזרתם אמרו לפנדקית איה חברנו אמרה להם מת וקברתיו והישוא את אשתו אמרו לו ולא תהא כהנת כפונדקית. (ופירוש רע"ב כלומר כהנות מיחסות לא תהא נאמנת כפונדקית גריה, כתמיה, ואם האמינו הפנדקית גריה כש"כ שיאמינו באשה ישראלית).

פעם אחת הזכיר זאת בשמו רבינו הק' בעל מנחת אלעזר זי"ע בהושענא רבה בעת שאמר הושענ"א בי"ת הבחיר"ה, ודייק בלשון בי"ת, היינו בני ביתו (אוי לבית שמחריביו בתוכו), הלא ישאלו בניו או בנותיו אם אתה אבינו לא תוכל לכלכלנו כשנלך בדרך אבותינו הלא בע"כ נלך לאמערקע, או במדינתנו בדרך שמחללים ש"ק ואז טוב לנו בפרנסה וכבוד. ע"כ אנו צועקים הושענא בי"ת הבחירה, להיות כל איש שורר בבית"ו להראות כי הבחירה היא חפשית, וכי גם ההולך בדרכי אבות מתפרנס בכבוד ולא יחסר כל טוב.

שער יששכר מאמרי חודש תשרי מאמר ישע רב אות מ"ז

(טו) והו י"ל משאחז"ל בנדרים (דף פ"א ע"א) מפני מה אין מצריין

הושענא למען בריתך עפי"ד התוס' בשבת כי גם למ"ד תמה זכות אבות אבל ברי"ת אבות לא תמה, וז"ש למען בריתך סו.

ת"ח לצאת ת"ח מבניהן וכו' רבינא אמר מפני שלא ברכו בתורה תחלה וצריכין להבין למה נקט שלא ברכו בתורה תחלה דייקא ומשמע שלאחרי קריאתן בתורה ברכו אולם לפי דרכנו בעה"י יובן כי הדרך ת"ח ממונה על הצבור רוצה ללמוד את בנו ג"כ כדי להמציא לו פרנסתו ושהיה אח"כ ממלא מקומו אמנם לא זו הדרך וכו"ל וז"ש על שלא ברכו בתורה תחלה (ברכה הא' היינו כשהוא בתחלת לימודו שצ"ל רק לשמה הגם שלא נחקים ההבטחה בבחי' "תורת אמת" כנ"ל וגם ללמוד מתוך יסורים וסידרות כנ"ל והמה רוצים במסרת כונתם רק בברכה (הב') האחרונה להיות בבחי' "תורת אמת" כשנתגלה כבר טובה ושכרה כבר כנו' שהם רוצים מיד למען הקבלת שכר ולהיות ממלא מקומו) ולאשר לא ברכו בתורה תחלה (בכונת הברכה הא' שהוא תורתו ית"ש לבר), ע"כ הוא להם מדה כנגד מדה שאין בניהם ת"ח למלאות מקומם, וע"כ העיקר לקבל התורה"ק ללמוד מאהבה שהוא תורתו ית"ש כנו', וז"ש ברוך אלקינו שבראנו לכבודו והבדילנו מן התועים (עוד קודם שנחקים) ונתן לנו "תורת אמת" שזהו עיקר הנסיון במה שנלמוד ונשמור ונקיים התורה גם עוד טרם קיום ית"ש הבטחתו ושכרה של תורה בבחי' "תורת אמת" כנ"ל, וגם חיי עולם נטע בתוכנו כנו' ועכ"ז הבדילנו מן התועים המפתים בעצת היצ"ר ועל זה צריכין להודות ית"ש שהצילנו מדרך שקר כנו'.

שער יששכר מאמרי חדש פיון, מאמר חג הביכורים אות פז

(מז) ויש להסביר הענין בדרך משל לבני הכפרים הרבה בעלי בתים שהיו בטוחים ומובטחים על סעקאראציאן געזעלשאפט לשלם להם הפסדס בעת השריפה ועל זה סמכו ולא הביאו כראוי מים לכבות האש כי הלא ישלמו להם בלאו הכי מהסעקארעציאן ונשרף הכל ואחר כך באו להאגענטס מהסעקארעציאן לשלם להם והנה נודע להם לאסונם ודאבון לבבם כי זמן הפרעון ובטחון של החברה (געזעלשאפט) כבר תמה (יען לא שילמו שנה או מחציתו) ובטל זכותם וע"כ נשארו ריקם בלי בתים ובלי מעות להבנות רק איזה אנשים גבירים שהיו בהם שהמה בעלי ברית החבורה היינו שהם האקציאנערען ולהם משפט זכותם גם אם ישכחו לשלם שנה או שנתיים לא בטל זכותם (וישלמו אח"כ) וישלמו להם

הושענא אדון המושיע, בלתך אין להושיע, גבור ורב להושיע, דלותי ולי יהושיע, האל המושיע, ומציל ומושיע, יש לפרש בזה, כי הנה א' יש לו שדה וסביב השדה שלו יש לאנשי בליעל שדות, וגוזלים אותו בהשדה שלו, שרועים בו בהמותיהם וקוצרים את אשר הוא זרע בו, והנגזל הוא עני שאין לו ממה להתפרנס זולת מהשדה ההוא שלו, וחוא אין בכחו לעמוד נגד גזלנים הרעים ההם, ובא לא' מנגידי העיר שהוא בעל זרוע ובר דעת להצילו מעושקיו, הנה אם אין הגביר ההוא בר לבב ורוח נכון ונפש טובה להשתדל להושיע ולהצילו מיד עושקיו ואין דרכו בכך לעשות טובות, אז לשוא הולך אליו לעזרה כי לא יחפוץ לעזור. ויוכל להיות שהגביר ההוא יש לו לב טוב ודרכו בכך לעשות טובות להציל עשוק מיד עושקו, אמנם יש בהעיר עוד נגיד א' כמוהו וג"כ דרכו לעזור לעני מיד עושקו, בכך יוכל להיות שישב להעני הנגזל מה זה באת אלי לך אל השני. ויוכל להיות עוד אופן שהנגיד לא יעזור לו משום שהגזלנים תקיפים ואין בכחו לעמוד נגדם. ועוד יוכל להיות שלא יבא לעזור להעני הנגזל משום שהעני הוא רע מעללים ואינו ראוי להשתדל עבורו לעזור לו ועוד יוכל להיות שהנגיד לא ישתדל לעזור לו אם הגזלנים הם בעלי עצה ומזימה וגנבים ושודדים וגבורי חיל, והעני הנגזל הוא איש פשוט והולך בתום, ויאמר לו הנגיד אף אם אחר השתדלות ויגיעה רבה אפעול להשיב לך עתה את שלך אעפ"כ לא תח"י נושע כי למחר ולאחר זמן ובכל יום זמני יגזלוהו

הפסדס יען המה בעצמם בעלי ברית החבורה אשר מבטיחה בברית המסחר של בטחון מעות הנשרפים, וזהו הנמשל כי בעו"ה החוטאים וסומכים על זכות אבות ונשרף ביתנו וחרב מקדשנו ואנחנו בגלות בעוני וחסרון והבטחון על זכות אבות תמה הזמן עבר מה שאין כן מי שהוא במעשיו וזכיותיו במס"נ בעת ביאגצב"ב מבעלי ברית החבורה כנ"י בני האבות והוא בכחי' חזכר חסדי אבות ומביא גואל לבני בניהם וזהו לא תמה החסדי אבות על ככה והמה יזכו לשלם הפסדס ולבנות ביתם בכיאגצב"ב כיה"ר בקרוב ככ"י וכט"ס.

שער יששכר מאמרי חדש תשרי, מאמר ישע רב אות כב

וישודדוהו ויגנבוהו מאתך, כי אתה לפי תומך לא תוכל לעמוד נגדם. ועוד יוכל להיות שהנגיד לא ישתדל לעזור לו משום שאינו מבקש ממנו מקירות לבו בעתה ותחן כדרך המבקש מחבירו טובה גדולה ונצרך לזה מירחא רבה ויגיעה והשתדלות רב, רק אומר בקשתו מן השפה ולחוץ ודברים שאינם יוצאים מן הלב אינם נכנסים אל הלב.

אבל אנחנו בני ישראל שמבקשים מהש"י לעזור לנו מאומות העולם השודדים ארצנו ארץ ישראל לא שייך כל אלו הדחיות, כי באמת הש"י דרכו לעזור לעני מיד עושקו, והוא "אדון המושיע" ואין זולתו להושיע, וזהו "בלתך אין להושיע" ולו ית"ש הכח והגבורה וכל היכולת על השודדים, והיינו "גבור ורב להושיע" ואם כי אנו חוטאים ועוברים על מצותיו הלא אנחנו עמו וראוי לנו בשביל זה להושיענו כדאמרי' בגמ' פסחים (ק"ח ע"ב) דלותי ולי יהושיע אמרה כנס"י לפני הקב"ה אעפ"י שדלה אנו מן המצות לך אני ולי נאה להושיע, והוא "דלותי ולי יהושיע", ולא שייך לומר דבלא"ה לא נהי' נושעים ח"ו שיחזרו לגזול הארץ מאתנו, אחרי כי הישועה תהי' מאת הש"י שלא מדרך הטבע רק בדרך אלקית שרוצה שטוב הארץ יהי' לנו, א"כ איך יוכלו כלל לעשות נגד רצון הכל יכול ית"ש, וזהו "האל המושיע" שהישועה תהי' אלקית, א"כ "ומציל ומושיע" כשיוציאו מיד או"ה יצילו שלא יהי' ביכולתם לחזור ולגזול רק הישועה תהי' לנו. וגם אין התפלה בקלות ראש כאלו אין נצרכים אליו ח"ו רק שאנו צועקים וזועקים אליו אנו מייחלים ומקוים להושיענו וזהו "זועקך תושיע" שצועקים אליו "חוכיך תושיע" שאנו מחכים ומקוים אליך.

שער יששכר מאמרי חדש תשרי מאמר ישע רב אות כ"ב

שמ"ע וש"ת

בשם זקני הקדוש בעל בני יששכר וצללה"ה בסוד ענין היחוד בשמיני עצרת הוא כביכול דוגמת התחתונים, אשר מתקשטת הכלה בכל מיני קשומין ביום כלולתה ואח"ז בעת היחוד פושטת כל הקישומין ולבושין ורק בקירוב בשר לבד, ובלבא תליא האהבה ביחוד, וכן הוא עבודתנו בימים הנוראים והקדושים מצות שופר וה' עינויים וסוכה לולב וערבה וכדומה קישומין שונים לשכינה הקדושה, ועתה ביום שמיני עצרת אנו מניחים כ"ז, כי ביום האחרון הלז יחוד קוב"ה ושכינתו' כנס"י כלה קרואה בנעימה היא רק בקירוב בשר לבד כביכול אליו ית' שניחד לבבנו ולקשר נפשנו לאהבה אותו ית' לבדו, וזהו יחודא שלים, ולכך צריך לסהר לבבו ביותר ביום שמיני עצרית ושמחת תורה שיהי' אהבתינו אליו ית"ש בשמחה באמת ומאהבה ובלתי לה' לבדו (ה' יזכנו לזה ב"ב), ועל היחוד הלז עושין הכנות מקודם כל הקישומין בהמצות בהימים שקדמו כנז ומקובל (בידי) שזהו כונת (אבי זקני) בכני יששכר במאמר יחודא שלים אות א' עיי"ש, ועפי"ז תבין דבריו שם אשר טמן ברמ"ז.

פיוס התורה הוא באות ל' והתחלת התורה באות ב', והנה נודע צורת אות א', בכונת האריז"ל בסמיכות גאולה לתפלה שהוא י"ז י"ז, והנה ב"פ י"ז הוא במספר ל"ב, א"כ הרי ל"ב הוא ורמוז על האחד אלקינו נותן התורה, אמנם בהצטרף האות א' עם תיבות ישראל בראשית, דהיינו א' ישראל בראשית ג' אצילות בריא"ה יציר"ה עשי"ה שהם פרד"ס התורה סוד באצילות, דרוש בבריאה, רמז ביצירה, פשט בעשי"ה.

* שער יששכר מאמרי חדש תשרי מאמר יום שמחתנו אות ח

(יז) ובזה י"ל מ"ש בזמר אל מסתתר ומפריד אלוף (דהיינו שאינו מתמיד בלימודו שאם פוסק מללמוד התורה שבכתב או מס' א' או בענין א' אינו מתחיל תיכף מס' א' כמו שאנו עושין שתיכף שמסיימן לעיני כל ישראל מתחילין

חנוכה

או"ר במילואו כזה, אל"ף וא"ו רי"ש היא בגימטריא חנכ"ה במילואו כזה חי"ת נר"ן כ"ף ה"ה.

לעתיד יהי הלכה כבית שמאי כנודע בסה"ק בסוד מעלת חזקב על הכסף, ועכ"פ שיטת בית הלל להלכה בודאי לא יתבטל ג"כ, ע"כ אז יעשו כדעת שניהם בנרות חנוכה להיות פוחת והולך ומוסיף והולך. **ה.**

בראשית שבוה עושין רמז הב"פ י"ו שהוא האות א' הנ"ל בצירור) לא יראה מאורות (שלא יוכל להאיר באור תורה בד' חלקי הפרד"ס שאינו רק למי שמיוחד הא' כנ"ל), וזהו י"ל שאמר הפייטן בשמ"ע במוסף בתפלת גשם ייחד ל"ב וגל אבן מעל פי הבאר, דהיינו כשהתחיל להתעסק בדיווגו שרצה שיבנה ממנו בנין שלם לתקן כל מה שצריך לצורך זיווג עולמות העליונים, כדי שיהי' הגאולה שלימה, סמך גאולה לתפלה וייחד ל"ב שהוא הב"פ י"ו צורת א כנז'. וזה י"ל שלכך אנו אומרים בימים האלו אתה הראת לדעת כי ה' הוא האלקים אין עוד מלבדו יען אנו עושין היחוד של ישראל בראשית שהוא ל"ב מספר י"ו ענין א' כנ"ל נכוונתו כי ב"פ מספר י"ו הוא ענין שמורה על אחדות השם].

וזדו י"ל ענין גדול השמחה שאנו שמחים בימים האלו עפ"י הש"ס ברכות (דף ט' ע"ב) ברב ברונא שסמך גאולה לתפלה ולא פסק חוכא מפומי' כל היום, ועי' בכוונת סמיכת גאולה לתפלה שהוא היחוד, וגם התחלת התפלה בסוד הל"ב שינים וה' מוצאות הפה, ולא פסק חוכא מפומי' ע"כ גם אנחנו נשמח בימים האלו ימי יחודא שלים בכוונה הנז' והבן.

תפארת בנים לשמיני עצרת ושמיחת תורה

• עי' באריכות בדרכי אמונה דרך י'

(יח) לפי"ז ידליקו אז בכל לילה מח' לילות ט' נרות, היינו בליל א' כדעת ב"ה נר אחד וכדעת ב"ש ח' ושניהם יחד עולה ט', ובליל ב' ב' נרות כד' ב"ה ח' כד' ב"ש ג"כ ט', וכן בכל לילה ט' לפי החשבון, ורמז שפיר לאות ט' עפ"ימש"כ ברוקח שעל אות ט' וירא אלקים את האור כי טוב יש ד' תגין עי"ש ובבני"ש (מאמר אור תורה אות ח'), עכ"פ יש רמז בזה מהאור כי טוב באות ט', והוא אור

כד הוינא מליא בילדותי בסמריזוב שמעתי מכ"ק אאזמור הגה"ק
שאמר בימי חנוכה

ש'זמר נ"פשות ח"סידיו מ"יד ר"שעים י"צילם או"ר, (תהלים
צז. יא—יב) ר"ת חשמנא"י נ"ר, ומסיים הר"ת בתיבת או"ר רמז
לאו"ר נ"ר חנוכה ע"י החשמנאים.יט.

עפ"י הנודע בסה"ק דברי חיים על המועדים בזה כי שמ"ן
ר"ת ש"נה מ'קום נ'פש היינו בחי' עו"לם ש"נה נ'פש שצריכין לתקן,

הגנח דנ"ח שיתגלה בטובו לעתיד ב"ב. רשמתי לע"ע למוכרת ועוד לאלוק מילין
בעזרתו ית"ש.

ועוד י"ל בזה עפ"י ד הקדושת לוי כי הנס חנוכה ה' בחדש כסלו שהוא
השלישי לתשרי, וע"י החשמנאים שהם משבט לוי שהוא שלישי לשבטים, והנס
הוא תיקון ירך יעק"ב שהוא שלישי לאבות עי"ש, וזהו רמז י"ל כי השלישי
לאבות והשלישי לשבטים והשלישי לחדשים היינו רמז ג"פ ג' בגי' ט' כנז'.
והנה עי' ש"ס ב"ק (נ"ה ע"א) הרואה ט' בחלו"ם סימן יפה לו, והיינו שהוא
סימן יפ"ה שהזיווג יעלה יפ"ה כנודע, עפ"י ש"כ ביום ההוא יהי"ה הו"י וגו'
היינו שע"י יעלה היחוד במספר יפה, ולע"ע בגלותנו הרואה בחלו"ם שהוא רק
בבחי' בשוב ה' את שיבת ציון היינו כחולמים (בגלותנו) רק הוא סימ"ן (שיתגלה
האות ט' בבחי' האו"ר כי טו"ב כנ"ל, ואז יהי' יפ"ה (הזיווג יעלה יפ"ה) ב"ב,
וז"ש סימן יפה ל"ו (ל"ו נרות, שע"י יתגלה האור כי טוב כנז').

שער יששכר מאמרי כסלו מבת - מאמר ימי אורה אות ע.

(יט) ויש עוד להוסיף המשך הכ' זר"ע (כי חנוכה מסוגל לזרע, כשארז"ל
(שבת כ"ג ע"ב) הרגיל בנר הו"ך לי' בנים תלמידי חכמים) לצדי"ק (בגי' מ"י
כמכ"ה באל"ים הו"י) שאמרו ברמז החשמנאים ברמז הר"ת שמם מכב"י כנודע
וכנ"ל במאמרינו) ולישרי לב שמחה (כנז', והשמחה אינה בבחי' אכילה ושתי'
כמו בפורים, וזולת) שמחו צדיקים בה' (שהשמחה רק כהש"י בבחי') והוד"ו לזכר
קדשו (שנתקן להודו"ת ולהל"ל להש"י, וכמ"ש הרמב"ם שהם ימי שמחה'
ולהלל להש"י) כנז'.

שער יששכר מאמרי חדשי כסלו מבת מאמר ימי אורה אות כ"ח

ועי' שער יששכר מאמרי כסלו מבת מאמר ימי אורה סוף אות ט"ז

והנה בחי' שנה ונפש יש בידינו לתקן כל אחד ואחד לפי עבודתו משא"כ, בחי' עולם (מקום) כיון שאנחנו בעוה"ר על האדמה ממאה זה אין ביד כ"א לתקן, וחנ"כה הוא חינוך והרגל לגאולה עתידה ב"ב וכמ"ש בבני"ש, ע"כ הכינו אז החשמונאים הכהנים הקדושים בחי' מקו"ם לתיקון הגמור, ובזה רמוז שהי' הפך סמון בארץ (המקום) כמ"ש התוס', וגם מצות נר חנוכה במקו"ם שצ"ל סמוך לפתח ובי' טפחים לארץ וגם הכונה בהאריז"ל להאיר לה למטה במקומ"ה ולא להעלותה ממקומה.ב.

חדש אדר

משנכנס אדר מרבין בשמחה, לענין חיוב השמחה, כי הוא ענין גדול מאוד אשר בצ"ח ברכות בתוכחה (כפ' תבא) נאמר רק תחת אשר לא עבדת את ה"א בשמחה וגו', ולא חשיב חטא וחסרון אחר אשר מניע בעדו רובי העונשין דשם ר"ל רק אשר לא עבדו בשמחה משמע כי הוא הדבר גדול ונחוץ יותר מהכל, וגם עוד ראי' גדולה כי הנה יאמרו נא יראי ד' ות"ח וצדיקים השמים לבם לשוב אל ה' ולהתחרט על עונותיהם אם שבו כבר ונתחרטו והתוודו לאשר לא עבדו את ה' בשמחה רק אדרבא מתמרמין בזכרם כי לא התחרטו והתוודו כראוי אבל על מדת השמחה לשוב ולהתחרט מאן דכר שמי'. ומדוע זה. אלא ודאי, יען כי הוא השמחה דבר גדול ונחוץ כ"כ ע"כ לא יניח הבע"ד אפי' להתחרט ולשוב על זה כדי שלא יתכפר ח"ו עון מניעת השמחה (ואדרבא לצחוק יחשב בעיניו כי על זה יצטרך לשוב ולהתוודות וכו' כנז).פ.

(ב) ע"כ י"ל לפי"ז כיון שנצחו החשמונאים ותיקנו בסנוכה אז את הבחי' מקום ג"כ, לזה כשכבשו ונצחו המלחמה אמרו ברוך כבוד ה' ממקומו [ר"ת מכב"י].

שער יששכר מאמרי חדשי כפ"ו סבת מאמר ימי אורה אות יב

(כא) ובזה יובן לשון חכמים מרפא משאכז"ל ש"ס תענית (כ"ט). שאמרו כשם כשנכנס אב ממעטין בשמחה כך משנכנס אדר מרבין בשמחה. וכבר שאלוני

פורים

החילוק בין ארר לברוך, כי אותיות ר"ו יש בברוך כמו בארר רק ההפרש כי בברוך יש ב"ך ובארר א"ר, וז"ש לך אר"ה לי שהשורש א"ר זהו ב"ך יברך ישראל באותיות כ"ב ההפרש בברוך כנו. כנ. כג

מדוע נקטו חכז"ל דבר גדול כזה ומדה טובה רק בלשון דמיון ולתלותו כשם שנכנס אב וכו' רק לדמותו למיעוט שמחה דשם, [ולהג"ל י"ל] "כשם" כשנכנס אב ממעטין וכו' שזהו בודאי חיובא ויחשבהו גם כל אדם לחובה כדי להתאבל על חורבן ביהמ"ק, כך משנכנס אדר מרבין בשמחה הוא חיוב (ולא רק היתר ורשות בלבד), כי השמחה הוא חיובית ממילא, ומשאתו"ל (וכן הוא בש"ע או"ח סי' א') שצ"ל לכל ירא שמים מיצר דוואג על חורבן ביהמ"ק, היינו בזמנים ידועים וכן בחצות לילה וכיוצא, אבל בעשיית מצותיו ותורתו כל היום בודאי צ"ל בשמחה ובפרט בזמני שמחה המצורים כנ"ל.

שער יששכר מאמרי חדש אדר אות יד

(כב) וי"ל בדברי אאזמור הנז' מ"ש וימלא המ"ן חמה כי המ"ן במילואו (ה"י מ"ס נז"ן) גי' ר"א מבחי אר"ה כנו', זהו וימלא המ"ן אז בא חמה שנהפכה עליהם.

שער יששכר מאמרי חדש מאמר פרשת זכור

(כג) זהו י"ל רמז אשר קרך בדר"ך אותיות ד"ר כ"ב, כי עמלק רצה לפגוע ולקרב באותיות ד"ר להפוך לאחר ח"ו, וגם באותיות כ"ב המצטרפות לר"ו שיהי' במקומן ארור ח"ו, כאשר הוא משורשו ארור המ"ן כן רוצה להטות ולפגוע ח"ו באמונה ובברוך, זהו רומז אותיות בדר"ך כנו'. ובה י"ל בהפטרה לפ' זו שאמר שמואל לשאול וישלחך ה' בדרך ויאמר לך והחרמת את החטאים את עמלק, כי הנה שאול המלך ה' ראוי להכרית לגמרי את זכר עמלק כנ"ל, ע"כ ציוה לו שמואל שאותו שלח ה' בדר"ך, היינו כנ"ל רמז באותיות בדר"ך, וגם מה שהשיב שאול המלך בדר"ך אשר שלחני ה' היינו לתקן כנו'.

שער יששכר מאמר חדש אדר מאמר פרשת זכור אות ה

שושן פורים

יש ליתן מעם לשבח מה שנוהגים להרבות יותר בסעודת שושן פורים, משום כבוד עה"ק ירושלים תוב"ב אשר שם יום הפורים אז ביום ט"ו (ורק ביום ט"ו לבד קורין שם המגילה), להראות אשר עיננו ולבנו תלויות רק שמה אל עיר הקודש כי שם לבכנו שואף זורח חזאת עיקר שמחתינו. בעת נשים אל לבנו וזכרוננו שנשוב לירושלים ב"ב שזהו יהי עיקר יום הפורים כנו, ובפרט בימות המשיח שזהו עיקר מחיית עמלק לגמרי ב"ב והי' בהניח וגו' נד.

שיתמר ושיבמר

רמז על שיתמר עדה"כ (תהלים כגה) תערוך לפני שלחן נגד צוררי דשנת בשמן ראשי כוסי רויח, והיינו ימי הפורים שבהם תערוך לפני שלחן נגד צוררי (אשר ישלמו היהודים המה בשונאיהם) דשנת בשמ"ן ראשי (כי שמ"ן הוא כחי' חכמה ליהודים היתה אורה זו תורת, (מגילה מז, ב') הדר קבלוה בימי אחשורוש (שבת פח, א') כנודע, ואז) כוסי (היינו משתה יהי' ג"כ) רוי"ה (ביום י"ו אדר"ר גי' רוי"ה). *

(כד) [איתא] בס' פתח עינים (שהוא שמן ששון חלק ד') ביאור הענין עפ"י סוד איך יוכלו בחו"ל וגם בני הכפרים לעשות פורים קודם יום ט"ו שעושין בירושלים שהוא ביצירה, ובחו"ל רק בעשי', וחי' עפי"ד הארז"ל בקבלת שבת בסדר הכנה עייש"ה, וכמו כן הוא בחי' הכנה ליום ט"ו בירושלים עיי"ש, והי' מתאימות לדברי אאזמו"ר הה"ק מפה זי"ע מה שהבאתי בזה לעיל, כי עיקר שושן פורים השמחה ברכיא סגיא משום כבוד ירושלים עיה"ק, ונכון שפיר מנהג הצדיקים שמרכיבין בשמחה יותר בשושן פורים מביום י"ד. [נעי' שו"ת מנח"א ח"ב סי' ה' בענין חיוב משתה ושמחה בשושן פורים]

שער יששכר מאמרי חדש אדר - מאמר ימי ששון אות לא

* שער יששכר מאמרי חדש אדר מאמר ימי ששון אות עד

אדר שני

בסידור האריז"ל כתב שצריך לכוין באדר שני כל הי"ב צירופים מיקו"ק וגם מאקי"ק ולכללם יחד עכ"ל, וי"ל בזה רמז, אדר שני [בן] גימטריא י"ב פעמים יקו"ק וי"ב פעמים אהי' עם הכולל, [ו]ן היינו לכולם יחד ודפח"ח. *

חדש ניסן

ראשון הוא לכם לחדשי השנה (שמות יב. ב) דהנה ידוע שכל המועדים מכל המצות שנצטוינו הוא כדי להעלות הנצוצין שנפלו בשכירה מז' מלכין קדמאין ולעורר אותם משינתם בין הקליפות, שלעת עתה הם בבחי' ישנים וכמ"ש בכהאריז"ל בכוונת ומקיים אמונתו לישני עפר וזהו שאה"כ ראשון הוא לכם לחדשי השנה היינו כי חודש ניסן הוא אתחלתא דגאולה של הניצוצין חנ"ל לחדש אותם כאלו פנים חדשות בא לכאן ולעורר אותם משינתם (שכן שנ"ה הוא לשון שינ"ה) שתעוררו אותם להקימם מחדש משינתם. כה.

* שער יששכר מאמרי חודש אדר שני אות א'

(כה) ולזה י"ל שנתקנו בתוה"ק ג"כ הימים הקדושים שבחודש הזה לעורר הנצוצות משינתם, כי בר"ה המצוה בתק"ש שהוא בא על זה, וכמ"ש הרמב"ם כלומר עורר ישני"ם מתרדמתכם, שע"י תקיעת שופר מעוררי' הניצוצות משינתם מבין הקליפות, וכן בא יוה"כ ע"ז שתיקנו לעורר הכה"ג משנתו להכות באצבע צרדה וכיוצא להפג א' על הרצפה כדי שלא יישן ביוה"כ, וכדאמרינן בש"ס יומא, ולזה בא אח"כ חג הסוכות ותיקנו לעשות הנענועים לכל הקצוות ולנענע ולעורר הנצוצות שהם מפוזרים בכל פינות העולם, ולזה נקרא חג הסוכות חג האסי"ף, שמאספים הניצוצות הקדושים שנתפזרו, וזשאה"כ וחג האסי"ף תקופת השנ"ה, היינו שהם בחי' שינ"ה ישנ"י עפר, שעתה הוא העת לעוררן ולאספם כעמיר גורנה להחזירם למקור מחצבתם.

תפארת בניסן, פסוק

פסח — הגדה של פסח

מצה ע"ד הפייטן באנעים זמירות. וחק על מצה כבוד שם קדשו כי החילוק בין אותיות חמ"ץ למצה רק בחקיקה א' שנחלק אות ה' מאות ח', זולת זה הם שוין לגמרי באותיותיהן ואמרי' (במנחות כ"ט ע"ב) דאות ה' מורה על תשובה דלכך נחלק רגל השמאלי דאי הדר בי' ליעל בהך, ע"כ מצ"ה רומז על תשובה, משא"כ חמץ שנסגרו רגלי האות ח' בלי הפסק (ונזכר עוד מזה החילוק בין חמץ למצה בין אות ח' לאות ה' במהרש"א בחי' אגדות פסחים דף קט"ז ע"ב עיי"ש), וזהו וחק (שעושין חקיקה) על מצה (באותיות ח' של מצ"ח ונעשה ממנו ה' והוא אותיות מצ"ה, וזהו) כבוד שם קדשו (לעבדו ולעשות רצונו).

ענין ג' המצו"ת שהם בחינת תור"ה עבוד"ה גמ"ח.

* שער יששכר מאמר חדש ניסן אות ח"י

(כו) אך נ"ל רמז נכון פשוט, כי הנה מבואר בכתוב (כפ' בא י"ב מ"ט) במצות קרבן פסח. תור"ה אחת יהיה לאזרח ולגר וגו' (הרי תורה), וגם נאמר שם ועבדת את העבוד"ה הזאת בחדש הזה (הרי עבוד"ה), וז"ש כי אם צל"י נר"ת צדק לפניו יהלוך (כדרז"ל בברכות על צדקה כנודע) הרי גמ"ח צדק"ה. וה"ז תור"ה עבוד"ה גמ"ח כד' הנ"ל א"ש (קודש. שלמעלה לשם ה' ותורתו, ולא בחי' נוטה לכל צד מתהפך לכמה גוונין), וכמ"ש לעיל לענין אל תאכלו ממנו נא (שהוא חצי צלי בפועל דמיוני שהוא להתהפך לכל צד) על כרעיו ועל קרבנו, (היינו שבזה נכשלים בעונותינו הרבים רוב העולם שאינם שומעים בלב עצמו ואין מכניסים התחייבות השכל הראש והדעת בתוך המדות של עצמם, אם כי יודעים בבחי' הראש והדעת שצריכין להתנהג כראוי, עכ"ז אין מכניסין הראש והשכל ה' בהאברים להתנהג כמו חובת עצמו שמצא א"ע, ע"כ צריכין להכניס ראשו בזה בתוך גופו בכל המדות), וז"ש ראש"ו על כרעיו (להתנהג כן לטובה) כנז'.

שער יששכר מאמרי חדש ניסן מאמר שבה"ג אות כ'

כרפס. הוא רומז ע"ד הכ' (בישעי' מ') כל הבשר חציר פירשי' ז"ל כל האדם הוא כמו עשב שהוא נמלל ויבש כן האדם ימות מהר, והיינו לעורר לב האדם שיזכיר יום המיתה וישוב אל ה' וירחמהו. *

יחץ. מחלקים המצה האמצעית לאפיקומן כי השלשה מצות הם חב"ד כנגד אברהם יצחק ויעקב, והמצה האמצעית היא כנגד יצח"ק. והנה יצחק יהי' המצדיק לעתיד לבא כשאחז"ל בשבת (דף פ"ט ע"ב) ויאמר פלגא עלי ופלגא עלך ועיי"ז ינצלו ישראל. ע"כ בעת זמן הנאולה בליל פסח מחלקים את המצה הרומזת ליצח"ק שהוא יהיה המצדיק בבחי' פלג"א עלי ופלגא עלך וגם לוקחים חלק הגדול מהמצה לאפיקומן ע"כ הסימן יח"ץ שהוא הרוב חלק הגדול מתיבת יצח"ק שהוא ג' אותיות מתיבת יצח"ק. כזו כה

* שער יששכר חדש ניסן מאמר אנדרתא דפסחא אות ז

(כז) ונ"ל בזה תבלין קצת. רמז מכון שלמדו רז"ל לח"ם ענ"י מה דרכו של עני בפרוסה (פסחים קט"ז), וע"כ משברים המצה ומחלקים לאפיקומן, והנה לח"ם ענ"י עולה יצח"ק, ועיי"ן בספר ברית כהונת עולם, ע"כ שפיר רק בהמצה השניה שהוא יצח"ק מקיימין בה לח"ם ענ"י דרכו של עני בפרוסה ומחלקים אותה ולוקחים הפרוסה לאפיקומן. וגם י"ל רמז כי מחלקים המצה זו הב' שהוא מדת יצחק כנו' לשנ"י חצא"ם, חצי הא' מטמינים וחצי הא' מניחים, ע"כ ב"פ חצ"י (אותיות יה"ץ) עולה ירא"ה שהוא מדת יצחק כנודע, ורמז עוד כי יח"ץ בגי' ח"ק, עפי"ד המדרש מובא בתוס' שבת (סוף פר"א דמילה) אשר קדש ידיד מכטן (זה אברהם), וח"ק בשארו שם זה יצח"ק וכו' עיי"ש, הרי יצחק שנקרא ח"ק זה עולה יחץ וכנו'.

שער יששכר מאמר חדש ניסן אות ה'

(כח) י"ל הסמיכות כרפס יחץ [עפ"י מש"כ השם שלמה, עי' דבה"ק אות ל"ד-ל"ה], (זהו יש לרמז אשר כונת הכרפס בחי' קטנות א' דאמא שהמה הדינים היותר קשים והמה רומזים על הדינים ביום הנו' ה' יצילנו). והנה כתבנו בדברי תורה מהדורא תנינא (אות ס"ד) כי רמז בסיום וסוף מס' ב"ב ערב היוצא לאחר חיתום שטרות וכו' זהו יצחק אבינו שהוא היוצא לאחר חיתום שטרות, היינו

הא לחמא עניא די אכלו אבהתנא בארעא דמצרים כל דכפין ייתי וייכול כל דצריך ייתי ויפסח. עפי"ד הש"ס בנויר (דף כ"ג ע"א וכן הוא בהוריות י' ע"ב) משל לשני בנ"א שצלו את פסחיהן א' אכלו לשום מצוה וא' אכלו לשום אכילה גסה, זה שאכלו לשום מצוה צדיקים ילכו בם זה שאכלו לשום אכילה גסה ופושעים יכשלו בם. וז"ש בעל האגדה הא לחמא עניא (יוכל להיות) די אכלו אבהתנא (מדריגה גדולה. ויוכל להיות) בארעא דמצרים (מדריגה שפלה. ומפרש וקאזיל היינו שיש תרי גווני אוכלין. א') כל דכפין ייתי וייכול (דהיינו שאוכל רעבתן למלאות תאותו ולא משום שצריך לקיים מצות הש"י, ומדת השני הוא) כל דצריך ייתי ויפסח (שאכלו משום שצריך לקיים מצות הש"י לשם פסח כנו' מדברי הגמ'). בט

לעתיד לאחר חיתום שטרי חוב שיצאו בעוה"ר על ישראל, וכשאברהם ויעקב לא יצדיקום אז יבא יצחק להמליך בטענותיו, דמסיים פלגא עלי וכו' כנ"ל עיי"ש באורך בד"ת, וזהו יהיה ביום הדין הגדול והנורא לאחר דינו שלאחר מיתת בנ"א, וזהו רמז הסמיכות כרפס (שהוא כל הבשר חציר לזכור לו יום וכו', ואחר כ"ז) יחץ (פלגא עלי שמחלקים לחצאים המצה כנו' שהוא מליצת יצחק לאחר כל חיתום שטרות באלף השביעי שהוא אחר בחי' כרפס כנ"ל) יעזרנו הש"י בגאולה שלימה בב"א.

שער יששכר מאמרי חדש ניפן אגדתא דפסחא אות ד'

(כמ') אולם לכאורה צ"ע דהא ר"ל איתיבי' לר' יוחנן שם בגמ' על שאמר כן שזהו שאכלו לשם אכילה גסה פושעים יכשלו בם, רשע קרית לי' נהי דלא קעביד מצוה מן המוכחר פסח מיהו קעביד, ע"כ נסיב לה לדר"א משל לשני בנ"א אשתו ואחותו עמו בבית וכו', וכן אח"כ ללוט ושתי בנותיו וכו' עיי"ש, ועכ"פ קנסיב לה אח"כ מהך דב' שצלו פסחיהן, ועדיין צ"ע בגוף הדבר על ר"ל שאמר דיצא ידי פסח אפי' שלא נתכין לשם מצוה, לפי"מ דפסקינן (באור"ח סי' ס') כמ"ד מצות צריכות כוונה, א"כ לא יצאו כלל המצה ושפיר קרי לי' רשע, וראיתי באחרונים שעסקו כבר בזה ע"ד הגמ' הנז', ועוד לאלקי מילין [נעיי' בשו"ת צבי תפארת סי' מ"ד] ואכ"מ להאריך בפלפול. אמנם יש להעמיד דברי אא"ז הנ"ל

אני ה' אני הוא ולא אחר. אני הוא ולא אחר, שיוחרו שלא למטעות כמו שמעה אחר כדאמרי' (בפ"כ דחגיגה ט"ו ע"א).ל

רמז זה שפיר בדברי המגיד הא לחמא עניא. דהנה עד כאן לא חלק שם ריש לקיש על הך מימרא דפושעים יכשלו בהם, וס"ל דאינו רשע אם לא אכלו לשם מצוה, והיינו משום דס"ל בע"כ מצות אצ"כ הוא משום דסתמן כלשמן ע"כ אצ"כ, ובדיעבד יצא המצוה כמ"ש גדולי האחרונים ז"ל משום חזקת כשרות, (והך דסתמן כלשמן ע"כ מצות אצ"כ כתבנו מזה במק"א במנח"א) [ח"ג סי' ל"ד], והתייחס בימינו שנצטוונו כבר התורה, ואנחנו ישראל עם קרובו עומדים בחזרת כשרות, ע"כ שייך לומר דיצא המצוה גם כשלא כיון משום סתמן כלשמן וחזקת כשרות כנז', משא"כ במצרים טרם שקבלו התורה, ע"כ אשמעינן זכר ליצי"מ הא לחמא עני"א (אין עני"א אלא בדע"ת, שהי' אז גלות הדע"ת כנודע וכלי תורה עוד) די אכלו אבהתנא בארעא דמצרים (ע"כ יש בזה שני מיני אכילה וכו') כל דכפין ייתי וייכול (הוי לשום אכילה גסה שלא לשם מצות פסח בבחי' רשע ולא יצא המצוה כיון דל"ש אז חזקת כשרות דישאל בסתמן כלשמן. וע"כ י"ל גם ריש לקיש מודה דאז היה נקרא רשע ולא יצא המצוה כנז'), ויתכן שפיר דברי אא"ז ברמז ד' המגיד עפ"ד ש"ס הנז' (דר"ל חולק רק עתה שיש לנו חזקת כשרות וסתמן כלשמן לשי' ריש לקיש דמצות אין צריכות כוונה כנז').

שער יששכר מאמר אגדתא דספחא אות י"ד

(ט') וי"ל הענין הוא להנצל מזה לא ע"י חקירות פילוספיה כי לא זה הדרך בחר ה' רק אברהם אבינו שניצל בקדושתו גם כשחקר בתחלתו למציאת אלקי טרם התגלותו אבל לאחרים אינו רשאי, סכנה ואין בו מצוה כמו שביאר קדוש זקני בס' מעין גנים רק להרמב"ם ודעימי' הצדיקים האמיתיים ז"ל ביחוד ניצולו ג"כ בבחי' אברהם אבינו בדרך זה עי"ש במעין גנים, אמנם באמת העיקר הוא אמונת אומן אחרי כל ידיעתו ולימודו וז"ש הפייטן בראשית תורתך הקדומה רשומה חכמתך הסתומה וכו' וכן רחובות הנהר נחלי אמונה מים עמוקים ידלם איש תבונה תוצאותיה חמשים שערי בינה אמונים נוצר ה' שגם אחרי חמשים שערי בינה התכלית הוא האמונה וכמו שפתח בהחרוז שמה שנמשך מהנהר בינה נחלי אמונה, ומעין הפתיחה סיים אמוני"ם נוצר ה' ורק ע"י האמונה וז"ש אני (ר"ת 'אמונים' נוצר ה') הוא ולא אחר (שעי"ז ינצלו מטעות אח"ר וכד'

שביעי של פסח

וישב ה' אליהם את מי הים. י"ל עפ"ד הזוה"ק (בהקדמה דף א' ע"ב) גדול כים שברך מי ירפא לך (איכה ב. יג) וז"ל גדול כים שברך ואי תימא דלית לך קיומא ואסוותא מ"י ירפא לך ודאי האי דרגא סתימאה דכולא קיימא ב"י ירפא לך ויוקים לך עכ"ל והנה מבואר כי י"ם (היינו הי"ד קודם למ"ם) הוא שברון ומ"י (היינו המ"ם קודם ליו"ד) הוא ישועה שנעשה רפואה, ויש לבאר למה י"ם הוא שברון ומ"י הוא רפואה וגם להבין הענין שאמרו בזוה"ק דכולא קיימא ב"י דהנה אות יו"ד שהוא עשר מרמז על העשר ספירות, והנה כל העשר ספירות המה רמוזים בשם הוי" ב"ה וב"ש, קוצו של יו"ד הוא כתר יו"ד חכמה ה' ראשונה בינה ו' ו"ק מחדש עד יסוד ה' אחרונה מלכות ואות מ' הוא ר"ת ובחי' מלכות כנודע (ועיי' בקה"י אות מ' סי' ה'), וזהו י"ל י"ם ר"ת הוי' מל"ך והוי' הוא רחמים מלכות הוא דין דינ"א דמלכותא והנה קיי"ל כשקודם כלל ואחריו פרט אז העיקר הפרט, אבל כשקודם פרט ואחריו כלל העיקר הוא הכלל ולזה י"ל (בדרך אפשר) כי בתיבת י"ם היו"ד קודמת שהוא כלל העשר ספירות שהוא הוי" כנ"ל ואחריו אות מ' שהוא הפרט (ספירה א' מעשר ספירות) מדת מלכות, ע"כ נתגלגל מזה שברון ח"ו אבל בתיבת מ"י הנה אות מ' (שהוא המלכות) פרט הוא קודם ואחריו אות יו"ד שהוא כלל עשר ספירות כנ"ל שהוא הוי', א"כ העיקר הוא הכלל שהוא הוי"ה רחמים ולכך נמשך הישועה, וזהו י"ל בד' הזוה"ק גדול כים שברך אי תימא דלית לך קיומא ואסוותא מ"י ירפא לך היינו שיתחפכו אותיות י"ם ויצטרפו ויהא נעשה מ"י מ' קודם ליו"ד, ומפרש האי דרגא דכל"א קיימא ב"י היינו הכלל שהוא יו"ד יהי' העיקר כיון שהוא בסוף כנו וזה י"ל דאיתא בכוונת

אאזמור זי"ע) כנ"ל [ועיי' מ"ש בד"ת מהר"ק אות ל"ד ל"ה וח"ד אות פ"ג יעיי"ש].

שער יששכר מאמר מאמרי חדש ניסן אגדתא דפסחא אות פו

מקולות מים רבים ר"ת גי' מנצפ"ך אדירים משברי ים ר"ת אמ"י אדיר במרום הוי' ר"ת אב"י, והיינו כשיש ח"ו דינים מנצפ"ך נמתק ע"י אמ"י שהוא בינה להיות אב"י חסד, והנה נעשה הענין תיכף בתחלת הבריאה ששלטו הדינים ברפ"ח נצוצין שנפלו בשבירה ונעשו אדיר שהוא אותיות אל"ף רי"ד והוא גי' נעש"ה אד"ם בצלמנו כדמותנו (בראשית א, כו) שהוא קומה שלימה כנודע, וזהו במרום (שיעלו למעלה למרום) והוא מרומו במרום גי' רפ"ח, והוא ע"י הוי' שעיקר הוי' הוא רחמים כשנעשה מ"י שהוא בינה כנ"ל, וזה מרומו בפסוק וישב ה' עליהם את מ"י הים דהיינו שאצל מצרים ה' להיפך אף שהי' אצלם בחי' מ"י ירפא לך נהפך עליהם להיות י"ם שברון וזהו וישב ה' עליהם את מ"י אותיות מ"י להיות (אותיות) י"ם.לא.

(ל"א) ולפע"ד עוד להוסיף תבלין לענין זה דהנה איתא בפע"ח (שער חג המצות פרק ו') כי כל החיצונים אין [אחיזתם] ח"ו בשם הוי"י רק בשם אלקי"ם והתפשטות של אלקים עד ק"כ צירופים ומק"כ צירופי אלקים אעפ"י שהם בקדושה עכ"ז הם יונקים אמנם יניקת פרעה וארץ מצרים לא היו יונקים מכל ק"כ צירופים של שם אלקים רק ממ"ח צירופים שהם אותיות י"ם אחרונים של אלקים וזהו מ"י הוי' אשר אשמע בקולו ובכח אותן מ"י דאלקי"ם שהוא ה' יונק משם ה' כופר בהי"ה, והנה הש"י כדי להכניעו ולשברו רצה להכותם מכות גדולות מג' אותיות אחרות שהם אל"ה מן אלקי"ם כי בהם לא ה' אחיזה לפרעה ועל דם הכהו מכות רבות וזהו למען שתי אותתי אל"ה בקרבו ר"ל כי אותיות אל"ה שלא ה' משיג ויונק משם (הוא) ה' רצה לחברם לשומם בקרבו בב' אותיות מ"י אשר הוא ה' נאחז בהם ואז נשלם שם אלקים כח הדינים ויכה אותו עכל"ה וי"ל דלכאורה צריכין להבין דאם ה' כל יניקתו מאותיות י"ם האחרונים של הש"ם אלקי"ם מדוע אמר מ"י המ' קודם ליו"ד אמנם י"ל פרעה ה' ידע מזה ע"כ סבר להפוך אותיות י"ם שיהי' נעשה מ"י שלא יחולו עליו הדינים קשים והשברון של צירוף י"ם ולזה כדי לשברו הכהו הש"י ע"י אותיות אל"ה ונעשה צירוף אלקים שאז נעשה צירוף י"ם ונעשה לו שברון וזהו שאמר וישב ה' עליהם את מ"י (היינו כמ"ש פרעה מ"י ה' שסבר שע"ז ינצל מהשברון) ה"ם (שנעשה צירוף י"ם כנ"ל) וזהו י"ל שאמר הקב"ה למש"ה נטה את ירך על הים כי מש"ה

ידוע ק' הרמ"ע בעשרה מאמרות ומובא במג"א (סי' תצ"ד) כיון דיצאו ממצרים ביום ה' ולכ"ע בשבת ניתנה תורה (שבת פ, יב) והרי הוא נ"א יום ואיך אנו אומרים ביום החמשים לספירה זמן מתן תורתנו, וי"ל על פי מה שמפורש ונודע מחז"ל שאותו לילה שעברו על הים ה' אור ויום לישראל כתקופת תמוז, וכיון שלא הפסיק הלילה ושום חושך באמצע בין שני הימים הרי נחשבו יום ה' של פסח ויום הח' (ליום א'). היינו) עדיין ליום השביעי כיון שהלילה ה' אור לישראל ולא הפסיקה בנתיים (כעין מ"ש ביערות דבש לענין שני ימים של ר"ה כיומא אריכתא דמיא), וא"כ שפיר בעת נתינת התורה ה' רק יום החמשים לצאתם ממצרים, כיון שיום ה' ויום הח' רק לא' נחשבו כנו', משא"כ לאנשי העולם ה' לילה באמצע וה' נ"א יום (מיום ה' עד שבת בשבוע ה') ואנו עושים זמן נתינת התורה כפי מה שהמה חשבו מני אז לזכר הנס הזה שה' יום בעת לילה בקריעת ים סוף וממילא הוא רק יום החמשים בעת נתינת התורה.לב

הוא סוד ק"כ צירופי אלקי"ם בסוד תפלה למשה איש האלקי"ם כמ"ש בע"ח (שער הזיווגים פרק ו') עי"ש, ולזה י"ל כי פרעה סבר שאין לו יניקה רק ממ"ח צרופים של מ"י ע"כ יכול לומר מ"י הו"י ולא ה' לו שברון עוד אבל אתם בכח הק"כ צירופי אלקים נטה את ירך על הי"ם היינו שתוכל להשלים גם צירופי אותיות אל"ה למ"י שיהי' נעשה צירוף י"ם ויתהוה עי"ז שברון ומכות רבות למצרים, וזהו י"ל דהנה בשעת קרי"ס ה' נגוף ורפוא, נגוף למצרים ורפואה לישראל, והי' צריך להיות מ"י המ"ם קודם ליו"ד לצירוף ישראל שיהי' להם רפואה וצירוף י"ם יו"ד קודם למ"ם למען נגוף למצרים, לזה אמר והמ"ם להם חומה מימנם ומשמאלם דהיינו כי בתיבת מ"ם ב' הצרופים המ"ם הוא קודם ואח"כ יו"ד וגם יו"ד ואח"כ מ"ם, ולזה ה' להם לישראל החומת ברזל לסמוך על צירוף זה בין לימין (אם צריכין שיהי' המ"ם לימין הו"ד) בין לשמאל (שיהא המ"ם לשמאל הו"ד) שיהא נגוף למצרים ורפוא לישראל וכאמור.

תפארת בנים, לשביעי של פסח

ועיין בשער יששכר מאמרי חדשי כפלו מבת מאמר ימי אורה אות מז"א

(ל"ב) ולפי"ז י"ל שפיר פי' רש"י בפרשת שלח שנשתחו ח' ימים משיצאו

פסח שני

בענין פסח שני בחדש אייר. עפ"מ ש"כ ב' בהעלותך (מ'), ויהי אנשים אשר היו טמאים לנפש אדם וגו' למה נגרע לבלתי הקריב את קרבן ה' במועדו ויאמר אליהם משה עמדו ואשמעה מה יצוה ה' לכם, דלכאורה קשה דהא הם התנצלו על שלא זכו להקריב את קרבן ה' במועדו, ובזה לא הפיס דעתם, דהא מיהת במועדו לא יקריבו רק לאחר זמן בחדש השני, אמנם י"ל דבאמת הפיס דעתם כמ"ש באגרא דכלה פ' וירא עה"כ (בראשית כא, ד) וימל אברהם את יצחק בנו בן שמונת ימים, דמחמת שתיכף כשנולד יצחק התחיל אברהם להשתוקק לקיים בו מצות מילה והשתוקק כך כל שמונת ימים, עם מעשה המצוה עיי"ש, ובזה י"ל ששמע משה שהם בצער מה שלא זכו להקריב במועדו אמר להם "עמדו ואשמעה מה", זה שאתם עומדים ומצפים לקיים מה שאני אשמע עבורכם איך תקריבו הקרבן, זהו "יצוה ה' לכם". זהו נחשב לכם למצות ה' כאלו עשיתם את המצוה כיון שאתם חפצים ומשתוקקים לקיים ולפי"ז הרי עתה במועדו קיימו המצוה כיון דנחשב מחשבתם למעשה ושפיר הפיס דעתם דנחשב כאלו קיימו במועדו ג"כ, ומעד"ו כתיב בתורה חסר והוא אותיות עמדו, היינו שע"י עמדו שעומדים ומצפים לקיים המצוה כנז' נחשב כאלו עשו במועד"ולג.

ממצרים עד שאמרו שירה על הים כי לאנשי העולם ה' יום השמיני כשירדו על הים משא"כ ב' בשלח שקאי על זמן שקורין השירה בזמנה לזכר הנס אז בודאי יש לקרות ביום השביעי של פסח ולזכר הנס הגדול שה' אור לישראל כלילה ולא הפסיקה הלילה ועדיין הוא נחשב בע"כ ליום ד', ונכון. [ועיי' עוד בשע"י שם].
שער יששכר מאמרי חדש ניסן מאמר שפת הים אות פ'

(לג) ובזה יומתק הענין רהנה בחדש אייר הנה ששורשו נכרא בהרהור [כדאיתא] בס' יצירה המליך אות ו' בהרהור וכו' ואייר בשנה. כ' המפרשים שהרהור כדיבור דמי משום שמחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה ע"כ שפיר אמר להם שע"י הרהור ומחשבה טובה שהי' להם לקיים במועדו ועומדים ומצפים לדברי משה רבינו כנז' עיי"ז נחשב ההרהור כמעשה ומחשבה טובה

ל"ג בעומר

נעשה אדם נאמר בעבוריך. לכאורה היכן נאמר שנעשה אדם קאי על רשב"י דוקא. אך הנה דרז"ל (עיי' זוה"ק בתחלת הקדמה) נעש"ה אדם נאמר בזכות נעשה ונשמע, והיינו בשביל שיקבלו ישראל את התורה ע"י מש"ה רבינו וידוע כי רשב"י היה נשמת משה רבינו ע"ה ומה שנתגלה ע"י מרע"ה התורה בכל פרטי' בנגלות ונסתרות, אך הנסתרות גילה משה רבינו ע"ה רק לאהרן ובניו ויהושע ועוד ליחידי סגולה מתלמידיו, והנגלות לנו ולבנינו ממשה רבינו ע"ה שקיבל בסיני, אבל רשב"י גילה הנסתרות בספר הזהר דבהאי חכורא יתפרנסין בדרא בתראה ג"כ אור המאיר ובא לכל העולם, והוא לפי"ז רשב"י תכלית וגמר הנרצה ממשה רבינו ע"ה ע"כ שפיר יתכן מ"ש נעשה אדם נאמר בעבורך כי הנעש"ה אדם בשביל נעש"ה ונשמע והי' אז מפרת התכלית לגילוי הנסתרות באחרית הימים ע"י רשב"י ע"כ שפיר נעשה אדם נאמר בעבורך.

נשמת כל חי. נשמת כל חי עולה ל"ג פעמים הוי"ו, היינו בכל לילה בספירת העומר יש הוי' בניקוד אחר והחיות הוא מהוי' ע"כ ל"ג פעמים הוי' עולה נשמת כל חי, וע"כ בל"ג בעמר פסקו תלמידי ר' עקיבא למותו.

למעשה כשיקריבו הפסח גם בחדש השני הזה שהוא בהרהו"ר ונחשב כאלו קיימו במועדו בחדש ניסן. (ועיי' בני"ש מאמר פסח שני אות ב' ג').

שער יששכר מאמרי חדש אייר מאמר פסחא זעירא אות ג'

שער יששכר מאמרי חדש אייר מאמר ג' עיני אות ג'

(ל"ד) שמעו"ן ב"ן יוחא"י עולה מחי"ה מתי"ם י"ל ע"כ בכח רשב"י פסקו למות מתלמידי רע"ק והוא בחי' ביטול המיתה לבחי' מחי"ה מתים וגם כי הנה

שבועות

הנה נודע ומקובל מפי רבותינו הק' וסה"ק כי מי שהוא זוכה במדרגה, זוכה לשמוע קולות וברקים וקולו של הקב"ה בחג השבועות בעת קבלת התורה נוכמ"ש בהיכל הברכה (פ' ואתחנן) עה"כ קול גדול ולא יסף וז"ל עיי' רש"י ז"ל (שכ') קולו חזק וקיים לעולם, מבואר שמי שמקדש עצמו יזכה לשמוע קול ה' שקיים לעולם, כמו שזכה מרן הקדוש האר"י, בעש"ט עם כל התלמידים כידוע ומפורסם שזכו לשמוע בקולות וברקים וקול שופר חזק

ע"י כח העלאת הנשמות וסתרי תורה שגילה ר' שמעון ב"ן יוחאי באים לבחי' מחי"ה מתי"ם העלאת הנצוצות מהשכירה שהם בחי' ישני עפר ויוכלו להחיותן ולהעלותן בבחי' מחי"ה מתי"ם העלאות נשמת ישראל ג"כ הוא מענין זה והוא רשב"י צדיק ח"י כמשאחז"ל (ברכות יח ע"א) צדיקים במיתתן נקראו חיי"ם וככח היחודים שגילה רשב"י בחכמת האמת וכחיבורו הזוה"ק שבו נזכה לגאולה ותחי"ת המתי"ם במהרה בימינו. וע"כ נסתלק מלוי במלת חיי"ם כמבואר באדר"ז. [וע"כ שפיר מוכן הרמז בזה בזה"ק ויחי (דף רי"ח ע"א) שאמר שם ר"א בר"ש ח"ל אדהכי חמא רבי אלעזר דהוי אסתלק מלאך המות ואמר לית קופטרא דטיפרא באתר דר' שמעון בן יוחאי שכיח עכל"ה ופי' בהג"ה שם שאין ממונה על העונש היינו מלאך המות שכיח באתר' דרשב"י. (ולכא"ו קשה האין הזכיר שם אביו גם שלא בפניו וצ"ע להלכה ומצוה ליישב אלא שרצה ר"א להזכיר שמו הקדוש שמעון בן יוחאי שעולה מחי"ה מתי"ם וממילא אין מקום למלאך המו"ת באתר' הוא נגד זה מחיה מתים) היינו בחי' חיי"ם בכל אופנים וענינים].

[ובזה יצטרף מה שכ' השם שלמה] וזהו בחי' מחי"ה מתים שהזכרנו. ובה יורמו ענין השמחה שיש ביום ההוא כי לכאורה הוא יום פטירת הצדיק ולשמחה מה זו עושה על קברו אך ארז"ל (באבות סוף"ד) הילודים למות והמתים לחיות כי על כן המתים עומדים כבר בבטחונם להחיות וזהו השמחה יותר מיום הולדו שעומד למות אך צ"ל הבטחון האמיתי ע"כ ביום ל"ג בעומר שמאיר בו שם הבטחון (אכדט"ם) ע"כ שפיר השמחה בו כמה שהמתים להחיות וע"י ר"ש הוא הבטחון שיש לנו ביום ההוא כנז'.

שער יששכר מאמרי חדש אייר מאמר ג' עיני שם אות י'

באמירת אנכי עם כל הרזין פתימין עילאין וכן רש"י ז"ל הי' לו זה המדרגה כפי הנראה מדבריו, ופירושו (בזה) וכן כל יוצאי חלציו עכ"ה. וז"ש הפייטן לכלולים (לשון כלי"ל וכת"ר כמ"ש המפרש שם, היינו מי שהוא במדרגה גדולה) השמעת מילך (זוכה לשמוע בקולו של הקב"ה כנז, אמנם צ"ל) מפוצ"ץ הריים (ה"ר נקרא היצה"ר כשאחז"ל בסוכה (נב, א) צדיקים נדמה להם כהר והיינו מפוצץ הרים לשבר היצה"ר ולקדש א"ע. ועי"ז זוכים לשמוע) קולך (ית"ש) אנכי ה' אלקיך (כנז).

מד. ע"ד דברי הפייטן באקדמות (דקאי על לעתיד) מנן ומאן הוא רחימך שפירא בריותא ארום בגיניה ספית מדור אריותא היינו שבשבילו ית"ש לוקין בגלות המר הזה וכמו שאמר שם עוד עליה רמזין דין הוא ברם באמתנותא שברנא לי' בשבין תקוף המנותא ולפום צערא אגרא כל א' שלוקה יותר בנסיונות בשביל אמונתו ותורתו ית"ש ואמונת הג"צ אשר שברנא לי' בשבין תקוף המנותא בכל מאמצי כח שלא ליפול ח"ו והנה אצב"ע הוא לשון צרה ומכה כמ"ש [שמות ח' ט"ו] ויאמרו אצב"ע אלקים הוא ע"כ כל או"א מראה באצבע"ו (מה שסבל כ"א צערו) וז"ש שנא' הנה אלקינו זה קוינו לו (שעלי) רמזין דין הוא כנ"ל כ"א לפי מה שסבל בנסיונות בעבורו ית"ש כן יחזה בכבודו ית"ש.

בהאי נכרי דבא לפני שמאי דא"ל גיירני ע"מ שתלמדני כל התורה כולה כשאני עומד על רגל אחת (שבת לא' א) היינו אם חומא ועובר עבירה ר"ל ואוכל מאכל איסור או כיוצא, וזהו העבירה וכח התאוה נותן כח בגופו לעשות מצוה, הלא נמצא ח"ו אשר

"מדרשה קודם אקדמות — שער יששכר חדש פיון מאמר חג הביכורים
אות סו

.. חמשה מאמרות מאמר ספוכים לעד פיוס מס' תענית, ועיי"ש

המצוה נעשית בהגוף בכח העבירה ר"ל שעשה באיזה פעם שעבר וכל יגיעו בהמצוה הוא לריק ח"ו. והנה זה תלוי בפלוגתת ב"ש וב"ה (גיטין נ"ה א) בגזל מריש וקבעה בבירה ב"ש אומרים מקעקע כל הבירה וב"ה אומרים מפני תקנת השבים אין לו אלא דמי עצים, ואם כן לבית שמאי אין לו תקנה בזה ח"ו להמצוה כיון שנמצא בגופו אף מקצת מכח העבירה והדין דמקעקע כל הבירה, ע"כ הנכרי שבא לפני שמאי שתלמדני כל התורה כשאני עומד על רגל אחת, היינו ברגל א' שנקרא כח וכונת המצוה ברצון ומחשבה אף שרגל השני כח הגופני נפגם ר"ל זה לא יעכב כח עשיית המצוה, ושמאי לשיטתו דחפו באמ"ת הבני"ן שבידו, היינו לפי שיטתו בדין בנין שב"ש אומרים מקעקע הבירה ע"כ דחפו, אולם הילל קרבו וקבלו לפי שיטתו דאינו מקעקע כל הבירה מפני תקנת השבים וקבלו תחת כנפי השכינה ויש לו תקנה.לה

(ל"ה) וזהו הענין ניתן לנו בד' מינים ליקח גם הערבה ריקנים שבך בתוך האגודה כמו הילל שקרבן כנ"ל וזהו שמתחיל הפיוט שם יעורות באבי הנחל (הערבות) להעריב במ מחל ליערי רתומי גחל (פי' המפרש להמתיק בהערכה מחילה לרשעים הנתונים בגיהנם לשרוף כגחלים) וזהו ההמשך לכל עץ תיטב ובארבעת אלה תאב (כמו שפירשנו בזה ושעי"ז מהני תשובה) להללו במ כאב כדין אב שמחל על כבודו ומהני תשובה ויפטרו גם הרשעים מגיהנם לכוללם בתוך אגודת הצדיקים ותשובתם הרמתה וכמו שלוקחים גם הערכה בתוך האגודה כן גם המה יבואו לתיקון בתוך עם בני ישראל [ועי' באריכות שע"י מאמרי חדש תשרי מאמר מאני קרבא אות י"ב הג"ה ד'] וזהו "יחד כמו להלל שבעה כבית היל"ל" היינו יחד כמו להלל שבעה כבית היל"ל ליקח גם הערכה הרקנים שבך ונרוממה שמו יחדיו בית ישראל בתוך האגודה א' כטעם הד' מינים וזהו כבית היל"ל דייקא שקרבן בתוך האגודה ולא כשמאי שרחקן כנז' וא"ש ונכון.

שער יששכר מאמרי חדש תשרי מאמר מאני קרבא אות יב

חודש מנחם אב

רמז נכון אשר מצינו בחדשים ירח תשרי הוא עולה
המספר היותר גדול בשמות החדשים, וחדש א"ב שמו הוא המספר
היותר קטן מאוד בין כל שמות החדשים (ע"ד שמצינו באיוב (ג' ה')
במספר ירחים אל יבא שגם החדש במספרו רומז על מהותו
וענינו), ועל כן תשרי נקרא ירח האתנים כשארז"ל בר"ה (י"א, א)
שהוא איתן ומרובה במצות בימים טובים אשר בו, ובאחרונה יש בו
חג הסוכות זמן שמחתינו שהוא בגלות ט' ימים עם יו"ט האחרון
היינו סופו יום התשיעי (בגלויות) הוא שמח"ת תור"ה השמחה
היותר גדולה, ולעומת זה להיפך הוא בעוה"ר (בגלויות) החדש א"ב
הקטן במספרו כנז' ומשנכנס אב ממעמין בשמח"ה (כשאחז"ל
בתענית כ"ו) וכן הוא ט' ימים ובסופו יום התשיעי (ט"ב העלכון
היותר גדול מב' חורבנות וצרות שאירעו בו עד ירחם ה' עלינו
ב"ב. לו.

שבת

נהורא ישרי בה בקדושא רבה ובחמרא טבא דבי תחדי
נפשא. היינו ששורה אור גדול בסעודת שבת בקדושה גדולה ורבה,
ואור הקדושה יאיר גם בהחומר, וזהו "ובחמרא טבא דבי תחדי
נפשא", אשר גם הנפש תשמח בהחומר אם יטיב לו ונאמר בו כי
טוב. לו.

(ל') ועל כן נ"ל מ"ש (ישעי' ה' כ"ב) הקטן יהי' לאלף. א"ב אלף ב'
והצעיר לגוי עצום אני ה' בעתה אחישנה כבג'צ או יהי' אב החדשים (כנ"ל באות
שלאח"ז) חדש הגאולה האחרונה אשר לעד קיימת וכמהרה דין כיה"ר.

שער יששכר מאמרי חדשי תמוז אב אות ו'

ועי' עוד שם אות י'

(ל') ונ"ל הענין כי באמת בסעודת חול צריך לאכול רק שבכח האכילה ההיא
יוכל לעכר את ה' ולא להמשיך בתענוגים וסעודה שאתה נהנה ממנה משוך ירך
ממנה משא"כ בשב"ת שהמצוה הוא עונג וכיין שמקיים ע"י תענוגי הגוף (אכילה

ושתי' וכיוצא) מצות וקראת לשבת עונג א"כ הנשמה והנפש נהנין מזה כמו
 משאר מצות ה' ע"כ שפיר נהורא ישרי בה בקדושא רבא שאור גדול וקדוש הוא
 בשב"ת מאיר לארץ ולדריס ששורה גם על תענוגי גשמיים וע"כ שפיר ובחמרא
 טבא דבי תחדי נפשא באכילה ושתי' כנו' טובת החומר דבי תחדי נפשא נהנה
 הנפש ג"כ כיון שהוא מצות ה' בשבת כנו' וכוה יוכנו דברי רש"י במס' ביצה
 (ט"ז ע"א) שפי' על נשמה יתירה בשבת ח"ל רוחב לב למנוחה ולשמחה ולהיות
 פתוח לרוחה ויאכל וישתה ואין נפשו קצה יתמה כל עובר וכי זהו הנשמה יתירה
 בשבת במה שמתאוה יותר לאכול ולשתות וכן בתענית (כ"ז ע"ב) פירש"י נשמה
 יתירה שמרחיבין דעתו לאכילה ולשתי' עכ"ל. ולפי הנזכר יוכן דהו נוסף בשבת
 על ימות החול דבימות החול אין שורה חלק הנפש רק על עניני תורה ומצות כנו'
 משא"כ בשבת נוסף חלק הנפש והנשמה גם על אכילה גשמיות כי הנשמה תהנה
 מזה כי זה מצות ה' בעונג והיינו שכ' ויאכל וישתה ואין נפשו קצה עליו שגם
 חלק הנפש לא תקצה באכילתו ולא תנגד כיון שהוא מצות ה' כנו' וזהו שמרחיבין
 דעתו גם חלק הדעת והנפש לאכילה ושתי' ההוא והוא ענין נשמה יתירה, נוסף
 חלק הנשמה והצורה גם על תענוגי גשמיים ג"כ כנו'. וזהו שכתב בהאריז"ל שכל
 המאכל שאוכל בשבת אף שהוא יותר מן הצורך אינו הולך לחיצונים כמו בחול
 והיינו כנו' כיון שהוא מצות ענג ה' תכלית בעצמותו ע"כ אינו הולך לחיצונים.
 מאמר זכרון צדיקים הג"ה ג'

ענינים

באו לפניו ברננה

שאל אותו גיסו הרב הצדיק מו"ה שרגא יאיר זי"ע בע"ס ארון עדות, מה דכתיב (תהלים ק, ב) עבדו את ה' בשמחה בואי לפני ברננה, למה כתיב כאן עבדו שצ"ל בשמחה, ובאו לפניו צ"ל ברננה, והשיב לו בהקדמת דברי מרן האלשיך על המשנה (באבות פ"א) הוּו כעבדים המשמשים את הרב שלא ע"מ לקבל פרס, דהנה יש עבד שעובד עבודת המלך שחוץ לגופו, כגון לחרוש ולזרוע שדהו, ולזה אין מהדרך שיתן לו המלך פרס או מתנה בעד זה (מלבד אכילתו), כיון שהוא גופו קנוי לו, משא"כ העובד את המלך עצמו, כגון להביא מאכליו ולרחוץ ידיו, אם כי גם זה גופו קנוי למלך, עכ"ז נכל להיות כיון שהוא בחדרי משכיתו של המלך ומכירו ורואה עבודתו, אפשר שיתן לו המלך איזה מתנה ופרס (אפי' שאינו מחוייב כנו'), וז"ש התנא הוּו כעבדים המשמשים את הרב בעצמו בחדרי משכיתו, ואעפ"כ יהי' שלא ע"מ לקבל פרס עכ"ד האלשיך זי"ע, ופי"ד האור המאיר שפי' הבוחר בשירי' זמר"ה, שירי' הוא לשון שיריים, מה שאין כלי הלב יכולים להטמינם במחשבה לבד, והוא מזמר בקול, בזה בוחר הש"י עכד"ה, והרי דזמר ורגן יוכל להיות גדול במעלה משמחה במחשבה, וזהו עבדו את ה' (סתם עבודה יוכל להיות שלא בשכיות חמדתו, הוא אינו עבודה גדולה כ"כ, ויוכל להיות אפי' שלא בזמר ורגן שאינו במדרגה גדולה ואש גדול כ"כ שיצא בע"כ שיריו לחוץ ברננה, ע"כ הוא רק שמחה בלבו, משא"כ) באו לפניו (ית"ש, בחדרי משכיתו של המלך, שהוא עבודה גדולה יותר ואש אהבה מתלקחת להש"י, אז שירין יוצאין לחוץ כנו', וע"כ הוא) ברננה כנו'.

* אמנם לפענ"ד י"ל באופן זה, עפ"י דחז"ל מס' חגיגה (דף ה' ע"ב) הא בכתי גואי הא בכתי בראי, כי בכתי בראי עז וחדוה במקומו ובכתי גואי

דרכן של צדיקים

פעים א' נתועד בסעודת ברית מילה בק' רישא עם הגאון הגדול המפורסם מהרצ"ה ארנשטיין ז"ל מלבוב (בהיותו אז אבד"ק רישא), וכיבדו הגאון מרישא לומר תורה וסירב ואמר, יאמר הרב מרישא, ולעומת זה גם הג' מרישא לא רצה לומר רק הפציר בו עוד שיאמר ד"ת, ולא רצה לעבור עוד על דברי מרא דאתרא, ויען ויאמר כתיב (תהלים יט, ג) יום ליום יביע אומר ולילה ללילה יחזה דעת, ועפי"ד המד"ר בראשית ויקרא אלקים לאור יום אלו מעשיהן של צדיקים ולחושך קרא ליל"ה אלו מעשיהם של רשעים, וזהו יום ליום (כשמתועדים שני אנשים שהם בבחי' יום מעשיהן של צדיקים) יביע (כ"א לחבירו) אומר (אתה) ולילה ללילה (כשמתועדים שני אנשים המתגאים, שהם בבחי' ליל"ה מעשיהם של רשעים, אז כ"א מהם) יחזה דעת (רוצה להגיד כדי להראות דעתו וחריפתו).*

במסתרים תבכה וגו' (כביכול) עיי"ש, ונודעו דברי הזוה"ק שמחה בצפרא רננ"ה ברמש"א, כי רננ"ה (היינו תפלה בבכי' צ"ל בעת תפלת מנחה, משא"כ בצפרא תפלת שחרית א"צ בכי' רק יומם יצוה ה' חסדו ושמחה גלוי' ואכמ"ל), וז"ש עבד את ה' (היינו עבודת בתי בראי הוא צ"ל) בשמחה כנו', אבל) באו לפניו (בבתי גואי שהוא לפניו בשכיות חמדתו, זהו) ברננה (כנו' מזוה"ק רננ"ה ברמשא שהוא עבודת בתי גואי ששם במסתרים תבכה נפשי) כנ"ל.

דברי תורה מהדורא ו אות ע

* דברי תורה מהדו"ב אות כ"ב

הוכח תוכיח את עמיתך

באחד מדרשותיו הרעיש בתוכחת מוסר נאשר כל שומע אמרי קדשו ידאג ויפחד לנפשן, והגיד בתוך דבריו, לבל תחשבו כי אני גדול מכם לכך אפצה פה ולשון בדברי מוסר להזהיר להדריך ולהוכיח, אך באמת אני גרוע מכם, וע"כ הגיד זאת ע"ד משל, כי בעת אשר יבנו ויתקנו או יעשו גשר חדש על פני הנחר השוטף וזורם, ועל הגשר הישנה לא יוכלו לעבור כי נחרסה ופן יפול הנופל לתוך הנחר העובר בעגלה שם, ע"כ יעמידו שומר, וביום יוכלו להשגיח ולהזהיר, אבל בחשכת לילה לא די העששית ומנורה האדומה שידלקו ויעמידו להראות להעובר בעגלה שלא ידרוך ויעבור שמה (ויסתכן שמה ח"ו), כי רבים לא יבינו הסימן הזה של העששית בזוכית אדומה, ע"כ מוכרחים להעמיד שמה בלילה שומר המזהיר ומכריז בכל עת ששומע עגלה נוסעת בקרוב שם "אל תסעו ותעברו כי סכנה גדולה וגלוי' הוא", ומובן ממילא כי לאיש השומר כזה א"צ לאדם גדול וחשוב רק אדם שפל ופשוט מאוד רק שיעשה מלאכתו באמונה, ובפרט בלילה להכריז ולהודיע כנ"ל, ואם יתרשל השומר הזה הוא דמו בראשו וענש יענש כי האחריות מהנעשה עליו. וגם אם יאמר כסיל הנוסע בעגלה, מה לי לשמוע צעקת המכריז הזה הלא אני גדול ממנו ואני אסע לדרכי, ואז יפול בשחת ויפצע ויהרג כ"פ ר"ל. והנמשל מובן כי הגשר הרעוי' הוא מצב העוה"ז ועשיית העבירות לתאות נפשו יבקש נפרד ר"ל, ובפרט בחשכת לילה (הוא הסתר פנים בגלות) הסכנה מרחפת מאוד שלא יעברו ויפלו שמה כנז, וגם לסימן מנורת אש (האדומה) הוא התורה אור שנמשלה למנורה, והלא כה דברי כאש נאום ה', לא רבים יחכמו ויבינו בתוכה, ע"כ ההכרח להעמיד שומר כמוני שפל אנשים להזהיר ולהרים קולו להודיע להציל מסכ"נ נוכח הגיד מרוב ענוותנותו וצדקתו, ואם לא אוכיח הלא האחריות על כל מי שיש בידו למחות היינו להוכיח ולהזהיר, ומובן ממילא כי מי אשר לא ישמע לקול המזהיר בתוכחות מוסר יפול בשחת יפעל לו (ה' יצילנו) *.

הכל למנוחה

הגיד בתוך אמרותיו ותוכחותיו על אלו אשר על ה' יזעף לבם ומתרעמים על רוע מזלם והנהגת הש"י עמם (בדרך משל), כמו ההולך בתוך סאלא"ן בהיכלי המלך, כסיל בחשך הולך באישון לילה בא שמה והחושך יכסה ארץ ובפרט החדר והבית שמה לא ידלק אז שום נר, והנה כלי הבית הנחמדים מזהב ופנינים כמו הכסאות ושלחנות וכיוצא שיעמדו שם לנוי ולשימוש ולתפארת, אך בהיותו שם בחשך כאשר ילך מעט בכל מקום שיפנה יכשל בעין של הכלים כגון הכסאות ושלחנות וכהנה ויהיו לו על אפו ועל חמתו כי יכשל בהם ויפול על ידן, אמנם בזרוע השמש או עכ"פ שידליקו נרות יראה כי הכל נכון ומתודר שמה לצורך וליופי וא"א באופן אחר, כן ההולכים בחשך הגלות לפי דעתם המה יחשבו כי כן צריך להתנהג, אמנם בזרוע אורו של מלך המשיח ב"ב (או עכ"פ באמונה לנר מצוה ותורה אור) יראה ויתברר לעין כל כי כן צריך להיות בלי שינוי ויראו עינינו ישמח לבנו ב"ב.*

חמין בשבת

החמין שטומנים ואוכלים ביום השבת מסוגל לאמונה שלימה ואמונה בדברי חכמים, יען שהנמנע מהם חוששין שמא וכו' כמ"ש הרמ"א (סוף סי' רנז) וכיון שאחז"ל (סוטה יא, א) מדה טובה מרובה ממדת פורעניות ע"כ האוכלו יומשך לו אמונה.

מעלת האחדות

מעלת האחדות בישראל ע"ד משל, כי באם יקחו ד' או ה' נרות יחדיו, הנה צ"ל עובי השלהבת כמו שלהבת של ד' או ה' נרות

** מאמר תורת שבת פ' בחקותי עיי"ש באריכות

* דברי תורה מהדורה פ' אות ל"ב

כאשר המה, אמנם, באמת יתוסף אור שלהבת גבוה הרבה יותר מאשר היו ד' או ה' נרות, והוא לפלא, כי הלא לא הי' צריך להיות עביו רק כמו ד' או ה' נרות, ומהיכן בא הגבהתו למעלה, אלא ודאי שעייז שחוברו יחדיו נתוסף להם אורה למעלה הרבה ממה שהיו בתחלה. ועל כן נפשות ישראל בהיותן נמשלו לנר שנאמר (משלי כ, כז) נר ה' נשמת אדם, ע"כ כאשר נקבצו ובאו יחד, אז מלבד ערך קדושת נשמתן כ"א בפני עצמו יש ריוח כי בכניסתן וחברתן יחד יעלה אור נשמתן למעלה לטובה, ויגביהו יחדיו כ"א כח קדושת נשמתו * .

מקור לבגדים ארוכים

מה שהוא מנהג בפולין וגם בארצות הקדם וגם החסידים במדינתנו לילך (עכ"פ בשבת) בבגדים ארוכים שקורין (קאפטאן או בעקיש"ע), אינו מדת חסידות ומנהג בלבד, רק מקורו בגמ' שבת (ק"ג ע"א) ובש"ע (סי' רס"ג סעי' ב) שאם אין לו בגדים להבת מיוחדים ונאים עכ"פ ישלשל בגדיו למטה עיי"ש, והתינה מי שהולך בבגד ארוך כנז ובחול מגביהו בעת שהולך ועוסק בסחורתו ובשבת יוכל לשלשלו למטה דרך כבוד, משא"כ ההולכים בבגדים קצרים (כלבושי דייט"ש) אין יוכל לשלשלם למטה בשבת, ע"כ יסודתו בהררי קודש מקורו מהור מהגמ' וש"ע נועיין בבלי שבועות מ"ו ע"ב עיי"ש. **

* ואמרתי בזה בארוכה בדרוש בחבורה צדקה וחסד בפה"ק שעושין הסעודה בחנוכה שאז הזמן "בנר מצוה" ויש שייכות לזה, כי הנרות מורים על ככה שאין דומה יחיד העושה מצוה לרבים עושי המצוה שעולה למעלה יותר כנ"ל, שבאמת יוכלו לעשות צדקה וחסד כ"א בפ"ע כפי יכולתו, אך אין דומה אם א' עושה, לעושה יחד בחבורה, והוה דוגמת הנרות כנ"ל. והוה אחוז"ל בתענית (דף ז' ע"א) אמר רנב"י למה נמשלו ד"ת כעץ שנאמר עץ חיים היא למחזיקים בה, לומר לך מה עץ קטן מדליק את הגדול אף תלמידי חכמים קטנים מחדדים את הגדולים.

דברי תורה מהדורא ב אות קיב, ועיין מהדורא א אות מח

מתחילין כל דבר שבקדושה עם יין

מה שתקנו חכז"ל שמתחילין בכל דבר שבקדושה ברכת בורא פרי הגפן, כגון בהכנים בניי בבריתו של אברהם אבינו במילה ברכת בפה"ג קודם ברכת אשר קידש וכו', וכן בפדיון הבן, וכן בעת חופה וקידושין שתי פעמים בפה"ג, ובפרט בעתותי קודש הגדולים והנוראים באורות ומוחין הנשפעים בליל שב"ק קידוש על היין בפה"ג, ובליל התקדש חג הפסח בהסדר מיד מתחילין קדש וברכת בפה"ג על כוס א', וכן בליל ר"ה כאשר יקבל עליו האדם עול מלכות שמים להמליך את הש"י על כל גופו ונפשו ולעשות כרצונו אז מיד בבואו לביתו מבית התפלה מתחילין בפה"ג בקידוש נוכן בליל יוהכ"פ בכניסת היום יש דיעות בראשונים ז"ל ליקח כוס (שלא לשותתו) ולברך בפה"ג אך אין אנו נוהגין כן להלכה ובליל סוכות בכניסתו להסוכה מתחילין קידוש בפה"ג וכן בליל שבועות, והלא לכאן' הי' קס"ד שיתחילו בכניסת היום בתחלה למקראי קודש בלימוד תורה או תפלה כדי להתעורר שתחול הקדושה על האדם מעתה והלאה ולמה מתחילין בשתיית יין ובפה"ג, אולם הענין בע"כ כמ"ד (סנהדרין ע' ע"א, וברכות דף מ' ע"א) אותו אילן שאכל אדה"ר ממנו גפן הי' וענבים סחטה לו, ע"כ כיון שכל דבר דקדושה וכל התעוררות זמני' לטובה הוא לתיקון חטא זה עד ביאג"צ בב"א, ע"כ שפיר תקנו לכתחילה בכל דברים שבקדושה וזמני קודש להתחיל ברכת בורא פרי הגפן לתיקון זה, וזהו שאה"כ (קהלת ב, יד) החכם עיניו (אות ע' בני' יי"ן) בראש"ו (מתחילין בכל דבר שבקדושה בראש"ו את היין בפה"ג בתחילתו כשרואין בעיני שכל חכז"ל את הצורך לתיקון בשורשו מעיקרא נוגם כפי הנודע בכהאריז"ל פקח עיניך שהוא הניצוצות ואלו נתפזרו ע"י החטא הנז' ע"כ תיקנו ברכת היין כנז').*

* דברי תורה מהדורא ה' אות ב

ענוש לצדיק לא טוב

סיפר פ"א בשם צדיקים רבותינו שענושו לא' בהקפדתם ושאל אותו אז א' השומע הלא כתיב (משלי יז, כו) גם ענוש לצדיק לא טוב, והשיב הן אמת כי הצדיק לא יענישו רק המלאכים אשר נזונים ונבראים מהתורה ומצות של הצדיק וכשזה המצער מבלו מתורה ועבודה ע"י הצרות ורדיפות או חלישות הדעת שעושה לו, וא"כ חסר מהמלאכים (באותו זמן) תורתו ועבודתו שהם מתפרנסים ממנה כי על כן יקפידו ויענושו לאותו המצער.

קוויטעל

בש"ס מגילה (ט"ז ע"א) מה כתב שלמטה שבזכותן של ישראל אינו נמחק כתב שלמעלה לא כל שכן עכ"ל הגמ' וזהו רמזו בכתיבת הקוויטעל למטה שכותבים מבוקשיו והצדיק קורא אותן ומתפלל בפיו ולבו שיתקיים מ"ש בהפיתקא הזאת "כתב שלמטה" לטובה ואינו נמחק מכ"ש "כתב שלמעלה" שנחקק תפלתו בספר ועושה רושם לטובה.**

ראש דברך אמת ולעולם כל משפט צדקך

בבואו לכאן לעיר מונקאטש (בשנת תרמ"ב) להשתמש בכתר הרבנות והוא לא ידע עוד פרטי התנהגות הקהלה, הגיד בדרשתו הראשונה ואיך ידע להוכיחם בדרשתו ומה הם החסרונות שימצאו בם שצריכים לתקנם, אך זאת יוכל להגיד גם בראש בראותו קהלה נאה וחסודה שיזהרו נא במעשיהם להיות כונתם לש"ש באמת. וזהו ראש דברך (גם בדרשתו הראשונה) אמת (ידע להוכיחם ליזהר במדת אמת לעשות מעשיהם בלתי לה' לבדו) ולעולם (בזמנים הבאים בהיותו פה) כל משפט צדקך (אז ידע להוכיח על כל פרט ופרט לשפטם בצדק מה צריכין ליזהר ולתקן כנז).**

* שם אות לב ד"ה אי

** דברי תורה מהדורא א' אות כז

*** דברי תורה מהדורא"א' אות קיא

הוצאת ויזשניץ לאינטרנט
www.hebrewbooks.org
ע"י חיים תשנ"ג

תפלת השב למוהר"ש

שתיקן אדמו"ר הקדוש הנחיצ מאור הגולה מוהר"ר שלמה שפירא זצוק"ל זי"ע אברק
מונקאטש, ונהג לאמרה בתפלת שמי"ץ קודם אלהי נצור קרוב לימי הסתלקותו לשוב,ב,
והרשה לפרסמה ולהדפיסה, וראוי לאמרה בעת ישוב הא"י אל לבו לשוב אל בוראו
ולהתחנן לפניו על נפשו ויש בה ד' כללי התשובה:

העתק מכת"י הקדושה

תשובה

יְוָצְרִי וּבּוֹרְאִי אֶתָּה בְּרָאָת וַיְצַרְתָּ כָּל הָעוֹלָמִים, וְכָל אֲשֶׁר בָּהֶם,
אֶתָּה בְּרָאָת נִשְׁמָתִי אֶתָּה יְצַרְתָּהּ, אֶתָּה נִפְחַתָּה בִּי, מוֹדָה
אֲנִי לִפְנֶיךָ בְּבוֹשָׁה וּבְשִׁפְלוּת רוּחַ וּבַעֲצוּבוֹן וְלֵב דָּוִי שְׁחָטָאֲתִי
וְעוֹיָתִי וּפְשָׁעֵתִי לִפְנֶיךָ, עֲבַרְתִּי כָּל הָעֲבִירוֹת הֵן הַקְלֹת הֵן
הַחֲמֻרוֹת בְּשׁוֹגֵג, וּבְשׁוֹגֵג קָרוֹב לְמִזִּיד, וּבְמִזִּיד מִמֶּשׁ וּבְפִשְׁעוֹת
וּבְרָשָׁעוֹת, הִרְפָּה עֲבַרְתִּי עֲלֵיהֶם בְּפוֹעֵל מִמֶּשׁ, וַיֵּשׁ אֲשֶׁר לֹא
עֲבַרְתִּי עֲלֵיהֶם בְּפוֹעֵל, עֲבַרְתִּי עֲלֵיהֶם בְּמַחֲשָׁבָה אוֹ בְּמַחֲשָׁבָה
וּדְבוּר, וְכָל הָאֲמֹר עֲבַרְתִּי פְעָמִים אֵין מִסְפָּר, הִרְפָּה מְאֹד אֲשֶׁר
אֵין לְשַׁעַר וְאֵין לְהַעֲלֹת עַל הַדַּעַת מַעֲוִדִי עַד עֲתָה, עַל הַכֹּל
אוֹי לִי וַיֵּשׁ אֶתָּה עָלַי אוֹי לְנַפְשִׁי אוֹי לְרוּחִי אוֹי לְנִשְׁמָתִי,
אֵין לִי שׁוֹם דְּרָךְ זָשׁוֹם סִבָּרָא לְהַצִּטְדֵּק לִפְנֶיךָ, אֵין לִי הַעֲזָה
וְאֵין לִי פִתְחוֹן פֶּה לְדַבֵּר, וְלֵב לְבַקֵּשׁ אוֹתָךְ מַחִילָה, אַךְ יַעַן
אֶתָּה אֵין סוֹף בְּרוּךְ אֶתָּה וּבְרוּךְ שְׁמֶךָ מֵדַת חֲנוּן וּמֵדַת חֶסֶד
שֶׁלָּךְ הֵם בְּאֵין סוֹף, עַל זֶה אֲנִי סוֹמֵךְ לְבַקֵּשׁךָ בְּרוּחַ נְמוּכָה הֵיזֶה
הַנְּגִי מִתְחַרֵּט וְרַע לִי מְאֹד עַד דְּכֹדוּכּוֹ שֶׁל נֶפֶשׁ מַה שְׁעַבְרְתִּי
הָעֲבִירוֹת, וְהַנְּגִי מִקְבֵּל עָלִי מַעֲתָה בָּלֵב שְׁלֵם בְּהַחֲלֵט גְּמוּר וּבְכָל
נִפְשִׁי וּבְכָל מְאֹדִי שְׁלַעוֹלָם לֹא אֶעֱבֹר עַל רְצוֹנְךָ בּוֹרָא כָּל
עוֹלָמִים מַה שְׁצִיּוֹתַנִּי בְּתוֹרָתְךָ הַקְדוּשָׁה לֹא אֶעֱבֹר שׁוֹם עֲבִירָה
וְלֹא אֶבְטֵל שׁוֹם מַצּוּה, רַק אֶעֱשֶׂה כָּל מִצְוֹתֶיךָ מַה שְׁחַיִּיב
אֲנִי לַעֲשׂוֹת הֵן בְּמַחֲשָׁבָה הֵן בְּדְבוּר הֵן בְּמַעֲשֶׂה בְּכָל יְכוּלָתִי,
בְּכֵן רַחֵם נָא חֲמוּל נָא חוּס נָא עָלַי וּתְכַפֵּר וּתְסַלַּח וּתְמַחֹל עַל
כָּל חַטָּאתִי וְעֲוֹנוֹתִי וּפְשָׁעֵי שְׁחָטָאֲתִי וְשְׁעוֹיָתִי וּשְׁפָשַׁעֵתִי לִפְנֶיךָ
מַעֲוִדִי עַד עֲתָה, וּלְפִי רוּב טוֹבָךְ וַחֲסִדֶּיךָ שְׁאֵין לָהֶם שְׁיַעוּר
וְאֵין לָהֶם סוֹף לֹא תַעֲנִישְׁנִי רַק תַּחֲנִינִי חֲסִדִּים טוֹבִים חֲסִדִּים
מְגוֹלִים בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא :